

IDENTITÁS-TÖRTÉNETEK A NÉPMESÉBEN
MESESZÖVEG-GYŰJTEMÉNY

IDENTITÁS-TÖRTÉNETEK A NÉPMESÉBEN

MESESZÖVEG-GYŰJTEMÉNY

Szerkesztette: Bálint Péter / Bódis Zoltán

Hajdúböszörmény

2012.

Kiadja a DEBRECENI EGYETEM GYERMEKNEVELÉSI ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI KAR
IRODALOM, KOMMUNIKÁCIÓ ÉS KULTURÁLIS ANTROPOLÓGIA TANSZÉK,
HAJDÚBÖSZÖRMÉNY

Jelen kiadvány a HURO/0901/042. sz. projekt részeként,
az EURÓPAI REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ALAP
és a MAGYAR KÖZTÁRSASÁG társfinanszírozásával,
a MAGYARORSZÁG-ROMÁNIA HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM
keretében valósult meg.

A kötet kereskedelmi forgalomba nem kerül.

Szaklektorok Dr. János-Szatmári Szabolcs (Nagyvárad, PKE),
Dr. Végh Balázs Béla (Szatmárnémeti, BBSzT),
Dr. Biczó Gábor (Debrecen, ME)

© szerzők, 2012.

ISBN 978-615-5212-02-4

Nyomdai munkák CENTER-PRINT KFT., Debrecen

TARTALOM

Bálint Péter	Előszó ̣̣ 7
	Vörösülepű vitéz ̣̣ 9
	Zöldmezőszárnya ̣̣ 17
	Sirály király ̣̣ 27
	A talált gyermek ̣̣ 42
	Móré ̣̣ 49
	József és Károly ̣̣ 76
	Két egyforma barát ̣̣ 105
	A fiú, aki érti a madarak nyelvét ̣̣ 125
	A lovag ̣̣ 139
	A szerető nélküli leány ̣̣ 142
	Popolvár ̣̣ 151
	Jákob ̣̣ 159
	Nemtudomka ̣̣ 167
	Nyeznyám ̣̣ 184

ELŐSZÓ

A mesegyűjteményünk címe több szempontból is magyarázatot kíván. Biczó Gábor szerzőtársunk ajánlatára eredetileg az *Identitás-változatok és én-narratívák a népmesében* címet szándékoztuk adni a válogatott meséknek, de némi habozás után beláttuk, hogy ez az intencionálnak egyébként jobban megfelelő, a válogatás szempontjából pontosabb cím túlságosan hosszú lett volna. Ám az előszóban leírva e hosszú cím, reményeink szerint, segít az olvasónak eredeti szándékunk megértésében és a meseváltozatok közötti tájékozódásban.

Rögtön meg kell jegyeznem, a gyűjteménybe válogatott mesék nem tetszőlegesen lettek „összeválogatva”, hanem a HURO/0901/042. sz. projekt keretében kiadott *Identitás és népmese* (Identity and the Folktale) című tanulmánykötetünkben szereplő szerzők (Bálint Péter, Biczó Gábor és Bódis Zoltán) írásainak szövegforrásait (a teljesség igénye nélkül) kívántuk az olvasó elé tárni, s erre megvolt a jó okunk. Célkitűzéseink közt elsőként szerepelt, hogy a hermeneutikai és fenomenológiai elemzéseket, a meseváltozatok komparatisztikai értelmezését, s magukat az elmesélt történeteket, rajtuk keresztül pedig a mesemondó ön-elbeszélési módját nyomon követhessék mindazok, akik a projekt célközönségét alkotják: a felsőoktatásban részvevő hallgatók és oktatók; de éppoly fontos az is, hogy bárki, aki kezbe veszi e szöveggyűjteményt, haszonnal és élvezettel forgassa a meseváltozatokat. Ennek az eljárásnak ekként kettős haszna van: a szöveggyűjtemény egyfelől segédforrása egy tanulmánykötetnek, s a legkülönfélébb műhelymunkáknak: szemináriumi foglalkozásoknak és tudományos kutatásoknak; másfelől a nagyobb nyilvánosság előtt alig vagy egyáltalán nem ismert népmeséket ad közre.

A tisztesség kedvéért meg kell jegyeznem, hogy valamennyi meseszöveg megjelent korábban egy-egy kitűnő etnográfus gyűjtése nyomán, csakhogy ezek a gyűjtemények vagy könyvtárak polcain porosodnak, s úgy véltük, nem árt levélni róluk a port, vagy réges-rég elfogytak, s már az antikváriumokban is alig beszerezhetőek: nem véletlen, hogy a felsőoktatási intézményekben is nehezen fellelhetőek, pótolhatók, kölcsönözhetőek, ezért, ha csak szerény mértékben is, de hiányt is pótol e kötet. Magam oktatói tapasztalatából tudom, hogy mindezen okok s persze számos mások miatt is, alig fordulnak meg ezek a mesék a hallgatók kezében, s ha tanári biztatásra kézbe veszik, az újdonság varázsával hatnak: épp autentikusságuknál fogva. Odo Marquard német filozófus *kompenzáció-elméletének* azon aspektusával meszszemenően egyet érthetünk, hogy a globalizáció korában, „így-megy-ez” alapon, a hagyományörzés újból felerősödik; mi magunk is ezt a hagyományátvételt- és őrzést kívánjuk szolgálni.

De térjünk vissza még egyszer a gondolatainkban elsőként felmerült címtervhez: melyben az „*identitás-változatok*” kifejezés egyszerre utal arra, hogy az én-azonosság megteremtése/megtalálása – mondhatni – több mesetípusban is központi kérdés, ugyanakkor minden egyes mesevázlat (többek közt Honti János és Kerényi Károly véleménye szerint is) egy-egy önálló mese, minek következtében az identitás-teremtések is különböző létehetőségeket/sorsokat tárnak elénk. Az efféle mesegyűjtemények is kiváló lehetőséget teremtenek arra, hogy a célközönség és a laikus olvasók egyaránt kedvet kapjanak egy-egy szövegbe „beleolvasni” magukat: a *beleolvasni* kifejezés kettős értelmét szem előtt tartva, vagyis egyfelől elmélyedni az egyes szövegekben és változataikban, másfelől megtalálni azokat a sors-párhuzamokat, melyek olykor lételetőségfeltételként kínálkoznak az olvasó számára is. Ne feledjük: a mesemondás egyik, s nem is éppen a legutolsó oka, hogy a mesemondó a hős feladat- és sorsértelmezésén keresztül világít rá a lehetséges sorsalakításra és közösségi normákhoz való igazodásra.

Az „*én-narratívák*” kifejezés pedig egyszerre három elméleti problémát is érint: a mesemondó ön-elbeszélésének és sajátos értelemösszefüggés-teremtésének módját; az egyes változatok sokféle lehetséges olvasatának és interpretációjának jogosságát/szükségességét; az én-történetek mitológiai, narratológiai és nyelvészeti vizsgálatának szempontjait.

A szerzők örülnek, hogy a HURO/0901/042 számú projekt keretében folytathatták a korábban megjelentetett kötetek (*A többes azonosság; Kedvenc népmeséim*) újabakkal való bővítését, s az előszóban említett két új kötet (*Identitás és népmese* és ez a szöveggyűjtemény) mind a szakmai közönségnek, mind pedig a laikus olvasóközönségnek szellemi izgalmat, olvasásörömet és bizonyos szempontból revelációt jelenthet.

dr. habil Bálint Péter
tanszékvezető főiskolai tanár

VÖRÖSÜLEPŰ VITÉZ¹

Egyszer volt, hol nem volt, a hetedhét országon is túl volt, volt egy király, volt neki három fia. De olyan mihasznák voltak, hogy semmit nem tanultak, iskolába se szerettek járni. Hanem csináltak olyan béres ustorokat, és azzal durrogattak az utcán.

Ekkor a király megharagudott rájuk, és behívatta mind a hármat, s azt mondta nekik:

- Tük mást nem csináltok, semmit nem tanultok, tebelőletek soha nem lesz semmi, csak durrogattok az utcán. Tehát menjetek el világot próbálni, és emellőtök szép menyasszonyt hoz, annak semmit se adok, azt kitagadom, és nem foglalkozok veletek több; mert ti nem valók vagytok semmire se, mihasznák vagytok, csak durrogattok az utcán. Szégyellem magamat, hogy semmiféle vitézséget nem tanultok, nem vagytok vitézek, nem tanultok semmiféle jót.

Ekkor elhatározta magát a három királyfi, útra kelnek, mert az apjuk kiadott rájuk, a király. El is mentek ők, a királyfik.

Az egyik olyan eszetlen volt, eszelősnek tartották, az nem ment el. Azt mondta, hogy ő még nem megy el. No, annak a király meg is bocsátott, mivel olyan eszelős volt, azt bolondnak tartották, hogy az ne menjen el, azt otthol tartotta, visszatartotta a király.

A két öregebb királyfi, gyönyörű szép paripát választott magának, sok aranyat magukhoz vettek, inasokat, elindultak világot próbálni.

Mentek, mendégéltek hetedhét országon is túl, mindenfelé, de bizony semmiféle szép menyasszonyra nem akadtak. Akár melyik királyhoz mentek, akinek lánya volt, mindenhol kikoszarzták őket, mert semmiféle illedelmet nem tudtak. S látták, hogy ezek nem is királyfiak, hanem teljes közönséges emberek, mert nem tudtak még úgy sem beszélni, mind ahogyan köllött volna királyfiaknak. Ekkor azt mondja az egyik:

- Na, hiába jöttünk, mibelőlünk nem lesz semmi, s nem tudjuk megtalálni a párunkat!

Azt mondja az egyik; megláttak az út szélén egy csárdát:

- Menjünk be ebbe a csárdába, s elkezdtek iddogálni. Úgy hogy teljes részegre leitták magukat.

Ez a királyfi, aki otthol maradt, azt mondja az apjának, bemegy az apjához:

- Kedves királyi atyám, én is elmegyek világot próbálni.

Hátha én tudok magamnak szép menyasszonyt hozni.

1 In.: DOBOS Ilona: Gyémántkígyó, Szépirodalmi, Bp., 1981. Kovács Károly meséje, 297-308. Berze Nagy 401 X mt.

- Ó édes fiam, te ne menj sehova se. Látod, a két bátyád is elment, már elmúlt egy éve, hogy elmentek és hírük sincs, nyomuk sincs, hogy hol vannak, merre járnak.

- Hát én is elmegeyek királyi atyám, adjál nekem egy lovat, úgy mint a bátyáimnak adtál, és pénzt is adjál, hogy ne érezzek semmiféle szükségét az utamba. És el fogok menni.

- Jól van, hát ha annyira akarsz menni eridj el.

Kimegy a csikóistállóba a királyfi, egy rossz csikó volt ottan, nagy szőre volt nekije, hát a kocsisok nem is igen adtak neki enni, szédölgött. Azt mondja, odamegy a csikóhoz:

- Na, kedves lovam, te leszöl, most te leszöl az én lovam.

Azt mondja neki a csikó:

- Rendben van kedves gazdám – megszólamlodott a csikó emberi nyelven, mert a gyerek is táltos volt, a királyfi is táltos volt és a ló is táltos volt, a csikó. Megszólamlodott emberi nyelven –, jól van kedves gazdám. De éhes vagyok, gyűjtsál meg egy borzalmas nagy rakás fát, hogy legyen parázs, és jól tudjak lakni.

Meggyűjtött a királyfi egy borzalmas nagy rakás fát, mikor a fa aztán parázssá vált, a táltos csikó jóllakott, s olyan szép aranyszörű paripa lett belőle, hogy szebbet még nem is látott ember. Ekkor a királyfi föl pattant a hátára a paripának, és elnyargalt.

Ment, mendegélt, egyszer beért egy borzalmas nagy erdőbe, és letelepedik egy nagy tölgyfa alá. Tizenkét holló pedig rászállott a fára, s azt mondja az egyik holló a másíknak:

- Tudod-e, hogy a királyfi most hova megy?

Azt mondja a másík holló:

- Tudom. Ez a világszép asszonyát akarja megtalálni. Meg is fogja találni, de az életibe kerül. Aki pedig ezt megmondja a királyfinak, az váljon kőbálvánnyá.

Persze a királyfi aludt, ezt nem tudta senki se, hogy a hollók mit beszéltek. Ekkor aztán reggel lett, fölkel a királyfi, újra a ló hátára pattant, s ment, mendegélt tovább. Látja, hogy egy szarvas az erdőbe szalad. Ráfogja a királyfi a fegyverit, hogy lelővi a szarvast. A szarvas megszólamlodott emberi nyelven:

- Királyfi, ne lőjj, mert még én neked jót tehetek!

Ekkor a királyfi leeresztette a fegyvert, nem lőtt rá a szarvasra.

Odamegy a szarvashoz:

- Hát, mondd meg nekem azt, hogy a Világszép Asszonya hol lakik?

- Megmondom neked – azt mondja –, még nagyon sokat kell menned, még egy évig köll menned, még egy évig köll menned, mire odaérsz. Mert ez az erdő olyan nagy, hogy még a végit nem találod meg tíz év múlva se. Tehát az erdőnek a köllős közepibe van a Világszép Asszonyának a palotája, de oly gyönyörűséges palota, hogy olyan nincs több az egész világon. Azt a palotát meg fogod találni, de megtalálsz

Világszép Asszonyát is, de az életedbe fog kerülni. Ezt neked megmondom, mert a hollók is ezt beszéltek az éjjel a fán, amelyik fa alatt aludtál.

Azt mondja a királyfi:

- Mindegy, az életembe kerül, de akkor is meg fogom keresni a Világszép Asszonyát.

Ekkor a szarvas azt mondja neki;

- Hát akkor veled maradok, veled megyek, s majd amerre én megyek, arra gyere utánam, s majd megtaláljuk Világszép Asszonya palotáját.

A szarvas ment elől, a királyfi pedig a táltos lovon utána.

Egyszer aztán éjszaka borzalmas nagy világság volt az erdőben.

Megáll a szarvas, azt mondja a királyfinak:

- No nézd, ott van Világszép Asszonya palotája, már látom a világságot.

Mikor odaértek a palotához, akkor leugrott a királyfi a táltos hátáról, és kinyitotta a kaput, bement, s a Világszép Asszonya gyönyörű szép selyemágyon feküdt, a királyfi pedig mikor ezt meglátta, odament, összevissza csókolta a Világszép Asszonyát, s a Világszép Asszonya följedt, s úgy vágta pofon a királyfit, hogy megszédült.

- Hogy gyüttél te ide, te pimasz, és még engemet meg mertél csókolni, ezért megbüntetek szigorúan, most bezáratlak egy szobába!

Bezáratta egy szobába ötöt, és mikor rázárta az ajtót, azt mondta neki:

- Majd reggel fogok veled számolni, amiért engemet meg mertél csókolni!

Reggel aztán fölébredt Világszép Asszonya, kinyitotta a szobaajtót, amelyikbe be vót zárva a királyfi, azt mondja a királyfinak:

- Most mit csináljak veled? Széttépesselek? vagy pedig útnak bocsássalak?

Erre azt mondja a királyfi:

- Drága Világszép Asszonyom, ne bocsássál utamnak, ne ölessél meg, én egy királyfi vagyok, és én azért jöttem, hogy tégedet fölkeresselek, és feleségül vegyelek.

Azt mondja erre a Világszép Asszonya:

- Nem olyan könnyen megy az! Mert énrám nagyon vigyáznak. És tudom, hogy te nem is leszel megbízható.

- De igenis megbízható leszek. Mindenféle parancsát teljesítem, csak engemet ne üzzön el magától, mert én el fogom vinni magát, s feleségemmé teszem.

Azt mondja erre Világszép Asszonya:

- Jó van, nem ötlek meg, nem üzlek el magamtól, teszek veled egy próbát. Három napi próbát. Én nekem el kell menni, három nap nem leszek itthol. De a palotámon, az első emeleten kilencvenkilenc szoba van, de a századikba be ne menj! mert akkor vége az életednek, ha a századikba bemész. A kilencvenkilenc szobának a kulcsát odaadom, odaadom a századikét is, de meg ne próbáld kisérűnyi, hogy bemenjél!

- Jó van, nem megyek be.

Ekkor a Világszép Asszonya elment onnan hazulról, s alig várta a királyfi, hogy elmenjen, átvizsgálja a palotát, s kilencvenkilenc szobának az ajtaját kinyitotta, midőn szobában drága kincsek voltak. ... No most kíváncsi volt, a századik szobában mi lehet? Hogy ötet annyira megtiltotta a Világszép Asszonya, hogy oda be ne menjen. Na most kinyitotta a századik szobának is az ajtaját. Hát egy borzalmas nagy szoba volt, de egy borzalmas nagy vashordó volt a szobában, de más semmi. Huszonnégyszer abroncs tartotta a vashordót. Ekkor kiszól valaki a vashordóból:

- Te királyfi, tudom, hogy te vagy itt. Adjál egy csöpp vizet, mert már tizenkét év óta be vagyok ebbe a hordóba fenekelve, és még senkitül nem kaptam egy csöpp vizet, már majd meghalok szomjan. Én pedig adok neked egy világot.

Erre a királyfi öntött egy pohárba vizet, és ráöntötte a hordóra. Úgy hogy tizenkét abroncs lepattant a hordórul. Akkor még kiszól valaki a hordóból:

- Te királyfi, még adj egy csöpp vizet, még adok egy világot.

Megint ráöntött a hordóra egy pohár vizet, úgy hogy akkor mind a huszonnégyszer abroncs lepattant a hordórul. Megint kiszól valaki:

- Királyfi, adjál még egy csöpp vizet, még adok egy világot.

Megint ráöntött egy pohár vizet a hordóra, úgy hogy a hordó szétdőlt. Hát mikor meglátja, egy borzalmas, borzalmas nagy férfi, csúnya, olyan csúnya, torz alakja volt neki, és borzalmas állati feje volt neki, ki volt az, mint a Vörösülepű vitéz a királyfinak:

- Adtál három pohár vizet, én adtam neked három világot.

Háromszor megkísérölheted, hogy elidd a Világszép Asszonyát. De negyedszer eljössz érte, akkor vége az életednek!

Nagyon megbánta a királyfi, hogy kinyitotta a századik szoba ajtaját, és adott a hordónak vizet, ráöntötte a hordóra.

Ekkor hazaérkezett a Világszép Asszonya másnap. Nagyon búsult a királyfi, azt mondja neki:

- Tudom miért búsulsz, bementél a századik szobába. És szabadon eresztetted a Vörösülepű vitézt. Tehát most már vége az életednek, mert háromszor elvihetsz – mert tudom, hogy három világot adott neked, te háromszor adtál neki vizet, ő neked három világot adott. Tehát ez az a három világ, hogy háromszor elvihetsz, de negyedszer már nem.

Ekkor nagy bűnnek eresztette a fejét a királyfi, és a Vörösülepű vitéz akkor be-megy a szobába, és azt mondja a királyfinak:

- Most már takarodj innen, mert itt semmi keresnivalód nincs tovább, most már Tündérszép Ilona az enyim.

Ekkor a királyfi fölült újra a lovára, a táltosra és elvágatott.

Ment, mendegélt hetedhét országon is túl. Beér egy nagy erdőbe, látja, hogy ott valaki tüzel, és egy kis házikó van ott.

Odamegy a házikóhoz, hát egy boszorkány volt ott, de olyan nagy volt az orra, és tüzesítette az orrát a tűzbe. Odaköszön a királyfi:

- Jó estét, kedves öreganyám!

- Adjon Isten neked is, kutyák, macskák szívják a véredet, hol jársz itt, ahol ember még nem járt?

- Itt járok kedves öreganyám, ha meg nem sérteném, egy éjszakai szállást szeretnék kapni.

- Jól van, itt alhatsz, kutyák, macskák szívják a véredet.

De a csikók alul kiganézol, mert van tizenkét darab csikóm, s azok alul ki köll ganéznod. Akkor itt alhatsz.

- Jól van, kedves öreganyám, megcsinálom, kiganézek.

Hát, nekiállt a királyfi ganézni a csikók alól, ki is ganézott.

Ekkor az öregasszony látta, hogy ügyekszik, behívta űtet és jó vacsorát adott neki, bort is adott nekije, s akkor kérdi tüle az öregasszony, mi járatban van.

- Édes kedves öreganyám, nagy bánatom van, nagy bajom van. A Tündérszép Ilonát megszabadítottam és a Vörösülepű vitézt is megszabadítottam és elűzött Tündérszép Ilona magátul, mert azt mondta, hogy a Vörösülepű vitéz szétszaggat darabokba.

- Hát bizony fiam, az a legborzalmasabb vitéz a világon, a legcsúnyább, az bizony szétszaggat tégedet! ha még egyszer oda próbálsz menni.

- Már mindegy kedves öreganyám, de ha életembe kerül, akkor is elmegyek, és visszaszerzem Világszép Asszonyát.

- Jó van kedves fiam, nem bánom, ha elmész, de tudom biztosan, hogy holnap darabokba vág és darabokba hoz ide hozzám a lovad.

Ekkor elmegy a királyfi Világszép Asszonya palotájához, és lesi a Világszép Asszonyát, hogy mikor megy ki a kertbe sétálni. Egyszer aztán látja, hogy Világszép Asszonya kijön kora reggel – gyönyörű rózsáskertje volt –, és szagolja egyik rózsát a másik után, ekkor ez belopódzkodik a kertbe, a királyfi és átnyalábolja Világszép Asszonyát, kiviszi a kertből, földobja a lovára, a nyeregbe, s elvágtat vele.

Vörösülepű vitéznek a lova pedig vágja a padlót az istállóba. Erre kimegy Vörösülepű vitéz az istállóba, azt mondja a lovának:

- Mi bajod, kutyák, macskák szívják a véredet, nincs enned, nincs innod? Hisz előtted van a zab.

- Ennem is van, innom is van, de Világszép Asszonyát elvitte a királyfi!

- Na és, mit csináljak?

- Egy hétig igyál, egyél és aludjál, akkor is ráérünk utánamenni.

- Eléred?

- Azt mondtam, egy hétig igyál, aludjál is, akkor is el fogom érni.

Egy hét mikor eltelt, kimegy az istállóba Vörösülepű vitéz, azt mondja a lovának:

- Na most már elmegyünk utánuk, elfogjuk őket.

Ekkor Vörösülepű vitéz fölugrott a lovára, fölnyergelt, elvágattak. Olyan sebesen mentek, mint a szélvész, még annál is sebesebben. Úgy hogy félúton elfogták a királyfit és a Világszép Asszonyát. Ekkor azt mondja Vörösülepű vitéz a királyfinak:

- Királyfi, három világot adtam, egy lejárt. Világszép Asszonyát pedig visszaviszem. Te pedig eredj az utadra, s figyelmeztetek, hogy még kétszer eljöhetsz, de negyedszer már az életedbe kerül!

Ekkor nagy búsán elment a királyfi, Világszép Asszonyát pedig visszavitte Vörösülepű vitéz. Nagyon búslakodott Tündérszép Ilona is, hogy nem sikerült nekik megszökni a királyfival. És Vörösülepű vitéz azt mondja Tündérszép Ilonának:

- Ugye azt a királyfit szereted, nem engemet?

- Téged sohasem szerettelek, nem is szeretlek, azért fenekeltettelek a hordóba, hogy tőled nyugodtan gyűhessek-mehessek mindenfelé, nyugodtan alhassak. Téged nem szeretlek soha!

És eressz utamra, adjál oda a királyfinak, én minden kincsemet neked adom.

- Nem köll semmiféle kincsed, nekem csak te kellesz!

Ekkor hazamegy a királyfi a vén boszorkányhoz az erdőbe, s mondja neki az öregasszony:

- Na, ugye megmondtam neked, hogy nem tudod elhozni Világszép Asszonyát, mert Vörösülepű vitéz, az tégedet mindenhol elér.

- Hát kedves édes öreganyám, adjon tanácsot, hogy hogyan tudom én visszaszerezni Világszép Asszonyát?

- Édes fiam, még kétszer elmehetsz hozzá. Majd hogyha visszahozzák a holttestet, akkor megmondom neked, hogy hogyan tudod visszaszerezni, de addig nem!

Megint elment a királyfi, megint leskelődött a rózsáskertnél, megint kijött Világszép Asszonya, szagolgatta a rózsákat, odament a királyfi s átnyalábolta, kivitte a ló hátára, beültette a nyeregbe, elvágattak. Megint vágta a Vörösülepű vitéz lova a padlót. Megint kimegy a Vörösülepű vitéz az istállóba, s azt mondja a lovának:

- Mi bajod?! Kutyák, macskák szívják véredet, nincs enned, innod? Mért kapálódsz?!

- Nem egyébert, elvitték megint Világszép Asszonyát.

- Na és akkor mit csináljak?

- Két hétig egyél, igyál, aludjál.

- S eléred?

- El.

Két hétig ivott, evett Vörösülepű vitéz, aludt, ekkor kimegy az istállóba, fölnyergel, fölül a lovára, s elvágtat. Megint félúton elfogta úket.

- Na királyfi! Most már két világot adtam neked, még egyszer eljöhetsz, de akkor már vége az életednek!

Ekkor megint búnak eredt nagyon a királyfi. Világszép Asszonyát visszavitte Vörösülepű vitéz. Nagy bánata lett nekije, elmegy megint vissza az öregasszonyhoz, s mondja az öregasszonynak, hogy megint nem sikerült elhozni Világszép Asszonyát.

- Mondtam neked, most még ha egyszer elmész, az életedbe kerül. Holtan hoz ide hozzám vissza a lovad.

- Mindegy, kedves édes öreganyám, én megcsinálom még egyszer, ha az életembe kerül is, megkísérülöm, hogy el tudjam hozni Világszép Asszonyát.

Ekkor a vén öregasszony nagy tüzet rakott megint, és tüzesítette az orrát a tűzbe.

- Na – azt mondja – majd reggel meg fogom neked mondani, hogy mit csinálj. Most csak aludjál nyugodtan.

Másnap reggel, mikor fölkel a boszorkány, csupa tűz volt neki az orra, úgy meg tüzesítette – azt mondja:

- Összeégetlek úgy, hogy tebelüled semmi se lesz. Ha még egyszer el próbálsz menni a Világszép Asszonyáért. Mert te úgyse tudod azt visszaszerezni.

- Édes kedves öreganyám, kérem magát nagyon szépen, ne bántson, ne égesen össze, hanem adjon tanácsot inkább, hogy hogyan tudjam visszaszerezni Világszép Asszonyát.

- Nahát mivel hogy ilyen szépen beszéltél velem, ilyen szépen megkértél, hát nem bántlak, megmondom neked, hogyan tudod visszaszerezni. Úgy hogy van az a kócos csikó az istállóban, az a legkisebbik, látod?

- Látom, kedves öreganyám.

- Hát annak a hátára ülj föl, majd az elvisz oda a Vörösülepű vitézhöz, Világszép Asszonya palotájába. Azt majd nem éri utól Vörösülepű vitéznek a lova. Mert ez annak a kölke. Annak a lónak a kölke ez.

- Jó van, kedves édes öreganyám.

- Na most eredj és rakjál egy borzalmas nagy tüzet, és etesd meg a táltost parázssal.

Megetette a táltost parázssal, és akkor gyönyörű szép aranyszőrű paripa lett belőle, de egy hatalmas paripa lett belüle.

Fölugrott a hátára, azt mondja neki a ló:

- No kedves gazdám, hogyan vigyelek, mint a szélvész, vagy mint a gondolat?

- Kedves lovam, úgy vigyél, neked se legyen bajod, meg nekem se.

Megindult a táltos, amerre ment az erdőbe, a fák dűledeztek ki utána, olyan sebességgel ment, olyan széllel. Odaérnek a Tündérszép Ilona palotájához, éppen

kint sétált a Tündérszép Ilona, leugrott a királyfi a ló hátáról, átnyalábulta, belevágta a nyeregbe, fölugrott melléje, vágattak vissza. Ekkor Vörösülepű vitéznek a lova elkezdett kaparni, de kegyetlenül. Kimegy a Vörösülepű vitéz, azt mondja a lovának:

- Mi bajod?! Kutyák, macskák szívják véredet!
- Mi bajom? elvitték a Világszép Asszonyát. De többet nem beszélsz velem.
- Miért? hát nem éred utól? A múltba két hetet adtál, meg egy hetet, most meg így mondod?!

- Így mondom, mert itt van a fiam, az vitte el. Rögtön ülj a hátamra, hát menjünk utána!

Fölugrott a Vörösülepű vitéz a táltos hátára, a táltos utána!

De bizon nem értek még nyomába se.

Egyszer azt mondja Világszép Asszonya – mert akkor megközelítette nagyon a Vörösülepű vitéz:

- Te – azt mondja – nagyon ég a bal arcom.

Azt mondja a táltos:

- Itt van egy kefe, dobd hátra.

Hátradobta a kefét, olyan sűrű lett az erdő, hogy nem tudott a Vörösülepű vitéz kikapálódzni az erdőből. Egyszer aztán megint mennek sebességgel, nagy sebességgel, azt mondja Tündérszép Ilona a királyfinak:

- Szívemnek szép szerelme, lelkennek legdrágább kincse, most meg nagyon ég a jobb arcom.

Azt mondja a táltos:

- Itt van egy vakaró, egy lóvakaró, dobd hátra.

Hátradobta a lóvakarót, akkor meg egy borzalmas nagy tenger támadt, és átörpült a tengeren a táltos. Vörösülepű vitéz pedig mire átörpült, ők már jó távolságot nyertek előre, úgy hogy nem bírta utolérni. Ekkor utána nyerített az anyja a kölkinek:

Kedves fiam, állj meg, várjál meg, mert már annyira sarkantyúz a Vörösülepű vitéz, hogy már nincs erőm, és már majdnem a belem is kilóg! Állj meg, várjál meg!

Ekkor a táltos megrázkódott, fölugrott a levegőbe, kiugrott a Vörösülepű vitéz alól, és Vörösülepű vitéz leesett, úgy, hogy teljesen összelapult ronccsá, és akkor megvárták a másik táltost, odakötötték a másik lóhoz s nyugodtan mentek visszafelé.

Ekkor aztán mikor hazaértek, a király megdicsérte a fiát, és összeházasodtak, nagy lakodalmat tartottak, ha meg nem haltak, most is élnek.

ZÖLDMEZŐSZÁRNYA¹

Volt egyszer egy király. Annak a királynak volt három lánya. Megjövendölték, hogy amikor a kicsi tizennyolc évét betölti, el fognak vesztődni.

Mikor a legkisebbik betöltötte a tizennyolcat, éppen a templomban voltak. A templomból kijövet, hazafelé, mind a három lány eltűnt. Otthon közbe várták haza őket ebédelni. Kérdezték ezt is, azt is, de senki se tudott mondani semmit a leányokról.

Na, de abban az órában eltűnt a hold, a nap, a csillagok is az égről.

Na, kiadta a király parancsba, hogy aki megtalálja a leányait, s a napot, a holdat meg a csillagokat visszaszerzi az égre, azé a fele királysága, s holta után az egész. S a három lányból azt veszi feleségül, amelyiket akarja.

Na, most már mindenki próbálkozott, hogy tudjon valami hírt szerezni a leányokról, de senki sem tudott. A király kertje megett lakott egy favágó. Annak egy éjjel született három fia. Az egyik született vacsora előtt. A második született éjfélkor.

A harmadik született hajnalban.

Már annyira nőttek a fiúk, hogy a legkisebbik betöltötte a tizennyolcat. Azt mondja a legkisebbik az apjának:

- Apám, mért van itt sötétség az országban?

- Ó, édes gyermekem! Nem volt itt mindég sötétség. De mikor a kicsi királylány a tizennyolcat betöltötte, elvesztődött mind a három. S akkor vesztődött le a nap, a hold, s a csillagok is az égről.

- Na, édesapám, menjen fel a királyhoz, s mondja meg neki: mi hárman vagyunk, s hárman visszaszerezzük a napot, a holdat, csillagokat s az ő három leányát is.

- Menj el, fiam! Ott királyfiak, nagy vitézek, hercegek próbálkoztak, de senki még hírt se hozott felőlük. Hát még ti?

- Nem baj! Éppen azért menjen fel!

Nem volt mit csináljon az öreg, felment a királyhoz.

- Adjon Isten jó napot, királyatyám!

- Adjon Isten! Na, mi a baj?

1 Zöldmezőszárnya, marosszentkirályi cigány népmesék (NAGY Olga gyűjtése) Európa, Bp., 1978. 191-204. „Mesénk a BN 319* Égitestsabadtító című típus igen szép változata. A típus szerkezeti 'tisztaságát' nem zavarják meg azok a beékelt motívumok, amelyek a késleltetés, halmozás szerepét töltik be. Ilyen halmozás szerepét töltik be. Ilyen halmozás céljából történik a BN. 302 Elrejtett erő című típus hozzácsapódása is. Jegyezzük meg viszont, hogy a szerkezettől némileg eltérő módon.” (285.o.)

- Királyatyám, feljöttem ide. Van nekem három fiam, azok el akarnak menni, ahogy világot lássanak, szerencsét próbáljanak:

Hátha valahogy visszaszerzik a napot, holdat, a csillagokat s a három királykisasszonyt.

- Hej, te! Induljanak el. Én kiállítom őket pontosan úgy, mint három királyfit, és menjenek, hátha szerencsések lesznek?

Hazamegy az apa:

- Na, keljetek fel, s menjetek, ha kellett nektek királyság. De otthagytátok a fogatokat. Ha nem volt jó nektek itthon, a kicsi kulipintyótokba. Menjetek fel a királyhoz!

Felmennek s jelentkeznek. Nézi a király őket. Három szál karó, úgy nőttek fel, ahogy az öreg tartotta őket. Mindjárt ruhát, lovat, kardot, puskát, felszerelte őket, mint három királyfiút.

- Na, vegyétek magatokat, s menjetek!

Felpakoltak nekik ételt, italt, mindent, s útnak indították őket.

Hát sokat mentek, mint a mesében. Egyszer csak beszürküledett egy erdőben. Az erdő alatt egy kút állott. Ott megállt a kicsi, s azt mondta nekik:

- Na, semmi! Tovább nincs. Itt a kút, leülünk, vacsorázunk, s reggel menyünk tovább.

- Jól van.

Leülnek s vacsoráznak.

- Na, én majd strázsálok, ti meg aludjatok itt nyugodtan.

Ahogy a két bátyja lefeküdt, abban a percben úgy elaludt, mintha föbe verték volna. Ez mit csinált, ez a kicsi? A kardját fente egész éjszaka. Tizenkét óráig. Tizenkét órakor pedig bebútt a híd alá. S kinyomta a kardját egész a markolatig. Tizenkét órakor jön a tizenkét fejű sárkány. Úgy jön, mint a szél.

De a lova megbotlott a kardban. Azt mondja:

- Ej, hogy a kutyák egyenek meg! Itt járok veled harminckét éve, de soha ez velem nem történt meg. Hát nem félek senkitől a Fekete világon s a Fehér világon is, kicsi-kicsit a Zöldmezőszárnyától. De át az tegnapelőtt még az anyja hasában volt.

- Itt vagyok, ördög!

- Na, gyere ki!

Kifut a híd alól.

- Mit csináljunk? Birakazzunk? Karddal vagdalózzunk?

- Amit te akarsz, ördög. Birakazzunk!

Nekifogtak a birakázásnak. Hát amikor a sárkány megemelte a kicsi Zöldmezőszárnyát, térdig bevágta a földbe. Akkor ez kiugrott, megragadta az ördögöt, s bevágta egész hónaljáig.

Akkor Zöldmezőszárnya elévette a kardját, s levágta a sárkánynak mind a tizenkét fejét. Akkor vette a sárkány lovát, s odatette a nagyobbik bátyja mellé. Reggel felébrednek a bátyjai:

- Nézd meg, öcsém – mondja a nagyobbik –, hogy szeret engem az Isten. Ezt a lovat adta nekem éjjel.

- Igen – azt mondja neki Zöldmezőszárnya –, de nézd meg, hogy fel van szorítva a haslója?

Odamegy a nagyobbik fiú, de a ló úgy rúgott, hogy nem tudott a közelébe férközni.

- Na, mi van?

- Ide ember nem tud közeledni.

- Dehogynem! Nézd meg, hogy megjuházodik mindjárt.

Odamegy akkor a kicsi Zöldmezőszárnya, megkapja a ló gyeplőjét, hát mikor a hasa alá rúgott, a ló négykézláb állott.

Akkor megeresztette a haslóját. Mikor a haslóját megeresztette, mindjárt felfutottak az égre a csillagok.

Ej, kezdtek nézni az emberek. Mindjárt misét mondtak a papok, hogy segélje az Isten azokat, akik a csillagokat kieresztették.

- Na, de semmi! Fel a lóra! Menyünk tovább, mert messzi útra indulunk. – Elindultak. Másik este elérnek az aranyhídhöz. Ott is a két nagy lefeküdt, a kicsi meg kezdte fenni a kardját. Fenti a kardját, fente. Tizenkét órákor a hídon kidugta markolatjába a kardját. Jött a huszonnégy fejű sárkány, megbotlott a kardjában, hogy majdnem leszedte mind a huszonnégy fejit.

- Kutyák egyenek meg, hogy mersz te ilyet csinálni? Mikor én már negyven éve járom ezt az utat, de soha meg nem botlottál! Nem félek én senkitől sem a világon, sem a Fekete világon, sem a Fehér világon. Egy kicsit talán Zöldmezőszárnyától. De ha itt lenne, egyenesen az anyjába rúgnám vissza.

- Itt vagyok, ördög! – azt mondja.

- Na, gyere. Mit csináljunk? Vagdalkozzunk karddal, vagy birakazzunk?

- Amit te akarsz, ördög.

Akkor nekikezdték vagdalkozni. Hát csak kettőt, hármat fordult kicsi Zöldmezőszárnya, s levágta a sárkány huszonnégy fejit. Akkor vette a sárkány a lovát. Hová tette? A középső bátyjához.

Ez is, reggel, mikor felébred, látja a lovat.

- Ni, te! Engem is szeret az Isten. Nekem is rendelt egy lovat.

Azt mondja neki a kicsi:

- Látod, téged is szeret az Isten. De menj, ereszd meg a haslóját, látod, hogy meg van szorítva!

Ez, amikor a lóhoz közeledett, hozzá se férhetett, mert a ló a felhőkig rúgta.

- Na, nézd meg, mindjárt megjámorodik ez.

Odament a lóhoz, megkapta a gyepplőszárat, mikor a hasa alá rúgott a lónak, az mindjárt megállott. Veszi akkor a kicsi a haslót, s a hold mindjárt visszaugrott az égre.

- Na, menjünk tovább!

Hej, miséztek a csillagoknak is. De hát még a holdnak!

De a fiúk veszik magukat, továbbmennek. Más estére odaértek a gyémánthídra. Ott is a két nagy lefekszik. A kicsi meg feni a kardját. Mikor a tizenkét óra közeledett... Hogy jött a harminckét fejű sárkány? Azt gondolhatta akárki, hogy elvész a világ.

Mikor megbotlott a lova:

- Ej, hogy a kutyák egyék meg a bőrödöt! Hát hogy merészelsz te ilyeneket csinálni? Mióta járom én ezeket az utakat, ilyet nem tettél meg velem soha. Nem félek én senkitől, sem a Fekete világon, sem a Fehér világon, csak egy kicsit, kicsit Zöldmezőszárnyától. De ha itt lenne, a tengerbe fúnám belé.

Azt mondja erre:

- Itt vagyok, ördög!

- Na, gyere ide! Mit csináljunk? Vagdalkozzunk? Birakozzunk?

- Amit te akarsz. Birakozzunk!

- Birakozzunk!

Nekikezdenek. De egyforma erőbe voltak. Úgy felszántották azt a helyet, hogy már nem maradt nekik hely a birakozásra.

Azt mondja a sárkány:

- Így nem jó. Állj meg! Belőled legyen egy érckarika. Belőlem lesz egy vaskarika. Felmenyünk egy hegyre s összeütöközünk. Amelyik eltörik, az a vesztes.

- Jól van.

Felmennek a két hegyre, összeereszkednek. Mikor össze kellett volna érjenek, kicsi Zöldmezőszárnya eltért előle.

- Nem jó így!

- Legyen belőlem vaskarika, s belőled meg érckarika!

- Persze, te azt gondolod, hogy az érc eltörik. Na, nem úgy! Legyen belőlünk két láng. Belőlem lesz a piros láng, belőled meg kék láng.

- Nem, belőlem legyen a kék, belőled a piros láng. Felmenyünk a levegőbe. S melyik hogy tud sütni, az legyen a nyertes.

- Jól van.

A két láng fel a levegőbe. Hát biza, amikor már a piros láng került alól, egy-egy deci zsír folyt ki Zöldmezőszárnyából, de biza egy leveseskanálnyi folyt ki az ördögből. Egyszer csak mit lát az ördög? Egy szereg hollót.

- Na, na, te Hollókirály! Vedd a seregedet, menj el a tengerre, szívdd meg magad vízzel, s gyere, öntsél erre a kék lángra.

Egy évi elemőzsiát adok neked.

Felnéz a kicsi Zöldmezőszárnya, s azt mondja:

- Te Hollókirály! Ha már segíteni akarsz, segíts egy keresztyénen, s nem egy ördögen! Hozzál vizet, mert nem egy évig, de három évig lesz neked elemőzsiád, egész seregeddel.

Elment a Hollókirály egész csapatjával, megtöltötte magát vízzel. A piros láng-ra ráeresztették a vizet. Kicsi Zöldmezőszárnya le, ki a kardját, s mind vágta a sárkányt. Mind a harminchat fejét levágta. Vette akkor a lovat, s odatette maga mellé.

Lefeküdt. Reggel, mikor felébrednek a bátyjai, azt mondja nekik:

- Lássátok? Engem is szeret az Isten. Nekem is rendelt egy lovat (de annak is meg volt szorítva a haslója). Menyek, megeresztem a haslóját.

Odament, s mikor a hasa alá rúgott, a ló összekuporodott, megeresztette a haslóját. Mikor megeresztette a haslót, a nap azonnal az égre szökött. Világos lett megint, mint azelőtt.

- Na, most menjünk tovább!

Hová értek ők? A Világkovácsához. Bemegy oda Zöldmezőszárnya.

Azt mondja:

- Jó napot adjon Isten, öregapám.

- Adjon Isten, vitézek! Na, mit kerestek itt?

- Né, mik ide s ide indultunk. A három királylány után, akik el voltak rabolva.

- Jól van. Én megmagyarázom nektek, merre kell menni.

Akkor kicsi Zöldmezőszárnya azt mondja:

- Kovács bácsi, itt egy kupa arany. Tegye fel a kohóra, s tartsa ott, amíg én viszszerkerülök.

Jól van. Az aranyat feltették a kohóra. De ezalatt az ördögök anyja hova futott el? A nagyobbik menyiihez.

- Urad mikor szokott hazajönni?

- Ekkor s ekkor.

- Ne várjad, mert kicsi Zöldmezőszárnya megölte. Mivel tudnád elpusztítani?

- Elpusztítom én!

Az ördögök anyja akkor elment a második menyiihez. Annak is azt mondta:

- Ne várd haza az urad, mert Zöldmezőszárnya elpusztította.

Elment a legkisebb menyiihez:

- Urad mikor szokott hazajönni?

- Ebbe s ebbe az időbe.

- Ne várjad, fiam, mert kicsi Zöldmezőszárnya elpusztította.

Na, de kicsi Zöldmezőszárnya eközben darázs képiben bent volt mindegyiknél, és meghallotta, amit a vénasszony magyarázott s amit a menyei mondtak.

Menyen a három testvér az útján. Hát egyszer mit vesz észre? Fagynak meg az úton. Akkor elérnek egy tűzhöz. Azt mondja az egyik testvér, a nagyobbik:

- Na, testvérek, tovább már nem mehetek, mert fagyok meg, úgy fázom. Né, milyen jó tűz van ott. Maradjunk itt, s megmelegedünk, s menyünk tovább.

Hát ezek már mentek volna a tűzhöz, de kicsi Zöldmezőszárnya elébb ért oda, kivonta a kardját, s keresztülvágott a tűzön. Hát egyből elmúlt a fázásuk.

- Na, még fáztok?

- Nem.

Mennek, mennek mendegélnek, egyszer azt mondja a közbelső:

- Na, testvérek, idáig tudtam jönni, de már tovább nem.

Mert úgy megszomjaztam. Né, milyen drága kút van ott!

Menjünk, igyunk vizet, s folytatjuk tovább az utat.

Oda értek a kúthoz. De most mit csinált Zöldmezőszárnya? Elé a kardját, s keresztet vágott a kútra. Tiszta veres lett a víz.

- Na, még mindig szomjazol?

- Már nem.

- Menyünk tovább!

Mennek, mendegélnek. Egyszer azt mondja a nagyobbik testvér:

- Na, én tovább nem megyek. Olyan éhes vagyok, hogy mindjárt itt halok meg. Né, milyen drága körtefa van ott!

Jóllakunk körtével, s menyünk tovább.

Mikor odaérnek a körtefához, Zöldmezőszárnya csak ki a kardját, keresztet vágott a körtefára, s mindjárt nem volt már éhes.

Mennek tovább.

- Na – azt mondja Zöldmezőszárnya –, forduljunk vissza!

Mire visszaértek Világkovácsához, már érkezett a vén boszorkány is. De ott olyan vaskerítés lett, hogy még a madár se tudott átrepülni rajta. Megállott a vén boszorkáné (de ők már belül voltak az udvaron). Azt mondja:

- Hallgass ide, kicsi Zöldmezőszárnya! Megölted a három a fiamat. Megölted a három menyemet. Csak akkora lyukat csinálj erre a kerítésre, hogy az egyik szememmel benézhessek s megláthassalak. Lám, milyen fiú vagy, milyen vitéz?

- Hogyne, öreganyám. Mindjárt csinállok.

Akkor a Világkovácsa elé a vésőt, kalapácsot, s kivert a vaskerítésen egy akkora lyukat, hogy ahhoz odafért a boszorkáné szeme. De az, mikor odafútt a lyukra, az a vas úgy égett, hogy akkora lyuk lett mindjárt, hogy a vén boszorkáné feje

már befért rajta. S akkor kezdte a fiút magához húzni. De a kicsi Zöldmezőszárnya azt mondja a kovácsnak:

- Na, Kovács bátyám, adja ide az aranyat, amit maga mostanig olvasztott.

Hát az benne volt egy üstben. Elkapta Zöldmezőszárnya, s mikor már majdnem-majdnem magához húzta a boszorkáné, hogy befalja a fiút, a kítátott szájába: zsupsz! Be az aranyat.

Az akkorát ordított, s abba a helybe kihaladott. Meghalt.

- Na, Kovács bátyám! Van még egy olyan vitéz, mint én?

- Van biza.

- Hol van?

- Biza van egy olyan vitéz, aki nem győzi a harcot, mert egy boszorkány egész nap sző, és a katonasága el nem fogy. S neki azokkal kell küzdenie.

- Hát az hol van?

- Menj csak mind ezen az ösvényen, s lovad egyenesen odavisz.

A lova pontosan odavitte kicsi Zöldmezőszárnyát. Hát az minden hét évben egy órai pihenőt tartott. Pontosán abban az órában telt le a hét év. Aludt. Akkor Zöldmezőszárnya odakötötte a lovat a másik lovához és bémegy. S nézi a vitézt, ahogy alszik. De az úgy aludt, mintha főbe lett volna verve. Akkor Zöldmezőszárnya lefeküdt mellé a földre. Hát ő is el volt bágyadva.

Egyszer annak az órája is letelt. Felkel. Mit lát? Hogy két ló van egymás mellett. S egy vitéz van lefeküdvé mellé. Felszökik, le akarja vágni a nyakát.

- Hogy vágjam le a nyakát? Hát ő is megölhetett volna engem, s nem ölt meg.

Erre az időre felébredt kicsi Zöldmezőszárnya. Azt mondja:

- Na, mi van, bátyám?

- Ó, te, hát milyen szerencsétlenség dobott ide téged? Nézd meg, mióta itt vagyok, s nem tudok megmentődni.

- Nem baj, bátyám, megmentődik maga is.

Már jönnek a katonák, de annyi volt, mint a fűszál. Menyen előre az öreg, vágja.

- Maga menjen jobbról, én megyek balról. Nézze meg, hogy mindjárt elfogynak.

Na, megindul Zöldmezőszárnya, s akkor látja, hogy azok csupa kétszarvas kicsi ördögök. Megfogja a szarvuktól, s kezdi vágni őket. Ő vágta jobbról, a bátyja vágta balról. Úgy vágták őket, mint Szalai a szappant. Maradt még egy sánta ördög. Az vissza. Hová ment az a sánta? Bé egy lyukon a Fekete világba. Utána kicsi Zöldmezőszárnya. Mikor béesett a lyukon, hát éppen ráesett egy szövőszékre. Azon a vén boszorkáné szötte a katonákat. Jobbról dobta a vetélőt, egy regiment ördög. Balról dobta a vetélőt, egy regiment ördög.

Ő ahogy bement, a szövőszéket kettébe vágta.

- Te vén banya! Hol van az a kicsi ördög, amelyik ide bejött?

Hát az bebútt a boszorkánné szoknyája alá. Ki onnan! Zöldmezőszárnya levágta a vénasszony nyakát, le a kicsi ördögét is.

Hová menyen most? Ki a Fehér világba. Magával vitte a bátyját is a Világkovácsához.

- Na, Kovács bátyám! Van még olyan vitéz, mint én?

- Ej, kicsi Zöldmezőszárnya, van biza még egy.

- Ki az?

- Az biza egy félsinges törpe, a szakálla hét sing, s egy nyúllal hétszer meg hétszer bejárja az egész világot.

- Na, küldjön hozzá engem!

- Én odaküldelek – azt mondja.

Megmagyarázza neki Világkovácsa, hogy merre van az.

Na, indítja kicsi Zöldmezőszárnya a lovat. De nekik az Üveghegyre kellett volna menjenek. De nem tudtak. A lova csúszott.

Vissza a Világkovácsához.

- Kovács bátyám, nekem, csináljon egy patkót! De arany legyen, gyémántszegekkel. És az acélnak az apjából legyen a patkó.

Kiadja a parancsot a segédeknek Világkovácsa. Hát azok nem az acél apjából, hanem az acél anyjából csináltak patkót.

Mennek fel az Üveghegyen, de csak félig értek, mert leestek a patkók a ló lábáról. Visszacsúszott a ló. Visszamegy Világkovácsához:

- Hej, öregapám, én adtam magának egy parancsot, s nézze meg, hogy teljesítették.

Na, az öreg mindjárt veszi elő a segédek:

- Te, az anyátok így meg úgy! Ebből s ebből csináljátok!

Nekikezdték azok, s megcsinálták a patkókat az acél apjából s gyémántszegekkel. Felszerelte megint a lovat, nekiszöktek az Üveghegynek. S azokkal a patkókkal fel is értek az Üveghegyre. Ott találtak egy szép kastélyt. Az arra fordult, amerre a nap. Kacsalábon forgott. A kicsi félsinges éppen otthon volt.

- Adjon Isten jó napot, királyatyám!

- Isten hozott, fiam. Ül le.

- Né, eljöttem, hogy tanuljak próbát.

- Jól van fiam.

A ház előtt vasgalickák voltak. Egyet kinyitott, s abba bézárta a kicsi Zöldmezőszárnyát. Na, mármost ő a galickában van. Egyszer csak mit lát? A kicsi félsinges elment, s egy királykisasszony sétál ott fel s le. Lába s karja meg van kötve láncsal. Nézi Zöldmezőszárnya:

- Veled mi van, királylány?

- Hát veled mi van?

- Én próbát tenni jöttem.
- Én meg azért vagyok megbüntetve, mert nem akarok a felsége lenni.
- Egy-két nap múlva azt mondja Zöldmezőszárnya:
- Hallgass ide! Egyezzünk meg! Ígérd meg neki, hogy a felesége leszel, csak annyit mondjon meg neked, hol áll az ereje.
- A többit én majd elintézem. Tégedet is megmentelek, s engemet is megmentesz innét.
- Nem bánom – azt mondja.
- Na, amikor jön, menj eleibe, hízelegj neki, vedd a karodba.
- Hadd el, már úgymint eltelik ez.
- Úgy csinál a lány. Mikor látja, hogy jön a kicsi félsinges a nyulával, hozzámegy, s az ölibe veszi.
- Aj, drága, már a feleséged kellett volna legyek.
- Mi van veled?
- Mi, hogy legyen? Semmi. Tudjam meg, hogy hol van az erőd, hogy kúráljam, s hogy sokat éljél.
- Ej, бүdös kurva! Nem tudom, hogy az eszedtől telt ki vagy attól, aki a galickában van. De oda úgyse tud ő menni. Az én erőm a kapuzábéban van.
- Jaj, hát ez kellett nekem.
- Mikor másnap elmenyen a kicsi félsinges, azt mondja a fiú a lánynak:
- Hallgass ide! Most tudod, mit csinálj? Amennyi ezüst, arany van, azt mind rakd rá a kapura, hogy messziről virítson.
- Aztán majd meglátod, mi lesz.
- Amennyi aranya, ezüstje volt a kicsi ördögnek, a királylány mind rárakta a kapura. Hogy olyan világ lett tőle, éjjel is lehetett látni, mint nappal.
- Jaj, mit csináltál, te?
- Hát nem azt mondtad: a kapuzábéban van az erőd? Azt kúrálom.
- Menj el, bolond, hisz nem abban áll az erőm.
- Hát miben?
- Az ajtóban.
- Jól van.
- Másnapra a királylány úgy kidíszítette az ajtót, hogy a kicsi félsinges be sem tudott menni rajta.
- „Hát ténylegesen szeret engem. Már biztosan a feleségem akar lenni.”
- Na, hallgass ide! Az én erőmhöz nemhogy ember, de senki a világon nem férhet.
- Hát hogyan?
- Az én erőm egy tóban van. Abban van egy bika. A bikában van egy nyúl. A nyúlban van egy galamb. A galambban van egy tojás. A tojásban van tizenkét dongó. Aki azokat megöli, az megöl engem.

- Na, jól van. Hadd el, mert holnap viszek egy kicsi szénát a bikának.
- Te, nehogy odaközeledj, mert az az egész világot elpusztítja.
- Akkor nem menyek oda.

Másnap alig várja a leány, hogy menjen el a kicsi félsinges, s monda meg a fiúnak.

- Na, te! Mit mondott?
- Te, az az egész világtól sem fél.
- Hát hogy?

- Né, az ereje egy tóban van. Abban van egy bika. A bikában van egy nyúl. A nyúlban egy galamb. A galambban egy tojás. A tojásban van tizenkét dongó. Aki azokat megöli, az öli meg a kicsi félsingest.

Jól van. Leereszti a leány a fiú rácsát, kijön belőle a fiú. Megy, megy, s megtalálja a tót. Meghúzódik egy kicsit, s vár. Hát lássa, hogy tizenkét órákor kijön a bika, s kezd heverőzni.

De ő a fa mellett célba vette a bikát, s úgy eltalálta, hogy az mindjárt felfordult. Felhasítja, s megragadja a nyulat. Abból kiugrik a galamb. Megragadja a galambot. A galambból kiveszi a tojásokat. Megy a lányhoz. Levágta a lány kezéről-lábáról a bilincseket. A lány sírt:

- Jaj, mindjárt hazajön a félsinges.
- Ne félj semmit!

Akkor előveszi a tojásokat. Kiveszi belőle a dongókat. Megöl egyet. Na, de a kicsi nyúl úgy jött haza, mint a részeg, egyik sánc szélétől a másikig. Mikor a kicsi félsinges hazatér, azt mondja Zöldmezőszárnyának:

- Hej, sógor, ha tudtam volna, hogy te vagy Zöldmezőszárnya, nem kötözködtem volna veled. De legyen a tied a királylány. Csak azt az egy lelket hagyd meg nekem. Hogy ahogy éltem eddig erőben, most éljek ezután erőtlen.

- Meg is hagyom – azt mondja. – Ne búsulj! Csak azt mondd meg, hol a kastélyod? Ott van az aranyvessző, megüted a kastély három sarkát.

Lesz belőle egy aranyalma. Azt, ha feldobod, ahol akarsz, meglesz a kastély.

- Jól van.

Mikor meglett az alma, a zsebiben volt, akkor azt mondja:

- Nesze, ez a dangó, a tied. Ügyelj rája!

Az, amikor akarta volna, hogy megfogja, a kicsi Zöldmezőszárnya kihúzta a kardját, levágta a nyakát. A leányt pedig a lóra. Hová vitte? A Világkovácsához.

- Öregapám, most mondja meg, van még ilyen vitéz, mint én?
- Olyan vitéz, mint te, nincs az egész világon.

Akkor magával vitte a bátyját, akire a katonáknál talált rá, a három testvérít s a három menyecskét. S vitte őket a királyhoz.

Mikor meglátta a király:

- Nahát, tük voltatok azok a vitézek? Jól van.

Fele királyság lett az övé. A kisebbik lányt elvette felségül.

A másik lányt, akit a félsingestől szabadított meg, elvette a bátyja, akit a rét-ről hozott.

S ha meg nem haltak, még ma is élnek.

SIRÁLY KIRÁLY¹

Hát aztán, volt egyszer egy öregember, aki már kicsi gyermekkorában megtanulta volt a halászat mesterségét. És ma itt halászott, holnap ott, holnapután meg amott, míg aztán egy idő óta beszegődött halásznak egy híres nagy király udvarába. Hogy valami nagy dolgot hajtott-e végre a király előtt, azt nem tudom; annyit azonban tudok, hogy a király udvarában is csak szegénynek maradt, olyannak, amihez kicsi kora óta hozzászokott volt, mert az az átkozott szegénység nem könnyen akar megválni attól, akinél egyszer befészkelte magát, ahogy a régiek mondták.

- Mi bajod velem, szegénység?

- Apáddal jól voltam mindég.

- Veled is hát jól meglennék.

És még annyit tudok, hogy egy idő óta összeállott egy asszonnyal, hogy ne mindig csak azt mondja: „Szegény fejem!”, hanem mondja azt, hogy „szegény fejünk!”.

Aztán annak a királynak késő öregségéig nem lett gyermeke és mikor már éppen úgy számított, hogy kiürült a zacskó és elfogyott a puszkapor, mit látnak szemei? Lám, a királyné egy igen-igen szép leánykát szül neki.

Volt öröme a királynak! Futárokat szalasztott mindenfelé: királyokhoz, császárokhoz, a nagy hadvezérekhez, mindenkihez, de mindenkihez, hogy jöjjenek vendégségbe, mert arra készült, hogy nagy lakomát csap, aminek messze földön híre menjen.

Amikor egyéb dolgait már elintézte, előhivatja a szegény halászt.

- Na, te öreg, most pedig indulj és olyan halat hozz az asztalomra, melynek aranyból a pénze.

- Hát én honnan kerítsek, felséges királyom, efféle halat?

- Ahonnan tudsz. Azt akarom, hogy messze földön híre menjen az asztalomnak és a mulatságnak, amit rendezni fogok. Megérttetted?

¹ In.: *Szegény ember okos leánya*, román népmesék (fordította: Böződi György et al.) Európa, Bp., 1957. 187-207. 401mt. + 400/C* mt.

- Megértettem, de hátha nem talállok?

- Még kérdezni mered, te nyomorult? Tudd meg, akkor oda kerül a fejed, ahol a lábad van.

Na, szegény halász! Könnybe lábadt a szeme, de egy szót sem szólt többet. Tudta ő, hogy a király olyan ember, akitől őrizkedni kell és hogy hiába kérlelné egy ilyen megkövesedett szívet.

Mitévő legyen? Elment haza, az öregasszonyhoz, elmondta neki, mi nehezedik a szívére, aztán elbúcsúzott tőle és világgá ment, de előbb azt a tanácsot adta a feleségének, hogy ne feledkezzék meg az Istenről, mert ő már nem sokáig vet árnyékot a földre.

Elindult a halász, ment, mendegélt, egészen odáig, ahol, mint mondani szokás, „A kurtafarkú malac túr”, elment a Fehér-tengerig és ott, ennek a nagy víznek a partján bolyongott szegény két esztendeig, folytonosan kutatva, keresgélve, úgy ni, mindent tűvé téve, hogy hátha megkönyörül rajta is az Isten és egy aranypénzű halat rendel eléje.

Az öregasszony otthon maradt és sírdogált a fejére szakadt nagy bánata miatt. Amikor egy kicsit lecsendesedett, fogta a seprűt és rendezgetni kezdett a házban. Amint sepreget, mit kap a földön az öregasszony: egy szem borsot. Felveszi és az asztalra teszi, hát csodák csodája! A borsszem leszalad a földre. Ekkor az öregasszony felvette és bekapta a szájába.

Hej, apám, most lássatok aztán csodát! Az öregasszony teherbe esett tőle.

„Jaj, Istenem – mondta, amikor rájött a csodára –, hol lehet az én öregemberem? Bizonyosan ő is megörvendene, ha megtudná ezt a hírt.”

De az öregember még csak nem is álmodott arról, hogy mi történt otthon. Amint ott bolyongott a tenger partján, találkozik egy szerzetes baráttal.

- Mit keresel te itt?

- Nézze, tisztelendő atyám, mi az én nagy bajom. A magam gyertyáját égetem, hogy a más pénzét számláljam mellette.

És elmond neki mindent, töviről helyire: Látja-e, látja-e, s látja-e? Történt még valaha efféle dolog?

- Történt bizony, te öregember; egyet se sírj! – mondja a szerzetes. – Adok én neked aranypénzű halat, de csak te is add nekem azt, amit tőled kérek.

- Mit?

- Azt, ami a házadban van, de nem tudsz róla. Beleegyezel?

Gondolkozik az öregember, gondolkozik: „Tudom, hogy otthon csak az öreg-asszony van, meg a macska.” Aztán hangosan:

- Jól van, odaadom.

Megkötik az egyezséget, aztán így szól hozzá a szerzetes barát:

- Most pedig vedd be a hálodat, te öregember, és meglásd, hogy megfogod a halat.

Beveti, és amikor kihúzza, mit látnak az öregember szemei?

A háló telis-tele volt aranypénzű halakkal.

Volt aztán öröme. Szekérre rakta a sok halat, elbúcsúzott a szerzetes baráttól és ment a királyhoz.

Az pedig az ördög cimborája, még mindig nem végzett a lakomával. Arra azonban volt gondja, hogy két szolgát odaállítson a kapuba, készen arra, hogy lecsapják a halász fejét, mihelyt jönni látják.

De amikor meglátta a király, hogy nem egy, de egy egész szekérderék aranypénzű hallal jön, lecsillapodott a haragja; sőt elhalmozta a halászt is mindenféle ajándékokkal, hogy egy kicsit felejtse a szükségét.

Aztán amint hazamegy az öregember, mit látnak szemei?

Egy élő-eleven gyermeket, aki éppen most kezd járni a lábán.

- Adjon isten, te asszony.

- Adjon isten, te öreg.

- Kié ez a gyermek?

- Kié volna? A miénk; az Úr ajándékozta nekünk.

És elbeszéli neki, miként történt a dolog.

- Nézd csak meg, milyen ügyes! Hát mi az? Nem örvendesz neki?

- De örvendek hogyne örvidenek? – mondja bizonytalanul, de mardosta a lelkét szegénynek, hogy eszébe jutott a szerzetes barátnak tett fogadalma! Aztán még hozzátette: – Na, Isten éltesse, te asszony!

Aztán telt-múlt az idő. A gyermek nőtt, egyre nőtt, napról napra, mintha húzták volna felfelé. És különösen három dolgot kedvelt a gyermek, jóságos Isten, három dolgot: az írást, az olvasást és a kardot.

Amikor a gyermek a tizennyolcadik esztendejét betöltötte, hát csak azon veszi magát észre a két öreg, hogy ott van a házukban egy szerzetes barát.

- Adjon isten, te öregember!

- Kezét csókolom, tisztelendő atyám.

És beszédbe elegyednek. A gyermek pedig, mihelyt meglátta a barátot, kimegy, kihúzza hüvelyéből a kardját, kört ír vele maga köré a földre és leül olvasni.

A szerzetes barát pedig egyszer csak:

- No, te öreg, eljöttem, hogy elvigyem, amit ígértél volt.

- Jól van, tisztelendő atyám, szavamnak kell állnom, mert különben erőmet veszttem – mondja az öreg sírva és elbeszéli az öregasszonynak is, hogy milyen fogadalmat tett.

- Jaj, szegény fejem! Gyermek nélkül hagytál – mondja a felesége és ellenkezni akar. De hát van kivel?

A szerzetes barát nem törődik a beszéddel, kimegy a legénykéhez és meg akarja simogatni; de lássátok, nem tudott átlépni a körön, melyet a fiú írt a kardjával.

Nem tudott átlépni a körön, mert – elfelejtettem mondani –, az a szerzetes barát nem volt más, mint maga az ördög, szerzetes képében.

Amikor látta, hogy szép szóval nem boldogul, egyszerre csak nekiesik az ördög és a körön áthajolva, torkon ragadja az öregember fiát, aztán egy szempillantás alatt odalett, hogy bánatban és nagy sírás között hagyva a halászt és az öregasszonyt.

Ment, mendegélt a szerzetes barát Sirálllyal – mert így hívták a fiút –, elment egészen egy hegy tetejére. Ott leteszi a terhét és beszélgetésbe akar kezdeni Sirálllyal, de ez most sem állott szóba vele. Kört ír le a kardjával, belül ép a körön és olvasni kezd.

Hej, ha láttátok volna, hogy tombolt ekkor az ördög! Mindenféle színt váltott, hoz mézesmázosan beszélt hozzá, hol gorombán – hiába. Egy árva szót sem tudott kiszedni a Sirály szájából. Ennek láttán felkapta a fiút és egy más hegyre ment fel, mely még borzalmasabb volt és még mélyebb szakadékokkal teli. Arra számított, hogy az csak megrémíti és rábírja, hogy hozzá szóljon, de semmire sem tudott menni, bármennyit próbálkozott az ördög a beszéddel, bármennyit csűrte, csavarta, embermódon is, ördögmódon is.

Akkor aztán, ilyen lássatok! Egyszerre csak egy nagy „pukk”, hogy minden hegy, domb és völgy megremegett belé. Az ördög kihasadt mérgében.

Amint Sirály egyedül maradt, hazafelé indult, le a hegyeken. De olyan meredek és olyan irtózatosságok voltak, hogy szegénynek mind buk fenceznie kellett lefelé, folyton-folyvást mind lefelé, míg egyszer csak, nagy ámulatára, két szörnyű fenevad között találta magát, melyek a fejüket egymásnak feszítve viaskodtak. Csak azt veszi észre, hogy egyikük így szól hozzá:

- Éppen jókor jöttél, te fiú! Gyere, légy olyan jó, húzd ki a kardodat és vágd le a fejünket.

- Nem, mert szerencsés voltam veletek. Ha nem akadok belétek, szétszakadtam volna, míg az aljba leérek.

- De csak vágd le, mert különben felfalunk – mordult rá a másik fenevad.

Amikor látta Sirály, hogy nincs más mód, kirántja a kardját és; sirrr! lenyiszszenti a fenevadak fejét, amelyekből egy szempillantás alatt két derék legény lett és így szóltak hozzá:

- Isten élteszen, te fiú, mert nagy jót tettél velünk! Milyen régóta állottunk itt varázslat alatt! Ha azt akarod, hogy mind csak szerencséd legyen az életben és hogy sokra vidd, másokkal is tégy jót, amint velünk tettél.

Megmutatták neki az utat le a hegyről, kezét fogtak és elváltak egymástól.

A legény pedig mind csak ment lefelé, míg valami tövisbokrok mellett nem találta magát. Sírást és sóhajtozást hall onnan:

- Mentsetek meg, jó emberek, mentsetek meg, mert nagy jót tesztek veletek.

„Hej, mi lehet ez?” – gondolja a legény, és amint benéz a tövisbokorba, egy barlangot lát ott, annak a szájánál pedig irtózatossá nagy köveket.

Eszébe jut a két legény tanácsa, és mint mond magában?

„Hadd tegyek még egy jó cselekedetet.” Nekiveti a vállát és félregurítja a barlang szájáról a nagy követ. Hát akkor mit látnak szemei? A barlangból egy róka jó ki és így szól hozzá:

- Isten fizesse meg neked, te Sirály, mert nagy szívességet tettél.

- Hát ki vagy te, hogy a nevedet tudod? És hogy kerültél ide?

- Tudd meg, te vitéz – mondta a róka –, hogy én a Zöldkirály leánya vagyok és sok-sok ideje annak, hogy a sárkányok apámat, anyámat és az összes alattvalóikat kősziklákká varázsolták, engem pedig rókává változtattak, ahogy most látsz. Azóta sem láttam földi embert és elepedek az apám és anyám utáni vágytól, meg az országunkban levő sok szép dolog utáni vágyakozástól.

- Különös egy csoda! – mondja a vitéz. – És hol voltak azok a sárkányok?

- Arra, napkelet felé – mutatta a kezével.

- Ha így áll a dolog, én is arrafelé megyek, hadd lám, nem ülhethém-e meg a torukat? Ki tudná elmesélni, milyen öröme volt a rókának, amikor ezt hallotta?

- Hej, te Sirály, régóta azt súgja az én szívem, hogy csak te készítheted el a sárkányok torát. És amint látom, teljesedik a kívánságom. Menj csak egyenesen előre, mert azon a tájon, ahová mutattam, találsz valami elhagyatott kőfalakat és ott van az én apám palotája, melybe most a sárkányok fészkelődtek be. Ha ügyes lész a velük folytatott küzdelemben és ha Istenben bízol, megszabadulsz a sárkányoktól, felátaszod a kővéáltakat és te leszel a király ezen a földön.

„Különös egy csoda” – gondolja magában a vitéz, amint azt látja, hogy egy róka beszél így vele és elmegy, amerre irányt mutattak neki.

Elérkezik a falakhoz, bemegy az elvarázsolt palotába, de senkit sem lát. Csak egy terített asztalt.

Megáll ott, előveszi a könyvét, kardját maga mellé teszi és olvasni kezd. Egyszer csak belép az ajtón a tizenkét sárkány.

- Hová való vagy, hé, és honnan jöttél, hogy megsértsd a határainkat?

De ő csak hallgat és tovább olvas.

- Nem felelsz? – mordul rá a főszárkány. – Fogjátok meg, fiúk, tépjétek ezerfelé és morzsoljátok szét.

Hej! Ha láttátok volna, apám, milyen tűzbe jutott szegény Sirály. Ellenük álljon? Nem volt hozzá mersze.

Megragadták a szárkányok és izzé-porrá tépték, szétmorzsolgatták. Aztán vidámban, mint valaha, mind elindultak rosszat tenni; a főszárkány pedig így szól:

- Hej, ha még élő-eleven embert találunk itt, tudjátok meg, hogy akkor mi nem jól járunk.

Jegyezték meg, hogy rossz órában találta mondani, mert távollétükben feltámadt a Sirály, mégpedig ilyenképpen:

A szárkányoknál életvíz volt egy tálban, de ők nem tudtak róla, és amikor Sirálylyal küzdöttek, egy csepp vére a tálban levő vízbe freccsent, a vízből pedig kikelt a legény, még erősebben és még szebben, mint amilyen azelőtt volt.

És amint ismét egész embernek találta magát, leült a szárkányok asztalához enni; de egy fél kenyeret még el is vitt magával a rókanak és elbeszélte neki, hogy hogy járt. És ekkor, ha hiszitek, ha nem, amint a róka ett belőle, derékig leánnyá változott és beszélni kezdett:

- Menj vissza, te Sirály, mert ahogy én látom a dolgot, lerázzuk mi a nyakunkról a szárkányokat. Csak küzd és szenvedj tovább, mert jó az Isten s jót ad.

Hallgatott a róka tanácsára és visszament az elvarázsolt palotába; leteszi a kardját maga elé, előveszi a könyvét és olvasni kezd.

De lám, hazajönnek a szárkányok és amint meglátják őt, szinte kőbálvánnyá változnak. Úgy igaz, ha kést döf valaki a testükbe, nem folyt volna vér belőle, úgy meg voltak fagyva.

- Tépjétek darabokra, öcsém, és dobjátok ki! – ordítja most is a főszárkány, düh-től tajtékozva. – Hogyhogy? Ne volnánk mi képesek lerázni a nyakunkról egy ilyen hitványt? Tegyétek el láb alól, ahogy éppen tudjátok, mert ha most is feltámad, végünk van!

És egyszerre keményen megragadják Sirályt és elteszik a föld színéről. Aztán elmennek a szörnyetegek sétálni, távollétükben pedig ismét feltámad a vitéz, mert nem hagyta elpusztulni az életvíz.

Asztalhoz ül és eszik, aztán fog egy kenyeret meg egy liter bort és elviszi a rókanak, s erre, mit látott? A róka egy igen-igen szép leánnyá változik: aranyhajú tündérré!

Sirálynak földbe gyökerezett a lába a szépség láttán, a leány pedig így szól hozzá:

- Hej, te vitéz, te vitéz! Mostanig volt, ahogy volt; de ezentúl még nehezebb lesz a dolog. De ne veszítsd el Istenbe vetett reményedet, mert nagy az Isten és hatalmas. Eredj csak vissza, mert most is győzni fogsz!

Elindul a vitéz és bemegey ismét a palotába. A sárkányok ott találják. Kővé váltan maradnak:

- Tudjátok meg, hé, hogy ez a végén elpusztítja a fejünket! – mondják.

- De ne féljetez semmit, öcséim, mert meg tudom én büntetni az arcátlansága miatt! – mondja az egyik felbőszültebb sárkány. – Tépjetez darabokra és dobjátok be oda a kemencébe; hadd lám, mit fog most csinálni.

- Az lesz a legjobb! – És rárohannak Sirályra, szétdarabolják és darabonként be-dobálják a kemencébe, hogy mindenestül égjen el.

De olyan sokáig szabdalták a mi vitézünk testét, hogy rájuk borult az éjszaka.

- Most, fiúk, feküdjetez le bátran, mert egy veszedelemtől megszabadultunk! – mondja ugyancsak az a dühösebbik.

Le is feküsznek a sárkányok és mind a tizenkettő elkezd horkolni istenesen. De ennyivel is maradtak, mert éjfél tájban az életív megint csodát művelt és Sirály élő-elevenen kikelt belőle, kirántotta a kardját és mindegyik sárkánynak levágta a fejét; egytől egyik mindegyiknek, hogy még írmagjuk sem maradt.

Szó se róla, alaposan beleizzadt a szegény vitéz ebbe a munkába.

De most, aztán megszabadult a sárkányoktól.

Ennivalót vesz magához és elviszi a tövisbokorba a királyleánynak, hogy épüljön tőle és töviről hegyire elbeszéli neki, hogy mit végzett. És akkor nagy csodájára a leány egyszerre a nyakába ugrik, átöleli, forrón megcsókolja és dédelgető hangon azt mondja:

- Tudd meg, te vitéz, hogy ügyességed miatt férjemül választlak, légy király ebben az országban. Akarod-e?

- Még kérdezed? – mondja a legény, kissé elpirulva.

Aztán megfogták egymás kezét és elmentek az elvarázsolt palotába, ahol a tizenként sárkány holtteste volt, ott aztán újabb csodákat látott Sirály. Mert a királyleány fogta a tátal az életvízzel, megöntözte vele az annyi tenger idő óta halott embereket és mind feltámasztotta őket élő-elevenné. De nemcsak őket, hanem az állataikat is.

És itt is, ott is életre kezdett kelni a világ, éppen úgy, mint amíg még nem változtatta volt kővé a sárkányok; az öreg király pedig a leánynak az apja, hunyorgatni kezdett a szemével, megmozdult és így szólította meg a leányát:

- Hej, leányom! Milyen sokáig aludtam!

- Hát – felelte a leánya – még sokkal többet aludt volna, ha én meg Sirály itt nem lettünk volna.

És mialatt az öreg király nem tudta visszafojtani könnyeit, töviről hegyire elbeszélte a leánya a sok vesződséget, hogy mindnyájuknak tátva maradt a szája. Mert szegények mind azt hitték ott, hogy álomból ébredtek fel, és nem is sejtették, hogy mi történt velük.

A sárkányok holttestei aztán a legjobb bizonyosságot voltak a királyleány mellett.

Mondjam is még nektek most már, hogy amikor az elbeszélés véget ért, az öreg király áldását adva reájuk és szép lakodalmat csinált az új párnak?

Gondolom, hogy ezt magatoktól is kitaláltátok.

Sirálynak azonban nemcsak a leányát adta oda, hanem az egész birodalmát is, annak minden gondjával és örömeivel együtt; a vitézen pedig, aki megölte a sárkányokat, rajta maradt a Sirály király név.

Így hát minden jóra fordult. Így éltek és uralkodtak boldogságban és bőségben három esztendeig

Ezen idő alatt a királyné azt veszi észre, hogy Sirályt gondok emésztik.

- Mi bajod van, édes uram, hogy mind csak búslakodol?

- Nincs semmi. Gondolkozom az ember sorsán. Hogy mi voltam és mi lett belőlem. Igaza van a közmondásnak, hogy „ború után derül ki az ég!”.

- És derű után borul az ég! – teszi hozzá a királyné. – De, mondd meg nekem kerekén: mire gondolsz?

- Semmire.

- De gondolsz valamire, Sirály; annak az ajtónak a kulcsára gondolsz, amelynek kinyitását nem engedtem meg neked. Ugye, hogy így van:

- Így. Miért nem engedted meg?

- De megengedem; itt van, mert te is sok jót tettél velem. De nem fog jóra vezetni, ha kinyitod.

Ő azonban fogja a kulcsot, elmegy és kinyitja. Megborzad attól, amit ott lát. Három ló; láncukat tépik és reá akarnak rohanni, hogy elpusztítsák.

- Milyen gazdánk voltál, te Sirály – mondják –, hogy tizenkét esztendeig itt hagytál minket? Miért nem jöttél erre mostanig?

- Hát most eljöttem. Mit kívántok, hogy el ne pusztítsatok?

- Mit kívánunk? Hozzad a nyergeket, nyergelj meg minket és vigyél ki a szabad levegőre; mert tenger idő óta nem láttunk napvilágot és virágos rétet.

Kimegy, bezárja az ajtót és veti a keresztet:

„Újabb csoda, Uramisten! Milyen lovak lehetnek ezek, hogy beszélni tudnak?”

Nyergeket kerít, de mikor a királynéval találkozik, semmit sem szól arról, amit látott.

A királyné azonban mindent tudott és amikor másnap a templomba indult, így szólt hozzá óvatosan:

- Nem jössz, Sirály, hogy imádkozzunk?

- Nem, mert beteg vagyok.

Ezt mondta, de alig lépett ki a kapun a királyné, egy nyereggel a nevezetes szobába sietett, kivett egy lovat és felült rá.

- Hogy vigyelek, édes gazdám? Mint a szél vagy mint a gondolat?

- Ahogy neked tetszik, kedves lovam.

Akkor aztán a ló egyszerre felemelkedett Sirállyal a levegőbe, hogy a fiatal királyt elöntötte a hideg verejték. Csak az volt a szerencséje, hogy a királyné mindent látott a templomból és kiáltani kezdett, ahogy csak a torkán kifért:

- Hó! Hó! Hó, paripám, vad oroszlán! Egy hajszála se görbüljön meg a gazdád-nak, mert akkor jaj a te csontjaidnak.

Akkor aztán megcsendesedett a ló, leszállott a földre és visszament a vitézzel a királyi udvarba. Sirály behajtotta a szobájába.

És másnap is, harmadnap is mind azt mondta Sirály, hogy beteg. Amikor pedig elment a királyné, a többi lovakat sétáltatta. De folytonosan kedvetlenül járkált.

- Mi bajod van, még, te Sirály, hogy folyton rosszkedvűen járkálsz? – kéreuzi tőle egyik nap a királyné.

- Arra gondoltam, hogy nekem is voltak szüleim és nem tudom, mi lehetett ve-lük annyi tenger idő óta. Vajon élnek-e még vagy meghaltak?

És ahogy ezt kimondta, elöntötte a sírás a szegény Sirály királyt, de úgy, hogy azt semmi sem tudta elállítani.

- Ne sírj – mondta a királyné és letörölgette a könnyeit –, mert nincs miért sír-nod. Milyen ember vagy te, ha azért aggódsz, aki eladott téged a király leányáért?

- Jó, jó, de nekem tán nincs szívem?

- Jól van hát, várjál csak! – mondja a királyné. Elmegy ki, néz jobbra, néz balra és amilyen táltos volt, mindent meglátott és elkezdte mondani:

- Látod, Sirály, a te édesanyád most éppen az ételt főzi. Ha már annyira vágyó-dol utánuk, eredj és mire az étel az asztalra kerülne, te is odahaza lész.

- De hát milyen lovon menjek és olyan gyorsan?

- Hogyhogy? Úgy tész, mintha nem tudnád?

Adott neki egy olyan lovat, amely felhőket ett és így szól hozzá:

- Éppen jókor érkezel haza, mert ma van az esküvője annak a leánynak, akiért eladott téged a te édesapád, és mihelyt hazaérsz, meghívnak téged is a lakodalomba. Ne rontsd el a kedvüket, menj el, táncolj, vigadj, csinálj, ami éppen neked tetszik, csak reám ne gondolj; mert ha reám gondolsz, nekem is végem, de neked is véged!

- Jól van.

Amint felült a lóra, és amint az otthoniakra gondolt, már ott is volt az apja ka-puja előtt.

A halász, aki most még öregebb és még görnyedtebb hátú vénember volt, ki-ment eléje és kezet csókolt neki:

- Mit kívánsz, felséges királyom?

- Itt szeretnék maradni egy kicsi ideig. Nem adnál nekem szállást?

- Bocsásson meg felséged, de nem tehetjük, mert igen szegények vagyunk. Úgy látom, a mi királyunk lakodalma jött felséged; menjen csak oda, mert nincs módunkban megtisztelni felségedet.

- De csak fogadjatok be – kérlelte, és így befogadták.

Mit tagadnám, ahogy velük beszélgetett, mindegyre egy-egy könnyecsepp gördült le lopva a vitéz arcán.

Éppen elkészült az étel. Bement a házba, ahol valaha először pillantotta meg szeme a napvilágot és az emberek hívták volna az asztalhoz, de szégyelltek. Ő azonban odaült. Szó szót hozott és megkérdezte Sirály:

- Hát aztán, öregapám, kendteknek nincs gyermekük?

- Nincs – mondja az öregember, de nagyot sóhajt és ingeujjával letörli könnyeit.

- De – mondja az öregasszony –, volt egy és elvitte az Isten. – Aztán maga is sírva, elbeszéli töviről hegyire az egész történetet.

Hallgatja Sirály király, könnyezni kezd, nem bír magával.

- Ha meglátnák a fiukat, megismernék-e még?

- Hogyne ismernék meg, ha egyszer a mi fiunk, vér a mi vérünkéből? De biztosan rég meghalt, szegényke!

Felállt ekkor a fiatal király, odamegy a két öreghez és megcsókolja a kezüket.

- No, édesapám, édesanyám! Tudják meg, hogy éppen én vagyok a kendtek fia, aki borsszemből született és akit akaratlanul eladtak a szerzetes barátoknak az aranypénzű halakért.

És aztán elmondja nekik, hogy mi mindene ment keresztül és hogy jutott idáig.

Az öregek, amint ezt hallották, azt sem tudták, ébren vannak-e vagy álmodnak. Sírtak, kacagtak örömben, aztán térdre esve, könnyek között adtak hálát az Istennek, hogy az ő házukat is örömmel látogatta meg, annyi keserűség után.

Amikor aztán egy kicsit magukhoz tértek és a faluban is elment a híre Sirály megérkezésének, hát a helybéli király, aki valamikor az aranypénzű halat követelte, futárt szalasztott, hogy az öregember fia is menjen hozzá vendégsége.

- Nem vagyok én szolga, hogy úgy szalajtszon utánam, mint a szolgálai után, hanem király vagyok; ezt mondd meg gazdádnak – mondta Sirály király.

És amint ezt meghallotta, maga a király, az após jött el az öregember házához.

- Jöjjön, felséged, mert én magam jöttem el – mondotta Sirálynak. Beültette a kocsijába és elvitte a lakodalomba.

Ott aztán evett-ivott a vitéz, táncolt és mulatott. Amikor éppen legjavában folyt a multság mire nem gondolt? „Hej, istenem, be jó volna, ha a feleségem is itt volna!”

- Itt vagyok, megérkeztem! – hallatszott az elvarázsolt palotabeli királyné hangja. – Csak rám gondoltál és már itt is vagyok. Mit kívánsz? – kérdezte a felesége, aki élő-elevenen ott termett előtte.

- Táncoljunk ketten.

Táncoltak, amíg táncoltak, aztán kézen fogta Sirályt a királyné és kiment vele a kertbe. Letelepdedtek egy fa árnyékába. Sirály fejét ölébe vette a felesége és elaltatta. Aztán, amíg javában horkolt, a királyné ezt írta egy cédulára:

Rosszul tetted, hogy apád felé hajlottál, aki eladott volt téged a királyotok leányáért. És még rosszabbul tetted, hogy reám gondoltál. Tudd meg hát, hogy elmegyek és elhagylak téged. Ha három esztendő és három hónap alatt nem találsz rám, máshoz megyek férjhez.

Aztán otthagyja a királyné a cédulát mellette és egyetlen intésével elpusztítja a Sirály lovát is, amely olyan messziről idehozta őt, meg a szép ruháját is, és rongyokban hagyja. Aztán maga is elszalad.

Amikor felébred Sirály király, tova délfelé, jaj, apám, milyen szomorúság fogja el. Csak a cédula, amely megmutatja egész jövőendő sorsát, meg a rongyok amelyekkel körül volt csavarva.

Most aztán mitévő legyen? Mert ki tudhatná, milyen messzire volt onnan az elvarázsolt palota, az a hely, ahová abból az országból, ahol most van, senki más be nem tette a lábát soha!

„És derű után ború” – mondotta magában, mert eszébe jutottak a királyné szavai, és sírt, mint a záporosó.

Ilyen állapotban megy vissza az apjához. Ott a szülei is siránkoznak a Sirály keservén, a halász pedig meg akarja vigasztalni:

- Ne búsulj, fiam, mert majd rád hagyom a halászszerszámaimat és nem fogsz éhen halni.

- Reám? Isten ments attól! Elmegyek a világba, hogy megkeressem a feleséget. Csak azért jöttem ide, hogy elbúcsúzzam.

A szegény szülők mit tehettek volna? Sírtak megint egy verset, de nem tudták visszatartani. Csak annyira jutottak, hogy induláskor az édesanyja is adott neki egy kovásztalan kenyeret egy átalvetőben, hogy éhen ne találjon halni a kedves fia.

Most aztán Sirály, amint ismét elindult a hosszú útra, ment, mendegélt, míg egy völgybe nem ért. Olyan hideg volt ott, hogy vacogott az állkapcsa. A távolban egy fény sugarát vett észre. Amikor megpillantotta, igen megörvendett, mert úgy gon-

dolta, hogy hátha-hátha valami tűzféle lesz az és egy kicsit megmelegszik mellette. De mi lett a reménységből?

Egy malom volt ott. Bemegy, és a molnár, egy ősz, öreg ember, kinek háta meghajlott az évek sokasága és a gondok terhe alatt, botjával feltámasztotta a szempilláit, hogy látni tudjon és azt kérdezte tőle:

- Hová való vagy, te legény?

- Innen s innen.

- Mit keresel hát errefelé?

- Egy kis tűzmagot keresek én itt, hogy megmelegedjem mellette.

- Jaj, apám – mondja az öregember –, balszerencséd hozott téged erre a vidékre, mert ez a malom egy emberevő nősténysárkányé. Nem látod? Azoknak az embereknek a csontjait őrlöm, akiket ő megett. Mihelyt meglát, téged is megeszen, mert senki sem szabadult meg tőle. Rajtam látta, hogy én már fél lábbal a sírban állok és azért hagyott meg engem, hogy a csontokat őrljem neki, amiből aztán ő kenyérnek való lisztet csinál.

- Jaj, szegény fejem! – ijed meg Sirály, és amíg azon gondolkozott, hogy merrefelé vegye útját, hát odaérkezik a nősténysárkány, aki, elfelejtettem volt mondani, nem volt más, mint azoknak a sárkányoknak az anyja, amelyeket ő az elvarázsolt palotában megölt.

- Hihihhi! Milyen szép kövér még ez is! – mondja a szörnyeteg, amint őt megpillantja. – Ritka dolog az ilyen jó pecsenye! – És hevíteni kezdi a kemencét.

Aztán bezárta Sirályt egy szobába, ahonnan nem tudott kimenni, ő meg eltávozott a völgybe.

Na, szegény vitéz! Járt-kelt életében eleget, de most aztán megfeneklett! A halálát várta és az Istenhez imádkozott, hogy tegyen valami csodát vele. Ekkor amint veszettül sír, jajgat, hát egy légy száll az orrára. Elhajtja, de a légy másodszor is visszamegy; harmadik versben így szól hozzá:

- Ne hajts el, te vitéz, hanem ha azt akarsz, hogy jól járj, fogadd meg a tanácsomat.

- Milyen tanácsodat?

- Ide hallgass. A nősténysárkánynak, aki neked esik ma este, hogy felfaljon, minden ereje abban a három fogában van, ami még megmaradt a szájában. Először kedvesen fog hozzád menni, hogy megöleljen és megcsókoljon. Te pedig, amikor feléd közeledik, vágd pofon jó istenesen, mert így tüstént kiesik majd egy foga. Holnap este és holnapután este is ugyanígy tégy, mert akkor minden foga kiesik, te megélve megmenekülsz, hogy utadra menj, amerre a vágyad hajt. Megértted?

- Megérttettem – mondja, és könnyes szemmel köszöni meg, mert most már megint volt egy csepp reménysége. És hogyisne hallgatott volna a légyre, aki arra

bátorította, hogy a haláltól szabaduljon meg, ahová senki sem megy szívesen, bármilyen öreg is legyen? Tudjátok, hogy az ének is azt mondja:

*Ha a halál olyan volna, mint a lány,
Futva futnék én is a halál után,
De a halál halovány,
Nem olyan szép, mint a lány.*

Ezért aztán, amikor jön a nősténysárkány és megcsókolja, egyszeriben kitépi magát Sirály a karjai közül és hirtelen olyant húz egyet a vén boszorkány képére, hogy mind csillagokat lát: zsupsz! Kiesett az egyik foga.

- Kegyelmezz, te vitéz – mondja –, mert egy pár topánkát adok neked.
- Hát én azzal mit csináljak?
- Ahová gondolsz, rögtön odarepít, mint a szél meg a gondolat.

Elengedi és a nősténysárkány nekiadja a topánkát, de nem engedi el a malomból, mert az volt a számítása, hogy mégiscsak megeszti.

Másnap este ismét jön a szörnyeteg. Sirály pedig, a lény tanácsa szerint, még egy olyant húz a képére, hogy a vén szipirtyó mind csillagokat lát, és megint kiesik egy foga.

- Kegyelmezz, mert adok neked egy ostort.
- Mit csináljak azzal?

- Ha csattintasz vele egyet, sem állat, sem ember, sem ellenség, sem akadály, semmi, de semmi nem áll többé az utadba.

Most is elengedi, a szörnyeteg pedig nekiadja az ostort. Megtudta azonban, hogy ő ölte meg a fiait és mindenképpen azon volt, hogy eltegye a föld színéről.

Harmadszor is jön a nősténysárkány, akkora kitért szájjal, mint valami barlang, hogy befalja és elnyelje. De Sirály most is keményen megállotta a helyét és – olyant húz a nősténysárkány képére, hogy kiesik az egyetlen foga is, ami még a szájában maradt volna.

-Jaj, jaj! – üvölti a szörnyeteg –, hagyd meg az életemet, te vitéz, mert egy kalapot adok neked.

- Mit csináljak veled?

- Amikor ezt a fejedre teszed, senki sem lát téged. Akár asztalhoz ülhetsz másokkal és nem fognak látni.

Ekkor a nősténysárkány kifogyott az erejéből, olyan jajgatásba fogott, hogy rengett tőle az egész környék, aztán eltakarodott onnan.

Sirály pedig olyant csettint az ostorral, hogy leomlanak a falak, amelyek közé zárva volt, veszi a kalapot meg a topánkákat; aztán az ostorral a kezében útnak indul, de előbb még elbúcsúzott a légytől és könnyes szemmel mondott neki köszönetet.

Mendegél hát Sirály, mendegél, míg egy keresztúthoz nem ér. Itt gondolja magában: „Hadd lám, apám, veszem-e valami hasznát ezeknek a nősténysárkánytól kapott dolgoknak?”

Felhúzza a topánkákat, kezébe veszi az ostort, fejéri teszi a kalapot – aztán, hiszitek-é? Még jóformán oda sem gondol, ahová kívánczik, máris ott találja magát Sirály a feleségének, az elvarázsolt palota királynéjának udvarában.

De éppen akkor letelt a három év és három hónap. A királyné sokáig mind várta, míg aztán látva, hogy letelik a megszabott idő, ő meg semerről sem tűnik fel, eljegyezte magát mással.

Egy hét múlva tartják meg a lakodalmat.

Mitévő legyen a vitéz? Felteszi a kalapot a fejére, elmegy és a szolgák közé elegyedik: velük eszik, iszik, alszik, de senki sem láthatja őt. De ő hallotta, hogy mind-egyik mit beszél és mit fecseg.

Hát a királynénak, miután elvált az urától, egy igen szép fia született és úgy hasonlított Sirályhoz, mint két tojás egymáshoz.

És ilyent lássatok, a gyermek – bizonyosan azért, mert az ő véreből való volt – meglátta és megismerte, még ha a fején volt is a kalap.

- Édesanyám, né, édesapám!

- Hol van, anyámé?

- Nézzen oda.

Néz a királyné erre is, meg arra is, mindent felkutat az udvarban, a szolgák is keresik, hiába.

Nem találták meg, így hát dolguk után néztek az emberek. Amikor feküdnének le, a fiú megint csak:

- Édesanyám, né, édesapám!

- Hol van, anyámé?

- Nézzen oda.

Megint keresi mindenki, és amikor nem találják, csodálkozni kezdenek: - Káprázik a gyermek szeme, mit csináljunk vele?

De a lakodalom előtti este, hogy s hogy nem készülődött sirály, elég az, hogy mikor le akar feküdni, leveszi fejéről a kalapot, s ekkor megpillantja őt egy öregember és azt mondja a királynénak:

- Nézze, felséged, ott van a kályha mögött egy rongyos ember. Én láttam meg. Biztosan az lesz a fiú apja, mert igen hasonlít rá.

- Tiszta lehetetlenség.

Keresi a királyné, de ne kapja meg, mert Sirály ismét feltette a fejére a kalapot.

Elkövetkezik a lakodalom napja. Amikor legjavában folyt a mulatság, a gyermek, egyedül csak ő, meglátja Sirályt és sírni kezd:

- Édesanyám, édesapám!

- Mit beszél mind, anyámé? – És ütni kezdi a szegény gyermeket, aki úgy sikoltott, hogy reszketett rajta az ing.

Vasárnap aztán megy a királyné a templomba a vőlegényével, hogy esküdjenek meg, és mennek, mennek nagy kísérettel.

Fele útnál egyszerre csak ott terem útjukban Sirály király élő-elevenen; megállítja a kocsijukat és így szól hozzájuk:

- Ho-ho-hó! Hová mentek? Én is itt vagyok.

Azt láttátok volna! Az egész násznépnek elment a kedve; aztán kézen fogta a királyné, mert megismerte, és a palotába ment vele, ahol aztán megtudta, hogy mi minden viszontagságon ment keresztül.

A pap ott várakozott a templomban, hogy az esketést elvégezze, és amikor látta, hogy a násznép késlekedik, egyszer csak üzenetet küldött: „Mire vártok még?”

De mekkora volt a csodálkozásuk a templomban levőknek, amikor azt látták, hogy a királyné egyesegyedül jön.

- Tisztelendő atyám, lassabban az esketéssel: álljunk csak meg és tanácskozzunk. Ha a törvények tudója vagy, kérlek, adj nekem tanácsot.

- Milyen tanácsot?

- Ide hallgass, volt nekem egy záram, mit egy boltostól vásároltam, és sok idő múltán az történt, hogy elveszítettem a kulcsot. Kerestem és amikor láttam, hogy nem találom meg, csináltattam egy másikat. Ámde mit történik? Amikor már éppen nyitanám ki az új kulccsal, megtaláltam a régit. Most melyiket tartsam meg?

- Hát, felséges királyném – mondja a pap. – Jó volna az új is, mert mutatósabb; de jobb a régi, mert az talál belé. Aztán meg jól mondja a közmondás is, felséges asszonyom: „Járt utat, a járatlanért el ne hagyd!”

- Úgy? Na, látod, szent atyám. Azért nem jöttem ide a vőlegényemmel, mert hazaérkezett az első uram, az, aki titeket itt mind feltámasztott és megölte a tizenkét sárkányt. Helyes most, hogy az újjal esküdjem meg?

- Nem helyes, felséges asszonyom!

És a vőlegény, amikor ezeket a szavakat meghallotta, duzzogva elment a dolgára. A királyné pedig Sirállal új lakodalmat csapott, még szebbet és még nagyobb, mint azelőtt.

De ezúttal elvitték a palotába az öregembert is, meg az öregasszonyt is, a Sirály szüleit, hadd éljenek ők is! Azt a jót és bőséget pedig, ami a házukban volt, add, Uramisten, minden ellenségemnek, de add nekem is.

A TALÁLT GYERMEK¹

Volt egyszer, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még azon is túl. Volt egyszer egy szegény ember. Annak a szegény embernek fiatal korától vénségiig nem volt csak egyetlen gyermeke. Úgy éltek, mint a szegény emberek. Volt nekik egy kicsi földjük, amiből ő is meg tudott élni szegényesen a családjával.

Egy nap a szegény ember a fiával kiment szántani. Húztak egy barázdát, húztak kettőt. A harmadik barázdánál azt mondja az ember a fiának:

- Hallasz te engem, fiam?

- Igen, apám.

- Hát valami sírásfélét vagy zajt nem hallasz?

- Én hallok valami sírást, de hogy merről jön, azt nem tudom.

- Na, fiam! Akkor szedjük a sátorfánkat, s menjünk, mert te még nem tudod, hogy a határon miféle kuruzslások történnek.

- Ó, Istenem, édesapám! Menjünk egyszer, s nézzük meg, hogy mi van. Hátha nincsen semmi kuruzslás vagy ördögösség. Megnézzük.

Elindulnak a sírás után. Amint mennek, messze, egy bokorban, kicsi gyermeket találtak, lehetett úgy vagy egyéves. Az sírt ott a bokorban. Felkapja az öreg a gyermeket az ölibe, s vesd el magad! Mikor hazaér, odaadja a feleséginek:

- Na, kedves feleségem! Most lesz neked kivel foglalkozni itthon, amíg a fiammal a szántást elvégzem. Legalább két gyermekünk lesz, és nem fognak ők sem unatkozni.

- Hát nagyon jól tetted, édes uram, hogy hazahoztad, és nem hagytad, hogy ott pusztuljon el.

Evvel az öreg elvégezte a szántás, a két gyerek pedig nődögélt, mint a mesében. Persze, a talált gyermek úgy nőtt egy nap, mint más egy év alatt. Na, nődögélnek. De gyönyörű két szép gyermek lett belőlük. Szép nagy legényekké váltak.

Egyszer a királytól parancs érkezik, hogy az öreg azonnal menjen fel hozzá.

Megy az öreg, s jelentkezik a királynál:

- Adjon Isten jó napot, felséges királyatyám!

- Isten hozott, te szegényember! Né, te szegényember, mi a parancsom. Hogy azonnal nyúzd meg s takarítsd ki innét az udvarról, megdöglött a bivalom.

¹ In.: Zöldmezőszárnya, marosszentkirályi cigány népmesék (NAGY Olga gyűjtése) Európa, Bp., 1978. 233-242. „Mesénk a BN. 300 Sárkányölő és Két egyforma testvér című típusok szép és hagyományos kombinációja. Az archaikus motívumok azonban bizonyos mértékig eltérővé teszik.” (286.o.)

- Felsőges királyom, nagyon szívesen meg is teszem, de először haza kell menjek, meg kell kérdeznem a fiaimat, mert ők már nagy legények, s szégyellik magukat, hogy én hóhérmesterséget folytatok, s én nyúzzok meg egy döglött bivalat. De ha azt mondják, hogy nyúzzam meg, én nagyon szívesen megnyúzzom. Ha azt mondják, hogy ne nyúzzam meg, akkor nem nyúzzom meg.

Avval az öreg vette magát, s hazament. Azt mondja a kisebbik, a talált gyermek:

- Na, édesapám, mit mondott a király? Mért hívta magához?

- Ó, édes fiaim, megdöglött az udvarban egy bival, s azt mondta nekem: nyúzzam meg, s takarítsam ki onnét az udvarból. S én azt mondtam: először jövök, megkérdezem tőletek.

S amit tük mondtok, én azt csinálom.

Azt mondja akkor a talált gyermek:

- Egész nyugodtan, édesapám. Menjen oda, nyúzza meg, takarítsa ki onnét. De csak olyan feltétellel, hogy a bőrt magának adja.

Felmegy szépen az öreg, s azt mondja a királynak, hogy ő eltakarítsa, de csak úgy, ha a bőrit neki adja. Azt mondja a király:

- Vidd el bőrostűl, mindenestűl, csak takarítsd ki az udvarról.

Na, az öreg lenyúzza, a húsát eltakarítja, a bőrit pedig a vállára veszi, s hazamegy. Mikor hazaért a bivalbőrrel, a talált gyermek kiviszi a bőrt ahhoz a bokorhoz, ahol őt megtalálták, s ott eltemeti. Visszamennek, s tovább éldegélnek. Egyszer megint parancs jön a királytól, hívják megint az öreget. Felmegy az öreg, azt mondja neki a király:

- Hallgass ide! A tegnap megdöglött egy ló. Azt is takarítsd el.

- Hogyne, felsőges királyom. De elébb megkérdezem a fiaimat, már járnak a lenyókhoz, s szégyellik, hogy én állandóan nyúzzom a dögöket.

Hazamegy az öreg, s megint mondja, hogy miért hívták.

Azt mondja neki a talált fiú:

- Egész nyugodtan, apám, azt is takarítsa el, de csak úgy, ha a bőrit magának adja.

Meg is csinálja az öreg, a bőrt hazahozza. Veszi a talált fiú, kiviszi azt a bőrt is, s eltemeti a másik mellé.

Telik-múlik az idő. Hát egyszer eléri azt a kort, hogy házasodni valók. Azt mondja a talált gyermek a bátyjának:

- Na, kedves testvérem! Már én magam huszonegy éves vagyok. S te már házasodni való vagy. Indulj el, szerezz magadnak asszonyt, s házasodjál meg.

- Hát, ha te úgy mondd, én nem is bánom.

- Na, gyere velem!

Elviszi a talált gyermek a bátyját a bokorhoz. Toppint egyet a lábával a lóbőrre, kiugrik egy olyan ló, hogy tüzet vetett.

Toppint egyet a bivalbőrre, s kiugrik egy oroszlán. Azt mondja a talált fiú a bátyjának:

- Na, pattanj fel a lovadra, s menj, mert megtalálod a szerencsédet.

Felugrik a bátyja a lóra, s útnak indul. Menyen, mint a mesében. Annyit menyen, hogy Isten őrizzen. Egyszer beér egy istentelen nagy városba. Ahogy beér a városba, mit lát?

Az egész város fekete gyászba van húzva. A város szélén bekopogtat egy kicsi házba. Bényissa az ajtót. Hát kit lát ottan?

Egy öregasszonyt.

- Adjon Isten jó estét, öreganyám!

- Isten hozott, kedves fiam!

- Hát, öreganyám, én nehéz utas vagyok, legyen szíves, adjon nekem reggelig szállást.

- Tiszta jó szívvel, édes fiam. Lépjél előre, s üljél le.

- Szépen megkérem, kedves édesanyám, adjon nekem egy csupor vizet, mert olyan szomjas vagyok, alig állok a lábamon.

- Édes fiam! Tiszta jó szívvel adnék neked vizet, mert a kútból csak akkor hozhatunk vizet, ha a sárkány, aki a vizet őrzi, kap egy leányt. Akkor aztán ad elegendő vizet nekünk.

- Hát azért van gyászba húzva a város?

- Azért van gyászba húzva, édes fiam, mert éppen a királylányra jött a sor, mert már egyetlen lány nem maradt a városon, s ezt kell, hogy megegye.

- Ó, édesanyám! Ha lenne olyan kedves, szóljon, amikor viszik a királylányt a sárkányhoz, költson fel engem is, hogy menjek, nézzem meg én is.

- Nagyon szívesen, fiam.

Megvacsoráltak s lefeküdtek. Reggel a fiú még aludt.

A vénasszony felkelt korán s kiment. Hát egyszer látja, hogy nagy bandaszóval hozzák a leányt. Elfelejtkezett a fiúról, hogy őt is költse fel. Nagy sírva, zokogva jön bé. A fiú megébred.

- Mi van, öreganyám?

- Elvitték a királylányt a sárkányhoz.

Ó, öreganyám, hát maga nem tudta nekem megmondani, hogy én is nézzem meg?

- Hát aztán! Még most is viszik. Mind mennek. Még viszik.

Felpattan a fiú a lovára, veszi az oroszlánját, s megy. Mikor a kúthoz ért, a leány le volt ülve a kút gárgyájára. Már őt egyedül hagyták, a többi nép mind elszaladt.

Leül a fiú a lány mellé, s kezd beszélgetni vele.

- Ó, te kedves fiú, milyen kár érted! Szép fiú vagy. Kár érted, hogy megegyen téged is a sárkány. Hagyj békén, menj dolgodra! Elég, ha engem megesz.

- Hallgass ide, te királylány! Ha tégedet megesz, mit ér az életem? Egyen meg engemet is. De hallgass ide! Én törődött vagyok, lefekszem ide, az öledbe. De előbb magyarázd meg, hogy mi a jele a sárkánknak, mikor érkezik?

- Hallgass ide, te fiú! Először a víz nekikezd bugyborékolni, azután kezd főni, s akkor a sárkány kiveti magát a kút gárgyájára.

- Na, hallgass ide – azt mondja. – Költsél fel engem, ha esetleg nem ébredek fel.

Letette a fiú a fejét a lány ölibe, s úgy elaludt, mintha elvágta volna a nyakát. Egyszer csak kezd bugyborékolni a víz, s kezd főni. A leány nekikezdett sírni. De úgy sírt, hogy a drága jó Isten őrizzen. Akkor a szemiből egy könny a fiú arcára cseppent. Úgy megijedt a fiú, hogy abban a szent percben felugrott.

- Te, nem szégyelled magad, hogy ilyen ütést mérsz az arcomra?

- Hát én nem ütöttelek meg, hanem az én forró könnyem ébresztett fel.

- Na, nem baj! Hát mi van?

- Már jön.

Egyszer csak kiugrik a sárkány a gárgyájára. S nekikezd nagy hahotával kacagni:

- Persze! A király nem sajnálja tőlem az embert. Kettőt küldött, hogy jóllakjak. Na, gyertek, guggoljatok ide, a számba!

- Ó, hát az nem megy úgy – mondja a fiú. – Ha meg akarsz enni minket, fáradj te ide, egyél meg mindkettőnket, s aztán visszamész.

- Ide hallgass, te fiú! Veled semmi közöm. Hanem te leány, gyere ide, s ugorj a számba!

- Hát te hogy képzelsz ilyet? Hogy valaki önként ugrik a szádba? Azt hiszed, a sült galamb berepül az ember szájába?

Te csak gyere le onnan! Ne keljek fel, mert akkor véged van.

- Hozzád nincs közöm, csak a lányhoz!

Semmi. Felkél a legény, s összevágja a sárkányt, mint a szecskát. A sárkány minden nyelve végiből lecsípett, s a leány zsebkendőjibe kötötte. Ezzel veszi magát a fiú, s megint lefekszik az ölibe.

Ottan nem messze, Detter vitéz piros ruhában egy ficfáról leste a leányt. Ez, mikor látta, hogy a fiú megölte a sárkányt, s most alszik, leszállott a ficfáról, kihúzta a fiú kardját, int a leánynak, hogy ne merjen megszólalni, s levágja a fiú nyakát.

A leány meg volt ijedve úgyis, nem mert szólani semmit.

Akkor Detter vitéz megfogta a leány kezét, s fel a királyhoz:

- Na, felséges királyom, megmentettem a lányodat.

- Megmentetted? A tiéd. Vedd el feleségül.

Ej, ottan nagy dínomdánom. A megmentőt felültették tizenkét párnára. Na, rendben van, mostan ottan folyik a muri.

Közben az oroszlán felébred. Mert ő is el volt aluva. Látja, hogy mi van a gazdájával. „Hej, te, itt már nagy szomorúság van rajtam! Drága Jó Istenem, mit csináljak?”

Veszi magát az oroszlán, neki a világnak. Egyszer mit lát?

Egy kicsi béka a szájában élő-haló füvet viszen, hogy kötse fel a kicsi gyermekeket. Azt kérdi az oroszlán:

- Te mit viszel a szádba?

- Ó, hagj békit, te király (mert az oroszlán az állatok királya)! Hagj békin! Nézd meg, a király hintói megölték a gyermekeimet, s most viszek egy kis élő-haló füvet, hogy felébresszem.

- Te, adj nekem is belőle, költsem fel én is a gazdám.

Te még kapsz magadnak, de én nem ismerem meg, melyik az?

- Én aztán nem!

- Nem adsz?

- Nem.

Akkor kiverte a füvet a béka szájából.

- Menj dolgozra! Én költöm fel evvel a gazdám!

Vette az élő-haló füvet, megkente a nyakát a fiúnak, visszateszi a fejét a helyire, leönti kicsi vízzel, seggbe rúgja, s azzal felébred. Mikor a fiú felébred, megrázza magát:

- Hej, milyen jót aludtam!

- Aludtál volna biza te a világ végéig, ha én nem lettem volna.

Na, veszik magukat, s vissza, az öregasszonyhoz. Az öregasszony mindjárt:

- Na, fiam, most aztán hozhatunk vizet, mert egy vitéz megölte a sárkányt, s megmentette a leányt.

- Jól van, nagyon helyes. S most mi történik a királylánnyal?

- Jaj, most nagy muri van a királynál. Mulatnak, esznek, isznak.

- Na, nem baj. Kosara van magának?

- Van.

- Na, adja ide!

Akkor a fiú ír egy cédulát, beteszi a kosárba, s a kosarat az oroszlán nyakába akasztja. S küldi fel a királyhoz. Mikor a leány meglátta az oroszlánt, nem találta helyit örömebe.

- Édesapám, bé kell eresztetni, s nézze meg, mi van a kosárba?

Nézik a cédulát. Mindjárt a konyháról ételt, italt, mindenfélét béraknak. Az oroszlán visszament a fiúhoz.

Na, akkor a fiú veszi magát, s megy ő fel a királyi palotába.

De már mikor a kapuhoz érkezett, egy párna kiszökött a Detter vitéz alól. Amikor a fiú belépett az ajtón, már Detter vitéz csak a kopasz deszkán marad. S a fiú jelentkezik.

- Ki csinálta a próbát? – kérdi.
- Hát a Detter vitéz.
- Rendben van. Jöjjön, s mutassa meg a jeleket, ha ő csinálta!

Hát persze, a Detter vitéz szintén vágott a sárkány nyelvéből, de már a hegye nem volt ott a sárkány szájában.

- Itt van, ez az – mondja.
- Ez?
- Ez.
- Hát a zsebkendő kié? – s eléveszi a jegyeit.
- Az enyém – mondja a királylány.
- Itt vannak a nyelvek hegyei. Találnak ezzel?
- Találnak.
- Én csináltam meg a próbát.

Detter vitéz odaközték a ló farkához, s ahová hús esett, ott út lett. Ahová csont esett, oda hegyek lettek. Ízzé-porrá ment Detter vitéz.

Na, most a fiú boldogan él a feleségivel. Ő járt vadászni, otthon a felesége rendezte a konyhai dolgokat. Egyszer mi történik? Amikor vadászni ment, mindig attól a kúttól indult el. Egyszer egy vénasszonyt talált elé, az a zsákjába forgácsot szedegtetett tüzelni. De erősen vén volt, alig tudott mozogni.

Már amikor a fiú ment, már teli volt szedve a tarisznyája (amivel volt). Azt mondja akkor a királynak:

- Hallgass ide, felséges királyuram! Én vénasszony vagyok.
- Légy szíves, segítsd ezt a zsákot a hátamra, hogy tudjam hazavinni.
- Hát maga bírja hazavinni?
- Hát majd valahogy hazaviszem.

Odamegy a fiú, s hűségesen emeli a zsákot, hogy a vénasszony hátára segítse, egyszer csak megfordul a fiú, zsupp!

Belé a kútba.

- Úgy, na! Maradj ott, ha megölted a fiamat.

Na, rendben van. A fiú meghalt, ott be volt dobva a kútba.

Az oroslán jár fel-le, ott nem tudja, hogy mit csináljon, sehogy se kapja a helyit. Ott mind a kút körül bódorgott, nem mozdult volna el sehová.

Eközben otthon a talált gyermek megálmodta, hogy a bátyja meg van halva. Kimegy a bokorhoz, toppint egyet a lóbőrre. Milyen ló volt az első is! De ez még olyanabb, a felhőket rúgta. Toppint egyet a bivalbőrre is. Lett egy oroslán. Megy egyenesen a kúthoz. Ő is ott találja a vénasszonyt, ott szedegtetett. Mit szedegtetett? Azokat a csontokat, amik ottmaradtak a sárkányból. Azokat szedegette. S minden darab csontból csinált egy ördögöt. De a kapott gyermek már tudta, mi az.

- Adjon Isten, öreganyám!
 - Isten hozta felséges királyurat! Legyen szíves, segítsen, hogy tegyem fel ezt a zsákot a hátamra, mert vénasszony vagyok, s nem bírom.

- Tudom, hogy milyen vénasszony maga. Nem bírja. Na, én felemelem magának. Megfogja a vénasszonyt, megfogja a kontyát:

- Na, ba...m az anyád! Most aztán mondd meg nekem, hogy hol a testvérem? Te azt gondoltad, hogy most bédobsz a kútba, mint a testvéretem? Nem azt!

Mindjárt ott volt a két oroszlán:

- Na, kedves szolgálaim, kúráljátok el egy kicsit!

Megfordult az egyik oroszlán, s a farka bunkójával akkorát ütött egyet a vénasszonyra, hogy az akkorát ordított, a cserepek mind lehullottak a házakról.

- Felséges királyatyám, ne öljen meg, mert én kihozom a testvérit.

- Na, hamar, menj utána, s hozd ki!

A vénasszony mindjárt bédobja magát a vízbe, s kihozza.

- Na, így látja! Most aztán, kedves szolgálaim, kúráljátok egy cseppet!

Megfogta a két oroszlán, úgy elkúrálták a vénasszonyt, hogy csak a hamuja maradt. S még azt is elfújták a levegőbe.

- Most már megmenekültünk, menjünk haza!

Mikor visszamentek a királyhoz, hát a királyné azt se tudta, melyik a férje, mert olyan egyforma volt mind a kettő. Nem tudta megkülönböztetni a férjít a testvéritől. Hárman ettek egy tálból, hárman feküdtek, nem tudta, melyik másik.

Egyszer azt mondja a királylány anyja, a vén királyné:

- Hallgass ide! Menj el a tudós asszonyhoz, az majd megmondja, hogy mit kell tenni.

Veszi magát a fiatal királylány, s elmegy a tudós asszonyhoz:

- Adjon Isten, öreganyám!

- Isten hozott, felséges királykisasszony. Mivel tudnék szolgálni?

- Hallgass ide! Nekem volt egy uram. Most kettő jött helyette, de olyan egyformák, nem tudom megkülönböztetni őket.

- Hallgass ide! Amikor lefeküdtek s te melléjük fekszel végy magadhoz egy ollót. Amelyik a karját reád teszi, az a kedves urad, s amelyik feléd fordul. S annak vágj ki az ingiből, s jegyezd meg. S akkor megtudod, melyik az urad.

Úgy is csinált a királykisasszony. Vette az ollót, s megjegyezte az igazságos urát. A talált gyermek tudta, értette ezt.

- Na, kedves testvérem, eddig itt voltam veled, ezentúl a Jóistenre bízlak. Éljd boldogul. Nekem menni kell.

Akkor a fiatal pár még egyszer megesküdött, s boldogul élt, ha meg nem halt. A talált fiú pedig eltűnt, mert ő csak azért volt küldve, hogy a bátyjából király legyen.

MÓRÉ¹

Volt egyszer egy király. Ennek a királynak, királynénak egy fiúgyermeke született. Nőtt ez a gyermek. Mikor hétéves vót, anyja, apja meghótt. Ezt a gyermeket a minisztérium dajka kezelésire adta, és úgy növelték fel. Evvel a gyermekkel megpróbáltatták: szántás, vetés, vasmunka, földmunka, nem tudam mit, hagy legyen belőle jó király, szeresse a népet.

Tehát kijárta az oskolát, ki a kollégyomot. Mikor húszéves vót, megkoronázták királynok.

De hát oly unalmasnak tetszett neki, hogy ő anya nélkül, apa nélkül nőtt fel s most is egyedül tengődik a királyvárbo.

Egyszer a városbíró fia négy ökörrrel, szekérrel vitte a ganét. Szíjostor a nyakán, és a gángx mellett kellett keresztülmenjen. Hajtsa a négy ökret. Mikor odaérkezik a gángxhoz, ez a király az ablakan nézett ki:

„Vajon kié ez a legén? Ez biztos a városbíró fia. Hej, de ügyes! De megtermett, de szép! Vajon hány esztendő lehet?”

Nézi magát a tükörbe, s néz ki az ablakan: „Né, az arcképe egész olyan, mint az enyim! Jaj, meg kéne állítsam!”

Mikor a gángxhoz érkezik, azt kiáltsa:

- Te a városbíró fia vagy?

- Én az, felséges király.

- Akkor ereszd ki az ökreket! Az ostort ereszd a járomra, és te gyere bé! Az ökreket aztán hazamennek.

Király parancsa. Leakassza az ökreket, az ostort a járomra, és úgy a legény felmenyen a királyhoz.

- Na, ülj le!

Leül.

- Mondd, hogy te mikor születted!

- Én ekkor. Ennek a hónapnak a huszonötödikén.

- Hány órákkor?

- Ekkor s ekkor.

Írja pappírra. Írja az ő születését is a pappírra. Tehát egy órába, egy percbe, egy nap születtek mind a ketten.

- Na, most gyere a tükerhez, nézzük meg magunkat!

1 In.: NAGY Olga: Cifra János meséi, Akadémiai K. Bp., 1991. 51-80.

Nézik: arcvonás, szájmozdulat, mindenféle, minden egyforma.

Mintha egy anya szülte volna őket, egy hassal.

- Mondd meg, te! Egy városbíró fia mivel különb, mint egy király fia?

Hát, felséges király, arcvonásba nem különbözünk, csak abba, hogy maga a felséges király, s én a városbíró fia vagyok.

Ekkor az ökrek hazafutattak. A városbíró kiáltta a szógáknak:

- Fogjátok meg az ökreket! Hát vajon a mi fiunk hol van? Vezessétek az ökreket, menyek én is, nézzük meg, mi történt a fiammal!

Mennek. Az ökreket vezetik. Mikor odaérkeznek a gánghoz, ott van a szekérganéval. Akkor kihajlik a királyfiú:

- Városbíró, ne aggódjék a fia után, nincs semmi baja. Vigyétek el a ganét, s mond meg az édesanyjának is, hogy ne aggódjon, mert itt van velem. Nem tudam: egy óráig, vagy egy hétig, vagy egy esztendeig, vagy itt marad velem, mint király úr fia.

A városbíró: „Hát az én fiam királybarát lett”! Tehát nemhogy aggódott volna, hanem hát az ő fia királyfibarát!

Akkor azt mondja a városbíró fiának a király úrfi:

- Gyere bé ide, a másik szobába!

Bemenyen.

- Vetkezz!

Vetkezik. Ő is (a királyfiú) vetkezik. Mikor levetkeztek, ott a mérleg, s felállt a királyfiú a mérlegre:

- Írd fel, hány centi vastag vagyok, hány centi magas vagyok!

Felírja. Akkor felállítja a másikat. Ő is odaírja. De hát egy milliméterrel se vót egyik vastagabb, mint a másik.

Akkor elmenyen a király úrfi, hoz ki két aranygúnyát, királygúnyát: csizmát, kardot kettőt. A kardok aranykardok vótak, tudtak beszélni.

Felöltözik mind a kettő. A kardot a királyfiú a másiknak a derekára kötette. Hát ennek nem volt kard soha az oldalán, csak az ostor a vállán.

Tüker mellé állnak: melyik különb, mint a másik?

- Hát avval különbezünk, hogy a felséges király úrfi s én a városbíró fia vagyok.

- Nem vagy többet a városbíró fia. Mi lehetsz? Mer a szüleidet ne tagadd meg! Felütem ide a kardomat a pádimentomba, és felesküszünk ketten, hogy édestestvérek vagyunk.

Tehát így felesküdtek, hogy ők édestestvérek.

- Most hallgass ide! Most neked kell egy kicsi oktatás: eztet meg nem szabad tudja csak a szakács s a felszolgáló, hogy itt két király úrfi van. A népek ezt nem szabad tudják.

Ő bent a szobába katonai tempóra, kardvágásra, bent a szobába oktatta, ameddig megtanolta. Tehát ez a király úrfi, mikor gyűlés vót, elment a gyűlésbe, a második gyűlésbe a városbíró fiát küdte. Tehát itt miniszter vagy más, itt senki se tudta, hogy itt két király úrfi van.

Azt mondja egyszer a király úrfi:

- Te testvér! El kéne induljunk szerencse próbára, hozzunk asszant a házhoz. Asszan nélkül egy család nem ér semmit, hiszen a fehérnép a háznál tüker, ő tartsa a háznak a tükerit. De melyik menjen most, mikor mük egyszerre születünk, amikor mük egy vastagak vagyunk? Hogy válasszuk ki, hogy melyik menjen szerencse próbára?

Kösd fel a kardadat, s gyere ki!

Kimennek a sétakertbe kardosan, és egy nagy kű mellé megállnak.

De nagy vót a kű.

- Na, testvér! Vágj te hozzá a karddal, nézd meg mekkorát tudsz levágni a kardaddal! Amelyik nagyobb tud levágni ebből a kőből az menjen szerencse próbálni.

Hozzavág a városbíró fia. Mikor hozzavágott, harmadrészit levágja.

Mikor levágta a harmadrészit:

- Jó nagyot levágtál – mondja a király úrfi – most én vágok.

Fordítsa a kardat, megirányozza a közöpit, úgy kettévágja, mint az ügyes majar a sajtat.

- Én vágtam le nagyobbat, én menyek szerencse próbálni.

Tehát mennek béfelé. Elérkeznek egy kúthoz. Ott van egy itatócseber, tiszta új. Megfognak, kiszűrik a vizet belőle. Olyan ötvedresforma.

- Fogd meg a fülit!

Ketten megfognak a fülit. Mikor megfogták, így viszik be a szobábo.

Mikor bévítették a szobábo, béteszik egy szegeletbe. A király úrfi viszen egy fadarabat, és meghegyezi az egyik végét, a másik végét meghasítsa.

Beléüti a falba a fugák közü.

- Testvér! Ettől a perctől, ameddig én egészséges leszek, ebből a kicsi keszkenőből tiszta víz csepegjen!

(Ebből a kicsi keszkenőből csepegni kezdett a tiszta víz.)

- Mikor ebből a kicsi keszkenőből zavaros víz foly, akkor én beteg leszek, de akkor te még ne indulj útnak! Mikor ebből a kicsi keszkenőből vércseppek hullnak, akkor indulj meg! A lovat nyergeld fel, mert az ennyimmel édestestvér, és ülj fel a hátára! Éppen oda hoz, ahol én meg leszek halva. (Ott a pajtába úgy élt két ló, mind a kettő tudatt beszélni. Olyan táltosforma lovak vótak.)

Tehát elbúcsúznak egymástul, felöltöznek, kimennek, s az egyik lovat kihozzák. A lovak megcsókolták egyik a másikat.

Felül a ló hátára a király úrfi, és elmenyen. Ahogy elment, a másik bément a szobába és ott üdögelt. A király úrfi a lovával az ájerbe ment. Hová érkezik el? Egy más királynak a birodalmábo. Egy másik városba. Hogy így hitták: Feketegyász városa. Tenger vize ott folyt el a város végén. Leszáll oda, leghamarabb egy kicsi lebuj vendéglőformát ér el. Nemcsak Feketegyász város a neve, hanem fekete gyászbo vót húzva az egész város. Korlát, minden.

Menyen bé a vendéglő udvarára. Ott van egy kicsi lebuj, istálló, düledező a fal, náddal van megfedve.

Jün ki egy vénasszan:

- Lassan beszéljen, király úrfi! Lassan beszéljen!
- Mért beszéljek lassan?

Gyászbo van húzva az egész város. Tilalam van, hogy nem szabad nagyán beszélni.

- Jól van, öreganyám! Egy kicsi helyet nem ad a lovamnak?
- Én helyet tudak adni, de ennivalót nemigen, mert itt kósféle nem terem már régóta. Jüjjen bé, aztán majd többet beszélek magával.

Bémenyen. Most erősen beszélt a vénasszan.

- Öreganyám, adjan egy kicsi vizet nekem, aztán iszak én bort is.
- Nem tudak adni, felséges király! Má két napja, hogy e csepp vizet nem ittunk.
- S mért? Sze itt folyik el a tenger, minden.
- Nem szabad hozzányúlni. Hét napja, hogy türkeztessük. Beteg asszan, gyermek, mindenféle. Mert három sárkán van a tenger vizibe.

Hét esztendeje, hogy egy szikra csó nem vót. A kutak mind ki vannak száradva, csak a tenger viziből lehet inni. Ezek a sárkányak nem adnak vizet csak úgy, ha visznek egy leányt oda, hogy nyeljük el. Így adnak vizet. Tehát úgy kifogyatt a leánygyermek, tizenhat esztendőn fejül való, hogy nincsen már csak a királynak a három leánya. Holnap reggel viszik a nagyobbik királykisasszont, hogy a sárkán nyelje el. Mük mind türköztettük, kíméltük a királykisasszont, de ha a sárkány megharagszik, baj lesz. Reggel viszik a nagyobbik királykisasszant a tengerbe, hogy nyelje el a sárkán.

- Aztán hallgassan ide! Hát vizet nem lehet venni?
- Nem, felséges királyfi.
- Hát nincs egy ivó edénye?
- Nekem van.

Odaád egy vedres kártyát.

- Ne menjen, felséges király úrfi! Maga szép, ügyes, megtermett ember, kár, hogy a sárkán megegye.

- Nincs sárkány, csak a népek ijesztve vannak.
- De van!
- Nincs!

Veszi a kártyát, a vénasszan néz ki utána. Ez menyen. Elérkezik a tenger vízihez, belémeríti a kártyát, s egy jó nagyot iszik, a többit visszatöti. A vénasszan rettegve: „Jaj, nem fél! Na, még visszatötötte a vizet, nem még hagy hozza el.” Belémerítette a kártyát a vízbe, hozza szökellve. Mikor megérkezik:

- Jaj, hogy féltettem, felséges király úrfi! Észreveszi a sárkán s elnyeli! Jaj, hogy enyhítsem meg egy cseppet a torkamat?

Elveszi azt a kártyát, s egyből az egész vizet kihúzza. Mikor kihúzza:

- Megenyhítettem a lelkemet. De meginnám mind egy cseppig!

- Igya meg, öreganyám, mind e cseppig, sze még egyet hozak.

- Én meg is iszam, de aztán nem marad.

- Hozak én mást! Hozak én mást!

- Ne menjen, felséges király úrfi! De én megiszam a vizet.

Megissza a vizet. Mit gondol a király úrfi: „Nálunk egy lónak adnak egy veder vizet, s né, a vénasszony megiszik egy veder vizet. Nem hazugság, amit beszél akkor.”

Elindul, a vénasszony néz utána: „Jaj, elpusztítsák a szép király úrfit!”

Ez belémeríti a tengerbe a kártyát, megfordul, s szökellve jó visszafelé.

„Nem is fél egy cseppet se. Né, még szökell!”

Elviszi a király úrfi a vizet, s leteszi.

- Na, igyan, öreganyám!

- Most nem iszam, hagyam majdégra, felséges király úrfi.

- Na, adjan akkor egy jó liter bort s valami ennivalót!

Ád ennivalót, ád bort. Iszik, s beszélgetnek:

- Aztán azt a leánt, akit visznek, hogy a sárkány nyelje el, aztat hova viszik?

- Innót nem messze, egy kilométer távolságra van egy járom csinálva fából. Oda béültetik a leányt, s lekötözik láncsal (van lánc is ott). S akkor a nép viszen vizet egyszer, mindenki mivel tud, s akkor a leányt otthagyják, és a sárkány akkor kibúvik és elnyeli a leányt.

- Hej, öreganyám, ebben van valami csalfaság. Elviszik a leányt oda, s valami állat ott kiszáll, s az nyeli el a leányt, nem a sárkány.

- De a sárkány, felséges király úrfi! A sárkány! Még nem is egy van, hanem több.

- Ád egy kicsi szállást az éjszaka?

- Igen, de a lovának nem tudak semmit adni. Egy szál kóst nem termett, semmi a világon, se búza, se széna, se semmi. Nincs eső!

Lefekszik a király úrfi, gondolkozik. Reggelre felvirradnak és frustukal. De megfizette aztán bőven, aranyba.

- Öreganyám, én elmenyek. A lovamnak se inni, se enni ne adjan, ne féljen, nem döglök meg.

Mikor kiment az ajtón, ez a vénasszan mind nézett utána, mint a fehérnépnek a szokása, hogy szeretne tudni mindenfélét.

Ez, mikor kimegy, kecskebukát vet, s lesz belőle egy zsíros móré.

Segesvári kalap, hozzá ing, disznóbőr bocskor és egy mellény. A vénasszan elkapja a fejét:

„Jaj, milyen csúf lett ebből a drága király úrfiból!”

Tehát zsíras a nadrágja. A kezit reámázta a nadrágra, az bezsírosodott, s bé az orcáját is. Evvel menyen.

Ahagy menyen, egyenest bé a királyi kastély felé. Bé is menyen, menyen a konyhára:

Há mi van? Ki van hajalva a szakács, fehér sapka, fehér ruha, összefont karral nézi. És megszólítsa:

- Nincs csont, móré!

Hiszen a csontat, amit a levesekből kiettek, rakták össze, mentek ilyen mórék, rakták a tarisnyába, vitték el.

- Nem csont kell, szakács úr! Nekem mesterségem van, s kenyeret keresek. Itt a könyvem, né! Én kukta voltam s vagyok.

- Ó, édes fiam, a könyved jól el van látvo. De itt a kukta hordja fel az ételt. Szomorú ebéd lesz máma, mer viszik a nagyobbik királykisasszant a tengervízhez, hagy a sárkán, a hétfejű nyelje el. Éppen szükségem lenne reád, mer a kuktám beteg lett s a kórházba van. De nem tudlak felfogadni, fiam, mert a gúnyád nem ahhoz való.

- Nekem van gúnyám.

- Ha levetkezel ebből a gúnyából, s felöltözel másho, adak neked egy rendbéli gunyát, abba szívesen elfogadlak.

- Szakács úr, adja vissza a könyvemet! Adja vissza! Hát hogy gondolja maga azt? Ebbe született mindenféle fajtám, ebbe a gúnyábo. S most én hagyjam el a viseletemet? Egyebüvé menyek kenyér keresni.

Ezt a király hallgatta. Azt mondja a király, megszólítja a szakácsot:

- Te szakács! Vedd fel kuktának! Nem a gúnya hordozza az embert. Hát annak az apja ingem szógált, még annak az apja is. Hát akkor a gúnyáér tudjuk ki még a mesterségiből is?

Tehát így befogadja a szakács kuktának. S azt mondja a kuktának:

- Fiam, vigyázz, tégy vizet oda! Oda kell tégy húst, mindenfélét, hogy délre legyen meg!

- Odateszem, szakács úr!

Megmossa a húst, fehér ruhát tesz maga elejibe, sapkát, nekifog, s kezdi: meggyújtsa a tüzet, de nem nagyon égett a tűz. A szakács bémenyen az ő szobájábo, gondolja, elérkezik még. Egyszer kondul a harang, gyűl a nép az udvarra. A két küsebbik leány nyoszóleánnak van felőteztetve. A legnagyobbik menyasszannak. A leán ki

van jüve s a pap. A nép körülveszi, ebúcsúztassák az országtól, a szülőktől s a testvérektől. Mikor megindítsák útnak, azt mondja a móré:

- Szakács úr, eressen el, hogy nézzem, mit csinálnok vele! Hiszen én szeretném megnézni, s ha eleresztene, hoznék két liter bort a javából.

- Hát itt bor elég van, fiam. Eltőted az időt, elcsudálkozal, s ha nem jüszs elé, hogy az ételeket tegyük oda, veszek egy hasáb fát, mert ideges vagyok, s a fejedet mind béhasogatam.

- Jól van, szakács úr, még csak a kéne nekem!

- Eridj hamar!

Így, míg beszélgettek, eljött az idő, elvitték a leánt. Mikó elvitték a leánt, a vízzel a nép má térült meg, mer a feljárónál má ki vót kötve a leán kezei, hogy ne tudjan megszabadulni.

Fut ez a bocskoras. Mikó leérkezik, a nép jü a vízzel. Ezt nem ismerte, csak a vénasszan.

- Na, mit csinál, öreganyám?

- Hát itt vagyok, kérem, sírak, siratam a királykisasszonyt.

- Ne sírjan! Hanem itt van, né, négy arany, s hozzan nekem, mire visszajüvek, két liter bort a javából!

- Sze ennek tizedrésze is elég. Harmadrésze is!

- Tegye el a többit, öreganyám!

Tehát ez a vénasszan leste, hogy jü. Néz utáno. Mikó kimenyen, kivezeti a lovat. Mikó a lovat kivezette, a móré kecskebukát vét, s lesz belőle egy rézkoronás király úrfi. Egy rézkantárt üt a lónak a fejire, nyereg szerszámostul együtt tiszta réz lett. Felugrik a lónak a hátára.

És a vénasszan odanéz, elvész a szeme világa. Megtöröli magát:

„Jézus Mária! Jaj, hát ilyet emberi szem még nem látatt!”

Felröppent a királyfiú az ájerbe. Mikó felröppent az ájerbe, ahol a leán ki volt kötve, a leán mind nézte a vizet. Má jelek voltak. Nézi a vizet. A királyfiú száll lefelé a lóval. Surrogást hall a leán, és felnéz.

Elrikoltsa magát. Gondolta, hogy ez a fényes a sárkány, és menyen, hogy ötlet pusztítsa el, nyelje el.

Ez a királyfiú kiállt neki:

- Ne ijedjen meg, felséges királykisasszony! Há én nem vagyok sárkán! Én egy szentelt király úrfi vagyok. Nem azért menyek, hogy elpusztítsam, hanem azért, hogy segítsek magán.

Így leszáll a földre. A ló megáll, és ő odamenyen. Nézi a leánt, hogy hogy meg van kötve. Mert ijedtségükbe nem szabályosan kötették, hanem úgy megszorították, hogy a láncszemek mind belévágtak a karábo.

- Na, felséges királykisasszan! Eresszem meg a láncát egy kicsit a karán, hiszen úgy belé van vágódva.

- Eressze! Úgy fáj nekem.

Megereszti.

- Kisasszan, milyen jele van ennek a sárkának, mikor jön ki a vízből?

- A tenger vize leghamarább kezd buzagni. Aztán kezd kék langgal égni. Aztán kezd piros langgal égni. Ekkor dugja ki a hétfejű sárkán a fejét, hogy engem nyeljen el.

- Olyan álmas vagyok, kisasszan, mert nem aludtam az éjszaka, me utaztam édesanyámmal, s ahogy láttam, hogy ide ki van kötve, leszállattam. Édesanyám fent mejen a kocsival az ájerbe. Ha tudak, hogy segítsek valamit. Lehajtam kicsit a fejem az ölibe. Úgy a kezivel matassa a fejemet, met édesanyám kicsi koramba reászoktatatt, és én úgy szunnyadtam el. Mikar a tenger vize kezd buzagni, csípje meg itt a fülhajamat, mert legvékonyabb a bőr, úgy nyúljan bé itt a hónam alá, ott csípjen meg, hogy én álljak fel.

Matat a leán a kezivel a fejibe, de a szemivel a tenger vizit nézi.

Egyszer a tenger vize kezd hánkolódni, kezd buzagni. Mikó kék langgal kezd égni, a leán matassa a fülhaját, de elveszett az ereje, nemigen tudja megfogni. Egyszer megfogja s elsikoltsa magát, mikor kezdett piros langgal égni. Felszökik a király úrfi. Mikar felszökik, lássa, hogy piros langgal ég a tenger vize. „Hát ez mégse kósza hír! Hát igaza van a népnek!”

Dugja ki a hétfejű sárkány a fejét.

- Hej, hát egyet híttam, s kettő jütt. Be jó, ha ketten jüttetek, mert legalább jóllakam, mer meg vagyok ehezve.

- Ketten jüttünk, te sárkán, de hogy nem féltetek tük? Nem hiába, hogy sárkának vattak, hogy a kútakból kiszittátak a vizet, csak a leányér adtatak vizet! Nékülezett a nép, az ártatlan gyermekik, nélkülüzett a beteg, azankívül a családak! Mennyi sok jó anyát megrikattatak! Mennyi sok jó édesanyát megbántottatak! Mast fizetsz az éle- teddel, te sárkán! Édes kicsi kardam, bújj ki, vágd össze darabakra és rakjad a tenger partjára, egy szakaszi buglyába! A körmeit is szedd le, és hozd ide hozzám!

Ekkor nekifogatt és a láncot kezdte lebogozni a leányról. Amíg a láncat leszedte a leányról, addig a kard a kötelességit végezte. Mikor elvégezte, azak a körmek reá vótak ragadva a kardra. Ez akkor lenyeste, s egy selyemkeszkenyőbe bétette. Be- léteszi a zsebibe.

- Felséges király úrfi, megmentette az életemet. Jüjjen bé, vezessem bé édes- apánkhoz! Minden kívánságát teljesítem, s ha akarja, hát felesége leszek.

- Nem házasadni jüttem, szívem! Utas vagyok. Édesanyámtól lemaradtam, egyetlenbe egy gyermeke vagyok az anyámnak. Így is, ha hátra fog nézni s nem le-

szek ott, megmondja: „Istenem, hol van az én gyermekem?” Aggódik. Ezért kell nekem elmenni. Aztán majd el fogak én jünni magakhoz. Azt a gyűrűt az ujjáról adja ide nekem! Mikor jüvek, bémutathatom, hogy tudja meg: annak adta a gyűrűt oda, aki elpusztította a hétfejű sárkánt.

- Szívesen! Jüjjen el, felséges király úrfi! Hiszen megkérelem, minden kívánságát teljesítem, s ha akarja a felesége leszek.

Megfogja a lónak a hátát, fel a hátára, s felröppen az ájerbe. A leány néz felfelé. S úgy menyen hazafelé. Ő pedig elhagyja a kis vendéglőt a tengerparton. Mikor elhagyta, ez, mintha szállt vóna le, leszállt az öreg vendéglősnének az udvarára. Kikapja a kantárt a lónak a fejből. Kecskébukát vet, s lesz belőle a móré. A vénasszan nézi:

„Fenséges Úristen! Milyen ember! Elpusztította a sárkánt! Jaj, milyen ember! Hát ez az égbe is tud járni! Szent ember!”

- Készen van, öreganyám, a két liter bor?

- Készen van, felséges király!

A húnja alá vágja, és huss! Ahogy fut, szembetalálja a királykisasszant, az kapott egy kocsit, felült rea, és hazaviszik.

Ez is menyen. A fekete gyászt kezdik levenni a kapukról. Mikor hazamenyen, egy nagy vígság, egy nagy öröm. Ez menyen bé a konyhába.

- Hej, be sokat ültél! Mast evvel a fával hogy taszítsam bé a fejedet, be ideges vagyok!

- Jaj, szakács úr drága, nehogy megüssen! Inkább né, hoztam két liter bort a javából, és menjen bé, igyék!

- Mikor? Most? Még tűz sincsen. S hazajütt a királykisasszan?

- Haza hát!

- Jaj, be jó, hogy hazajütt, nem lett csonka a királyi család. De elpusztította valaki a sárkánt, a hétfejűt, most egy díszebéd lett.

- Menjen bé, szakács úr, menjen bé, mer én rendezek mindent.

Menjen bé!

Bémenyen. Gondolja: „Sze még elérkezünk!”

Nekifog, beléteszi a húst a fazékba, a tüzet elészítsa, és nekifog, felsúrálja a pádi-mentumat, fel mindenfélét. Ő akkor a dagasztótekenőt a tésztaival teszi és a padra leül, és összefonja a két karát, és gondolkazik a városbíró fiáról. Hagy mit csinál az otthon.

Egy jó órát bent vót a szakács a szobájába. Jün ki:

- Aj, te kukta, te móré! Hát semmit se csináltál? Mindjárt dél van.

- Jaj, szakács úr, lelkiem, nehogy megüssen! Megnyitattam az ajtót, ablakat. Én ijedségembe olyan tüzet csináltam, tessék megnézni: a leves megfőtt, meghülve. A hús

kisülve, fel van vágva. Sütettem egy kicsi tésztát. Az a nagy tekenyő teli van sült tésztával. Szarvasok, őzek, efféle tésztával.

Nézi a szakács: „Hát ilyen ember nem élt! Milyen tésztákat sütet, milyen levest főzött! A hús felvágva sóbafóttnek. Jézus Mária! Ha ő ütne meg talán, úgyse ütném vissza. Ilyen szakács talán a földet nem taposta!”

Egyszer eljött az ebéd ideje, csengetnek, hogy lehet vinni az ételt.

Megszólítsa a szakács:

- Te ember fia! Végy magadra gúnyát, van egy rendbéli új gúnya, vedd fel! Harminc rend gúnyám van. Sze abból jut neked is egy.

- Nekem nem kell, szakács úr! Ha azt mondja, hogy vetkezzem le, akkor már is adja ide a könyvem, abba a helybe menyek el.

Tehát szól a csengő. Egy kendőt a nyakába teszen, fehér kendőt, s avval a leves a kezibe. Hej, szökett ki a leves a tálból, olyan meleg volt, hogy csurdén béviszi. Tíz percek alatt felszógálta a vendégeket. Akkar viszi a sütemént. Mikor elejibe teszi a sütemént, a király szól oda a feleséginek:

- Nézz ide, lellem! A szakács nemhogy régi ember, de örömben olyan tésztát sütet, hogy nincs az a könyvbe beléírva. Megajándékozom.

Belémarkol az aranypénzbe, ez meg tartsa az ingit, beléteszi.

Összefogja az inget, és fut.

- Szakács úr, né, mit adott a király magának!

- Nem nekem adta, fiam! Neked adta. Mint fiatalember, mikor lesz időd, elmész egy vendéglőbe vagy lányokhoz, vagy nem tudam hová, hogy legyen valami pénz.

- Szakács úr, nem kell. Egy udvarba szógáltam egy bárónál, ott egy fiú kapta az ajándékát, kapta a bérít, se nem vót részeges, se nem vót kártyás, se nem vót cigányos. A pénzt mind a ládába tette. Egyszer elveszett az uradalomból ez csomó pénz. Kezdték kutatni, megkapják a ládába a pénzt. De hát a fiú mondta, hogy az ő szerzeménye, de éppen annyi pénz vót benne, amennyi pénz elveszett az uradalomba. Úgy megverték szerencsétlen! Úgy megkínázták. Bétették a börtönbe. Nekem nem kell, csak az a pénz, amire én szógálok.

Tehát leadta a pénzt a szakácsnak. Gondolja a szakács: „Nekem nem kell a pénz, ezt neki adták, de ötet megijesztették, ezért nem veszi el a pénzt.” Tehát így történt: mulatoznak királyok, miniszterek. Délután két órára, az ablak nyitva volt, egy levél bemenyen a király elejibe esik. Veszi a király és olvassa: „Király! Ne csúfokodj! Elpusztult a kisebbik testvérünk, holnap reggel kilenc órára hozd el a közbelső leányodat, hogy nyeljem el, mer ha nem, a kastélyod helyére halastót csinállok!”

Esmént gyászba húzzák, fekete gyászba az egész várost. Hiszen ekkor ettől a leánytól, a nagyabbiktól a közbelső kérdezte:

- Ki mentett meg?

- Az égből jött az én segítségem. Imádkozzál te is, hogy az égből jűjjen neked is segítséged, hátha megmentődél te is!

Így vigasztalta a nagyobbik leány a közbelsőt. Másnap reggel felvirradatt, érkezik a sok nép. Jün a pap. A nagyobbik s a kisebbik nyoszóleány, a közbelső a menyasszonyi gúnyába. Mikor elindítják útnak, ez a móré esmént mondja a szakácsnak:

- Szakács úr, eressen el ingem, nézzem meg, mer a tegnap nem láttam semmit, csak a népnek a hátát.

- Nem eresztelek! Későre jössz. Hátha ez a leány is már megszabadul.

Hiszen bíztak, hátha menyen neki is mentője. De eztet mér mondta a szakács? Nehogy azt tegye, hogy ne menjen vissza. Hiszen elgondolta magába: „Ilyen szakács a földet nem tapasta még. Hát nem ütném meg, csak azért ijesztem.”

- Eridj, de hamar jűj!

Ez megfutamadik a bocskorral, ugrik, de már a nép meg van térülve. Hozzák a leányt. Mikor elérkezik a vendéglőhez, bémenyen, köszönti a vénasszant.

- Na, megjűtt, felséges királyfi?

- Megjűttem, öreganyám! Itt van négy arany, két liter bort készítsen a javából!

- Ennek tizedrésze is elég.

- Tegye el!

Kimenyen a vénasszan, leskelődik utána. Mikor kiemenyen, kihozza a lovat, kecskebukát vét, s lesz egy ezüstkoronás királyfi. Űt egy ezüstkantárt a lónak a fejibe, s lesz egy ezütló, felszerelés, minden. Felugrik a hátára, s felreppen az ájerbe. A vénasszannak majdnem elveszett a szeme világa: „Jézus Mária! Hát vajon ez sárkány, vagy Isten adamánya? Vagy mi ez? Néz a tenger vizin lefelé. A leány megkötte abba a fájáromba.

Ez nem a tenger vizit nézte, hanem nézte a levegőt, hogy vajon neki a levegőből menyen segítése?

Tehát érkezik lefelé, de fényes. Megkérdezte a testvérítől: „Milyen király úrfi, vagy mit vót?” „Tiszta rézgúnyába.” De ez nem a. Ez ezüstgúnyába. Leszáll a földre ezütlóval. A leány nem ijed meg.

- Na, mi van, felséges királykisasszan?

- Várom, hogy a sárkány nyeljen el.

- Na, ne féljen, mer nem nyeli el magát! Elnyeli a kardamat.

Így történik: megeresztí a láncot. Ez a leány elmondja neki, hogy milyen jele van a tengernek. De álmos kezd lenni. Hiszen ez a sárkány valami álomfélét eresztett.

- Kisasszan! Lehajtam a fejemet az ölibe, matassan egy kicsit a fejembe, mer édesanyám kicsi koramba reaszoktatatt.

Matat a fejibe, nézi a tenger vizet, egyszer kezd buzagni. De azt mondta, hogy a fülháját vagy a húnya alatt tépje meg, hagy ebredjen.

Odanyúl a húnalja alá, csípi. Megcsípi egyszer úgy, hogy a királyfiú talpra szökik. Mikor talpra szökött, kék langgal ég a tenger vize. Kezd piras langgal égni. Ekkor dugja ki egy tizennégy fejű sárkány a fejét.

- Nos, nos, te kopókölyök! Egyet híttam, s kettő jű! Meg vagyak ehezve, legalább jóllakam. De az nem elég, hanem a küsebbik öcsémet elpusztítottad!

Ezeket a szavakat a királylány ügybe se vette, hanem várta az ő halálát.

- Te sárkány! Nemhiába, hogy sárkányok vattak, me nincs szívetek! Ennyi sok családát megcsonkítottatok! Mennyi sok jó édesanyát megkínóztattatok! Mennyi sok ártatlan gyermek meghalt! Itt meg szomjan beteg asszonyok, emberek vizet kértek, nem vót honnan adjanak! Fizetsz a bőreddel. Édes kicsi kardam, egy szakasz, s két buglya, vagdald össze, s rakd ki a tenger partjára, a fejít vágd le, s hozd ide!

Ekkor a leányt bogozni kezdte. Mire a leányt kibogozta, a kard is megtette a kötelességit. A körmek rá vótak ragadva a kardra, ő leseperzte, s egy selyemkeszkenyőbe bétette.

Megszólítsa a királykisasszan:

- Felsőges király úrfi! Megmentette az életemet, elpusztította a tizennégyfejű sárkánt. Jűjjen bé édesapámhoz, mer nincs menekvése magának tőlem. Hiszen nem ereszttem el, minden kívánságát teljesítem, ha akarja, a felesége leszek.

- Nem házasadni jűttem, édesanyámmal jűttem lóháton, fent az ájerbe. Édesanyám kocsival. Mikor láttam, hogy itt milyen dolog van, leszállattam, hogy valamit segítjek. Isten magával, kisasszan!

- Ne menjen, felsőges király úrfi!

De fogja! Oda a lóhoz, felugrik a nyeregbe. Hopp, fel a levegőbe!

A leány ott maradt, mind nézett felfelé, de ez elment.

Mikor a vendéglőt elhagyja, jű, mint a szélvészből, leszáll a vendéglő udvarán. Ekkor nekifog, kecskebukát vet, lesz a móré, ki a kantárt a lónak a fejiből, egyet még reá, s bé az istállóba.

- Öreganyám! Készen van a bor?

- Készen van, felsőges király úrfi.

Evvel a húna alá veszi a két liter jó bort, és megfutamadik. De a leány már hazaérkezett. Mikor hazaérkezett, már kezdték leszedni a fekete gyászt kapukról, mindenről, de a kukta ekkor lépett bé a konyha ajtaján. A móré.

- Jaj, te móré, be sokat ültél! Jaj, be sokat ültél! Most má csak adjak a fejednek!

- Nehogy megűssen, szakács úr! Hogy félek! Engem annyit vertek, hogy sokat. Meglálttam egy-két olyanfajta embert, mint én. Megharagudtak egyik a másakra,

kezdték ütni egyik a másikat, belefogóztak egymásnak a hajába, és úgy folyt a vérek. Úgy elcsudálkoztam.

- Megszabadult a királykisasszan.

- Menjen el!

- Meg biza!

- S aztán?

- Díszebédet kell főzzünk, s igyekezni kell, fiam, hogy az étel legyen meg.

- Itt van, né, két liter bor, s igya meg!

Bémenyen ez a szakács, ő meg ezalatt meggyútsa a tüzet, a húst odateszi, a dagasztóteknőt fel a széklábra, ő odaül, összefonja a karát, és reagondol a városbíró fiára.

Egyszer jű ki a szakács:

- Ej, te üldegélsz, te fiam! Né, még a tűz se ég! Mi lesz az ebéddel?

- Szakács úr, lelkem! Most csendesítettem le a tüzet. Én olyan tüzet raktam, hogy egyszeribe meglett a leves. Meg van sülvé a hús, felvágva, sütettem egy kicsi tésztát.

Nézi a szakács: vaddisznók, ilyen farkasak, vadállatok, tésztába megsülvé.

- Jézus Mária! Ilyet még nem látatt emberi szem, amelyet csinált ez a zsíras móré!

Egyszer csengetnek, viszik fel az ételt. Nem erőltette többet, hogy vegyen fel más ruhát. Gondolta, ha a királyi családnak tetszik, hát akkor nekem mér ne tetszedjék! Nagy hamarjába felhordja az ételt, fel a húst, viszi a tésztát. Esmént megajándékozza a király. Leviszi a pénzt, elviszi a szakácsnak. Az eltette külön, „majd ezt veszek én neked!”

Így tötették az idejeket. Mikor eljű délután két óra, egy levél bészözik az ablakan a király elejibe. Ez felveszi, s olvasni kezdi:

„Király! Holnap reggel kilenc órakor a küsebbik leányadat hozd a tenger partjára, hogy nyeljem el! Nem elég, hogy két testvéremet elpusztítottátok! Ha nem hozad le, hát a kastélyod helyin halastót csinálak!”

E vót a legerősebb, legnagyobb sárkány. Ez parancsolt a más kettőnek is. Esmént gyászba húzzák az egész várast. Hát valahogy mindegyik családba a küsebbik gyermeket jobban kedveli a szülő, mint a nagyabbakat. Sír a király a küsebbik leányáér. Sír a királyné. Gyászba húzzák a várast.

Tehát a két leány vigasztalja:

- Te, imádkozzál te is! Hátha az égből valamilyen segítség jű! Nekem egy rézkoronás király úrfi vót a segítségem.

- Nekem pedig egy ezüstkoronás király úrfi. Hátha neked is menyen valami segítséged.

Tehát így eltött reggelig. Reggel a királyi kastély udvara teli van néppel. Ott van a pap, mondja a mondókáját. Akkor a királyleányok: a két nagyabbik nyoszóleány, a

legkisebbik menyasszonyi gúnyába. Megindítják útnak. Sír a nép, sír a szakács is a konyhába. Ez vót a legszebb, ez vót a legnemesebb, ez vót a legkedvesebb.

- Szakács úr! Eresszen el még most az egyszer! Nem láttam a tegnapi semmit se, hátha máma már látak valamit.

- Te lelkem, elmész, későre jössz. Ha meg talál szabadulni ez a királykisasszan, nagy örömebéd lesz, mer ha megszabadul, el lesz pusztulva a huszannégy fejű sárkán. Még az is lehet, fog jelentkezni az, aki elpusztította a sárkányakat. Eridj, csak gyere hamar fiam!

Elmenyen. De mikor elmenyen, a népek már fordultak a vízzel visszafelé. Hisszen ez ügyekezett, mer ahogy hordta fel az ételt, a leányakkal szembenézett, a legkisebbik tetszett neki. „Hát e tetszik nekem. Elkésem, nem tudak segíteni rajta.” Tehát fut. Mikor béfut a vendéglőbe, ott a vénasszan.

- Öreganyám, itt van négy arany. Mire visszajüvek, két liter bort a jóvából, de a jóvából!

Ekkor kimenyen, s kihozza a lovat, kecskebukát vét, s lett egy aranykoronás király úrfi. Egy aranykantárt a lovának a fejibe, lesz egy aranyfelszerelés. És felugrik a lónak a hátára. Vagy talán ilyen gúnyában indult el otthonról, ilyen vót az ő lova. Felreppen az ájerba, s a vénasszannak bámulás öli a lelkit, hogy móréből ilyen emberek legyenek. Az égből száll lefelé. A leány nézett felfelé az égbe és úgy várta a segítséget. De érkezik! Mikor leérkezett, megállt a ló, odamegy a lánchoz, bele vannak halva a kezibe. Megcsókolja a királykisasszant.

Mikor megcsókalta, szembenézett vele ez a leány. Ez úgy megszerette a fiút, hogy kezdett reszketni. Gondolja magába a király úrfi: „Nem hajtam le a fejemet, kibúvik ez a sárkán, s a leány meglátja, s én nem leszek ébren, a szüve meghasad. Hát akkor én miért viaskodtam, ha ez nem lehet az enyim?”

Sétál a király úrfi. Egyszer kezd piros langgal égni a tenger vize.

Morog, fő. Dugja ki a fejét a huszannégy fejű sárkán.

- Ej, te, nem vártalak tégedet! De jó, hogy megjöttél, legalább jóllakak.

- Jóllakal, te sárkány, örökre! Mennyi sok családát megcsönkítettetek! Mennyi sok jó édesanyát megbúsultattatok! Fizetsz a bőreddel! Édes kicsi kardam, egy szakasz s két buglya!

Rakja le a tengerpartra.

- A körmeit szedd le, és hozd ide hozzám!

Amég eztet a kardja végezte, ő a leányt eloldozta, a gyűrűjít elvette, leghamarább is a gyűrűjít vette el, de már megragadta a kezit ez a leány, hiszen megkóstolta a csókját. Úgy reáakaszkadatt, hogy gondolta a királyfi: „Itt má nincs mentség!” A kicsi keszkenyőjibe, egy selyembe beléteszi a körmeket, a kardját be a hüvelybe. Ő fordul erre, fordul arra, de a leány lekapcsolja, hogy nehogy elmenjen.

- Jaj, kisasszan, a gyűrűjít elvettem, mikor ideérek, bémutatthatam, de innőt el kell menjek.

- Innét suva! Mer ha elmegy, többet ne jű vissza. Jaj!

Odamenyen a lóhaz, tapogassa a király úrfi.

- Nézd meg, lelkem, nézd meg, milyen két szép szeme van a lovamnak!

Odanéz a leány, mikor odanézett, ez felugrik a ló hátára. Hopp!

Felment az ájerbe. Ez sírva ott maradt a földön, mikor sírni kezdett, alólról béfelhődzik. Nagy fekete felhő fejlődik, hatalmas nagyidő keletkezik. Ez a leány mind nézett felfelé. De nem! Dörög, villámlik.

Mikor elérkezik móré a kicsi vendéglőhez, olyan hatalmas zápor le hull, hogy egy percek alatt folyókba, patakba mindenütt folyt a víz, nagy pocsolyák lettek. Ekkor a kutakba, az összesbe visszament a forrás, hogy majdnem ömlett ki a víz a kutakból.

A népek nem futattak el, letérgyepeltek, úgy imádkoztak, hogy az Isten esőt adatt, a kutakba a forrásakat visszaadta.

Így is történt. Mikor ez a királykisasszan elindult hazafelé, a móré is elérkezett a vendéglő udvarára. Leszáll, ott kecskebukát vét, lesz a móré, a kantárt ki a ló fejéből, egyet meg reája üt, s bé az istállóba!

Bémenyen.

- Öreganyám! Készen van a bor?

- Készen van, felséges király úrfi!

Elveszi a két liter bort, és megfutamadik. Loccs van, víz van, fut ez, megszegi a nyakát, mint a gonosz ló. Ahogy fut, elnézi a királykisasszan, a kapcája a bocskorból hátul kisütyten mind a kettő. Azt a loccsat, ahogy ment el a királykisasszan mellett, mind szemközt verte, hogy megtőtt loccsal a szája, szeme, mindene.

- Szegény móré! Valahová küdik, s hogy siet, nem szólítam meg.

Tehát a móré elhagyta a királyleánt. De mikor hazafutatt a konyhába, utána a leány is hazaérkezett. Örömmel: az apa, az anya, a miniszterek úgy várták ezt a leánt. Leszedik a fekete gyászt. Ez bémenyen a szakácshaz:

- Szakács úr, lelkem, nehogy megverjen! Egy kicsit késtem, de megláttam egy olyanfajta leánt, mint én. S ahogy megláttam, mind kíséreltem, hogy tudjak vele beszélni. De egy kapun bément, s lehet, hogy túlfelől kiment. Nem tudtam vele beszélni, ezért elkéstem.

- Te, megszabadult a királykisasszan is. Elpusztult a huszannégy fejű sárkán. Jelentkezett az az ember, aki elpusztította a sárkánt.

- Jelentkezett? Jézus Mária! Hát ki lehet az?

Ez ki vót? A harangozó. Az a harangozó eddig kellett harangozzon, ameddig a sárkányok elnyelték a leányakat. A toronyból mindent nézett. Lement, és leszedte

a csonka ízeket, külön-külön keszkenőbe kötette, és felment a királyhoz, és jelentkezett: ő pusztította el a sárkányakat.

Itt nem követeltek semmit se. Felültették kilenc párnára, az asztal közepire. Az meg vót mondva, melyik leánt válassza magának.

- Én a nagyabbikat!

De két hónapja foly a vendégség. Foly a vendégség. A szakács azt mondja:

- Na, fiam, most már főzni kell, de sok mindent. Ügyelj magadra, légy ügyes ember!

- Itt van, szakács úr, két liter bor a javából! Itt van két liter bor, aztán majd ebéd után meglátjuk.

A szakács bémenyen. Hét evvel vót mit igyék a szakácsnak. Ez a móré megcsinálja a tüzet, beléteszi a húst a fazékba, süti azt is, s eléveszen egy nagyobb tekenyőt és kezd gondolkazni.

Egyszer a szakács jön ki:

- Hej, te fiam! Há még semmi suhun nincs!

- Megvan minden, szakács úr! Tessék! Sütettem egy kicsi sütemént is, olyan süteményt, hogy emberi szem még olyant nem látatt.

Egyszer csengetnek, hogy vigye az ételt.

Viszi móré az ételt. Béviszi, béviszi. Odanéz haragas szemmel erre a harangozóra: „Hej, a fene egyen meg! El akarad csábítani a királyi családat!”

Viszi a süteményit. A király megajándékozza. Viszi le, adja át a szakácsnak.

- Hadd el, ember, mer én eszet verek beléd, hogy fogad szeretni a pénzt. Nem vótál szokva avval, de én belészoktatlak.

Eltelik ez a vendégség.

- Na, szakács úr, végeztem.

- Végeztél, fiam?

- Végeztem.

- Most kihozom azt a két liter bort a konyhába, vagy gyere bé az én szobámba, igyuk meg ketten a két liter bort.

- Hm! Szakács úr, hallgasson ide! A bort megisszuk, de igya meg a szakács úr benn a szobájába, egyiket hozza ki a konyhába, megiszam itt. Mert egy kukta a szakácsal nem ihatik egy asztalnál.

Hát vajon eztet mér mondta? Hát ő királyfi létire nem ülhet egy asztalnál egy szakácsal? Tehát így is jó.

Kihozta a bort a szakács:

- MÉR nem iszunk ketten barátilag?

- Nem lehet, szakács úr! Mert a szakács úr szakács, én pedig kukta vagyok.

Így megitták a bort. Azt mondja akkor a szakács:

- Fiam! Elmehetsz dógadra akárhova. Jó mesterember vagy, jó szakács. Én három napig szógálatmentességet adak neked. Én, ami szükséges, hideg felvágottal vagy ilyesmivel a gyülekezetet, a népet felszógáلام, s te három napra mehetsz, ahová akarsz.

- Köszönöm szépen, szakács úr.

Tehát ez akkor kiment. Ahogy móré kiment, ez a három leány addig bent tanakadatt:

- Édesapánknak a szovát nem másolhassuk meg, de nem ez pusztította el a sárkányakat. Hiszen az enyém, aki elpusztította a sárkánt, rézgúnyába vót, rézkoronával.

- Ó, hát az enyém ezüstkoronába, ezüstgúnyába.

- Ó, hát az enyém! Még álmamban is látam: tiszta aranygúnyába, aranykarddal. Ó, be szép vót! Hát mikor megcsókolt!

Ezt beszéli a három leány.

Ez a móré nekifog, ahogy kiment, bé a kamarába, a három gyűrűt belekötö a hajába. A legnagyobbikét elől, a közbelsőét kívül, a harmadikét, a legkisebbikét leghátul. Akkor nekifog, s van a jegen egy kád zsír. Megfutamadik, s egyből beléugrik ebbe a kád zsírba. Összemázza magát, haját, mindenütt. Akkar onnét kijün. Szotyog a zsír le. Pincegátorba egy kád szitált hamu. Oda beléugrik, azt a hamut magára mázza. Mikor kijött onnét, szotyogott le a zsíras hamu, mint a vályag, úgy szotyogott le róla.

Egyenest menyen a sétakert felé. Mikor elérkezik a sétakertbe, ott van egy pad, reá vót írva: „A királyon kívül ha valaki reaül, abba a helybe a halál fia, mer ez a királyé.”

Tehát ez a móré reafekszik erre a királyi padra. Sütni kezd a nap, az a zsír szotyog le arról a padról. A három leán sétál a kertbe. Ekkor is a legényeket beszéltek, hogy hát: „Ez pusztította-e el? Nem az? Hát három király úrfi vót? Nem ez? Hát nem is formája.”

Tehát mennek. Mikar a padhoz elérkeznek, azt mondja a nagyobbik:

- Jaj, te, nézd, a móré! Rea van feküve a padra. Menjünk, s mondjuk meg édesapánknak, hogy zsíras, megrészegetett, s reafeküdt a padra! Beleesett a hamuba. Hagy pusztítsa el!

Azt mondja a kicsi:

- Te mast mentődtél meg a haláltól. Hát mast ez a szegény móré lehet, hogy nem is tud írást, vagy nem tudta elolvasni, me megrészegetett a hitvány. Hát akkor azér menjünk, s pusztíttassuk el? Menjünk oda, s kötsük fel, s menjen a ződ fűre, az árnyékba, ott aludjék! S elküldünk egy cselédet, aki letöröli a padat.

Há mennek. Mikor odaérkeznek, a gyűrűkről le vót olvadva a zsír.

- Jaj, te, né, az én gyűrűm hol van! Annak a rézkoronás király úrfinak adtam, s né, mórénak került a hajába.

- Jaj, te, sze az enyim is ott van.

Akkar azt mondja a kicsi:

- Nézz ide, te, sze az enyim is itt van! Lássátok? E kell tudjan a három király úrfiról. Menjünk bé, s jelentsük bé édesapánknak: nem ez pusztította el? E kell tudjan, a móré, róla, mer a gyűrűk, amiket adtunk a három legénnek, itt vannak a móré hajába.

Ezek mennek. Kérdik az édesapjukat, elmondják neki, hogy a móré tudja.

Azt kiáltja két koronaőrnek (azak fehér kesztyűsen felötözve):

- Menjetek! A móré le van feküve a padamra. Menjetek, s hozzátok bé az ebéd-lőszobámba! De ne bánjatak vele rútúl!

Menyen a két őr, és kőtik:

- Móré!

Szó sincs.

- Móré!

Szó sincs.

A király nézi:

- Ne mórézzatak, hanem fogjátok meg, és hozzátok!

Tehát ez a két koronaőr megfogja messziről a két kezit, egyik egyik feli, a másik másik feli, és felemelik. A móré szeme kikoppan:

- Jaj, istálam, istálam, sze én nem hibáztam semmit se!

Egyikhez súralódik, a másikhoz súralódik, hogy a drága új gúnyát tiszta zsíras hamuvé változtassa.

Azt mondja az egyik koronaőr:

- Né kéméld magadot, én se kémélem! Hiszen úgy bémázalt, hogy ez a gúnyám már nem ér semmit se.

Így viszik a mórét bé az ebédlőszobába. Oda elnyúlik a szőnyegekre, s aluszik homlokkehúzza.

Délfelé a király a szobából jött ki, a vendégszobából, és nézte. Egyszer felébred a móré:

- Nézzünk ide! Hát én bé vagyok zárva börtönbe. Hát én nem hibáztam semmit!

Azt mondja akkar a király:

- Gyere bé, fiam, gyere bé!

- Dehogy menyek bé, felséges király, sze né, milyen mucskas vagyak!

- Nem baj az, ha mucskas is vagy, de értékes vagy.

Menyen. Mikor belépik a vendégszobába, ott a sok miniszter. Ez a harangozó kilenc párnán. Mikor megnézi a mórét:

- Jaj, mér hozták be azt a mucskast? Adják ide a fegyvert, hagy lűjem meg!

Reanéz a móré. Mikor reanéz, két párna kiszökik a segge alól a pádimen-
tomra.

- Jaj, be csúf, jaj, be ilyen-olyan. Kérem, adják hamar a fegyvert, lűjem meg!

Reanéz a móré. Két párna kiszökik a segge alól. Addig mind néz rea, hogy ki-
szökdösnek a párnák a segge alól, a kopasz asztalan üldögél.

Sok mondás, fegyvert ígirt neki, golyót ígirt neki, tehát haragudt. Egyszer
megint odaszól, mert a király mind vallattatta a mórét, ha ki kötette a hajába a
gyűrűt.

Jaj, mind rimánkodatt, hogy nem tudja, s nem tudja! De a sok beszéd után
felbosszankadatt móré, s azt mondja a harangozónak:

- Maga pusztította el a sárkányakat?

- Én. Mi közéd hozza?

- Ha te pusztítottad el, akkor mutass valami jegyet!

- Én mutatok is.

Kiveszi a keszkenyőjít, ahol a csonka ízek vannak.

- Ez a hétfejű sárkányé!

- Te pusztítottad el mind a három sárkánt?

- Én. Mi közéd hozza?

- Adja ki a másikat, a csonka ízeket.

- Ez a tizennégy fejű sárkányé! Ez a harmadik a huszannégy fejűé!

- Nahát, kedves vendégsereg! Meg vannak elégedve a jegyekkel?

- Há meg.

Akkor bényúl a móré a zsíras nadrágba, kivesz egy selyemkeszkenyőt. Elédobja:

- Nézzék meg, hogy melyik válatt be! Ez a hétfejű sárkának a körmei.

- Hát e válik bé!

Akkor veszi ki a másik keszkenyőt. Elédobja:

- Ez a tizennégy fejűé. Melyik válik bé?

- Ez.

Veszi a másik kendőt, kidobja:

- Ez a huszonnégy fejűé. Melyik válik bé?

- A magáé!

- Há e válik bé, kérem, maradjon itt a vendégsereg, lemenyek a tenger partjára,
felhozom a lovamat, hogy mutatkazzak bé.

Megindul és menyen. Két sor tiszt úr kísírte észrevétlenül, nehogy elmenjen. Ez
a móré elmenyen, s megfogja a lónak a serényit, s mint a musztikás, úgy vezeti.

Mikor felvezette a királyi udvarba, azt mondja:

- A leányok menjenek fel a harmadik emeletre, a filigóriába!

A leánynak felmennek, kikönyekelnek. Ő ott akkor kecskebukát vét, lesz egy rézkoronás király úrfi. Űt egy kantárt a lova fejibe, s lesz egy felszerelés csupa rézból. Felrepül az ájerbe, s háromszor megkerüli a kastélyt, s leszáll.

- Ez vót a, felséges királykisasszan?

A nagyobbik:

- Maga vót! Maga pusztította el a hétfejű sárkánt!

Leszáll. Kecskebukát vét, s lesz a móré. Ki a ló fejiből a kantárt! Ekkor kecskebukát vét, s lesz egy ezüstkoronás király úrfi. Űti a kantárt a lónak a fejibe, felröppen az ájerbe. Megkerüli háromszor, leszáll:

- Én vótam, felséges közbelső királykisasszan?

- Maga vót!

Leszáll. Lesz a móré. A lónak ki a kantárt a fejiből, kecskebukát vét, s lesz egy aranykoronás király úrfi, amilyen otthonról elindult. Lesz a ló, nyereg, szerszám, minden. Felröppen az ájerbe, háromszor megkerüli a kastélyt. Béhajlik a ló hátáról, s a küesebbik királykisasszant megcsókálja. Mikor megcsókálta, a leány megfutamadik: belékapaszkadik, hogy többet nehogy elmenjen. Megragadja a kezit, úgy viszi felfelé. A ló áll. Odaérkeznek a királyhaz:

- Felséges királyom! Aki így elbolondít egy királyi családot, mit érdemel?

- Azt maga tudja.

- Van egy jó lovaglómester, aki a lovamat jól meglovagolja?

- Van a királyi lovász.

- Elé kell híni.

Eléhíják a lovászmestert. Akkor megragadja a nyakcsigolyáját a harangozónak, s meg a trottyát, s viszi. Mikor kivitte, odaköti a harangozót a lovának a farkához.

Azt mondja a lovászmesternek:

- Háromszor kerüld meg a várost vele!

Ez megindította a lovat. Ez a ló elragadatt, úgy hogy mikor háromszor megkerülte a várost, a harangozónak csak a feje maradt a ló farkánál. Ezt rögtön elásták, s akkor ő bément a kastélyba. Ő azért mutatkozatt így meg, hogy a királykisasszanyak ne gondolják, hogy három király úrfi vót, me csak egy vót.

Vendégséget hirdettek, megesküdt a küesebbik a királykisasszannal. Hát ez hogy lehet, hogy az asztagat az alján kezdjék meg? De hiszen ez mentette meg mind a hármat, s amelyiket szerette, azt vette el.

Elfolyt a vendégség, megesküdt a leány s a király fiú. De ez a leány annyira szeretette a király fiút, hogy az nem tudatt mentődni tőle. Ha az árnyékszékbe ment, úgy is az ajtajába várta, s mikor kijütt, hogy elvégezte a dógát, má ölelte, s csókálta.

Így teltek-múltak napak s hónapok. Egyszer mit gondol ez a király úrfi. Azt, hogy lemenyen a tenger partjára s megnézi, hogy az a sok sárkányhús ott van még.

Embereket fogad, s eltemetteti. Hiszen megbüdesedik a hús, és kapna a nép egy nagy kolerát. Azt kiáltja:

- Nyergeljék meg a lovamat!

Kiáltja a menyecske is:

- Az enyimet is, az enyimet is! Nem maradak el tőle!

- De elmaradsz, me mast nem jüsz velem!

- De menyek! Nyergeljék a lovakat!

Nyergelik mind a két lovat.

A király úrfi megindult.

- Nem jüsz velem!

- De menyek.

Kezd sírni a fehérnép. Mikor a két lovat kivezetik, a királyfi odajün a lóhaz, s felugri a ló hátára. Mikor felugratt, felugrik a fehérnép is. De a fiú félmenyen az ájerbe, keresztül a kastélyan. Ez, ahagy a királylány kiment, odalett úgy, hogy a fehérnép ne lássa.

Sír a fehérnép, visszatér, és a lovat béviszik az istállóba. A fehérnép meg mind bement, meg kijütt, bement, megint kijütt, nézett keletnek, nézett nyugatnak. De sírt: „Itthagytt, elment. Nem tudam, visszajü vagy soha!”

Így történt, hogy ez sírva visszamenyen. A fiú pedig leérkezett a tenger partjára, ahol a sárkánhúsak vótak. Nincs hús! Imitt-amatt egy-egy kicsi domb, mint egy forgács. Egy vénasszan ott van egy teli zsákkal:

- Jaj, jaj, felséges király úrfi! Hogy félek a lovától s a karjától!

- Ne féljen, öreganyám! Ez nem bántsa magát.

- Szedtem egy kicsi forgácsat, legyen a tűzre, amivel főzzek. Öreg vagyok. Most segítene ki avval, vigyen a tenger vizin keresztül, ott van az én hajlékam, mert el vagyok gyengülve. Olyan ajándékat adnék a lovának s a kardjának, hogy százszor szebb lenne, mint amilyen most.

- Én keresztül viszem, öreganyám!

Lenyúl a nyeregkápába, s a vénasszant felsegíti: „Segéljek ezen vénasszanyon!”

Megindítsa a lovat keresztül a tenger vizin, szikrát hány a patkója. A vénasszan úgy menyen a ló hátulján, hogy még a lábujjkája se ért belé a tenger vizibe. De a lónak a faránál van.

Keresztülmenyen a tengeren. A tengeren túl egy sziget, a szigetbe egy náddal fedett kunyhó és egy istálló vele szembe.

Mikor odaérnek, jól odahajt a királyfi a küszebhez, hogy a vénasszan tudjon bémenni, ledobja a zsákot.

- Itt lakom, felséges király úrfi. Hozam ki az ajándékat. Jót tette velem.

Kihoz két szál aranyhaját:

- Felséges király úrfi, egyiket dobja a lovára, másikat dobja a kardjára!

Readobja a két szál aranyhajat. Mikor readobta, annyi lakat, annyi bilincs, annyi lánc lett a lóra s a kardra, hogy nem tudtak mozogni.

Megragadja a vénasszan a király úrfít fél lábánál fogva, s a nyeregből kivesszi:

- Gyere bé, királyfi! Te pusztítottad el a három gyermekemet.

Mutassam bé nekik, hogy én vén létemre el tudlak téged pusztítani, ha ők nem tudtak.

Hiszen e vót a sárkányok anyja!

Akkor a sárkányak anyja veszen egy nagy kést, s alulról felhúzza a késsel egész a szájáig. Akkar megfogja a kardat, s avval kétfelé vágja a királyfit. Ömlik a vér. A királyfi két szemit kikanyarítja. Béviszi a házába, állánál fogva felakasztja a fogasra:

- Adjalak számba a gyermekeimnek! Az egyiknek még kell nyelv.

Odateszem, s aztán felébresztem mind a három gyermekem, többet soha, senki se tudja őket elpusztítani, olyan erővel lesznek. Téged pedig, te hitván, számba adlak a gyermekeimnek, hogy mutassam meg, hogy én el tudtalak téged pusztítani, ők nem!

A fiatal királyné ezalatt mind jütt ki, ment bé. Siratta az urát...

Egyszer otthon a városbíró fia ki vót menve, s a ló nyerít. Nyerít a ló, s rúgja az istálló ódalát:

- Mi bajad van? Nincs mit egyél? Nincs mit igyál?

- Van mit egyem, van mit igyam. Nemhiába, hogy parasztembernek a gyermeke vagy! Hiszen eridj bé, s készülj, mer a testvéred meg van halva!

- Hogy lenne? Most néztem, a kicsi keszkenyőből tiszta víz folyt csak.

- Eridj, nézd meg most! Igyekezzél, gyere hamar ki!

Menyen a városbíró fia bé, a cseber teli van csepegéssel. De tiszta piras vér, a kicsi keszkenyőből csepegett a piras vér.

Ekkor kardat köt. Mikor kardat kötett, abba a helybe ki, a lovat kihozza, megnyergeli:

- Ülj fel a hátamra!

Felül a hátára, felszáll a levegőbe, és menyen. Elérkezik a Feketegyász városának a tengerpartjára. Itt leszáll, vezeti a lovat.

- Hol van a testvérem meghalva?

- Azt majd hónap igazítsuk el. Most bémenyünk a kastélyba, hiszen a testvérednek a felesége, ha az éjjel nem jelentkezett otthon az ura, talán a szíve meg is hasadt, szörnyű halált hal. Szóval várja az urát. Mikor megérkezel, ingemet béviszel az istállóba, te pedig bemész, s vigyázz, hogy a kezeddal örökké légy védelemmel, hogy ángyad ne csókoljan meg! Hiszen egy testvérnek a felesége! Nem szép dolog, hogy megcsókoljon! Amerre menyen ő, menj te is! Mikor béérkezik a szobájába, ott megáll, a díván megvetve, oldd le a kardadat, s akaszt fel a szegre! Mikor felakasztattad, a fehérnép mind menyen hogy csókoljan meg. A kezedet tedd oda védelemül, ne csókoljan meg! Eljű a vacsoraidő. Mikor eljű a vacsoraidő, felszógálják a vacsarát,

te akkor bemész utána, vacsarázol. A vacsora után olvass újságot! Mikor elolvasod az újságot, lesz tizenegy óra. Ő lefekszik az ágyba, s kérelve kérel, hogy má feküdj le. Tizenkettőig vedd le a csizmádat! Egy órára húzd le a nadrágot! Egy órán keresztül húzd a nadrágot! Tehát két órákor lefekszel vele egy ágyba. Mikor lefekszel, az asszan kezd játszani veled. Mondjad, hogy nincs kedved, hagyjan békit neked! Ő mégis csak nyúlkál. Úgy három óra felé, négy felé mondd meg neki, hogy ha nem hagy békit neked, közbül teszed a kardadat, tudja meg, hogy a kardad elvágja a kezit. Akkor leszökik az ágyból, s kezd egy nagy sírást. Az apja, anyja kijű s nézi. Azt mondják, hogy jól tetted. Mondd meg, hogy csintalankodatt! Mikor kivarrad, akkor kiátsad, hogy „Nyergeljék meg a lovamat!” Ő is azt kiátsa: „Nyergeljék meg az enyimet is!” Te szökjél fel a hátamra, én felrepülek az ájerbe, ő itthun marad. Megérkezünk a tengerpartra, ott majd mikor érkezünk oda, még többet beszélék.

- De hol a testvérem?

- Megkerül az is, ne félj!

Így is történt evvel a városbíró fiával: beérkezik a királyi várba, a fehérnép fut vele szembe. Mikor leszökik a ló hátáról, a lovászok elviszik a lovat. A fehérnép szökik a nyakába, hogy csókalja meg.

- Állj félre! Nincs semmi kedvem!

- Há mér haragszal? – kezd sírni.

Szökik vissza a nyakába.

- Állj félre, me nincs kedvem!

Menyen ez a menyecske befelé. Ez menyem utána. De sír a fehérnép. Mikor beérkezik a szobába, ez a városbíró fia leakasztja a kardat, felakassza a szegre. De menyen a fehérnép neki, ölni akarja, csókalni akarja. Ez a kezivel védelemül elhárítja magától. Ez a király úrfi védekezik, hogy ne csókalja meg a menyecske. Tehát a menyecske sír. Ahogy sír a menyecske, ez üldegél. Eljű a vacsara ideje, pontosan úgy, ahogy a lova mondta, úgy csinálja. Szivarazik, vacsara után újságot olvas. Vetkezni kezd. A fehérnép le van feküdvé. Ő nem is néz a fehérnépre.

- Mér nem jüssz, lellem?

Így s úgy:

- Most valamire gondolsz, nekem nincs kedvem avval bíbelődni.

Tehát két óra elmúlik, még külenbül csinálta. Ekkor le kellett feküdjék a fehérnéppel. Mikor lefeküdt, kezdi csípdesni a fehérnép erről-arról. Azt mondja neki:

- Hagyj békit nekem!

Esmént mondja:

- Hagyj békit nekem, mer a kardamat közbül teszem! Tudad, hogy be rossz a kardam, elvág.

Esmént csípi a fehérnép. Ez nekifog, s a kardat közbül teszi. Négy óra felé esmént nyúlkál a fehérnép, de a kard felszökett, s a kicsi ujját megsértette, csorogni kezdett a vér.

Hő, felszökik a fehérnép. Nagy jajgatással, nagy sírással felzavarja apját, anyját, testvéreit. Azok kérdik:

- Mi a baj? Mi a baj?!

Ez őtezik, ez a királyi úrfi. Ahogy őtezik, az apja belépik:

- Mi történt?

- Né, elég történt. Hiszen nem hagy békimet nekem. Csípdes, ölöl. Az embernek nincs örökké az ő kedve. Azt mondtam, hogy a kardat közbül teszem. Közbül tettem a kardamat, s megsértette az ujját.

- Nagyon jól tetted, nagyon jól tetted! MÉR csintalankadik?

Békötették a menyecske ujját. De mikor békötették, még forrás se látszodott. A királyfiú őtezik. Mire kivarradatt, azt kiátsa:

- Nyergeljék meg a lovamat!

- Az enyimet is! Nem úgy, mint a tegnap, hogy hagyjál ingem itthon, most menyek veled én is!

- Velem nem!

Megnyergelik a két lovat, menyen a menyecske is, hogy szálljan a nyeregbe, s menjen az ura mellé. De ez felszökik a lova hátára, keresztül az épületen, s mire az asszan kiment a kapun, úgy eltűnt, mint a szárnyas állat.

Sírva visszamenyen a királyné, otthagyja a lovát. Leszerelték és bévezették az istállóba. Ez a király úrfi pedig menyen a lóval végig a tengerpartan. Azt mondja a ló:

- Te, itt vót a három sárkán megölve. De a vénasszan összeszedte minden csontjakat, s a három sárkán most össze van rakva a tengeren túl ez nagy színbe. Még három nyelv kell nekik, s felébreszti őket. S ha felébreszti, nem félnek a világ népitől. Sértetlennek támasztja fel. De még maradt valami kis morzsalék, s majd jű összeszedni. Te itt találkozal véle. Ő kérel téged: „Jaj, felséges király úrfi, hogy félek a lovától s a kardjától!” „Ne féljen, öreganyám! – Ezt a feletetet mondad. – Nem bánts!” „Nem vinné keresztül ezt a kicsi forgácsat? Sze tehetetlen vagyok. Mer olyan ajándékat adak a lovának s a kardjának, hogy százszor szebb lesz, mint amilyen vót.” ... – „Keresztülviszem, öreganyám!” Felveszed a zsákot a nyeregkápába. Én menyek keresztül a vízen, de ő is biza jű, mert nagyobb erővel bír, mint a három fia, hiszen ő adta az erőt a három sárkának. Mikor elérkeztek egy szigethez, ott egy náddal fedett ház, egy istálló vele szembe. Az istállóba van az én testvérem, felfüggesztve, leláncolva. Két első lába nem éri a földet. De megérdemli! Mer nem tanította meg a gazdáját, hogy mit kell csinálni! Ekkor dobd le a zsákot, de jó közel a küszebihez! A vénasszan kihoz két szál aranyhajat. Azt mondja: „Egyiket dobd rá a

lovadra, a másikat a kardadra! Dobjad! Egyiket dobjad a küszebjire s a másikat dobd a vénasszanra! Ekkor szökjél, s a kard lapjával amennyit tudsz, annyit adjál neki!

- Hát nem döglik meg?

- Nem, ne félj! Követeljed, hogy: „Add elé a testvéremet!” A testvéred bent van a kamrába, állánál fogva fel van akasztva. Kihozza a testvéredet, de a két szeme ki van véve. Mondd meg a vénasszannak, nehogy kutyaszemet vagy macskaszemet adjan néked, mer abba a helybe megöled. De üssed addig is! Eléadja a testvéredet, és feléleszti. Mikor feléleszti, akkor talpra áll, s aztán a többit csáljátok tük, ahogy akarjátok!

Tehát így ez a király úrfi tette, amit a ló mondatt. A forgácsot elvitte, az aranyhajat átoladta a vénasszan, egyiket a küszebre dobta, a másikat a vénasszanra. Annyi lakat, annyi bilincs lett a küszebre s a vénasszanra, hogy alig tudtak mozogni.

A küszebjére mért tette? Abba vót a vénasszannak az ereje.

Ekkor a királyfiú leszökett a lú hátáról, a kardlapjával minden csak szapult a vénasszant.

- Ne bántsán, felséges király úrfi! Eléadam a testvérit, felélesztem a testvérit, ne üssen agyan!

- Ütlek, te vén kurva! Add elé a testvéremet!

Az állánál fogva vót felakasztva. Ez a fiú nézi keservesen.

- Hej, mit csináltál, te vénasszan! – a kardlappal mind nyomja.

- Felébresztem.

- Né, nincs szeme!

- Hozam a szemit.

- Nehogy kutyaszemet vagy macskaszemet hozzál, me abba a helybe kivégezlek!

- Hozam az övét.

Egy pohárba ki vót véve.

- Fel lehet támasztani?

- Fel, felséges királyfiú, csak ne bántsán!

- Nehogy valami forrás, vagy seb legyen rajta, abba a helybe kivégezlek, vén kurva!

- Nem lesz. Dugja bé a fülit!

Egyet füttyint, a füttyintésre megérkezik egy fekete kutya, teli vót kóccsal a nyaka.

- Mit parancsal?

- Egy falat élő-haló vizet, egy falat forrasztó vizet, de azannal!

E vót a kócsassa. Viszi a kutya a poharakat, mind a kettőt.

Átoladja. A vénasszan összeragasztja, a bordákat a helyire, megöntözi, béforrik a test, beléhelyezi a szemet, megöntözi, béforrik semmi ormó nélkül.

Mikor ezek a forrasztások megvótak, ekkor meglegyinti a király úrfit egy kis keszkenyővel, ez talpra szökik:

- Jaj, te testvérem, hogy elaludtam!

- El biza! Ha én nem leszek, örökre elaluszal!
- Te vén kurva, hol a lovam?
- Elméssz az istállóba, leereszted, s kivezeted.

Menyen a városbíró lova hátra az istállóba, s úgy megrúgta a testvérít, hogy a láncak s a bilincs mind lehullatt róla:

- Hát te nem tudtad tanítani gazdádát, hogy mit csináljan?
- Elfelejtkeztem.
- Add ide, vén kurva, a kardamat!
- Ott van! A lánc, lakat rajta.

A kardat a vénasszan kétszer megérintette, a bilincs lemenyen róla.

A király úrfi felköti.

- Na, vénasszan! Most gyere ide, s beszéljessünk egy kicsit!

Reateszi a király úrfi a vénasszan vállára a kezit. Int a testvérinek, ez is reateszi a másik vállára. Akkor így beszélgetve, a karddal kezdik faragni le a húst róla. Ömlik a vére. Mikor mind lefaragták, bent a szobába elbukik a vénasszan. Összedarabolják, mint a kolbász húst. Kimennek és meggyújtják a házat. A vénasszannak ereje, húsa, mindene elégett. A két ló a hamuját a két hátulsó lábakkal felhánták az ájerbe. Így megindulnak, s mennek a szigeten lefelé. Megkapják a három sárkánt, a csűrbe le vót fektetve, három nyelv kellett vóna nekik. Darabról darabra vágták, a színt reaégették. Hamuvé váltak. A hamut a két ló felhánta az ájerbe.

Így a két király úrfi keresztüljött a tengeren. Mikor keresztüljüttek, leszállnak a lóról, s beszélgetnek. Azt mondja a városbíró fia:

- Te, az éjjel a feleségeddel vótam egy ágyba.
- Menj el, te!
- Ott biz én!

Hátraszökik a király úrfi, a kardat kirántsa, s lecsapja a testvérinek a nyakát. Azt mondja a ló:

- Mit tettél? Eljött otthonról, hogy téged mentsem meg s ébresszen fel, s te levágtad a nyakát!

- Le én! Mer úgy nem lettünk vóna édestestvérek. Így, hogy ő is elnyelte a keserű poharat, mint én, most leszünk édestestvérek. Te ló vagy, s nagy a fejed.

Összeteszi a fejet s a nyakát, veszi a kicsi keszkenyőt, abba vitt forrasztó vizet, megöntözi vele, meglegyinti a keszkenyővel, talpra szökik a király úrfi:

- Na, lásd, most vagyunk mi édestestvérek!

Megcsókalják egyik a másikat. Fel a lóra, s mennek. Mikor béeérkeznek a királyi várba, ez a fehérnép sírva várta, sírva nézte, hogy nem érkezik meg az ő ura. Mikor a kapun bémentek, kint a fehérnép. Ezeketől elveszik a lovakat. Mikor a lovakat elvették, kint a fehérnép:

- Te ne szólj egy szót se, én se szólak egy szót se. Nézzük meg, hogy a feleségem kiválassza, hogy melyik az ő ura!

- Jó.

Menyen a fehérnép, s szökik egyiknek a nyakába:

- Jaj, lelkem, vajon te vagy az én uram?

Akkor szökik a másiknak a nyakába:

- Jaj, lelkem, hát vajon te vagy az én uram?

Akkor szökik vissza. Hát nem tudta megkülönböztetni, hogy melyik az ő ura. Így tehát egyszer sírni kezd a fehérnép. A király úrfit kilépi, és ezt mondja:

- Én vagyok. Ezért vótam olyan külenes az éjjel. Hogy a tegnapi vártam, hogy megjű a testvérem, s nem jűtt meg. S azér bánkódtam, hogy a testvérem mér nem jűtt, azt gondoltam, valami baja lett.

Így bémennek a királyi várba. Hej, megjű az apa, megjű az anya, megjű a két leány. Asztalt ülnek, és isznak s esznek.

Azt mondja a király úrfi a testvérinek:

- Te, házasadjál meg! Melyik leánt szereted?

- Hát én azt a túlsót.

- Az a közbelső leány.

- Hát talán te adad férjhez?

- Én adam, me én mentettem meg mind a hármat a sárkányoktól.

- Apámuram! Odaadná a testvéremnek ezt a közbelső leányát?

- Gyerek, nem én adam, hanem te, hiszen te mentetted meg a haláltól, akkor te parancsalsz benne.

Kezet ütnek, vendégséget hirdetnek, s megesküdt a városbíró fia a királynak a közbelső leányával.

Mikor megesküdtek, foly a vendégség, elmúlt a vendégség, és búcsúzni kezd a két testvér férfi és a két testvér fehérnép. El az anyósaktól, és azt mondja a királyfi:

- Te menj haza! A szülőt nem szabad megtagadni, me vétek! Eridj haza a te szüleidhez, hirdess vendégséget! Ott az apád, ott az anyád, ott a testvéred. Nekem nincs senkim, én itt leszek király. Hirdess vendégséget, hívd meg a nemzetségedet, hívd meg apádat és anyádat! Esküdj meg még egyszer otthon a feleségeddel! És ha valami bajad lesz, izenj nekem, hogy menjek segítségül. Isten áldjon meg!

- Kezet fognak, és elmennek, a városbíró fia a feleségivel. Mikor hazaérkeznek, vendégséget hirdetnek, a városbíró fia meghívja az édesapját, minden rokonját. Megesküsznek, folyik a vendégség. Megtelik a szíve a városbírónak s a városbíróéna:

- Hiszen né, a fiamból király lett! Ott maradt ez abba a városba királynak, a másik meg a másik helyt lett király.

Ez mái napig is élnek, ha meg nem haltak.

JÓZSEF ÉS KÁROLY¹

Volt egyszer egy király. Fiatal házaspár volt, s leghamarább a gyümölcs: a gyermek. Mikor egy esztendő telt el, a király s királyné mint házaspár, a királyné gyermeket várt. De mikor a bábaasszony odament, már nyegedezett. És mikor már szült volna, a kertpásztor jött és jelentette, hogy egy aranyhajú gyermek ki van téve a szénakazal mellé és sír. Azt mondja a király:

- Rögtön hozzátok ide azt a gyermeket!

Mikor felvitték a gyermeket, a királyné éppen akkor szült. Megszülte ezt a második gyermeket, egy fiút. Ennek is dajkát fogadott s a másikkal is. Azt mondta akkor a király az anyának:

- Ez a gyermek nem fogja megtudni és ne is tudja meg senki, hogy nem két gyermekünk született. Mert ha a miénk meg talál halni, a született gyermekünk, lesz, aki örököljön, mert meglesz a másik. S hátha nem lesz több gyermekünk!

Így aztán ezt a két gyermeket dajka nevelte és szoptatta. De az édesanya is lopogatott egy-egy kicsit az édesgyermeknek. Úgyhogy ez, mert az édes anyatejet is kortyolgatta, jobban fejlődött, mint az, amelyiket csak a dajka szoptatta.

Tehát mikor ezek a gyermekek felnőttek, már lehetett látni, hogy a gyermek nem édesanyja tejet kóstolta. Ez soványabb volt, amelyik nem volt édesgyermek, de magasabb volt. Az édesgyermek pedig tömzsi volt és kövér.

Mikor már annyira nőttek a gyermekek, megkeresztelték. Az édesgyermeket Károlynak, a másikat pedig József névre keresztelték. Növekedtek a gyermekek. A király annyit gyönyörködött bennük, hogy mikor hivatása volt, csak akkor ment ki a szobából. A gyermekekkel töltötte az idejét.

Annyira nőtt a két gyermek, hogy iskolába kezdtek járni. Az első osztályban József első tanulónak jött ki, Károly pedig a harmincadiknak, az édesgyermek.

Kezdődött a másik iskola. József első tanuló, Károly pedig ötvenedik. Úgyhogy a király, az apa, nagyobb bizodalmat vetett Józsefben, mint az édesgyermekbe: Károlyba.

Így telt az idő. Kijárták az iskolát. Magas gyermek lett József, Károly pedig tömzsi, kövér. Úgyhogy kollégiumba kezdtek járni. Ott is József első díjba lépett,

1 NAGY Olga: Cifra János meséi, Akadémiai K. Bp., 1991. 248-280. AaTh 516+ AaTh 307 „Mint Cifra János sok más meséjében, ebben is ismeretlen, novellába illő, egyéni indíték van. Két, testvérként felnőtt ifjú véletlenül rátalál a 'növesztő vízre'. Ez adja nekik az ötletet, hogy kórházat alapítsanak. A felépült kórház utolsó szobájában pillantja meg József gyönyörű lány képét. Ezzel cseréli fel a mesemondó az 516 típus A epizódját.” (421.o.)

Károly pedig a hatvanadik lett. De hát az apa már annyira szerette ezt a fiút, annyira bízott ebbe a gyermekbe, Józsefben. Már gondolta, hogy ennek több esze van, jobb megjelenése van, mint Károlynak. „Ez fog lenni, ha megérem, a király, ez viseli majd a királyi koronát.” Tehát nem az édesgyermekbe, hanem akit a szénakazal közelibe kaptak, abba volt a bizodalma.

Kijárták a fiúk a kollégyomot. Mikor kijárták, József nem tudta, hogy ő ki vagy mi. Tanulni tanult, mert gondolta, hogy a tanulás örökké jó volt, s jó is lesz. Károly pedig mit gondolt? Hát minek tanuljak? Hát úgylis király leszek! Hiszen az anya valamit pusmogott az édesgyermek fülébe.

Telt az idő, a két gyermek már húszesztendőssé lett. Lovuk volt külön-külön. De már húszéves korába Károly mázsás ember volt. Hát mikor kimentek lovagolni, Károly olyan mura lovat, amilyen volt a teste, olyat választott magának, hogy üljen rá. József pedig rendes ember volt, s rendes lovat is választott magának. Egyszer azt mondja József Károlynak:

- Te testvérem! Menjünk ki a mezőre, mert érik a búza, legszebb a határ, s hozunk egy csokrot édesanyánknak! Mert a búzavirág a legszebb a világon.

- Hát menjünk, József!

Károly béismerte, hogy Józsefnek nagyobb feje van, mint neki.

Felültek a lovakra, s kimentek a mezőre. Egy hegyormó volt előttük. Azon ki meredek, belül esmént lapály volt. Olyan posványos hely. Ahol mennek a lovakkal, a lovak lába süllyedett belé a talajba. Sajnálta József a lovakat, s azt mondta:

- Kéméljük meg az állatot!

- Nem szállunk le, elsárosodik a csizmánk.

- Te! Kéméljük az állatot! Aki megtakarította idáig a lábbelit, megtakarítja ezután is.

És így leszállottak a ló hátáról. Vezetik a lovakat: Károly elől, s József utána, alulfelől. Ahogy mennek, egy forrásvíz buggyan ki a talajból, s visszaesik oda, ahunnét kijött. De olyan zavaros, és párállott.

- Károly – mondja József –, nézd meg, ez a víz meleg vagy hideg? Tartsd oda az ujjadat!

Hát odatartja az ujját. Ahogy odatartotta, a víz leszakasztotta az ujját. Mikor leszakadt az ujj, vérezni kezdett. És akkor Károly így szólott:

- Ó, József, nemhiába, hogy nem vagyunk édestestvérek. Mert elkívántad, hogy víz szakassza le az ujjamat, mert tudtad, hogy milyen a víz. Látszik, hogy nem vagyunk édestestvérek. Mert te egy egészséges ember vagy, én pedig most csonka.

Hát, így vesződik ez a két fiatal legyén. De azért csak mentek előre. Csorog a vére Károlynak. József pedig liheg, gondolkozik: „Milyen szemrehányást hányt! Hogy nem vagyunk édestestvérek! Lehet, hogy igaz! Lehet, hogy igaz!” A könnyei

kezdtek peregni. Mikor ötven méterre elmennek, esmént egy víz, fel van ütődve egy méter magasra. Szép tiszta, és visszaesik oda, ahonnan kijött.

- Károly! Közélőbb vagy, mint én, tartsad oda az ujjadat, nézd meg: hideg az a víz vagy meleg?

- Odatartom. Ha már leszakasztottad az egyik ujjamat, szakasztasd le a karomat is, legyen világ nyomorékja!

Akkor kivágja a kezét, s oda reáömlik a forrásvíz. Mire ráömlött, az uja kinőtt.

- Ó, te József, nézd, az ujjam kinőtt!

- Te! Nem tudtam, hogy a másik víz milyen s ez milyen. Mert én nem láttam eddig a határt. De te szemrehánytad, hogy nem vagyunk édestestvérek.

- Bocsáss meg, József, nem azért mondtam, hogy nem vagyunk édestestvérek, csak valamit kellett mondjak, mert mérges voltam. Fájt erősen. De bocsáss meg nekem!

- Hát ezt az egyet nem tudom megbocsájtani. Csak annyit mondok, hogy nem vagyunk édestestvérek, mert azt mondtad. Hej, te Károly! Tudod, mit kéne csináljunk? Ide egy szép fürdőtelepet. Vannak csonkabonka emberek, fájdalmas emberek, idejünnének, megjavulnának és az országunkba nem volna többé csonkabonka béna ember.

- Hát megcsináljuk.

De jött a hegyen lefelé egy féllábú ember. Térgyen alul fél lába volt.

- Na, nézd meg ezt az embert, mind jű. Híjjuk ide s gyógyítsuk meg!

- Tehát jű az ember, falábon sántikál. Mikor odáig érkezik, bejűl már süppedékes volt a hely, az úton belül, ahol voltak. Kiáltásák:

- Jűjjen ide, öregem, egy kicsit!

A két ló már meg volt kötve egy ficfatuskóhoz. Odamenyen az ember. A falába, ahogy bétért az útról, süppedett bé a posványos helyre.

- Gyere, Károly, segéljünk azon az emberen! Vegyük fel, a kezünköl csináljunk keréket, reáültsük s idehozzuk!

Tehát úgy is csináltak. Odamentek, és segítségül az embert a karukra ültették és úgy vitték. Az ember nézte őket, hogy mit csinálnak ezek vele. Elviszik a zavaros vízforráshoz, odatartják. Mikor odatartották a lábát, húsostól, falábastól együtt levágta. Csorog a vér az ember lábából s eljajdítja magát:

- Jaj Istenem! Tudtam élni, s most még úgy se tudok!

Ezek pedig hamarjába futnak az emberrel, odatartják a tiszta vízhez. Kinőtt a lába. Talpra áll az ember, s azt mondja:

- A Jóisten segélje magukat! Szerencsét, egészséget, szép asszony feleséget!

- Na ládd, Károly? Csak ez az egy mennyi jót kívánt nekünk! Hát a másik s a harmadik s a századik s az ötszáz, ezredik! Hát mit gondolsz? Milyen szép lesz itt!

A falábas ember is odaszól:

- Tudják, hogy mit kéne ide építeni, felséges király úrfik?

Károly bölcsen odaszól:

- Tudjuk, tudjuk.

József csillapítja Károlyt:

- Nem szabad így beszélni! Hiszen ez lehet valami mesterember. Leesett valami az épületről. Nem a láb hordozza az embert, hanem a fő.

- Megépítjük, öregem, azt az épületet s a fürdőt.

- Felséges király úrfik! Ha már velem ennyi jót tettek, hogy megjavítottak: én felépíteném ezt a fürdőt. Úgy, hogy tizenkét szobából állana. Tíz mint kórház, úgy ellátva: ágy, asztal, szék, fehérnemű, mindenfélével. És a tizenegyedikben lenne a fürdő. Két kád, amelyikbe magától jönne bé a zavaros víz, s magától jönne bé a tiszta víz. Egymás mellett lenne a két kád. És azért, hogy ne szenvedjen a beteg, az egyik kád legyen közel a másikhoz, hogy hamarosan tudjon átmenni a másikba. És a víz, alol lappancsa lesz a kádnak, és úgy kimenyen, ahol béjűtt ez a víz. Csak a tizenkettedik szoba lenne az enyim.

Azt mondja Károly:

- Legyen a magáé hát! Akkor is a szebb szobát venné magának.

József beleszólt:

- Te ember! Sze vegye akármelyik szobát, nem kell fizetés érte. Ha felépítjük a saját költségünkön az épületet, a fürdőt, kell egy embert ideállítani, amelyik a tisztaságot s a rendet megcsinálja, és annak kéne kenyér, élelem. Ellátni, hogy tudjon megélni.

- Csinálj József amit akarsz! – ez volt a felelet.

- Öreg, maga már tudja a fájdalmas életet. Akkor legyen szíves, minél hamarabb lenne meg, hogy ez a béna, csonkabonka nép ne szenvedjen!

- Felséges királyfi! Van gondom reá, s meg fogom csinálni.

Tehát így az embertől elvállottak, szedtek két csokor búzavirágot, ami a határnak legszebb virágja. Így hazament a két fiú. Teltek a napok, úgyhogy eltőtt tíz nap. Tíz nap múlva azt mondja József:

- Károly! Nyergeltessünk, menjünk ki, nézzük meg, hogy ez az ember mit csinál! Vigyünk valamennyi pénzt! Segéljük téglával, pénzzel vagy nem tudom mivel, hogy hamarabb legyen meg!

Így a két fiú tett pénzt magához, s esmént kimentek a hegyormón. Mikor kimentek, a posványos helyen egy hatalmas nagy épület. A kert ellátva csoportokkal, padokkal, virágokkal József nagyot gondolt:

- Szentséges Úristen! Milyen hamar felépített ez az ember! Ha lesz téglamucsak, cserépdarab, mész hulladék a földön, akkor kézierővel építették fel. Ha ez nincsen, akkor nagyfejű ember, politikával építette fel.

- Ládd, Károly? Fájdalmas ember. S milyen hamar építette fel ezt a házat, mert reagondolt a többi szerencsétlenre.

Mikor lemennek, hát nézik. Megkötik a lovat a fához. Olyan zöld fák voltak a sétakertben, csoportok virággal béültetve, padok.

- Hát nem is ez az a hely – mondja Károly. – Be szép!

Megkötik a lovakat, s mennek bé az első szobába. Az első szoba ellátva: ágy, fehérmű, asztal, szék, tányér, kés, villa az asztalon. Bérendezve. Mennek a másik szobába. Az is úgy. Tíz volt, tíz szoba így bérendezve. Kórházilag felszerelve. Tizenegyedikbe bémennek. Mikor bémentek, két kád egymás mellett: a falban csap. Megfogja József a csapot, menyen a zavaros víz a kádba. Egy kicsi lánc: meghúzza, s a víz akkor kimenyen oda, ahunnét béjütt.

- Nagyon szép! – Nézik a másik kádat: esmént csak tiszta víz folyt belé. Porcolánkád. A lappancs ott van, megvizsgálják.

- Nagyon szép! – Akkor kijűnnek.

- Most menjűnk bé a tizenkettedikbe!

- Károly! Nem mehetűnk bé a tizenkettedikbe! Mert ez a tizenkettedik az övé. Mert tíz úgyis fel van díszítve, fel van szerelve ágyneművel, a tizenegyedik káddal. Akkor a tizenkettedik az övé. Nincs itthon az az ember. Út mellett van, valaki bé talál ide jűnni, valamit elvesz, nem tudom, mi. Milyen szégyen, hogy király úrfira tolvajságot kelljen mondjanak. Nem menjűnk!

- De bémenyűnk!

Megnyitja Károly az ajtót, s előrenéz. A tükerfalon egy leány, tetőtől talpig ki volt festve. De a szájával kacagott. Mikor evvel szembenézett Károly, abba a helybe földhöz is ütötte magát. József teprenkedik, erre-arra dörzsöli. Ekkor érkezett az ember. Mikor megérkezik, vízzel mindjárt precskelgetni kezdik, és feltápászkodik.

- Felsőes király úrfi! Hát csak fa, csak kép. Hát jűjjen, tapogassa meg! Látná az igazit! Nem ilyen, hanem ennél még szebb. A leány, életbe. Ez – azt mondja – a Feketegyász városi leány. De kérem, ez olyan, hogy most a tizenhetedik esztendejibe van, de hétesztendős korától mindennap tízezer látogatója van. Frajleányok tartják a napernyőt, hogy még a nap se süssen rája. És úgy sétálja meg magát mindennap a sétakertjiben. De tízezer nézője van mindennap. Ne törődjék! Sze ehhez el lehet menni, s el lehet hozni. De csak úgy lehet elhozni, ha én csinállok egy aranyoroszlánt, s azzal az aranyoroszlánnal el fogják hozni. Én ennek az aranyoroszlánnak csinálnék egy kocsit. Lerajzolom, hogy csináltassák meg. De ehhez aranypéncz kell, mert aranypénczből kell az oroszlánt megcsinálni.

- Hozunk!

Tehát így a két legény felűlt a ló hátára s elment haza. József hozzászólt Károlyhoz:

- Te Károly! Három nap múlva kimenyünk a fürdőhelyre. Te is teszel az zsebedbe aranyat, én is teszek, mert annyit nem tudunk egyszerre a kasszából kivenni, hogy egy aranyoroszlánt csináljunk meg. Hanem szerre. Mert utoljára megmondod, hogy én tanítottalak, pedig nem is vagyunk testvérek.

Azt mondja rá Károly:

- Ne mond effélét, sze műk hogyne lennénk édestestvérek!

- Nem vagyunk mert te azt mondtad, hogy nem vagyunk.

Mikor a három nap letelt, Károly kiment, és egy fél zsák aranypénzt kivitt az istállóba, és bément Józsefhez:

- József, készülj, s menjünk!

- Hát készülhetünk. De valami aranyat kéne tegyünk a zsebünkbe, hogy segítjük azt az embert. Vigyünk, mert abból csinálja meg!

- Gyere, mert már van!

Hát, gondolja József, hogy már tett a zsebibe. Kimennek. Meg van nyergelve, felülnek a ló hátára. Két ember egy zsákot nyújt fel Károlynak a nyergibe.

- Abban mi van, Károly?

- Ebben arany.

- Nem megyünk suva! Annyi aranyat kiloptál? Most már mit mond édesapánk, ha meglátja, hogy annyi arany hiányzik? Te kivágod magadat, met azt mondod: „József tanított”. S nem vagyunk édestestvérek.

- Te nem mond aztat! Én vállalom, ha kérdőre vonnak, hogy én loptam ki a pénzt. Te nem is láttad.

József az emberekhez szólt:

- Emberek! Hallottátok, hogy mit mondott Károly?

- Hallottuk.

- Most mehetünk!

Kiviszik a pénzt, az ember ottan van. A betegek, ahogy mentek, úgy gyógyultak meg, hogy ott fekvő beteg nem volt. Nagy traktálás nem kellett, mert amelyik hogy ment, egyszerre ellátta élelemmel, és azután meggyógyulva ment haza.

Mikor így kiérkeztek a pénzzel, az ember ottan volt, s leadják a pénzt.

- Ennek tizedrésze is elég, irály úrfi! A többit tegye el, igazítsa a betegeknek az ételmet, s valami ajándékot is adjon nekik.

Károly belészólt:

- Meg is gyógyulnak s még ajándékot is adjunk?

- Ne szólj mindenbe, Károly!

- Most ár itt van, né, kérem. Lerajzoltam a kocsit, eztet meg kell csináltatni, s mikor jönnek ki, a kocsival jüjjenek, hogy az oroszlánt tudjuk behelyezni.

De Károly azt mondja:

- Minél hamarább lenne meg. Minél hamarább!

Mert amikor kimentek, akkor is sokszor bémézett a fürdőgazdához, hogy a leánt nézze meg. Annyira szerette, hogy szinte megbénuult belé.

Hazamennek, s kiadja Károly a kocsit a mesternek: minél hamarább legyen meg. Ez négy napok alatt megcsinálta a kocsit. Két inas jár a kocsival. Béhúzzák az udvarra, s avval játszodva elfutnak. Gondolja József: „Ezért is megfizetett Károly duflán, mert ezek az inasok, ha kellett volna pénz, béméztek volna, hogy a pénzt adjuk meg. De így bőven megfizetett Károly. Esmént sokat vett ki a kamrából.” Így szól József Károlyhoz:

- Károly! A kocsi megvan. Még kell két nap, s akkor menjünk ki, hogy az ember csinálja meg rendesen!

Mikor letelik a két nap, befognak két szürke lovat a kocsiba, az új kocsiba. Ez a kocsi olyan volt, hogy bent rendesen lehetett ülni, de ahova a kocsis ült, az láda volt. Megérkeznek. A lovakat megállítják, s mennek bé ketten az első szobába. Mikor bémékeznek, egy aranyoroszlán, aranylánc a nyakán, két lábón állt, kezét fog mind a két király úrfival. De kezdi őket játszodtatni. Gyönyörű két szép szeme, ölöli őket, csókolja.

- Jaj, de szép vagy, lelkem!

Béméjün az ember a lánchoz kap, s megszmúnik a játék.

- Na, felséges király úrfi! Ez az oroszlán. Nézzék meg: itt a pénz, né, egy arany! Elhúszom. Itt van az ajtó, itt a kócs.

Teszi belé s kinyitja az ajtót. Belül zöld paszomántos díván. Hogy egy ember hanyattán el tudott lenni. Tehát beléteszik ebbe a dívánba. Ez olyan volt, hogy az oroszlán belément egészen. Az ülést lecsatolták, felültek a bakra, és hazamentek. Az apa semmit se tudott erről. Egyszer Károly szól:

- József!

- Mi van, Károly?

- Hát nem menyünk még? – Gyötörte a szerelem.

- Menyünk még holnap. de apánktól, anyánktól el kell köszönni.

Károly abba a percbe béményít az apjához – az apja az asztal mellett üldegélt –, s azt mondja:

- Édesapám, menyünk szerencse próbálni.

- Kitakarodj innót!

Elkapja a nagykest, utánahajítja. Az az ajtót béhúzza, a kés belément az ajtófába.

- Te szerencsétlen, te hitván! – ezt mondogatta az apa.

Mikor kimenyen, József künt van, s kérdi:

- Hol voltál, Károly?

- Bent voltam édesapámnál, bémjelenttem, hogy bémenyünk szerencse próbálni.

- S mit mondott?

- Azt mondta, hogy menjünk, menjünk.
- Na, jó, akkor én is bémenyek, hogy lássam: mit mond.

Megindul József, s odaérkezik az ajtóhoz. Kopogtat. Erre az apa már tudta, hogy jó megjelenésű, nem akárki, ha kopogtat. Bényit az ajtón József, s köszönti az apát.

- Mi bajod van, József, lelkem? Gyere, ülj le! Béjűtt ez a szerencsétlen ide, s azt mondja semmi köszönés nélkül: „Édesapám, menyűnk szerencse próbálni.” Hát hová akar menni ez a szerencsétlen?

- Édesapám, van túlfelől a hegyen egy posványos hely.
- Tudom.
- Oda építettűnk egy fürdöhelyet, ahol van a két forrás.

Hiszen a király tudta, az övé volt ez a hely, de nem használta fel.

- Odaadtuk egy embernek, ügyes ember, mi gyógyítottuk meg. Mert fél lába volt csak, és ő vállalkozott, hogy felépíti ezt a fürdőt. Tíz szoba, kórházi ellátás, a tizenegyedikben két kád, a fürdő, csapon jű bé a víz. és a tizenkettedik szobát neki ígértűk az építésért. Ott van állandóan.

- Nagyon szép, gyermekem, nagyon szép!
- De édesapám, az az ember kifestette a Feketegyász városi királynak a lányát a falra, a tükerfalra, és Károly úgy megszerette, hogy elbukott.

- Hogy a fene egye meg a bitangját! Sok üdő kell odáig. Messze van. Három esztendő odamenetel s három esztendő visszajövetel. Tehát hat esztendőbe kerül. Ha már elmész, ügyelj erre a szerencsétlenre, fiam! Ha megérem, hogy hazagyere, ha elmész, nej is vele, a királyi koronát a fejedre teszem, a királyságot átaladom neked, ha megérem, hogy hazagyere. Pakoljatok pénzt, katonaságot, élelmet, bandaszó mellett, édes fiam.

- Nem megyűnk, édesapám! Csudálkozzék a nép? Bandaszóval menjűnk, nem tom milyen dáridóval? Csudálkozik a nép, hogy mennek a királyok. Egy kocsiba felülűnk ketten: egyik hajt, egyik benn ül a kocsiban, és nem csudálkozik a nép rajtunk. Pénzt pakolunk inkább többet.

Mikor megindultak volna, József bémenyen s elbűcsűzik az apától, az anyától. El Károly is. Tehát útnak indul a két fiú. De amikor a kapun kimennek, József Károlynak adja a gyeplűt:

- Na, Károly, hajts, mert neked kell a fehérnép.
- Hát én hogy hajtsak? Gyeplűt se fogtam, lovat se hajtottam, az utat se tudom, merre menjek.

- Hát én hűnnét tudom? Én se fogtam gyeplűt, én se voltam kocsis. Én se jártam a világot. Neked kell a fehérnép. Űlj fel a bakra, s hajts!

- Hej, József, József! Csak azért mondod, mert te is szereted ezt a szép leányt. Te elmész s elhozod magadnak.

Megharagudt József ezekért a szókért:

- A fene egyen meg! Sze én ha akarnám, elmennék. Hát én nem akarok megházasodni.

Felült József a bakra s hajtott. A kóber alatt Károly. Józsefet a tél, az eső, a hóvihár ott érte a bakon. Károly pedig behúzódva a kóberbe. Így mentek s éltek. Volt pénz. De ház összezavarodtak a napszámlálásba. Elfelejtkeztek arról, hogy melyik nap melyik után, melyik hét melyik után, melyik hónap melyik után. ha elfelejtkeztek, akkor nem egy napig utaztak. Sem egy hétig, se egy hónapig. Esztendőök töttek el. Egyszer hová érkeznek? Egy olyan helyré, olyan tájra: fű, fa, tyúk, minden kőbálvánnyé volt válva. Itt már, ha pénzek volt is, nem volt mit vegyenek. De a lovak is kezdtek gyengülni, mert még füvet sem kaptak. Kő volt a fű is. Hajtott József. mikor elsötétedett, kiment a hegyekbe, s kőszikla nyílásokba, úgy szedett egy-egy kicsi füvet. Honnét, honnét nem, s így táplálta a lovakat.

Mennek, de annyira kiéheztek, majdnem tehetetlenekké váltak. Hová érkeznek meg nap haladójába? Egy füstös rezidenciába. Egy nagy kastély, de füstös, összedülve majdnem a falai. Omladóban. József fordítja a lovakat, s a kapun mén bé. Katonák kőbálványképpen. Mindenféle mind kőbálvány. Bémenyen az udvarra, s eléhajt az istállóhoz. Ott van egy eresz, s a lovakat fogja ki.

- Károly, gyere, fogjuk ki a lovakat!

- Dehogy menyek! Nem kéreztél senkitől, s mégis bejöttél valakinek az udvarába.

- Te, műk már annyira mentünk, ha kell, tolvajok leszünk. Ha kell, rablók leszünk. Mert tehetetlenek vagyunk. Az éhség, az éhes has mindenre ráviszi az embert. Te tudod?

Két új hám fel van akasztva az istálló oldalához. Megnyitja József az ajtót. Két szürke ló benne. Olyan kövérek, hogy hasadnak ki. Mind a kettő eszi a tüzet két hombárból. Károly rúg egyet a lón:

- Nehogy bévidd oda, József! Elégnek ezek a lovak. Mivel menyünk tovább?

- Hadd a kutyába, hogy égjenek. Mert ló lótól tanul, ember embertől.

József így a két lovat bényomja oda. De elsütétedett a hely. Menyen József elül, menyen Károly utána. Nézi az ajtót, hogy mejenek valahogy bé. Egyszer ráteszi a kezit, s úgy az épület falán húzza végig. Egy kilincs kerül a kezibe. Megnyomja, s béméz az ajtón. Bent világosság van. Két ágy belül megvetve. Egyikre József név írva, a másikra Károly név. Két tál az ajtó sarkánál, két aranytál, mosdóvíz párállik. Két aranykendő felakasztva, és egyiken a József név, a másikon a Károly név. Az asztal megterülve két személynek, tíz-tíz cigaretta mellette.

- Gyere, Károly, mosdódj meg!

- Dehogy mosdok! Ki tudja, kinek van téve?

- Legyen akárkinek! Ha rablók, akkor rablóknak, ha tolvajok, akkor tolvajoknak, de az életért küzdeni kell!

- Én már nem mosdok meg.

József megmosdik, s a kendővel megtörülközik. Előremennek, s József odaül az étel mellé. Károly sunyít, nézi az ajtót, nem nyit-e bé valaki. Félelmibe. József eszik.

- Egyél, Károly!

- Dehogyan eszem! Ki tudja, kinek van téve!

- Egyél, né, mert ki tudja, mikor eszel.

De hát szunnyadni kezd. Megfogja József, s az ágyba, amelyiknek fejére rá volt írva a Károly név, oda lebillinti, és elaluszik. József visszamenyen és eszik. Még bora is volt, azt is megitta. És az árát az asztalra teszi, szivarra gyújt, s egyik karját a feje alá teszi, és úgy gondolkodik az ő szülőiről. Egyszer odanézi az órára: kilenc óra. Olyan nagy ropogás lesz, hogy azt hitte: radól az istálló. Vajon mi lesz itt? Vajon összedől? Megnyílik a fal, s egy fekete leány jű ki. Olyan magas volt, hogy majdnem a mennyezetet érte a fejével. Akkora fogai, mint egy-egy ásó. Akkora körmei, mint egy-egy lapát, s olyan fekete, mint az üst oldala. József akkor béhunyta a szemit, s úgy várta, hogy mi lesz. A leány az ágy elejibe ment, s úgy nézte őket:

- Ó, be szépek vagytok! Ó, be ügyesek vagytok! Vajon hová mentek? – Így gyönyörködik ez a leány. Egyszer esmént ripeg-ropog a padlás, nyílik a fal, érkezik ki egy fehér szakállas ember nagy könyvvel.

- Lassan, édesapám, lassan! Mert szép vendégünk van.

Ab biza, fiam, de alusznak. – A könyvet odavágja az asztalra.

- Édesapám, vajon hová mennek ezek? Mi járatban vannak?

- Annyit tudok leghamarább mondani, fiam: látod a kendőt: amelyik szennyes? Amelyik megtörülközött veled, az ez a legény volt. A másik pedig nem mosdott meg, s nem törülközött meg. Nem ér egy pipa dohányt.

- S mi járatban vannak, édesapám?

- Megmondom, ha a könyvet kinyitom.

Nézi a könyvet, mondja:

- Ezek a Feketegyász városába indultak. Pontosan másfél esztendeje, hogy jűnek. És egy esztendeje, hogy meghótt az apjuk. El is temették. Az anya várja haza a néppel Károlyt, hogy királyi koronát tegyen a fejére. Hiszen ha az apjuk nem hal meg, amikor a két legény hazament volna, a királyi korona Józsefnek ment volna a fejére. De így ez az anya maradott, s ő lett a király.

- S el tudják hozni, édesapám?

- El tudják, fiam, mert ez a József értelmes, ügyes ember. Ki tudja gondolni. Ha reggel befognák a mű két lovunkat s a mű két lovunkkal indulnának meg. Mert innen még másfél esztendeig kell menjenek az ő két lovukkal. De a mű lovunkkal

holnap délután öt órára elérkeznek Feketegyász városába, mert Feketegyász városát körös-körül víz keríti bé. Öt órára odaérkeznek. Innétfelől van egy száraz vessző egy csipkebokorban, ha azt kivennék s megütnék a vizet, lenne egy aranyhíd, amelyiken keresztülmenjenek. Amikor ezen a hídon keresztülmennek, a vesszővel visszasújtának, s elmúlana a híd s ott van túlfelől egy csipkebokor, s abba belétennék a vesszőt.

Reggel József befogta a két lovat, amelyik ette a tüzet a hombárból, s így megindultak tovább. Azt mondja József Károlynak:

- Károly, fogózz meg jól, mert itt göröncsös a hely, kidob a kocsi.

Mennek a két lóval. Ez is mind a kettő szürke volt. Talán nem is mentek a földön. Megérkeztek a víz széleihez, amelyik víz a Feketegyász városát kerítette. Itt megállítja a két lovat. Annyi tudománya volt ennek a Józsefnek, hogy azt mondta az az ősz ember, hogy öt órára érkeznek meg, s megérkeztek délután két órára. Józsefnek annyi tudománya volt. Megállítja a lovakat, s azt mondja Károlynak:

- Most nézd meg, hol menjünk keresztül, mert ezen a vízen túl van a Feketegyász városa.

Károly megindul, köveket teszen a zsebibe, és úgy menyen végig. Dobja a vízbe a köveket. Nagyot loccsan, ez azt tette, hogy mély a víz. Megjárja magát, azt mondja:

- József, itt mély a víz, nem lehet keresztülmenni. Én nem vagyok árkász vagy hidász, hogy hidat csináljak. Ha nem lehet keresztülmenni, vissza kell menjünk.

- Jaj, de nagy baj lesz! Ha már idáig eljöttünk s vissza kell menjünk.

Nem az éhség jutott az eszibe vagy nem tudom, mi. Hanem a szerelem. Tehát Károly letelepedik a zöld fűre, mert tavaszidő volt. Mikor letelepedett, József elmenyen, a csábeli lónak bényúl a fülibe. Kiveszen egy asztalkendőt, leteríti a zöld fűre és királyi ételt: húsz-húsz darab szivart, egy-egy liter bort, szóval ellátás, minden.

- Gyere ide, Károly!

- Ej, te József lelkem, eszed nagy van, mert terített asztal mellé ülsz.

Itt már Károly is nekifogott, mert nem nézte, mint a rezidenciában, hogy valaki jű, hogy megfélemlítse őt. Ett, ivutt, szivarozott. De gondolkozott Károly, hogy lehetne megcsinálni a hidat, amin keresztülmenjenek. Így eltött az öt óra. Mikor az öt óra eljött, Józsefhez ezt szólotta Károly:

- József! Gondolkozzál, mit csináljunk!

- Gondolkozzál te, mert neked kell fehélnép! Idáig eljöttünk. de látod, milyen akadály van. Nem tudunk továbbmenni, meg kell térjünk.

- Hej, József, ha te nem tudod kigondolni, akkor én hogy tudjam?

Akkor elmenyen József az egyik csipkebokorhoz, kiveszen egy száraz vesszőt, megsuhintja a vizet:

- Szeretnéd, Károly, ha itt lenne egy híd, hogy azon keresztül menjünk?
- Szeretném biza!
- Egy aranyhíd, karfástul együtt.
- Ó, te József, sze te meg is építetted. Soha a jószágodat meg nem tudom köszönni.
- Megköszönöd, csak ettől a perctől fogva légy nemes és okos! Ha nem leszel okos, itt hagyjuk az életünket a Feketegyász városában.

- Én úgy csinállok mindent, ahogy te mondod.

Mikor ez a híd meglett, ez a fekete leánynak az okosságával, az aranyszőnyeggel volt letakarva. Azt mondja József:

- Ül fel, Károly!

Felült. József megfogta a két lónak a gyepplűjít, és a két ló nagy betűvel verte ki a lábával az aranyszőnyegre a József és a Károly nevet. Gondolta József: „Állj meg, te, ha te tudsz, én is tudok valamit.” Mikor keresztülmentek, visszasújt a száraz vesszővel, és a híd eltűnik. Ott volt a csipkebokor, s a száraz vesszőt beletette a csipkebokorba. Megállnak, s azt mondja József Károlynak:

- Szállj le!

Leszállnak.

- Vess kecskebukát!

- Hát kecskebukát vetnék, ha tudnék.

Reááll a fejire, s mind billegeti magát. Megvolt a nagy akarása, de nem volt tehetsége hozzá. Mert ki volt éhezve. Megfogja akkor József a Károly trottyát, s egy billentésre kecskebukát vet vele, lesz belőle egy szürke szakállas, szürke hajú komédiás: frakk, ujjas, cilinderkalap, cügos cipő.

- Na, mi van, Károly?

- Én nem tudom.

- Nézd meg, magad a tükörbe!

- Jaj, te József, ne menjünk suvá! Hát én meg vagyok vénülve Nekem már nem is kell fehérnép. Menjünk vissza! Sze te csúfot csináltál belőlem.

- Állj csak egy kicsit!

Kecskebukát vet József is, lesz belőle egy szürke szakállas kocsis. Darutollas kalap, kilences című gomb, csizma.

- Na – azt mondja Károly –, most még érek valamit, mert te is éppen olyan vén vagy, mint én.

- De hallgass ide, Károly! Mük bémenyünk Feketegyász városába. Én behajtok a városházára. A városháza előtt megállok a tízes számú szoba előtt. Mikor megállok a tízes szám alatt, akkor te leszállsz, veszed a pálcádat, mert egy horgas pálca is kell, és bemész. S polgármester ott benn van: a város fejedelme. Kérsz tőle ötven kodrát helyet a piac közepin, hogy az állataiddal tudjál játszodni. Ő azt mondja:

holnap vásár napja, nincs, csak tíz kodrát. Akkor te a hojszás lónak a füléből kivesszel egy pungát, zacskót. Mikor kész, bémész. S mikor azt feleli, hogy tíz kodrát helyet ad, akkor te megrázod ezt a pungát, és kiborítod az asztalra. Kihull belőle nem tudom, mennyi arany. akkor esmént megrázod, kinyitod, s esmént jű ki. Háromszor nyitod meg. Akkor azt mondd neki: „Ezt a csomó pénzt a város szegényeinek osszák szét! Ezt pedig templomjavításra! A harmadikért pedig adjanak ötven kodrát helyet, hogy az állataimmal tudjak játszodni!” Kapsz. De amilyen lesz a kérdés, olyan legyen a felelet.

Károly mintha nagyobb eszű lett volna, mint idáig. Megindul József, és beérkezik a két lóval a városházára. És megáll a tízes számú szobánál. Megáll Károly, le száll a kocsiról, kopogtat az ajtón.

- Szabad!

Belép.

- Jó napot kívánok, polgármester úr!

- Jó napot, öreg komédiás! Jaj, be rég nem láttam magát. Be rég, hogy itt járt.

- Hát úgy kell vándoroljak, uram, mert úgy kell megkeressem a kenyeremet.

- Nahát, most is állatokkal?

- Azokkal járok. – Ez a polgármester másra gondolt, nem erre.

- Megjöttem az állataimmal keresnék valamit.

- El van foglalva a hely, öreg komédiás. A zsidók elfoglalták, csak kevés hely van, csak tíz kodrát helyet tudok adni.

- Elég baj, uram, nem tudok ezen megélni.

- Hát nem tudok ennél többet adni.

Akkor megfogja azt a pungát, amit bévitt magával, s kiborítja. Esmént megrázza, s esmét kiborítja. Harmadszor is.

- Uram, ez a szegények számára. Ez a másik templomjavításra. Ez a harmadik, hogy adjon nekem ötven kodrát helyet.

Akkor is a pénzért, a pénzért juttattak akármit. Kiáltsa a polgármester:

- Rendőr!

Megérkezik a rendőr, s azt mondja neki:

- Ennek az öreg komédiásnak a piactéren ötven kodrát helyet, három szál dróttal elkerítve, hogy az állatjaival tudjon játszodni. A zsidóknak a sátra már nagyobb részben megvan, de szorítani kell jobban balra is, hogy az ötven kodrát hely meglegyen.

Tehát így egy rendőr ment vele, a kocsis, József hajtott, és elérkeztek a piactérre. De már ekkor a sátrak mind megvoltak. Jobbra-balra elhárították őket, s csináltak ötven kodrát helyet bőven. Három szál dróttal békerítve. Mikor ez megvan, akkor az oroslán lefekszik egy sátorlapba bé, s a közöpibe leteszik erre a helyre. Ekkor

hajt József Károllyal, s nézik, melyik a szebb vendéglő. A vendéglő udvarán kifogják a két lovat s bé az istállóba. Már voltak ott mások. Azt mondja József:

- A lovaknak adjanak enni, rendesen kúrálják, mert műk megüünk valamit falatozni. – Egy darab aranyat odanyom neki.

Bémennek, s esznek az étkezdében. Úgyhogy tött az idő. Azt mondja reggel József:

- Most kimenyünk. Te beállsz a sátorba s én is. Mikor a nép bégyűl a vásárra, akkor az orszlánt tedd ki arra a helyré, ami bé van kerítve. S mikor az orozslánt kitted, akkor játszodtassad. S akkor meglássuk, mi történik.

Ettek-ittak, eltöltötték az időt. És kimentek az orozslánhoz. Mikor kimentek, a zsidók már kiáltották, hogy: „Hét az ára, hét!” Ekkor az orozslánt Károly kieresztette, s József benn maradt a sátorban.

- Tedd játszodni az orozslánt!

De a nép már özönlött a királyi kastély felé. Az épületek teteje kibontva, a cserepek, s néztek a irályi kastély felé, mert a leány akkor ment ki sétálni. A szép leány. Tehát itt nem nézték, hogy az árujuk ott maradt, az eladni valójuk, hogy valaki ellopja. Mindenki térült a királyi kastély felé. Egy púpos zsidó ment legutoljára. Az orozslán rááll a két lábára, s int. Nézi a zsidó. Hátrafordul és úgy néz visszafelé. Mikor a zsidó elér a királyi kastély elé, az tömve néppel. Mit lát? Egyik a másiknak a hátát. Lajtorján a nép, a cserepek kibontva, úgy néztek a királyi kastély felé. Hát ott, aki utoljára ment, csak egyik a másiknak a hátát látta. Azt mondja a zsidó:

- Emberek, asszonyok, itt nézzetek csudát! Hát tük nem láttok semmit, csak egyik a másiknak a hátát. Jertek a piactérre! Ott van egy csuda. Olyant emberi szem nem látott.

A zsidó megindul ötödmagával, futtába. Az öt után tíz, a tíz után húsz, a húsz után száz, a száz után ötszáz. Megtérül a nép és fut lefelé, a piactér felé. Az orozslán táncol. Dobják a pénzt bé abba a kerítésbe. A királyleány ott maradt, nem nézte senki. Hanem a piacon nézték az orozslánt. Megharagszik a király. A leánynak letött a sétaideje, s bément. Az apja pedig szégyellte. Hétéves korától – most tizenhét éves – tízezer nézője volt. „Miféle szemfényvesztő érkezett ide, hogy most így elcsábította a népet, hogy nem a leányomat nézik? Karhatalommal felhozatom ide.”

Tiszti készültséget parancsolt, harminchét tiszt úr kardosan, és menjenek le utána, akármilyen szemfényvesztő és azonnal hozzák ide fel.

Háta harminchét tiszt úr menyen lefelé. És a népek csináltak utat elől, úgyhogy odaértek, mert az út bé volt kerítve néppel. Mikor odaértek, azt mondják az öreg komédiásnak – József volt a lebuja –:

- Öreg komédiás, jüjjen ide!

Odamenyen:

- Mi van, uraim?

- Az a parancs, a királyi parancs, hogy az állatjával menjen azonnal fel a királyhoz.

- Ó, hát most kapnék, instálom, valamit, s már elzárnak tőle?

- Az a parancs, induljon előttünk!

Tehát megfogja az oroszlán láncát, és vezeti. A tisztok körülveszik. Mikor ez megindul, a nép utána. Kísírik. De már annyi a pénz, bé volt hányva oda, hogy bokáig járt az oroszlán a pénzben. Menyen. Mikor felérkezik a királyhoz, azt mondják:

- Itt menjen bé! Igazítsa úgy, ahogy akarja, ez a király szobája.

Bényit a királyhoz, és köszönti:

- Jó napot, felséges király!

- Jó napot, öreg komédiás!

Az oroszlán feláll, odamegy, megfogja a kezit, s megcsókolja. Kezdi játszodtatni a király. Fogdosni, ölni, csókolni.

- Jaj, öreg komédiás, azt hittem, maga egy nagy szemfényvesztő. De hát nem szemfényvesztő. Olyan szép állatja van, hogy tiszta gyönyörűség. Nemhiába, hogy a nép futkározik maga után. Öreg komédiás, vigyük bé kicsit a feleségemhez!

- Felséges királyom, adót fizetek, nekem ez a kenyerem.

- Csak éppen bémenyünk, abba a percbe jövünk ki.

Tehát bémennek. A királynét megcsókolja az oroszlán, öllöli.

- Jaj, de szép vagy, lellem! Apja, vigyük egy kicsit a leányunkhoz is!

- Az öreg komédiásnak hagyjunk békit, hogy tudjon élni, mert kapna ő is egy kicsit.

- Vigyük bé, vigyük bé!

A leánynál a frajleányok, a felszolgáló leányok. Csak leány lehetett. Oda bé ember nem ment bé, csak az apja, születésitől fogva. Tehát az emberrel nem nézett szembe. Annyira, hogy megindultak és bémentek. De az apa vezette bé az aranyoroszlánt. Ez meg künn maradt. Mikor béményen az oroszlán, menyen a leány, megölli, megcsókolja. Azt mondja:

- Ó, lellem, be szép vagy, de gyönyörű vagy! Jaj, be szép két szemed van! Édesapám, ne vigyék el innőt, mert a szívem kettébe hasad!

- Lelkem, gyerelem, ez egy öreg komédiás, ki kell vigyük, hiszen keressen valamit. Aztán östére visszahozzák, s tótsz véle üdőt.

Tehát játszodja magát a királyleány, és az öreg komédiás várja. Viszi a király az aranyoroszlánt. Mikor kivitte, átaladja.

- Öreg komédiás, itt van az aranyoroszlán, de nekem, mire a nap lemegy s a nép kezd széjjedni, az oroszlánt hozza fel! Hogy a leányom tótsön egy kicsi üdőt.

- Hát, uram, nekem kell menni az éjszaka. Kell menni más városba, a vásárba, kapjak valamit. De hogy csináljam? A katonaság nem ereszt bé.

- Meg lesz parancsolva, maga tíz órától tizenegyig, tizenkettőig, amikor akarja, akkor viheti ki az aranyoroszlánt a kapun. És addig akármelyik szállodába – itt van a névjegyzék – menjen be: mulasson, étel, ital, minden ingyen van. S az aranyoroszlánt amikor akarja, akkor viheti el.

Ez az oroszlánnal lemenyen. A néptömeg kíséri ki. Mikor lemenyen, bé a kerítés mögé. Ő bémenyen Józsefhez a sátorlap alá. Kérdi József:

- Na, mi van, Károly?

- Az van, hogy fel kell vigyem az oroszlánt, hogy a királykisasszony töltsön vele üdőt.

- Na, most, Károly! Melyik lesz az, amelyik bébúvik az oroszlánba, s a másik vezeti. Egyik ott kell legyen az aranyoroszlánba, a másik pedig tizenegy órára a két lovat befogva feljű a királyi kastély elejibe. Az ülés kinyitva. Hogy mikor jű az oroszlánnal – mert csak az oroszlánnal lehet kihozni a leányt –, tegyük bele az ülésbe, a ládába.

- Légy te, mert te okosabb vagy, mint én!

- Akkor te fogd bé a lovakat, s légy a királyi kastély előtt tizenegy órára!

Kecskebukát vét az öreg kocsis, és lesz belőle egy éppel olyan komédiás. Mikor eljű az östefelé, kinyitja az oroszlánnak az ajtóját, és a kulcsát béveszi, s beléfékszik az oroszlánba, és a kulccsal bézárja az ajtót. Károly vezeti az oroszlánt. Mikor felvezeti, a király átveszi az aranyoroszlánt. Elkíséri a királykisasszony ajtójáig, és azt mondja a király:

- Na, öregem, most már maga mehet az első vendéglőbe: ihatik, ehetik, zenezót hallgathat, amennyit akar. És akkor jűjjen, amikor akar: tíz, tizenkettő, s a kapu nyitva lesz magának.

- Köszönöm szépen, felséges király!

- S megkapja itt is a jutalmat, ha pedig akarja, most is.

Hát, fizet a király annyit, hogy sokat. A leánynak pedig béviszik az oroszlánt. Hej, kezdi játszodtatni. Kezdi az egyik dívánról rádobni a másikra. De ölöli, de csókolja. És kockacukrot ád az oroszlánnak, s kezdi bédobni a szájába. Ahogy dobta bé, esett Józsefnek a mejjire. S József meg ette meg, rágta meg. Hej, telik nyolc óra, kilenc, telik tizenegy. Egyszer úgy ki van bágyadva a leány: „Jaj Istenem, be szép, hagyná reggelig a komédiás!” Megnyílik az oroszlánban az ajtó, s kilépi az öreg komédiás:

- Hát maga itt volt, öreg komédiás?

Rándított egyet a láncon József, s az oroszlán megállott!

- Itt bizony, felséges királykisasszony.

- Jaj, sze velem ember egy szobába sose volt, csak édesapám. Ha ő megtudja, hogy maga itt volt, még megbüntetné.

- Nem a maga szobájában voltam, kisasszony! Az én portékámban. Azért nem büntette meg. Mert gondoltam, hogy valami tüdőgyulladást kap, vagy mit tudom mit, s akkor betegen hogy vigyem el?

- Hát oda bé lehet feküdni?

- Bé bizony.

- Jaj, aki kívül szép, az bejül is szép. Nem engedné meg, hogy egy cseppet bémenjek?

- Én megengedem.

Tehát a leány bémenyen, s lefekszik hanyattán. Mikor lefeküdt, az aranyoroszlán ringatni kezdte magát. Elaludt a leány. Akkor a vén komédiás az ajtót béteszti, s a kóccsal bészárja, zsebibe a kócsot s vezeti ki az aranyoroszlánt. Kapunál őrség, katonaság, mindenféle állott. Kimenyen az aranyoroszlánnal, ott áll Károly a lovakkal. A két ló még a flasztert is felszedte.

- Jüsz, József?

- Jüvek, Károly!

- Hozod?

- Hozom.

Ott az ülés jól megnyitva, bé oda az aranyoroszlánt. Mikor bétette, azt kiáltja József:

- Ül fel, Károly!

Felül a kocsira Károly, s megragadja a gyeplőt. Megindul a két ló, a menyen, mint a veszedelem.

Virradat felé néz bé a király a leányához: nincs a leány. Nincs a leány: elrabolták. Azonnal katonaság, tüzérség, lovasság, mindenféle riadóba! S megindulnak a kocsi után. Mert tudták, hogy csak a két komédiás vihette ki.

Közben azok mennek. És már nagy kört csinálnak a víz felé. Mikor a víz feléhez elérkeznek, már jól ki volt virradva. Megáll Károly a két lóval. Mikor megállott, Károly nézi a sok vizet, s őket már érték utol, bé voltak kerítve.

- József, mi lesz velünk? Mindjárt el vagyunk fogva.

- Mit tudjak csinálni?

- De hát gondolj ki valamit, mert rögtön elfognak!

- Nem tehetek róla, mert ugyi, én nem tanóltam hidásznak, gondolj ki te valamit, mert akinek fehérnépre van szüksége, annak eszei is kell legyen.

Mikor már a gyűrű, a kör elkeskenyedett, József odamenyen a csipkebokorhoz, a zödhöz, kiveszi a száraz vesszőt, és reasuhint a vízre.

- Szeretné, Károly, ha lenne egy híd s így ebből a bajból kimenekednénk?

- Szeretném biz én, József!

Meglett az aranyhíd és más aranyszőnyegekkel leterítve. Megfogja a gyepelőt József, s mennek. A hídon realépnak a lovak a szőnyegre, József és Károly nevit nagy betűkkel reaverték a patájukkal. Mikor keresztülmentek, visszasahtint a vesszővel, elmúlik a híd, s bétészi a vesszőt a csipkebokorba. Ekkor a király a katonasággal a vízhez érkezett, és ezt kiáltotta:

- Hadd pusztuljanak el gyermekünkkel együtt!

Akkor fegyver és árgyúk elrobbannak, kopognak a golyók a kocsi mellé. József a bakon, Károly pedig a kocsiba békúzódvá. És mondja Károly:

- Eresszed, József! eresszed, mert mindjárt meghalunk.

- Eresztem én, de a lovak ki vannak merülve.

De azt gondolta József: „Hadd szenvedjél, ijedjél! Ha fehérnép kellett neked!” Tehát így lassan mennek, kopognak a golyók. Károly reszketve:

- Eresszed, József!

- Nem ereszthetem jobban. Hát nem látod, hogy úzóöm őket?

Mikor József azt gondolta, hogy elég ebből, megfogta a gyepelőt, egy percek alatt úgy elmentek, hogy még ágyúgolyó hullását se hallották. Akkor megállítja József a lovakat. Mikor megállítja, muszáj leszállani.

- Te, elhoztuk a szép leányt?

- Elhoztuk.

- Na, ha elhoztuk, akkor nagyon csúfnak nézhet minket. Téged s engem.

- Vess kecskebukát, Károly!

Kecskebukát vét, a trottyát megfogja József, s keresztülbiccenti a fején, s lesz belőle a rendes Károly. Ő is kecskebukát vét, s lesz belőle József.

- Károly, eresszük ki a zárkából! Hiszen elég volt már idáig a zárkában ülni.

- Biza, eresszük ki!

Hát, megfogja az aranyoroszlánt és kiveszi. Mikor kivette, a kócsot beléteszi, egyet fordul s megnyílik az ajtó, a leány dugja ki a fejit. Megszólítja Józsefet:

- József! Tudtam, hogy senki se viszen el apám házától, hanem csak te. De amikor én béültem az oroszlánba, elszunnyadtam. Elaludtam. Mert ha én tudtam volna, hogy nem magadnak hozol, hanem ennek a szerencsétlennek, soha ki nem hoztad volna a fejedet a Feketegyász városából.

Nagyon rosszul esett Károlynak ez a szó.

- Elhoztalak – mondja József –, s üljetek fel erre a kocsira!

Felülnek a kocsira. De ekkor is Károly ezekre a szavakra azt hitte, hogy József magának viszi ezt a szép teremtményt. Mikor felülnek a kocsira, József megfogja a gyepelőt s indítja a lovakat. De a leány mind húzódvott Károly felé. Károly pedig mind húzódvott tovább-tovább, nehogy hozzáérjen a leányhoz. Megragadja a leány Károlyt:

- Sze ülj ide mellém, né! Hát olyan gyáva vagy, te szerencsétlen?

Tehát ezt Károly mind a begyibe szedte. Östefelé lett, megérkeztek a füstös rezidenciához. Béhajt József az udvarra. És mikor béhajt, egyenesen az istállóhoz: leszökik József, le Károly, le a fehérnép is, fogni kezdik ki a lovakat.

- Gyere, Károly, segíts!

- Dehogy segíték! Hogy segítenék? Valakinek az udvarára bójúttél.

De a leány szökik:

- Segíték én József, ne bízz abba a szerencsétlenbe!

Hát ez mind gúnyszó volt. Nem tetszett Károlynak. Kifogják a lovakat és bé az istállóba. A kocsit kikötik az eresz alá. Menyen József elől. Ahogy menyen József, megkapja a kilincset, s bémennek a füstös rezidenciába. Mikor bémentek, három ágy: elől a Józsefé, második a Károlyé, harmadik a leányé. Három kendő, három mosdótállal víz, három személynek étel, kettőnél tíz-tíz darab szivar, s a másíknál semmi. Csak az étel.

- Gyere, Károly, mosdódj meg!

- Dehogy menyek! Ki tudja, kinek van téve.

A leány odamenyen, megmosdódik. József is. Károly nem menyen.

- Gyere, te szerencsétlen!

Így hántorgatózott az a leány. Odaülnek az asztalhoz, esznek. Károly is odaült, de olyan kicsiket fal. A leány meglöki:

- Mért nem harapsz nagyot? Tátsd ki a szádat, sze így is tudom, hogy nagy szád van.

- Így szoktam.

De nézte az ajtót, hogy valaki nem menyen-e bé. Mikor megeszik a vacsorájukat, József reagújt. Azt mondja:

- Ez az ágy az enyém, Károly, ez a tiéd. Ez pedig a kicsi ángyomé.

Szembenéz Károly Józseffel:

- Ej, József, most már tudom, hogy nem nekem hoztad el a szép leányt.

- Mért, Károly?

- Azért, hogy két ágyba fektetsz.

- Menj el, te! Nem disznópásztor leánya. Addig két ágyban alusztok, amíg a szent hütet elmondjátok. Azután lesztek egymásé. Nem magamnak hoztam.

Akkor a leány azt mondja:

- Elég, Károly, elég! De már mindegy, mert ha hazamentem volna, úgyis kurva nevet viseltem volna.

Tehát lefeküsznek. József leteszi az óráját, szivarra gyújt, és így a karát a feje alá teszi. egyszer ropog az épület. Tyű, mindjárt béomlik! Érkezik a fekete leány. Mikor megérkezik, bámulja őket:

- Jaj, be szépek vagytok! Jaj, be szépek vagytok!
- Ekkor esmént ropog az épület. Érkezik az öreg:
- Lassan, édesapám! Szép vendégünk van.
- Szép biza, édes lányom. szép.
- Milyen lesz, édesapám, ezeknek a hazamenetel?

Megnézi a könyvből. Ebben a könyvben megvolt minden születettnek írva az eltőtt ideje és a jövője.

- Édes fiam, hazamenek. Az anya és a nép várja Károlyt. Megkoronázzák. Egy vén bejáróné a királynál felesküdt, hogy az ő leányát fogja elvenni a király. S felesküdt arra, hogy a bárdot addig viseli a ruhája alatt, ameddig a királykisasszonynak nem vágja el a nyakát. Az első ágyba amikor befeküsznek, ő menyen bé s veti az ágyat, és a bárdal bémeyen az ágy alá. Mikor ezek lefeküsznek az ágyba, akkor a királykisasszonynak levágja a nyakát, hamar összebonyolítsa s viszi, bétészi a ganélébe. A leányát a király úrfi mellé fekteti, s reggel avval kelnek fel. Ő lesz a királyné. S így történik. S József az ő igazságáért meg kell haljon. Nincs több időm, el kell menjek.

Összecapta a könyvet, s elment. Akkor a leány sírni kezdett.

- József, József lelkem, aluszol. Nem hallottad, mit mondott édesapám. Te az igazságért meg kell halj.

Ennek is letőtt az ideje, s elment. József ekkor felébredt, szivarozott, s elgondolja magában: most egy fehérnép pusztítsa el ezt a leányt! Akit leloptam az anyai és apai kézből. Mert elloptam. Most pusztuljon ő el? Inkább pusztuljak én el!

Senkinek semmit se szólt, eljött a virradat, reggel felkelnek: frustuk, mosdóvíz mind a háromnak. József szivarazik, de semmit se eszik. Na, Károly már nem meresztette a szemit a leány szavaiért. Kimennek, befogják a lovakat. Amit másfél esztendeig mentek, a két ló östére hazaérkezett. Mikor megérkeznek, várta az anya, és a királyi koronát a Károly fejire tette. Károly József elejibe lépett:

- József, király vagyok. Ha te nekem a menyasszonyomat átaladod, hogy legyen az enyim, a te királyi parancsod még jobban szól, mint az enyim, mert okosabb vagy, mint én. A tettedért még keresztül se léphetek előtted.

Vendégséget hirdetnek, és Károly megesküszik a szép királykisasszonnyal. Mikor megesküdt, akkor József elejibe lépik Károly:

- József, sokat fáradoztál. Sok mindenem keresztülmentél, s én üldögéltem benn a kocsiban. Nem hittem volna, hogy olyan szíved legyen, hogy amiért fáradtunk s elhoytuk, hogy nekem add átal. De most hiszem. Soha még csak keresztbe se lépek előtted. A te királyi parancsod jobban szól, mint az enyim, mert okosabb vagy, mint én.

József azt felelte:

- Jó, ha megteszed.

Tehát folyt a vendégség. Nem egy nap, nem két nap, három nap. Már annyira fáradt Károly a harmadik öste koppan bé a szeme, nyílik ki. A menyasszony nagyot lök Károlyon:

- Ne aludjál, te!

Egyszer annyira menyen, hogy már nem tudja költeni. József akkor feláll, szót kér:

- Tisztelt vendégek! Egypár szavam lenne. Vőlegényünk nem volt szokva az itallal, megártott neki az ital. Én kérem a vendégeket, maradjanak nyugton, én a vőlegényt elviszem a fekvőhelyre és visszajövök. És a vendégeket ez ne zavarja.

- Tessék!

Megfogja a menyasszony az egyik felit Károlynak, József meg a másik felit. De ez alatt az idő alatt az ágyvető elment. Meg is vetette az ágyat, és bébútt az ágy alá. Béviszik s lefektetik Károlyt kívül. És József akkor köszönti a fehérnépet. A fehérnép akkor fekszik bejül. Mért tette ezt a fehérnép? Hogy feküdjék a vőlegény kívül? Ha valami hányingere lenne Károlynak, ne rajta keresztül legyen helye.

Így hát József az ajtót kinyitotta s behúzza. Ő megmaradt a küszöbön. Néz József előre Egyszer csak elaluszik a fehérnép is. Az öreg banya egyszer csak jű ki az ágy alól. Akkor a bárdot irányozni akarja, vágja le a menyasszony nyakát. József kihúzott karddal őrködött, de gondolta: levágja a nyakát, amíg odalépik, át el kellett szólja magát:

- Nehogy oda vágj? te vén banya!

Mikor eztet kiszólotta, ez a vén banya elkiáltotta magát:

- Felsőges király úrfi! Keljen fel! József jön kihúzott karddal! Vágja le a felsőges király úrfi nyakát, legyen az övé a szép menyasszony. S az övé legyen a királyság is.

Károlynak kipattan a szeme. Látja, hogy József kihúzott karddal menyen feléje. Elkiáltotta magát:

- Őrség!

Nyomul be a katonaság fegyverrel, hogy kísíriék le Józsefet a siralomházba. Három napig legyen a siralomházba, negyedik nap kísíriék ki az akasztófára.

Józsefet láncra verték. Királyi parancs. Leviszik a siralomházba. Reggel, mikor felkelnek, sír a menyasszony:

- Milyen ítéletet adtál Józsefere? Ha József nem lett volna, soha itt nem lennék menyasszony. Mennyit szenvedett, s te halálra ítélted, mégpedig kötél általi halálra. A legcsúfabb halál a felakasztás.

- Mindent tehetek, de királyi szavamat nem tudom visszavonni.

József bent a siralomházban nem a halálját féltette, hanem azt gondolta: „Ne adj Isten, a vén banya elpusztítja ezt a fehérnépet, akiért fáradtam. Hanem add ,hogy én még szembeszállhassak avval a vén banyával!”

József ezeket gondolta. Tőtt egy nap, tőtt kettő. A harmadik nap pap s a sok nép: „Pusztul el József!” A legkisebb gyermektől a legnagyobbikig, minden egyes

könnyet hullatott, mikor József az akasztófát a vállára vette. Sírt mindenki, de sírt az új asszony, a királyné. Károly is hullatta a könnyit. Kikísérték a hegyódalba, az út mellé. Ott felállította a hóhér az akasztófát. József alája ment. Nem félt a halálát. Felemelt fővel állott az akasztófa alá.

Esmént a pap elmondta a mondókáját. Akkor Károly odaszólt:

- József, milyen kívánságod van? Akármilyen kívánságod van, teljesítem, de halálatot nem tudom visszamondani, mert királyi szavam.

József visszaszólt:

- Nem féltsem a halálom. Nem félek a haláltól, csak annyi a kívánságom, hogy a nép álljon körbe. Első osztályú nép, második osztályú nép, harmadik osztályú nép, körbe. Én a nép köribe megyek végig, s mindenkitől sajátilag búcsúzak el. Visszajövek az akasztófa alá, hadd pusztuljak el.

- Megengedem.

Tehát a nép három körbe állott. Megkezdte a harmadik körbe a búcsúzást. Felemelt fővel, feje a sapkájára téve, ő úgy búcsúzott el a harmadik körbe is, mindegyiktől elbúcsúzott. Legutoljára maradt a király feleségivel s a vén banya a leányával. Mikor odaérkezett, azt kiáltotta József:

- Búcsúzom tőled, Károly. Sok jót tettem veled. Elhoztam ezt a fené népet, az anyai és apai kézről elloptam. Most ez a vén banya, aki itt áll jobbra, a bárd most is a ruhája alatt van, felesküdt, hogy addig nem teszi le, amíg a te feleséged nyakát le nem vágja. Én azt számítottam: inkább én pusztuljak el, mintsább az, akit elraboltam az anyai és apai kézről. És most elpusztulok, de addig nem, amíg velem végzek.

Kihúzta a kardját, levágta a fejit.

- Te a legcsúfosabb halált ígérted nekem, hogy a hurkot akassza a nyakamba a hóhér. Ne pusztítson el engemet a hóhér, pusztítson el az Isten!

Akkor megrugaszkodott, a sapka leesett a fejről, kőbálványé válott.

Károly mindjárt komissziót fogad, megvizsgálják a vénasszonyt, a bárd a ruhája alatt. A leány vallatás alá kerül, kivallja. Tehát igaz. Tehát József ártatlanul vált kőbálvánnyá.

A sapka, ahogy leesett a fejről, az is kőbálvánnyá vált, odagyökerezett, hogy emberi lélek nem tudta onnét megmozdítani. A kar egy kicsit úgy állott, ahogy megfeszítette magát – a madarak kezdtek reászállni s reáganélni. Fájt Károlynak, de fájt a fehérsnépek, hogy meg kellett haljon József az ő igazságáért: „Inkább ő halt meg, mintsább én.” Nem volt többet nyugodalma Károlynak. Őste, reggel, délkor. Ott maradt József kőbálvány képiben. Az asszony, a fiatal királyné siratta. Nem volt óra, nappal vagy éjszaka, hogy ő sírás nélkül eltöltse.

Mi a fiatal párnak leghamarább a gyümölcse? A gyermek. Mikor az esztendő bétölt, szült a királyné egy fiúgyermeket, amelyiket József névre keresztelték. A gyermek nőtt. Mikor a királyné lábra kerekedett, nemcsak akkor, hanem amióta kűbálvánnyá lett József, mindennap kétszer kereste fel József kűbálvány képít. Virágos csoport csinált elejibe. Koszorút vett a karjára, mindennap kiment és megsiratta Józsefet. A gyermek is, hogy arra kerekedett, ment vele. A gyermeknek az anyja ezt mondogatta:

- Ez az ember hozott ingem el Feketegyász városból. Ez az ember áldozta fel értem az életjít. Mert ha én hóttam volna meg, nem lett volna anyád, de ez mentett meg.

A gyermek eltátott szájjal hallgatta. A gyermek hétéves. De ezeket a szókat mind a begyibe szedte: „Ez a kűbálvány a nagybátyám. Ez a kűbálvány, amelyik édesanyámat elhozta ide. Ez a kűbálvány, aki szenvedett az édesanyámért. Hogy ne pusztuljon el édesanyám, inkább elpusztult ő.”

Tehát így a királyné. Öste lefeküdt, s békoppant a szeme. Álomra. Látott egy álmot: hogyha elmenne Károly a füstös rezidenciához, ott megmondanák, hogy fel lehet támasztani Józsefet. Reggel azt mondja az urának:

- Láttam egy álmot. Ha elmenné a füstös rezidenciához, ott megtudnád, hogy Józsefet fel lehet támasztani. Aki megmentett engem. Aki értem meghótt.

- Hát én nem menyek – ezt felelte a király.

- Ha nem mész, adom bé a válást, azonnal válunk el egymástól. Mert többet nem leszek a feleséged.

Ez így ment napokon, heteken át, ez a hántorgatás. egyszer annyira, hogy a fehérség már nemcsak mondja, hanem készül is, hogy menjenek a törvényre, adják bé a válást. Ezekre a szavakra mondta Károly: „Elmenyek, elmenyek!”

Tehát befogatta a két szürke lovat, és megindult. Ezek, hogy ették a tüzet, a másfél esztendei utat egy nap alatt: östefeléig, megcsinálták. Östére odaérkezik. Megy, kifogja a lovakat, bé az istállóba. S utána menyen s bényit a rezidenciába. Egy személynek mosdóvíz, aranytál, aranykendő. Nem mosdik meg. Az étel kitéve egy személynek, de nem eszik. Bébújjik az ágyba. Egy ágy volt csak. Mikor bebútt, úgy elaludt, mint a csutak. Reggel felkölt: „Na, már indulnék haza, de mit mondjak a feleségemnek? majd az útban kigondolom.”

Tehát befogja a két lovat, útnak erednek. És menyen. Mikor hazaérkezik, milyen bé a feleségihez. A felesége rögtön kérdőre vonta: „Na, mit láttál? hozol valami jó hírt?”

- Hej te, milyen nagy vízáradás volt! Még a fákat is mind kitörte.

- Ezt láttad?

- Ezt.

- Menj ki, s fordulj vissza rögtön, mert ha nem, menyek, s abba a helybe vá-
lunk el egymástól.

- Hát most jöttem, s menjek vissza?

- Ebbe a percbe, mert a válást adom bé.

Hát, mit volt mit tenni, meg kellett forduljon. Bé a két lovat, s ő bé a füstös re-
zidenciába. Se nem eszik, se nem iszik. Pedig volt mit: egy személynek. De fel az
ágyra, s elaludt. Reggel felkél: „Na, mit tudjak csinálni? S mit mondjak? Majd az
úton kigondolom.” Felül a kocsijára, a két lovat megindítja, hazaérkezik. Felesége
kérdőre vonja:

- Na, mi volt, te?

- Akkora tűz volt, hogy szinte elégetett. Úgy meg voltam ijedve, még a hideg
is kirázott.

- Ez mind semmirevaló beszéd. Fordulj vissza a kocsival! Ülj fel, mert menyek
én is!

Tehát vissza kellett fordulni. A fehérnép fel a kocsira. Mikor megérkeznek,
östére, bé. Egy ágy, két személynek étel. Lefeküsznek az ágyba. Károly szunnyadni
kezd. Bényúl az asszony a húnyalja alá, ahol a legvékonyabb a bőre az emberiségnek,
nagyot csíp rajta. Kikoppán a Károly szeme. Bejülről volt lefeküdvé Károly, mert úgy
volt az első ágyba lefektetve, s ő ezt tartotta. Odabűjik a felesége háta megé. Egyszer
csak esmént szunnyadni kezd. Akkor az asszony a fülháját fogja meg. Egyet csavar
rajta. Kikoppán esmént a szeme. Mikor kikoppant, ropogás kezd lenni. Olyan ro-
pogás, hogy majd leszakadt az épület. Nemhogy álmos volt, de odabűtt a felesége
háta mögé, a fejít bétakarja ijedtségibe. És úgy várja, hogy vajon mi lesz.

Nem kellett várjon. Érkezik a fekete lány. Mint az üst oldala a feketesége. Mikor
megérkezett, Károlynak még jobban kipattant a szeme. Odapillantott, megijedett. Kis
idő múlva érkezik a sűrke szakállas ember a nagy könyvvel. A leány, az üstoldal, szól:

- Édesapám, lassan, szépen legyünk! Hát ezek mért jüttek el otthonnót?

- Édes fiam, megnézem a könyvbe.

Kinyitja a könyvet:

- Eljüttek ide, mert az ember, aki hét esztendeje kőbálvány, nézzék meg, hogy
vajon hogy lehetne felébreszteni: Józsefet. Mert a fehérnépnek nehezire esik, hogy
érte hótt meg.

- Hát, édesapám, fel lehet ébreszteni Józsefet?

- Fel.

- Hogy?

- Van egy hétéves gyermekük. Több gyermekük nincs. Kiviszik oda, az apa s az
anya, a kőbálványhoz. Akkor megfogja az apa az egyik lábát, az anya a másik lábát
s emelnék fel, amíg elérkezik a gyermek a József feje tetejire. A két szülő megfogja

a lábait és úgy húzza, ameddig a gyermek kihasadna. És a gyermeknek a vére Józsefnek a fejire ömölne. Akkor József a kőbálványtól megmenekülne. De ezt a szülők nem fogják megcsinálni. Nekem bizony el kell menni.

Ekkor a szakállas ember elment, a leány még ott maradt. Sír a leány, az üstoldalas:

- Hej, egy gyermeket még lehet csinálni, de olyan ember, mint József, nem születik! Én megtenném, de tük nem teszitek meg!

Megnyílt a kőfal, s elment. Ekkor a feleség odaszól Károlyhoz:

- Károly! Hallottad, mit mondtak?

- Hallottam, de egyetlenegy gyermekünket pusztítsuk el? Hogy lenne szíved hozzá?

- Nem, nem, csak menjünk haza egyszer!

Másnap reggel fel a kocsira és hazamentek. Mikor hazaértek, csak a kötődés: mi lesz, mi lesz?

- Kivisszük a gyermeket, felemeljük a lábánál fogva.

- Azt az egyet nem teszem.

- Te! Sze nagyon vagyok. Nekünk gyermekünk még lesz. De József értem halt meg. S akkor egy magzatot nem áldozunk fel Józsefért? S te ítélted el.

Esmént csak a nagy háborgatás. Így telnek el a napok. De csak a hántorgatás, a sírás:

- Te ha nem jössz, nem tesszük meg ... én nagyon vagyok Józsefért meg kell tegyed! Nekem fáj, de lesz gyermekünk. De Józsefet fel kell támasztani mert értem halt meg.

- Nem teszem.

- Ha nem teszed, elválunk.

Annnyira, hogy egyszer Károly, a király azt gondolja magában:

„Ha egy anyának nem fáj, nekem fájjon jobban? Menjünk és áldozzuk fel a gyermekünket!”

Így megindultak kifelé, arra a vesztőhelyre, ahol József el volt pusztulva, kőbálvánnyá volt válva. Mennek. Sír Károly, az asszony belül zokogott a gyermekéért, de nem ejtett könnyet, hogy ne mutassa az urának.

Kiérkeznek a kőbálványhoz. Fogja az ember, alul a fiát, felül az asszony, s emelik a gyermeket. Egyiknek az egyik lába a kezibe, a másiknak a másik lába. És úgy emelik. A gyermek kacag, gondolja, hogy játszodnak vele. Mikor felemelték a gyermeket Józsefnek a feje tetejéig, hogy a két láb elérte, akkor húzni kezdik. Mikor kezdik húzni, ahogy húzták lefelé, a kicsi Józsefnek az ujjá hozzáért ahhoz az éles kősziklához, s a kicsi ujjából kezdett csepegni a vér. Három csepp a kicsi ujjából, odacseppent József fejire. Mikor már húzták volna szét a gyermeket, Józsefről lement a kőbálvány, s az apai, anyai kézből kifogta a gyermeket.

- Lelkem, kicsi öcsém! Három csepp véredet öntötted reám, s lement rólam a bálvány. Köszönöm szépen. Mikor megházasodok, te leszel a vőfély.

- József, megmentődtél a bálványtól.

- Megmentődtem.

- Gyere bé, bocsáss meg mindent, amit csináltam veled. A te parancsod különbül fog állni, mint az enyim. Még keresztül se lépek előtted.

- Soha meg nem bocsátok, Károly! Soha be nem menyek az épületedbe. Köszönöm a kicsi öcsémnek, hogy három csepp vérit vesztette értem. A legocsmányabb halált ítítetted nekem. Ezért: szerusz, kicsi ángyó, Isten veled, kicsi öcsém!

József még kezét sem fogott, azonnal útnak indult. A fehérnép nem azon törődött, hogy nem jött be, hanem azon, hogy meglátta életbe Józsefet, azt, aki őtet megmentette a haláltól. Tudta, hogy akármerre menne József, királyok királya lesz. Nyugton hazament. A gyermek is életben, József is életben. Tehát a család nyugton van.

József csak ment, utazott. Hová érkezik? A füstös rezidenciához. Reggelre érkezett bé. Menyen egyenest az ajtóhoz és bényítja. A fekete leány, az üstoldalú bent van. Amilyen magas volt az épület, a mennyezet, majdnem érte a fejével. A nagy fogai, nagy körmei, fekete, mint az üst oldala.

- Jó napot kívánok!

- Jó napot, József lelkem! Megjöttél? Ó, milyen régen várlak!

- Rég, hogy vársz, de nekem dolgom volt. Én meg voltam halva, Tika! – Tehát a leányt Tikának hívták.

- Ej, te József! Elmondom neked az én mondókámat. A Feketegyász városi király az én apámnak édestestvére. Mi ketten avval a leánnyal két testvérnek vagyunk a gyermekei. Megharagudtak egyik a másikra. Én azt mondtam neki: addig férjhez ne menjen, a még valaki el nem szökteti a legutolsó családból. Ő hamarébb megátkozott. Azt mondta: „Az egész országod váljék kőbálvánnyá. Az arcod váljék ördögi képpé. A kastélyod omladozóba, tiszta feketébe. Az ördögek vegyék átal az országodat, és addig ne szabadulj az ördögképtől, amíg valaki érted háromszor meg nem hal.” Ha háromszor meghalnál értem, különb leány lennék, mint akit elvittél. Különb királyságba mennél, mint amilyenbe a testvéred ment, mert édesapám aranykoronás király. Én pedig földig érő tiszta aranyhajjal lennék, ha háromszor meghalnál értem.

- Nem háromszor, de tizenháromszor is meghalok, mert a halálatot nem félttem.

Tehát Józsefet az asztalhoz ültette, és álomborral itatni kezdte. Issza az álombort, eszik. de akár a földre öntötte volna, mert József mégis talpon állott. De egyszer, mikor elsötétedett, kilenc óra felé tette magát, hogy elaludt. Ez a leány olyan erőbe volt, mert ördögi képbe volt változva, a ruhájába behengerítette Józsefet, és kivitte az útra, és keresztültette az úton.

Mikor ezt megtette, bément. Érkezik az ördögcsapat: Plutó Durumó volt a parancsnok. Mikor az ördögcsapat megérkezett, az úton keresztül volt téve ez a test. Az ördögök nem tudtak továbbállni, meg kellett állni:

- Állj félre, te ember! Ki vagy te? Miért zárod el az utat? Baj lesz belőle!

Ha megszólalt volna, akkor az ördögök elmentek volna, de nem szólalt meg.

Azt mondja Plutó a sánta ördögnek, Pityipalkónak:

- Fogd meg a lábánál fogva, s vigyed tüvisről tüvisre hogy a húsa meg a csontja s a bőre ragadjon a bokrokra s kősziklákra!

Megfogja Józsefet az a sánta ördög és viszi, hordozza. Mikor köveken, mikor sziklákon, mikor az ágakon. Tüvisek kürmölték ki a szemit, de még meg se pisszent. De az ördög úgy elhordozta, hogy ágakon, tüviseken maradt a bőre, húsa.

Reggel lett. Reggelre a leány térdig rendes leány volt. A katonáról is, aki ott állt a kapuban, a kőbálvány lement. A kastély a harmadik emeletig tiszta aranykastély.

Ekkor a lány megindul. Keresi, futkározik. Megkap egy bőrt, egy csontot tüviseken, bokrokon. Szedi a ruhájába. Összeszed másfél vékányit a ruhájába, viszi. Mikor hazaviszi, tekenőbe teszi, gyúrni és keleszteni kezdi, álomborral öntözgeti. Östére megtelik a tekenő. Mikor megtőtt a tekenő, ki a szoba földjire: kiformal belől egy embert. Mikor kiformalta, meglegyinti egy keszkenyővel, s talpra szökik József:

- Jaj, hogy elaludtam!

- El biza! Még kétszer elaluszol, s nézd meg, hogy milyen fehérnép leszek.

- Én elaluszom még tizenkét versent is.

Tehát azon a napon is kezdi álomborral itatni, etetni. Östére elaluszik. Aludt. Mintha aludt volna. A fehérnép beléfordította a ruhájába és kiviszi. Keresztülteszi az úton. Tizenkét órákor érkezik az ördögcsapat, Plútó, Durmó a parancsnok. Kiáltják:

- Állj félre előlünk! Elzárod az utunkat. Elvitetlek – így-úgy.

Mikor háromszor is kiált, azt mondja a sánta ördögnek, Pityipalkónak:

- Fogd meg a lábát! Kőszikláról kősziklára, ameddig csak egy kicsi csontja, bőre marad. Vigyed!

Elvitte Józsefet. Döcögött a feje, folyt a vére a köveken. El se pisszenti magát. Reggelre úgy elhordozta, hogy a kősziklák oldalán maradt kicsi csontja, bőre. Jól elöntötte a kősziklákat.

Reggel a leány derékig tiszta arany. A katonáról derékig lement a bálvány. Mennyen, fut a leány. Úgy összeszedi a vércseppeket is, összeszed csontot, húst, öt vékával. Hazavitte, gyúrta, kelesztette. Östére megtelik a tekenő. Kiformalja. Na, leönti, lesz belőle József.

- Na, nézd meg, József! Még egyszer ha meghalsz, hát milyen fehérnép vagyok! Addig az ördögösségtől meg nem szabadulok, az országom fel nem mentődik, ameddig még egyszer föl nem ébresztlek.

Itatja Józsefet. Östére esmént kiteszi az útra. Mikor kitette, jó az ördögcsapat:

- Állj félre előlünk, aki itt állsz harmadik öste, a keresztyén földről. Hogy miattad többet nem juthatunk be a keresztyén földre, de téged úgy elvitetlek, hogy soha senki meg nem kap. Harmadik versent.

Azt mondja akkor Pityipalkónak:

- Fogd meg a lábát, s vidd bé a pokolba! Tedd bé az üstbe, s fedőt rá! Tizenkét öl fát égess el alatta!

Megfogta Pityipalkó Józsefet Bévitte a pokolba, egy nagy üstbe belétette, malomkő volt a fedő, reatette. Kilenc öl fát elégetett.

Felkölt a leány. Már nyakig tiszta arany, a katonáról nyakig lement a bálvány, s a kastély tiszta arany egészen. A leány akkor megindult. A nagy fogai és a képe feketén maradt, s ő pedig futkározott, hiszen ha ezek a fogak s a képe nem változik meg, akkor nem tud József után menni. Menyen három nap s három éjjel, nem kap semmit. Bémenyen a pokolba. Mikor bément, látja a nagy üstöt s azt a nagy malomkövet.

- Nézzem meg, lássam, nincs-e itt.

Olyan nagy ereje volt, hogy azt a nagy malomkövet le tudta lökni. Bészökkent az üstbe s a könnyeivel kezdte áztatni az üst oldalát. Öntözi a könnyeivel, s a körmeivel vágja. Olyan félvékányi zsiradékot lekapart az üst oldaláról. A ruhájába tette, a könnyeivel öntözte, és úgy ment haza. Mikor hazaérkezett, belé a teknőbe, három nap és három éjjel kelesztette, dagasztotta. Akkor nekifogott kiformálta Józsefet. Mellette fekszik, hogy lássa, mekkora lesz. Mert azt számította, a párosság úgy szép, ha a férfiú legalább három ujjal nagyobb. Ekkor nekifogott, kiformálta Józsefet, mellette feküdt, három ujjal magasabb volt. Meglegyintette Józsefet, feltámadott. Mikor József feltámadott, elkiáltotta magát künn a katona:

- Fegyverbe!

Elkiáltotta magát a nép:

- Éljen az az ember, aki felmentette az országot!

Ekkor már az a szürke ember, aki vitte a nagy könyvet, aranykoronás király volt, aranszakállal. Mikor bément József, azt a királyi koronát abba a helybe a fejire tette. Mikor Józsefnek a fejire tette, odaállította a leánya mellé:

- Éljetek sokáig! Az ásó s a kapa válasszon el! Huszonnégy országnak a királya vagyok. Ezt a koronát átaladom neked, s viseld a királyi koronát azért, amiért felmentetted az országot!

Huszonnégy országnak a királyi koronáját tették Józsefnek a fejire. Ekkor béültek az asztalhoz. A miniszterek mind ott voltak. József ekkor azt mondotta.

- Nem esköszem meg. Addig folyjon a vendégség, amíg az én testvérem, az én ángyóm s az én kicsi öcsém ide nem jön.

Tehát József megírta, hogy: „Károly, légy szíves, gyere el a füstös rezidenciához, s hozzd a kicsi öcsémet, mert ígértem neki, hogy vőfélyem lesz. Te pedig légy násznagyom, kicsi ányóm, te pedig legyél a násznagyné.”

Megkapta Károly a levelet, és felkészültek. Mikor megérkeztek, József az aranykoronával, leghamarább a kicsi gyermeket köszöntötte:

- Szervusz, lelkem, kicsi öcsém. Három csepp véredet ejtetted a fejem tetejére, megmentettél a kőbálványtól. Ezért karszalagot kötök neked, te légy a vőfély! Károly, te pedig násznagyom, kicsi ányóm, te násznagyném!

Ekkor béültek az asztalhoz, és elgondolta magába Károly:

„József mégis különb királyságot s különb menyasszonyt kapott, mint én. Én meg vagyok elégedve az enyimmel. De ő addig bódorgott, s nem tudom, miket csinált, ameddig boldogabb ember lett, mint én.”

Így volt a vendégség. Mikor eltótt a vendégség, elköszönt Károly:

- József, valami bajod lesz, írjál nekem, hogy jűjjek segítségedre!

- Nem kell, hogy nekem segítél, mert ocsmány halált ítültél, kötél általi halált. Nem menyek soha hozzád. De ha neked lesz valami bajod, írjál, mert elmenyek segítségedre!

Így ment haza Károly a feleségivel, örömmel. És ez a mái napig is élnek mind, ha meg nem haltak.

KÉT EGYFORMA BARÁT

Hát hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, még az Óperenciás tenger is túl, de még azon is túl, az üveghegyeken is túl. – Ez a mese akkortájt készült, amikor még Krisztus Urunk a földön járt Péterrel. De már azt a tengert nem tudom megnevezni, amelyiknek a partján húzódott egy hosszú-hosszú országút. És Péter Krisztussal ezen gyalogolt.

Aztán amint mennek, mendegélnek – olyan meleg idő volt akkorába éppen mint most –, hát megszomjaztak ők fáradságukban.

És amint mentek, mendegéltek, egy országút sáncába találtak ők egy kis pólyás babát. Megnézték és ott is galyták.

És amint mentek, mendegéltek tovább, nemsokára az országút mellett kapált egy fiatal házaspár. És mivel megszomjaztak, odaköszöntek illendőképpen a házaspárhoz, és vizet kértek. Az asszony aztán mindjárt fölugrott és szaladt a poggyászhoz, amit ők magokkal vittek azon a reggel. Ott volt egy korsó, kapta a korsót, volt benne víz, de kiöntötte, és szaladt másikér. Persze nem messze volt a kiskút, és így aztán frisset merített és úgy vitte hozzájuk és adott neki. Így aztán megszívták magukat. És nagyon megköszönték a vizet és ballagtak tovább.

Amint mennek, mendegélnek, már a tengerparton, hát azt mondja Péter Krisztusnak:

- Uram, Teremtőm! Mivel szolgálod meg te ennek a fiatal házaspárnak... Én úgy vettem észre, hogy a víz nem is volt öreg, még jó lehetett, és kiöntötte és frisset hozott nekünk.

Mivel fogod te ezt megszolgálni neki?

Azt mondja Krisztus Péternek:

- Péter, láttad mi volt ott, abban a sáncba?

- Láttam, Uram Teremtőm, de szegény embernek elég egy is nem kettő.

Akkor aztán azt mondja Krisztus Péternek:

- Hát Péter, most megállj. Ugorj be a tengerbe. És majd ott fogsz találni egy magas kősziklát, az kétfelé fog repedni, és akkor aztán ott fogsz találni a közepibe egy mogyoró nagyságú kis követ. Ezt hozd ki nekem.

Így is tett aztán Péter, beleugrott a tengerbe, ott rendesen megtalálta a vasveszszőt a kő tövibe és megfogta a vasveszszőt és megérintette a kősziklát. Kétfelé repedt,

1 In.: DOBOS Ilona: Gyémántkígyó, Szépirodalmi, Bp., 1981. Ordódy József meséje, 147-177. Berze Nagy 303 mt. „A gyermekek születését Ordódy a szokásostól eltérően magyarázza, Krisztus és Péter áruhás kalandzásairól a legenda mesék egész sora szól. Mondandójuk többnyire – mint ez esetben is –: Krisztus megjutalmazza a szegényeket, akik jót cselekszenek vele.” (453.o.)

megtalálta benne a mogyoró nagyságú kis követ és azt kihozta. És mikor kihozta, odaadta Krisztusnak. Krisztus azt mondja neki:

- Na, hát most már ezt törd meg!

Itt aztán megtörték a kiskövet, és mi volt benne, mind egy csúszó-mászó férgeske.

Azt mondja aztán Krisztus Péternek:

- Hát Péter, tudod hogy honnan hoztad ki?

- Tudom, tudom, hogyne tudnám!

- Na látod – azt mondja –, az Istennek még arra is van gondja! Még a féregre is.

Na, most már ezek elmentek.

De már most gyerünk a fiatal házaspárhoz. Itten, amint kapálgatnak volt egy ringő, abba volt nekik a gyerekük. A ringőben elkezdett sírni a gyerek.

Azt mondja a feleségének az ember:

- Hallod hékám! Eredj nézd meg a gyerekeket, lásd el, hogy ne sírjon.

Így az asszony összekapta magát és el is ment. Amikor odaért a ringőhöz, hát csak elálmélkodott, mert kettő volt a ringőben, nem egy.

Mindjárt kajátott a férfinék:

- Gyere csak ide!

Nahát aztán odament a férje, és látja az is, hát aztán álmélkodtak ezen mind a ketten, hogy hogy lehet ez?! Egyforma ruhába volt mind a kettő. Szakasztott egyforma szín, egyikén mind a másikon. És ismergették, azt szerették volna tudni, hogy melyik a saját, melyik a talált? De nem tudták sehogy se kitalálni, megismerni.

Így aztán annyit mondott csak az ember:

- Ha Isten adta, hát neveljük mind a kettőt.

Hazavitték mind a kettőt és nagyon szépen fejlődtek a gyerekek és nőttek mindaddig, míg iskolába nem köllött adni őket. Mikor aztán megnőttek, aztán beküldték őket az iskolába, mind a kettőt.

Hát egy darabot nőttek megint a gyerekek, anyyira, hogy föl is nevelődtek egész tizenhat-tizenhét éves korig. És jól ment nekik a sorok, az Isten segítette őket.

De az anyjuk mindég szerette volna tudni, hogy melyik a saját, melyik a talált gyermek.

Egyszer aztán odavetődött egy koldusasszony. Éppen akkor is sírdogált az asszony. És látta a koldusasszony hogy bánatos, hogy valami bántja őtet. A gyerekek nem voltak otthon akkor.

Azt kérdi a koldusasszony:

- Mi bajod van, te jóasszony?

- Hát – azt mondja – énnékem nagy bajom van, mert két gyerekem van, de az egyik saját, a másik talált. És azon töröm a fejemet, hogy melyik a saját, melyik a talált? Ezen töröm a fejemet.

- Ó, te szegény asszony! – azt mondja. – Mi sincs ettől könnyebb.

- No mondja meg, ha tudja! – azt mondja.

- Nézd fiam – azt mondja –, majd ha kenyeret sütsz – hogy mennyit szoktál sütni, hát azt nem tudom –, de amennyit sütsz, annyit sütsz. És mikor megszegead a kenyeret, akkor a pillét mikor elvágod, azt tedd egy asztal csücskire, és a szeletet meg a másik csücskire. És ha bejönnek a gyerekek, aki a pillét elveszi, az lesz a saját. És aki a szeletet veszi el, az lesz a talált.

Hát ha volt kenyér, ha nem volt kenyér, de az asszony igyekezett sütni. Sütött is kenyeret, meg is történt minden. A gyerekek hazajöttek az iskolából, és rögtön az egyik amint beszaladt, elkapta a pillét, a másik meg a szeletet. De a talált gyermek, ez meghökkent, és elkezdett sírni.

Kérdi tőle az anyja:

- Mért sírsz, fiam?

- Mért sírok? Tudom és nagyon jól, meg magok is tudják, hogy mér sírok!

Hát az asszony aztán észhöz tért és azt mondja:

- Nem baj fiam, hogy így áll a dolog, hogy most már tudom, hogy kettőtök közül melyik a saját, melyik a talált. Azért ne félj, ne búsulj, neked is csak olyan gondviselésed lesz ezentúl, mint a másíknak.

- A gyerekek már nagyok voltak. Az egyiket Jóskának hívták, a másikat meg Jankónak.

Másnap reggel azt mondja az apjának a talált gyerek:

- Édesapám, vegyen magához pénzt és menjen mindaddig, míg csak nem talál két olyan csikót, akik egy anyától születtek egy órába.

Azt mondja az apja:

- Hohó, édes fiam! Ilyen már nem létezik.

- Dehogynem létezik, csak menjen és addig menjen, míg nem talál.

- Hát jól van fiam, elmegyek.

Így aztán összeszedte magát az apja, egy csomó pénzt vett magához, és elindult. Hát ment ő nagyon sokat, sokat. Összejárt sok uradalmat, meg falvakat, de sehol semmi.

Így aztán ő hazafelé vette az irányít. De minthogy messzi járt már ő a hazájától, hát elesteledett párszor, hát szállás után köllött néki nézni. És akkor is úgy volt, hogy elesteledett és egy királyi méntelephöz ért este, és meggondolta magát, hogy ott kér szállást és reggelig ott hál meg. Be is ment aztán az istállóba, ott volt az istállómester is, és nagyon sok csikó volt ott.

Hát aztán megkérte az istállómestert, nem alhatna-e meg ott reggelig?

Hát nagyon szívesen megengedte néki és leült az ágyra; az embernél pénz volt persze, a pálinkát szerette az istállómester is.

Hát egy liter pálinkát hozatott a kocsmából, aztán az istállómasterrel ott ivogattak. Mert mindjárt nem tudtak aludni, hát ott ivogattak.

A beszélgetés közben aztán eszibe jutott az istállómasternek, hogy mi jóban töri a fejit és hogy hol járkal, és mi után járkal?

Az ember aztán megmondta, hogy van őnéki két fia, és megbízták, hogy menjen mindaddig, míg nem talál olyan két csikót, akik egy órában, egy anyától születtek.

Az istállómaster fölugrik. Két csikó szépen ott feküdt az ágy előtt, és megrúgja az egyiknek is, meg a másiknak is az oldalát, azt mondja:

- Ez is olyan, ez is olyan!

Akkor aztán azt mondja az ember:

- Hát hiába olyan, de ez királyi mén, bajos megkapni az ilyesmit.

- Dehogynem – mondja az istállómaster –, tőlem függ minden! Én adhatom és vehetem.

Így az ember aztán megörült nagyon, és mindjárt azt kérdezte:

- Mi lehet az ára annak a két csikónak?

- Ennek barátom, háromszáz forint darabja.

Meg is egyeztek.

Reggel fölkeltek, ráült az ember az egyik csikóra, a másik mellettük ballagott.

Amikor hazaért, a két fiú csinált magának otthon egy-egy istállót. És mikor hazaért az öreg, a két csikóval, az egyik is, meg a másik is, ki-ki a magáét bekötötte a maga istállójába.

Másnap reggel aztán azt mondja megint a talált gyermek:

- Na édesapám, most már menjen és keressen nekünk egy olyan kovácsot, aki egy szál vasat az üllőre tesz és egy csapásra elvágja félbe és mind a kettőt egyszerre teszi be a tűzbe és aztán elkezd kalapálni és abból két kard készül. És egyszerre készüljön el. De mikor a kardok elkészülnek, akkor a kovács fogja meg a kard hegyét és hajtsa meg, és érintse oda a gerendához, de széles a világ még azon is túl hallatsszon a pengése.

- Hohó, édes fiaim, hát most már kifárasztottatok a csikóval, megjárkáltattatok, és most még nagyobb gondot adtok? Ilyen már nem létezik sehol!

- De édesapám, menjen, szedjen magához pénzt és addig menjen, még ilyen kovácsot nem talál – mondta a fiú.

Hát aztán csak el köllött menni az öregnek, elkészült, volt pénze. Hát ment ő, mendegélt, összejárta már az egész országot majdnem, de nem találkozott olyan kováccsal! Még hírit se hallottak sehol ilyen dolognak. Hát kénytelen volt megint csak hazafelé tartani.

Hazafelé vette az utat. A kovácsok a falu végén laktak mindég, mindenütt, hát a falu végén volt egy kovácsműhely. De a kovácsműhely előtt kapu volt, és a kovács ott kérem, a kapufélfának dőlt.

Hát amint jött ebből az irányból az ember, megismerte a kovácsot is hogy kovács, de a műhelyt is. De már csak azt gondolta magában, már hiába, nagyon sokkal találkoztam, de még hírit se hallották ennek, amit nekem kiadtak parancsba, hát ennek is hiába szólok. Így gondolta magába csak.

Hát itt aztán köszönt a mesternek, a mester fogadta, és szó nélkül ment tovább. De a mester, ez csak nézett utána. De ő is csak vissza-visszatekintett. Egyszer a mesternek eszibe jutott, hogy ezt az embert bántja valami gond. Utána szólt:

- Halló barátom, jöjjön csak vissza!

- Hát minek menjek vissza – azt mondja –, beszéltem már én ezer meg ezer kovácsmesterrel, de egy se tudta azt megcsinálni, amire nekem szükségem lett volna.

Akkor a kovács megörvendett.

- Gyűjön vissza ha mondom!

Hát aztán visszagyűtt.

- Hát – azt mondja –, hol jár, mi ügyben jár? Mondja meg nekem. Mert hallom hogy kovácsokkal volt szerencséje találkozni, és azokat kereste föl idáig.

- Igen – azt mondja –, megismertem magát is, a ruhájáról.

- Hát gyűjön be barátom! – mondja a kovács. – Mondja meg most már, hogy mi nyomja a szívét?

- Hát megmondom – azt mondja. – Van énnékem odahaza két fiam. És megbíztak engemet, hogy menjek mindaddig, míg olyan kovácsot nem találok, aki egy szál vasat vág oda az üllőre, és egy csapásra elvágja közepén, és egyszerre összeteszi és egyszerre teszi be a tűzbe, egyszerre kezdi kalapálni, és egyszerre készít el olyan kardot belőle, hogy mikor elkészül, akkor megfogja a kard hegyét, odaérinti a gendához, de széles a világ még azon is túl hallatsszon a pöngése!

- Hát bizony – azt mondja –, erre nem minden kovács vállalkozik! Én meg tudtam csinálni, de még talán nem felejtettem el most se. Hát hozasson egy liter pálinkát.

Az ember akkor hozatott egy liter pálinkát, a kovács megfogta az üveget, fölöntötte, és jót ivott belőle. Volt néki egy kis inasa, azt mondja néki:

- Jancsi! Ott áll künn a kamra sarokba egy szál vas, hozd bé!

Jancsi mindjárt ugrott, mint afféle eleven, ügyes gyerek, behozta neki azt a vasat, odaadta néki. Rácsapja az üllőre, veszi a hidegvágót, ráteszi, kalapálja, hogy olyat suhant, csak úgy fröccsent szét a vas.

- Eredj most már – azt mondja –, fújtasd.

Akkor aztán Jancsi odament, fújtatott, megigazította a tüzet. A kovácsember pedig belenyomta a vasat és jól megmelegítette pirosra, kikapta, rátette az üllőre és elkezdte mind a kettőt csépolni.

Hát nemsokára készen lett a kard. Az ember annyira megörült, hogy még tán madarat is lehetett volna vele fogatni.

- Na kedves barátom – azt mondja –, készen van, megvan, de hogy jó-e, azt még nem tudjuk. Majd kipróbáljuk.

Betette melegedni a vízbe, megedzette, lehűtötte, akkor megfogta mind a kettőt, meghajtotta a hegyit, odanyomta a gerendához, hát már háromnegyed világba hallatszott. Úgy hogy már a gyerekek is meghallották otthon – és azt mondja a talált gyermek a saját gyermeknek:

- Na Jóska, már édesapám talált olyan kovácsot!

Akkor aztán a kovács azt mondja:

- Még nem jó!

Újból betette a tűzbe a kardot és megmelegítette, megedzette, lehűtötte. Akkor aztán megfogta a hegyit mind a kettőnek, odaérintette a gerendához. Már akkor kérem szépen, az egész világba hallatszott!

- Még most se jó – azt mondja.

Így aztán még harmadszor is megedzette, és lehűtötte, odaérintette a gerendához, és akkor már még a világon túl is hallották.

Akkor aztán átadta a kardokat:

- Nna, itt van barátom! Nagyon sok kováccsal beszélt, senki se tudta megcsinálni, megcsináltam én!

Hát megörült az ember nagyon, mindjárt azt kérdezte a kovácstól:

- Mibe kerül az a két kard?

- Csak háromszáz forint darabja.

Így a hatszáz forintot kifizette, és még hozatott a kovácsnak egy liter pálinkát, avval kezét fogtak és ő ballagott hazafelé, a kovács meg ivogatott tovább.

Na most már mikor hazaért, már akkorára a két fiú szerzett magának szinte egy pár oroszlánt, és egy pár farkast, és egy pár tigrist. Kettő-kettő ugyanúgy mint az a csikó, hogy egy anyától egy órában született. És ezek is be voltak már kötve az istállóba.

Hát így hogy hazaért aztán a gyerekek megörültek nagyon. Átadta a kardokat. De amíg az öreg odaért, addig ők csináltattak magoknak az ottani városban lakó szabóval egy-egy vitézruhát.

Hát így aztán az öreg, ahogy hazaért, a gyerekek fölöltözködtek, a kardot magukra kötték és fölültek a lovak hátára, és mentek a falun végig és három-három állat szinte velük ment, hat állat. Így mentek minden reggel sétálni.

Egy reggel aztán, körülbelül egy hétre, azt mondja a talált gyerek az apjának, az anyjának, hogy:

- Édesapám, édesanyám, itt van az idő. A háznál nem lehetünk mind a ketten tovább, de egyikünknek menni köll!

Akkor aztán az anyja elsírta magát, az apja is szomorú lett.

- Hát mért akarsz itthagyni fiam? – azt mondja. – Talán nem jól érzed magad? Vagy rossz helyed van itt?

- Dehogy, csak úgy áll a dolog, hogy ha itthon vagyunk, itthon nem tudunk semmit. Nekünk országot-világot köll járnunk és próbálnunk köll mindenfélét.

Azt mondja a saját gyermek:

- Hát ha te mégy, akkor én is megyek!

Nem Jóska, te édesfia vagy édesanyámnak, saját gyermeke, neked itthon köll lenni velük és nekem meg menni köll! Mert mégis hogy legyen valaki, ha kiöregednek.

Hát annyira-annyira, azt mondja aztán Jóska:

- Hát legalább kedves testvérem, azt engedd meg, hogy elkísérjelek.

Hát azt mondja neki Jankó:

- Hát jól van, ezt megengedem, eljöhetsz velem, de csak a város végéig.

Így aztán ők kimentek mind a ketten, és fölnyergelték a csikójukat, aztán kiverték és fölültek és megcsókolták édesanyjukat, ugyancsak Jankó édesapját és avval keserves könnyhullatások között elbúcsúzott és avval aztán elindultak.

Amint mentek, mendegéltek keresztül a városon, elértek ők a város végire. Amikor a város végétől egy jó kilométerre voltak, akkor azt mondja Jankó Jóskának:

- Hát innen tovább sehová. Most már tenéked vissza köll menned és én folytatom tovább az utat.

De azt mondja Jóska:

- De hát most már, ha valami bajba leszel, valami szerencsétlenségbe esel, hát most már akkor én hogy induljak el tefeléd, vagy hogy tudjam én ezt meg, hogy merre vagy, vagy hol vagy?

Akkor, nem messze volt egy kiskút, és Jankó odavezette őt és azt mondja néki:

- Nézd testvér, most ebbe a kútba tiszta a víz. Gyere el minden reggel és nézd a kutat, hogy milyen benne a víz, és ha zavarosnak látod, akkor egész biztosra veheted, hogy énnékem bajom van.

Hát úgy is volt. Akkor aztán ők összefordították a lovakat, hogy az orrok érintette egyik a másikat, és összefordultak az állatok is, és a kardot összeérintették a hegyit, és evvel aztán elbúcsúztak egymástól és elfordultak és Jóska indult hazafelé, és az öccse, ez pedig ment a nagyvilágnak.

Na most már Jóska hazatért. Jankó pediglen ment hét nap, hét éjjel, hét óráig, hét percig szünet nélkül. Aztán ő elért egy királyi várost. De már este volt, mikor ő odaért. És amint odaért, látta, hogy a királyi város talpig gyászban volt. Posztóval behúzva minden ház. Hát ő ezen gondolkozott, hogy mi lehet az oka, de magától nem tudott rájönni, hanem az járt leginkább az eszibe, hogy majd valahol szállást keres, és majd ott meg fog tudni mindent.

Hát ő aztán, amint ment mendegélt, egy szegényes házat talált, egy petróleumos lámpácska világított benne, aztán bement. Beköszönt illendőképpen. Ott volt benne egy öregasszony, de özvegy öregasszony. Hát amint beköszönt illendőképpen, be is jelentette utána aztán, hogy mit akar, hogy ő szállást szeretne.

- Hát jól van, kedves fiam, nem valami fényes hely, de ha úgy gondolod, hogy neked jó lesz, hát megmaradhatsz reggelig.

Ő pediglen annyit mondott, hogy:

- Mindenesetre, hogy szegényes a hely, én se jövök valami tudomisen miféle mágnás nevelésből, elfogadom, reggelig jó lesz.

Így aztán ő megmaradt ott. De aludni nem tudtak, igaz, hogy az asszony az szegényes vacsorával megkínálta őtet, el is fogadta, aztán csak alvásra lett volna már az idő, vagyis került volna a sor, de nem tudtak elaludni persze, mert a Jankó, ez ennek eszibe volt az, hogy megtudja azt, hogy a város miért van fekete posztóval gyászba vonva. Hát ezt meg is kérdezte aztán:

- Kedves anyám, mondja csak, én úgy látom, hogy itten valami baj van. Mert – azt mondja – fekete posztó gyászban áll a város. Mi ennek az oka?

- Jaj, édes fiam, ne is kérdezd! Nagyon nagy oka-foka van ennek. Mert – azt mondja – itt a tengerben van három sárkány, egy hétféjű, meg egy tizennégyfejű, meg egy huszonegyfejű. És a városban víz nincs, és a sárkányok, ezek adják a városnak a vizet, de csak oly föltétellel, hogy ha minden sárkány kap minden nap egy lányt. Tehát már a lányokat mind elfogyasztotta a sárkány az egész városból, csak a királynak van három lánya. És már a három naptól szomjazik a városi nép. És a király nem akarja a sárkányoknak adni a lányait. Tehát összeült a város és a városi tanács, és ezt határozták el, hogy mindegy ha király, vagy nem király, vagy királylány, a többit elfogyasztották a sárkányok, tehát a királylányoknak is köll hogy odajussanak, de az egész várost sanyargatni víz nélkül nem lehet! Az egész népet. Tehát – azt mondja – most hogy mi lesz, hogy odaadják-e a királylányokat a sárkányoknak vagy nem, ezt nem tudom.

Így aztán ebből Jankó megértett mindent. Többé nem is érdeklődött, most már tudott ő annyit, amennyit akart tudni.

Reggelig meghált, reggel pediglen fölkel és fölöltözködött, fölült a ló hátra, a három állat is vele volt, és nyargalt tovább. A ház a városon kívül volt. Mikor a város végére ért, ott volt egy híd. Jankó leszállt a lóva hátáról, és kivette, lehúzta a kantárját a lovának, és elrejtette a híd alá. Elrejtette a vitézruháját, a kardját és az állatait is.

És aztán fölment a királyi várba, rezedenciába. És jelentkezett a királynál, hogy ő szolgálatot keres, hogy a király udvarába nincs-e neki való szolgálat.

Azt mondja a király:

- Még idáig nincs üresedés egyéb, mint a szakácsomnak van szüksége egy kuktára. Eredj hozzá és majd az fölfogad.

Így aztán ő el is ment a konyhára, fölkereste a főszakácsot és a főszakács derék gyerekeknek látta, megfelelőnek, föl is fogadta kuktának.

Két napig jól végezte a dolgát, harmadnapra jött a hétfejű sárkány. És a kapu be volt zárva a rezidencia előtt, de megrúgta úgy a kapufát, hogy még csak úgy rengett az egész hogyhíjják ott körülötte. És azt kiáltotta a sárkány:

- Hallod-e király, add a legöregebb lányodat, mert ha nem, szétrúgom a várat!

Akkor szaladt le a király a konyhára és azt mondja a kuktának:

- Jaj kukta, itt van hét darab arany, és eredj, vidd neki ki, azt mondd néki, hogy várjon valamennyit, és rögtön megy a lányom:

A kukta el is indult a hét darab arannyal, de amikor közelített már a kapuban álló sárkányhoz, akkor azt mondta neki:

- Eredj amerről jöttél, míg mehetsz!

Erősen a szemibe nézett. A sárkány nagy mérgesen elindult visszafelé a tengerbe. A kukta pedig visszament és végezte a kötelességit.

Nemsokára – leste a kukta – öregebbik lány már ment a tengerpart felé. Az apja és anyja és a két testvére vezette, de csak a kapuig. Mikor a kapuhoz értek, elbúcsúztak egymástól és ment a lány egyedül a tengerpart felé.

Mikor Jankó ezt látta, azt mondja a szakácsnak:

- Szakács úr kérem, itt van hét darab arany. Nekem erre nincs szükségem, tegye el, és legyen szíves engem elbocsájtani.

- Jól van, fiam, eredj!

Avval Jankó elindult, és ment, szaladt, mindaddig, ameddig a város végén a híd el nem érte. Ott aztán bement a híd alá, és elővette a lovának a kantárját, ezt megrázta, ott termett a három állat, és ott termett egy ezüstszőrű paripaló, és őrajta ezüst gúnya, és ezüst kard. Ezüst hajjal.

Felült a lovára, és ment a tengerpart felé.

A királylány messziről meglátta és integetett, hogy menjen vissza, mert ez az állat őt is tönkreteszi és kár fiatal életéért.

Odaugrott a királylányhoz és azt kérdezte mindjárt:

- Adott-e már valami jelt a tengerből a sárkány?

- Még nem adott semmit – mondja a királylány.

Alighogy kimondta ezt, pár szót váltottak, rögtön hajította a sárkány a kéklángot, aztán a vöröset és a zöldet. Utána kiütte mind a hét fejit.

Azt mondja Jankó az állatainak:

- Állataim, szedjétek és vegyétek!

Rögtön nekiugrott a három állat, leszaggatták a fejeket és megették. Így aztán a lány mentve volt, és nagyon megörült, hogy került egy olyan vitéz, vitézi ruhában, akit még ő nem is látott, de nem is ismer senki talán a tájon. És próbált vele beszélgetni, pár szót váltottak, de a lány szerette volna, hogy hát közelebről megismerkedhettek volna és fölvezette volna az apjához, és megköszönte volna ő is, meg a családja is az ő élete megmentésit. Aztán belekapaszkodott a lány a lovába, föl akart rá ülni, hogy menjenek az ő apja házához.

De azt mondja Jankó:

- Az én lovam hátára nem férünk ketten!

No de hát nagyon ragaszkodott a királykisasszony, belekapaszkodott erősen, de Jankó a lova fülébe súgott valamit. Akkor a ló fölvetette a farát és fingott egyet, otthagya a királylányt.

És aztán ment, úgy hogy odaértek mind a híd végéhez, és ott aztán leszállt Jankó és a lova kantárját levette és elrejtette, elrejtőzött a lova is, meg a három állat is. A ruháját is levetette. Avval aztán ment hazafelé. Mikor beért a konyhára, azt mondja:

- Szakács úr kérem, bocsásson meg, hogy ennyi ideig elvoltam.

- Jól van fiam – azt mondja –, nem baj.

Másnap reggel jön a tizennégyfejű sárkány. Ez aztán nyolc óra tájban megrúgta úgy a kapuféjét, hogy még a rezidencia is rezgett. És azt kiáltotta:

- Hallod király, küldd a középső lányodat, mert szétrúgom a váradat!

Hej, a király megijedt! Rögtön szaladt és még tizennégy aranyat adott a kuktának.

- Eredj és mondd meg neki, hogy várjon egy jó félórát, rögtön küldöm a lányomat.

Hát a kukta elfogadta a tizennégy darab aranyat. De amikor ment ki a kapu felé, már akkor azt mondta a sárkány:

- Hej, te jómadár! Gyere ki a tengerpartra, majd elbánok veled!

- Hát csak eredj, de eredj és majd ott leszek!

Így aztán visszafordult Jankó. A sárkány meg ment a tengerbe, belefördította magát. Nemsokára a lányt, szinte a középső lányt az öregebb testvér, akit megmenettek már, meg a fiatalabb testvér, meg apja, anyja kísérték a kapuig. A kapunál elbúcsúztak és aztán a fiatalabbik lány ez ment, olyan volt mint a kőkereszt.

Hej, sokat volt az eszibe! Mert otthon szenvedett az öregebb lány, hogy miért nem hozta azt a vitézt haza!

Ez a lány, aki most ment a tengerpart felé, a középső lány, ez meg csak ezt óhajtotta mindig, hogy csak ott volna az a vitéz, aki az ő testvérnénjinek az életit megmentette! Ez csak mindig ezt óhajtotta. És ment és mendegélt és sírdogált, és nézegetett széjjel, hogy nem lát-e valakit, aki őt megmentse.

De Jankó is szemmel kísérte ezt a dolgot. Mikor elbúcsúztak egymástól, akkor Jankó azt mondja a szakácsnak:

- Szakács úr kérem, legyen szíves elengedni engemet egy bizonyos időre, majd jövök én vissza nemsokára.

- Jól van fiam, mehetsz.

Össze is szedte magát Jankó és ment jó sebesen. Mindaddig ment, még oda nem ért a városnak a végire a hídhoz. Ott aztán bement a híd alá, és elővette a lovának a kantárját. Megrázta, ott termett a három állat és ő alatta is egy aranyszőrű paripa és őrajta pedigriglen arany gúnya, arany kantár. Avval aztán elindult a tengerpart felé.

Amikor ezt meglátta a királykisasszony, hát integetett messziről, hogy menjen, menjen, és kímélje az életit, mert ez még erősebb állat, mint akivel az ő nénjit megmentette.

Jankó odanyargalt, odaköszönt, azt mondja a királylány:

- Hej, te vitéz fiú, kár a fiatal életedért! Nagyon szép vagy! Mért is jöttél ide ilyen veszedelembe?

- Soha ne aggódjon semmit felséges királykisasszony, csak azt kérdezem magától, hogy adott-e már valami jelt ez a csúnya féreg?

- Még nem adott semmit – azt mondja.

Alighogy kimondja, rögtön adja a vörös és a két lángot, és a zöldet. Utána pedigriglen kiüti a tizennégy fejit.

Azt mondja Jankó mindjárt az állatainak:

- Szedjétek és vegyitek a fejeket!

A három állat hozzáfogott kérem, egykettőre leharapta a hét fejet a három állat, a másik héttel aztán már egy cseppet tovább tartott, de azzal is elbánt.

A középső királykisasszony tanult az előbbitől. Abból, hogy az apja és az anyja, és a két testvére odahaza nagyon szekálta őt, és kérdőre vette, hogy mért nem vezette föl azt a vitéz fiút, aki az ő életit megmentette.

Na most ennek a középsőnek ugyanaz volt az eszibe, hogy ő is ezt fogja kapni, hogy ha hazamegy.

Akkor aztán erősen ragaszkodott Jankóhoz, és megfogta őt és beszélgetni próbált vele. De Jankó nem sokat beszélgetett vele, mert hát ugye ő tartott attól is, időre otthon akart lenni, nem akarta tudatni, hogy kicsoda ő, meg micsoda ő. De aztán erősen ez a lány belekapaszkodott a lovának a kantárszárába, ez is a ló hátrára kívánczozott, de azt mondta neki Jankó, hogy a lóhátra nem férnek rá ketten, csak ő maga.

De a királylány csak ment mellette.

Jankó megint belesúgott valamit a lovának a fülibe, ahogy a királylány vezette a lovat, a ló felugrott, egyet fingott, és otthagya a királylányt!

Meg se állt Jankó a hídnak a végéig. Ott a híd végén aztán leszállt és rögtön kivette a lovának a kantárját a fejből, eltűnt a három állat, meg a ló, meg a ruha, meg minden.

Sietett haza. Amikor hazament, azt mondta a szakácsnak:

- Szakács úr kérem, kaptam tizennégy darab aranyat. Legyen szíves fogadja el és tegye el, nekem nincs rá szükségem, holnap majd talán kapom a többit, akkor lesz terminus.

- Hát – azt mondja – jól van fiam, köszönöm, végezd a dolgod tovább.

Így aztán tett-vett a kukta tovább.

A lányt aztán meg már leste a két királykisasszony, az apja meg az anyja az ablakon. Kérdezi mindjárt az apja, meg a többiek, hogy:

- Hogy tudtál megmaradni?

- Jaj, édesapám, egy aranyszörű vitéz aranyhajjal, az mentett meg.

- Mért nem hoztad magaddal?

Elmondta a lány, hogy akarta, de nem tudta.

Eljött a másnap reggel. Másnap reggel kilenc óra tájba jött a huszonegyfejű sárkány és megrúgta úgy a kapufejfát, hogy a rezedenciának egy sarka rögtön leszakadt. És azt kiáltotta:

- Halló király, küldd a legfiatalabb lányodat, mert rögtön szétrúgom a váradat!

Így aztán a király huszonegy darab aranyat rögtön magához vett és szaladt le a konyhára és azt mondja a kuktának:

- Jaj kukta, eredj, vidd ennek a csúnya féregnek, add néki oda és azt mondd, hogy várákozzon legalább egy jó félóráig, rögtön küldöm a lányomat.

Jankó megfogta az aranyakat, zsebre vágta és ment a kapu felé. De már mikor körülbelül egy húsz-harminc lépésre volt a sárkány tőle, már a sárkány megismerte őtet, és azt mondja a sárkány:

- Hej, te jó virágszál, hát gyere ki a tengerpartra, majd én elbánok veled!

- Jól van, ott leszek – azt mondja –, és majd bánjál el velem!

Így aztán a sárkány kullogva elment, Jankó pedig visszament. Leste, mikor kísérik a lányt a kapu felé. Hát nemsokára aztán kísérte is a két nénje, és apja, anyja. De csak a kapuig. A kapu mellett aztán elbúcsúztak, megcsókolták egymást, és a lány ment a tengerpart felé.

Jankó azt mondja megint a szakácsnak:

- Szakács úr kérem, legyen szíves engedjen el engemet.

- Hallgass te kutya! – mondja a szakács. – Hozzál be fát, pucold meg a krumpelit meg a zöldséget!

Hát azt egykettőre megcsinálta Jankó és kérdi utána:

- Szakács úr, készen vagyok a munkával, elmehetek? – Most már elmehetsz!

De már jól köllött neki iparkodni! Hát ő trappba ment, azt lehet mondani, a város végén való hídhöz, kikapta rögtön a lónak a kantárját, megrázta és alatta egy gyémántszőrű ló termett és őrajta pediglen egy gyémánt ruha. Aztán a három állat és egyenesen ment a tengerpart felé, igen gyorsan.

A lány meglátta ötöt és elálméklodott:

- Nahát, a néneimet egy ezüst- és aranygúnyás vitéz mentette meg, értem meg egy gyémántruhás jött el.

Jankó egykettőre odaugratott, köszönt illendőképben a királylánynak.

Azt mondja a királylány:

- Hallod te szép vitéz, eredj vissza, mert ez erősebb állat, mint az eddigiek voltak.

Azt mondja Jankó:

- Engem ne féltse soha! Adott-e már valami jelt?

- Még nem adott semmit.

Rögtön jöttek a jelek, és kiütötte mind a huszonegy fejét a sárkány. Akkor azt mondta Jankó az állatoknak:

- Nna, bánjatok el velem!

A három állat hozzáfogott és erősen viaskodtak, de mégsem győztek. Jankónak köllött megfogni a kardját és segíteni, de még ő is belefáradt. Még három fej maradt, de már akkor az állatok kifáradtak és kidőltek, pihentek. Mikor már látták, hogy a gazdájuk kifáradt, akkor a három állat nekiugrott a három főnek és egykettőre elbánt velek!

Így mentette meg a legfiatalabb királykisasszonyt is.

Kifáradt Jankó. Pihenésre volt szüksége. A tengerparton leült és a királylány odament és az ölibe ült, megköszönte a hozzávaló jóságát, de még avval nem ölegetett meg, hanem annyit mondott:

- Te az enyim, én a tiéd. Ásó és a kapa válasszon el bennünköt!

Akkor aztán a lány otthon elmondott mindent, hogy őt a gyémántvitéz mentette meg. Már a király látta, hogy az ő lányainak férjhez kell menni. Hát már úgy történt, hogy a legfiatalabb ment legelőbb férjhez. Nem örültek neki, de mit volt mit tenni.

Megtartották a lakodalmat. Hencidától-Boncidáig folyt a sárga lé, boldog ember volt, aki csak egy kanállal ehetett belőle.

Na mármost elmúlt a lagzi, mert sokáig tartott, de azért mégis elmúlt.

Jankó minden reggel kivezette a lovát. Mert már voltak lovászhai, azok végeztek az állatja körül a munkát, ő csak fölült a ló hátára és járt-kelt minden nap.

Egyszer aztán arra vette az irányt, ahol a sárkányokkal elbánt. Amikor odaért, arra a helyre, hát mit látott ő ott, mint egy vén, öreg asszonyt. És már akkor egy zsák meg volt szedve csontokkal – ez a sárkányokból volt –, és még szedegette tovább. Arra megy Jankó, látja, hogy mit csinál az öregasszony, odaköszön illendőképben:

- Adj Isten jónapot, öreganyám!
 - Adjon Isten neked is, édes fiam! – Ehe-ühümm!
 - Hát mit csinál kend, öreganyám?
 - Ehe-ühümm, krr! Egy vitéz összeszaggatta a fiaimat, feldarabolta, és annak a csontjait szedem össze.

- Megérdemelték édes öreganyám! – mondja Jankó.
 - Hát megérdemlették édes fiam, eh-khmm! De kérlek fiam, vidd el ezeket a csontokat annak a másik hídnak a végire, ehe-ühüm-khmm!

- Hát jól van édesanyám, adja ide őket, elviszöm.

Hát aztán akkor föladta az öregasszony, fölvette a ló hátára és vitte a hídon végig. Mikor a hídnak a közepire értek, akkor az öregasszony utána ment.

Azt mondja az öreganyó:

- Elöl romolj híd, hátul csinálódj! Ehe-ühü-khr!

Visszatekint Jankó, azt mondja neki:

- Mit duruzsol maga öregmama?

- Semmit, ehe-ühü-khm, csak látom, hogy annak a lónak is nagyon nehéz.

- Ne gondoljon maga a lóra, csak magamagára.

Megint mondja az öregasszony:

- Elöl romolj híd, hátul csinálódj! Ehe-ühü-khm!

- Mit duruzsol maga mama? – azt mondja.

- Semmit, csak azt, hogy ennek a lónak is nehéz, ehe-ühü-khm!

Mondja Jankó neki:

- Mondtam már, ne gondolj a lóval, magára legyen gondja!

- Jól van, édes fiam! – Elöl romolj híd, hátul csinálódj! Ehe-ühü-khm!

Akkor a híd szétszakadt, az állatok Jankóval együtt besüllyedtek a tengernek a hetvenhetedik szélire. Na most már ott volt egy tanya, a vén boszorkánynak a tanyája. Volt ott mindenféle állat, baromfi, minden. Hát a Jankó állatai, amint látták azt a sok baromfit, elkezdtek pusztítani.

Azt mondja Jankónak a boszorkány:

- Hallod-e fiam, parancsolj az állataidnak, ne pusztítsák az én baromfiaimat!

- Adjál nekik – azt mondja – bűdös boszorka enni, majd nem bántják.

Hát így aztán elment a vén boszorka, egy cserép köcsögbe hozott valamit és kínlta Jankónak, hogy kenje meg mindegyiknek az állát és majd jóllakik vele. Nem fogják pusztítani az állatokat.

- Én – azt mondja Jankó – nem, hanem kend meg te!

Így aztán rábízta a boszorkára. Hát az megkente elsőbb a Jankóét, aztán a lovát és az állatokét, ezek kővé váltak ott mindjárt. Ott váltak kővé mind a négy állat és Jankó is, ott maradtak.

Na most már, hát ezek ott maradtak, ott pihennek. Most gyérünk vissza Jóskához!

Jóska odahaza mindennap ment megnézni a kiskutat. És azon reggel, amikor a testvérivel ez történt, akkor is ott volt a kiskútnál, valahogy nagyon-nagyon zavaros volt a víz. Akkor ő rögtön hazament, és azt mondja apjának:

- No édesapám és édesanyám, az én Jankó testvérem nagy bajban van. Vagy már lehet, hogy életben sincs! Nekem most itt köll hagyni magukat és el köll mennem, és megyek mindaddig, még csak meg nem találom.

Akkor az apja, anyja elkezdett nagyon siránkozni, és jajgatni:

- Két fiút adott nekünk az Isten, de már úgy látszik a kettővel egy se marad!

- Édesapám, édesanyám, ne búsuljanak semmit, nekem magok minden lépésben eszembe lesznek. De nekem mennem köll!

Így aztán megcsókolta anyját, apját és fölült a lovára az is, és ment, mendegélt. Hét nap, hét éjjel, hét óra és hét percig ment ez is. Mikor odaért, ahova az ő testvére ért először, a város végén innen, ahhoz a kunyhóhoz, ahol az ő testvére meghált. Hát ez is, akkor már este volt, odaért, és ott meghált. Ő is elrejtette a lovát, meg a kantárját, és bement a házhoz, kért szállást és aztán megadta az asszony neki ugyanazt, amit az öccsinek szállásul, hát reggelig meghált ott.

Reggel pediglen fölkel, fölült a lovára, az állatok mellette. A királyi udvar előtt ment el, az utcán. Ki látta meg, mint a Jankó felesége! Az szaladt hozzája:

- Édes fiacskám, hol jársz annyi időtül? Még utoljára ott hagyod a fogad fehérjit.

Hát már ő mindjárt tudta azt, hogy az ő testvérenek a felesége lehet. Így aztán nem is nyilatkozott semmiről. Megadta magát, bement az udvarba, leszállt a lóról, a lovászok ottan tudták a dolgot, megfogták a lovat és elhelyezték.

Ő meg aztán bement a rezedenciába, ott beszélgetett a feleségivel, miegymás.

Hát eljött az este, de ő olyan szótlan volt. A feleséginek meg ez nem tetszett.

Vacsora után lefeküdtek, hát ugye mint férj és feleség együtt fekszenek. De hát a fiatalasszony ugye talán akart is volna, de ő meg hát igazságos embert akart lenni, nem akarta megcsalni a testvérét, hát a kardot maguk közé tette. Úgy hogy el is vágta az asszony ingének az ujját. Az asszony megharagudott. Hátat fordított, elaludtak mind a ketten.

Reggel aztán fölkel a Jóska szótlantul. Nem szóltak egymáshoz. Aztán fölnyergeltette a lovát, ment tovább. De az asszony nem szólt neki semmit, mert haragba voltak.

Na aztán ez is arra ment éppen, amerre az öccse. Odaért a tengerpartra. A vén bozorkány megint ott volt, és szedte a csontokat. S hát ez is odaköszönt illendőképpen:

- Adj Isten jónapot, öreganyám!

- Adjon Isten neked is, ehe-ühü-krr!

- Hát mit mivel kend öreganyám?

- Hát egy jó fiú, ehe-ühü-kr, összevagdosta a fiaimat, azoknak a csontjait szedem össze. De hallod-e fiam, vidd el ezt a zsák csontot ennek a hídnak a másik végére.

Megvolt egy zsákkal meg egy féllal szedve.

- Hát elviszem anyám. Adja föl.

Föladta, avval vitte. Mikor mentek megint csak a híd közepe felé, azt mondja az öreg boszorkány.

- Elöl romolj híd, hátul csinálódj!

- Mit duruzsol ott maga, néném?

- Semmit fiam, csak azt, hogy látom ennek a lónak is süpped a körme a hídba, hogy nagyon nehéz neki.

- Ne törődjön maga azzal!

Megint mennek:

- Elöl romolj híd, hátul csinálódj, ehe-ühü-kr!

- Mit duruzsol maga, nénikém?

Hát megint azt mondja, hogy:

- Látom, hogy ennek a lónak így nehéz, a körme süpped a padlóba – azt mondja. – Csak ezt mondom.

- Na, csak mondja tovább!

Mán akkor eszibe jutott Jóskának, hogy a bátyja nyomában van.

Amint mentek tovább, azt mondja megint az öregasszony:

- Elöl romolj híd, hátul csinálódj!

Közepre értek a hídnak, leszakadt. Leestek ők is, a tanya közepibe.

Na most már ő megismerte az öccsét, meg az állatait. De azok kővé voltak válva.

A Jóska állatai is enni kezdték a baromfit. A boszorkány megint hozott egy cserépfazekat, abba valami bűdös kotyvalékot, hogy bekeni az állatok száját. De Jóska már tudta, hogy mi lehet ez. Elvette a fazekat és odavágta a boszorkányhoz.

- Másikat vegyél, ha még tudsz segíteni! Rögtön támaszd fel a testvéremet és az állatait.

- Nem tudom.

- Nem tudod? Állatok, fogjátok meg, tépjétek szét!

Az állatok megfogták a boszorkányt úgy, hogy a lélek majdnem kiszakadt belőle. Akkor aztán kiabált a boszorkány:

- Engedj el! Felelevenítem őket!

Akkor másik cserepet hozott és sorra megkente előbb Jankót, aztán az állatok ajkát. Olyanok lettek, mint azelőtt.

Azt mondja aztán Jankó:

- Hej, de jót aludtam! Jóska testvér, miért költöttél föl?

- Bizony – azt mondja – testvér, aludtál volna, még a világ két nap, ha én ide nem kerülök. De már most vége az alvásnak!

Azt mondja aztán a boszorkánynak:

- Nna, te vén büdös kurva, hát van-e itten olyan jármű, aki minket kijuttat a víz tetejére, a világ földszínére?

- Van.

Akkor hozott oda egy hajót, egy ladikot. Azt mondja, hogy üljenek bele mind, szálljanak bele, majd kiteszítja őket.

Azt mondja Jankó:

- No jó, mind beleülünk, de te is beleülsz, és minket te vezényelj ki! Mert minket nem köll kilökní!

Mikor a tengerpartra értek, akkor azt mondja a boszorkány, hogy:

- Na, most már szálljatok ki!

De azt mondja Jóska:

- Még nem szállunk ki. Eredj, és kösd ki a ladikot!

Mikor kikötöttek, azt mondja Jankó a két oroszlánnak:

- Na, most diribről-darabra tépjétek szét!

Széttépték a boszorkányt diribről-darabra.

Akkor aztán ők elindultak és közben beszélgettek arról, hogy talált oda Jóska. Elmondta Jóska, hogy hogy történt, mi történt útközben. Amikor Jóska odaért, hogy a felesége állította meg őt, amennyibe hogy egymásra hasonlítanak, mint egyik tojás a másikhoz. Ő nem akarta tudatni vele, hogy ő nem a férje.

- Bevezetett az udvarba és mindenféleképpen engedelmeskedett nekem. Nagyon jó szótehetsége van a feleségednek. Mindenfélét beszélt, de én csak ímmel-ámmal válaszoltam, mert mindég csak te voltál az eszemben. Eljött a vacsora, és vacsora után lefeküdtünk, de én a kardomat kihúztam a hüvelyből és kettőnk közé tettem. A feleséged nem hitt az én kardom élinek, hanem kihúzta az inge ujjából a kezit és az ingujját tette rá a kardra, az azonnal kettévágta. És látta a felesége, hogy milyen éles a kardom, és így megnyugodott, de haraggal. Úgy hogy a feleséged fart fordított felém, de én nem sokat törődtem avval. Én aztán csak nyugodtan gondolkoztam, elaludtam. A te feleséged is elaludt. Reggel fölkeltem, fölnyergeltem a lovamat, megvolt a reggeli is, de a feleségeddel még szót se váltottam, úgyhogy haraggal váltunk el egymástól. Azután én elmentem és ugyanarra folytattam az utam, gondolom, amerre te is, és úgy jutottam oda, ahol téged megláttalak.

Azt mondja erre Jankó:

- De hiszen te akkor a feleségeddel alutál!

Jóska ment elől, Jankó ment utána.

- Igen, de a kardomat magunk közé fektettem. A feleséged meggyőződött, hogy éles a kard, békem is hagyott, elfordult és elaludt.

Akkor Jankó gondolt egyet, kihúzta a kardját a hüvelyiből, amint ment előtte Jóska, levágta a nyakát. Levágta a nyakát szabályszerűen a karddal, mert hogy ezt mondta és kinyilatkoztatta, hogy az ő feleségivel hált éjjel.

Aztán elindult hazafelé a hat állattal és a másik lóval. De amikor egy darabig elment megesett a szíve, és visszament. Azt mondta az állatoknak:

- Hát melyiktek a legfutóbb állat?

A két tigris jelentkezett.

- Hát mehettek mind a hatan. Meglátjuk ki ér oda hamarabb. És menjetek, és mindaddig menjetek, míg nem szerezték ébresztővizet és forrasztófüvet. Forrasztófüvet és élesztővizet.

A két tigris volt a legfutóbb állat. Hol maradt a többi a két tigrishöz! Már nagyon messzire elértek a tigrisek. Kivel tanálkoztak ők, mint egy kígyóval. És a két tigris azt kérdi a kígyótól:

- Hol jársz?

- Én, forrasztófűért és ébresztővízért járok.

- Na és hozol-é?

- Hozok – mondja.

- Akkor add nekünk ide, mert nekünk erre nagy szükségünk van.

A kígyó azt felelte erre:

- Iszen nektek lábatok van, tik hétszer mentek akár hetvenhétszer addig, mint én – mondja – oda, ahonnan ezt hozom.

És nekem nagy szükségem van erre.

Azt mondja a két tigris:

- Hát milyen szükséged van teneked erre?

- Hát azért van szükségem, mert az én fiamnak a lábát elvágta a kerék. Ezt köll összeforrasztani.

Azt mondja a tigris:

- Nekünk sokkal nagyobb szükségünk van rá, mert a gazdánknak a nyaka van levágva.

- Hát én nem bánom, de én nem adom!

Akkor az egyik tigris azt mondja:

- Ha szépszerivel nem adod, ideadod csúnyán!

Az egyik tigris ráugrott a kígyóra, rátette a lábát, a másik meg kiszedte a szájából a forrasztófüvet és az ébresztővizet. Aztán a két tigris szaladt visszafelé.

Amikor odaértek, ahol a gazdájoknak a nyaka le volt vágva, azt mondja Jankó:

- Na, melyiktek ért most már legjobban a doktorsághoz?

Azt mondja a farkas:

- Nekünk minden rokonunk, minden nemzetségünk doktor volt.

Így aztán átadta a forrasztófüvet Jankó a két farkasnak.

A forrasztófüvel megkenték a sebhelyit körül és feltették a fejet, összeforrt. De nem jól! Mert háttal, hátrafelé ment az arca.

Ezt aztán meglátta a tigris, odament a farkashoz, egyik is, másik is, az egyiknek is adott egy nagy pofont, meg a másiknak is, úgy hogy bukfenceztek!

- Hát ilyen doktorok voltatok tik?! Meg az egész nemzetsígetek?

Azok rögtön leszakították a fejet a nyakról és ők kenték meg újból forrasztófüvel, és már előtte arccal fordították, összeforrt, és akkor ébresztővízzel fölébresztették a gazdájukat.

Ez is azt mondta, mikor fölébredt:

- Heej, de jó ízűt aludtam! Jankó testvér minek is ébresztettél föl?

- Hát alhattál Jóska testvér, míg a világ és két nap. Csak énmiattam aludtál el, de megbántam. Tehát ezer bocsánatot kérek, hogy veled ezt cselekedtem, és most már élsz, és bocsáss meg nekem!

Így aztán megbocsátott neki.

Avval fölültek aztán és mentek hazafelé. Amikor odaértek a rezedencia elé, a felesége szinte kint járt. De már most ketten voltak lóháton és hat állatuk volt nekik. És szakasztottul egy perszóna! Hát odaszalad Jankónak a felesége.

- Hol jártok ti? Még rajta veszítetek!

Azt mondja az ura:

- Hát igen, most itt vagyunk, és ketten vagyunk. Hát most ismerd meg, hogy melyik a férjed kettőnk közül. Mert ha megismered, akkor itt maradunk mind a ketten, de ha nem, akkor megyünk mind a ketten. És többet nem látsz itt soha!

Az asszony akárhogy nézte, nem bírta megismerni.

Aztán bementek az udvarba, lenyergeltek, ebédhöz ültek.

Hát, nagy bánatba esett a királyleány. Otthagyta őket benn, ő meg kijött és leült az udvarba és ott búsolt, rítt!

Arrajött a mézárós legény. Az látta, hogy sír, és azt kérdezte:

- Fölsíges királykisasszonyom, mondja meg mi bántja a lelkét, mi szomorúságot visel most magán?

Hát elmondta neki:

- Hát idekerült két lovag, egyik a férjem, a másik, hogy kicsoda, azt nem tudom, de szakasztott egyformák. És most már nem tudom mellik a férjem. Ha megismerem, akkor itt maradnak, és ha nem, akkor megy a férjem is, mennek mind a ketten, úgy hogy többet nem tanálkozunk.

Azt mondja a mézáróslegény:

- Mi sem könnyebb ennél! Gyűjjön velem!

Elhívta magával a székállóba. Azon reggel vágott egy bornyút. Annak elővette a hólyagját. És abba a hólyagba belecsorgatta annak a borjúnak a vérit, és elrejtette az asszony ruhája alá. És egy nagy kést adott neki, és azt mondta, hogy ezt rejtse el és menjen elejbe. Szólítsa meg ökö: „Tudni akarom melyik az én férjem?” És ha azt mondják, „Ismerd meg!”, fogja azt a nagy kést, de vigyázva, hogy ne sértse meg magát, szúrja keresztül a ruháját és a hólyagot, abból kifröccsen a vér, ő ereszkedjen el. Akkor az ő férje le fog ugrani a lováról, és föl fogja őtet karolni.

Úgy is volt. Mikor hazaért, a testvérek már lóháton ültek, és már készültek kifelé az udvarból. De ő elejbe került, és azt mondja nekik:

- Hej, várjatok csak egy kicsit! Most már mondjátok meg nekem, hogy melyik az én férjem?

- Ismerj meg bennünköt előbb! – mondja a férje.

- Nohát – azt mondja –, akkor Isten veletek! Csak menjetek!

Kapja a kést, beledöfi a hólyagba, a vér kiloccsant, ő meg lerogyott.

Jankó leugrott a lováról és rögtön fölkarolta:

- Hejkám, hát teveled még csak tréfálni se lehet? – azt mondja.

Az asszony fölugrott:

- Velem lehet! De túljártam az eszedem!

- Hát már látom – mondja Jankó –, hogy átlátsz rajtunk.

Hát most már itt maradunk. És tudd meg, hogy ez nekem kedves testvérem, és most már ennek is itt köll lenni a házamnál.

Azután boldogan éltek, még meg nem haltak!

A FIÚ, AKI ÉRTI A MADARAK NYELVÉT¹

Hát hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt a világon egy király, és annak volt egy fia. De nem is volt több, csak az az egy fia. De ennek az anyja szinte beteges volt. És amikor már annyira volt az édesanyja, hogy az utolsó ágyán feküdt, akkor magához hívatta a férjét és a fiát. És azt mondta a férjének:

- Tudatlak téged, hogy már nem sokáig látjuk egymást.

Halálom után nagyon szeretném, ha több asszonyt nem ismernél.

És így a király ezt meg is fogadta, hogy ő többet nem fog megházasodni, több asszonyt nem fog őrajta kívül ismerni. És ott volt a fia is. És már a fiú, ez akkor tizenhat éves volt.

De még az édesanyja azt is megmondta, hogy a fiát taníttassa ki bölcsességre.

Avval aztán elbúcsúzott az édesanyja mind a kettőtől, eldölt és kilehelte a lelkét.

Mikor eltemették a királynét, a király maga elé hívatta pár hét múlva a fiát:

- Hát fiam, az édesanyád annyit mondott, hogy az ő halála után téged tanítsalak ki bölcsességre. De ha neked esetleg másra volna kedves, hát mást is választhatsz magadnak.

De a fiú azt mondta, hogy ő az édesanyja szavának akar eleget tenni.

Így mit volt mit tenni, írt levelet az ő országába és több országokba is a többi bölcsnek. Szóval hét országba írt egy-egy bölcsnek és ezek meg is jelentek egy napon mind a hét országból. Amikor megjelentek aztán a királynál sorba, megvendégelte őket a király és megkérdezte őket, hogy meg tudnák-e mondani, hogy mért hívatta őket. De ők azt mondták, fogalmok sincs arról, hogy őket mért hívatta a király. Akkor a király nyilatkozott;

1 In.: DOBOS Ilona: Gyémántkígyó, Ordódy József és Kovács Károly meséi, Szépirodalmi, Bp., 1981. 126-146. Ordódy József meséje, Berze Nagy 520. mesetípus (mt.) „Ez és a [Két egyforma barát] közös forrásra megy vissza. A Pontianus históriája, avagy a Hét bölcs mester című keretes novella-gyűjteményre, amelyben tizenöt novellát köt össze egy tizenhatodik. A novellák indiai eredetűek. [...]A két jó barát, Alexander és Ludovicus az utolsó novella hőse. Ludovicus neve a szóhagyományban Ludokiusszá változott. [...]A mesében Poncianus históriáját idézi – a hősök nevein túl – az a mozzanat, hogy a király hét bölccsel taníttatja fiát. A fiú a bölcsök tanácsára vállalja meghatározott időre a némaságot. A fiút mostohaanyja bűnre akarja csábítani és amikor az visszautasítja, bevádolja atyjánál, hogy őt üldözi szerelmével. Ez a jelenet egyébként a bibliai Putifárné történetét idézi. A király a bölcsök tanácsára kegyelmez meg fiának. A mese szerkezete is indiai eredetre vall. Az indiai mesefüzérekhöz hasonlóan a főhős, Alexander meséli el Ludokiusz történetét”. (453.o.)

- Hát azért hívatlak benneteket – van nekem egy fiam, tizenhat éves. Hát őneki kedve van bölcsességet tanulni. Hát most már mondjátok meg, hogy melyik mennyi időre vállalja a bölcsesség tanulására.

Azt mondja az egyik:

- Én elvállalom hét évre.

Azt mondja az utána való:

- Én hat évre.

Aztán azt mondja az utána való:

- Én öt évre.

És így sorba mind kérem szépen, négyre, háromra, kettőre, egyre.

Hát a király meggondolta magát, hogy egy év alatt nem fog bölcsességet tanulni. Hanem annak adja a fiát bölcsességre, aki hét évet mondott. Így aztán oda is adta annak a bölcsnek és elmentek mindjárt valamennyien, de még ez ott maradt, akinek odaadta, egypár napra. Egypár nap múlva aztán összeszedte magát ez is a fiúval és elmentek.

Így aztán ők el is tértek ahhoz a bizonyos bölcshez, és ott voltak többen is akiket tanított. Hát minden fiúnak külön-külön szobája volt és külön háltak.

Mikor a hat év letelt, egy este a bölcs egy orgonalevelet dugott a fiú ágyának egyik lába alá. Alexandernak hívták a fiút.

A bölcs reggel bement és azt mondja neki:

- Hát jó reggelt, Alexander.

- Jó reggelt, mester úr.

- Na és mit álmodtál?

- Nem álmodtam semmit mester uram, mert egész éjjel azon tűnődtem, hogy miért magasabb most az ágyamnak az egyik lába, mint a másik?

Már ebből tudta a bölcs, hogy ennek az Alexandernak már itt van az ideje nem messze.

Másnap este lefekvés előtt azt mondja neki a bölcs mester;

- Királyfi, neked már itt van az időd, te már hazamehetsz.

Eredj ki és nézd meg a csillagokat, hogy jót jelentenek-e vagy rosszat a hazameneteledre?

Így aztán kiment Alexander, megnézte a csillagokat és a csillagok nem jót jelenttek. Bement és megmondta a mesternek, hogy egyáltalán nem mehet haza, mert a csillagok rosszat jelentenek.

És második este is, harmadik este is, negyedik este is, meg ötödik este is, meg hetedik este is jártak nézni a csillagokat, ugyan hat este ő, a hetedik este akkor aztán a bölcs mester, ez ment megnézni a csillagokat, és ez látta, hogy csakugyan igaz van Alexandernak, nem tanácsos hazamenni, mert rosszat jelentenek a csillagok a hazamenetelre.

Így aztán Alexander ott volt még jó ideig. Mindég nézték a csillagokat, de mindig-mindég egyformán jelezte a dolgot és mindig rosszat jelentettek az ő hazamenetelire.

Egyszer aztán összejöttek a bölcsek és nézték a csillagokat. Akkor a bölcsek azt olvasták ki a csillagokból, hogy hazamehet Alexander, de ha hazamegy, legyen néma és vak, ne lásson semmit, ne tudjon semmit. Akkor aztán behívták Alexandert és azt mondták neki:

- Nna, Alexander. Itt van az időd, már le is telt, neked már otthon köllött vóna lenned, tehát hazamehetsz. Csak annyi az egész, hogy ha hazamegy, akkor ne láss semmit, ne szólj semmit, néma legyél. Neked nem szabad szólni semmit, senkihez.

Apád bármit kérdez tőled, te ne felelj semmit.

Így aztán összeszedte magát Alexander és szépen haza is ment. Amikor hazament, hát nagyon megörült az apja és hozzá ment és megcsókolta. Ő is megcsókolta az apját, de szó nélkül. Így az apja mindenképpen próbálta, sokat beszélt neki, de nem felelt semmire semmit. Hát ez volt azon a nap. Úgy lehet, hogy elfáradt, vagy valami más baja történt, hát várt még egy másik napot is, hogy az talán majd jobban lesz. De bizony ő másnap se szólt semmit. Akármit kérdezett az apja, nem szólt semmit. Bevárták a három napot, de még akkor se. Mit tudott csinálni a király, írt hét levelet a hét bölcseknek. Ezek megérkeztek. Akkor rájuk mordult a király:

- Halljátok-e! Hát micsoda szemtelenség e tetőletek! Én nektek épen adtam át a fiamot és most már ti énnékem némán küldtétok vissza?!

Azt mondja az egyik bölcs:

- Tud a te fiad beszélni, de várjál hét hétig.

Akkor kinytelen volt a király hét hétig várni. És a fia be volt zárkózva a szobába, hát semmit nem is ment feléje, nem is próbálkozott vele beszélni, nyugodtan hagyta őtet. A legény azért kijött, sétált, meg minden, de szólani nem szólt semmit. Jöttment, de nem szólt semmit.

Amikor a hét hét letelt, akkor megpróbált beszélni a fiával. De a fiú akkor is nézte a csillagokat, ő tudott mindent. De amennyiben hogy nem szólalt meg az apjának akkor se, hát másnap megint levelet írt a bölcseknek, hogy letelt a hét hét, és még most se szólal meg.

Megérkeztek megint csak a bölcsek, és azt mondják megint:

- Tud beszélni a te fiad, de várjál még hét napot.

Akkor aztán megint kintelen volt a király bevárni a hét napot. A hét nap után aztán megint csak szólani próbált, már beszélgetni a fiához, de még akkor se szólt semmit. Megint levelet írt a bölcseknek. Így aztán a bölcsek megint megérkeztek és akkor aztán, mikor megérkeztek, azt mondja az egyik:

- Várjál még király, hét percet.

- Várjál még, azt mondja a másik – hat percet.

Azt mondja a harmadik:

- Várjál még öt percet.

Azt mondja a negyedik:

- Várjál még négy percet.

A többi is így sorba. De mikor már a hetedikre került a sor, hogy hatan azt mondták mind egy-egy percet, a hetedik azt mondta:

- Na, szabad vagy már, beszélhetsz.

De a fiú csak nem szólalt meg.

Mert az történt, hogy a király megházasodott. És azért nem beszélt, mert tudta, hogy mit fogadott az apja az anyjának, hogy nem ismer több asszonyt.

De erősen szorította az apja őt, hogy beszéljen, mert a bölcsek azt mondták, hogy most majd fog tudni beszélni, de ő mégse szólt. Ezt meg a mostohaanyja meghallotta. Bement a szobába és azt mondta a férjének:

- Mit beszélgetsz neki, ha nem akar szólni! Eredj ki innen, majd én megszólítom.

Így a király otthagya a feleségivel, azt hitte, hogy hát ez talán majd másféleképpen fogja megszólaltatni.

És ez aztán beszélgetett néki, de a fiú csak nem szólalt meg. Egyszer csak elszólt magát a királynak a felesége. A király beszaladt és elibe szaladt a királyné:

- Nna! Igazán mondhatom szép fiad van, gyalázatosan disznó! Nézd, erőszakot akart rajtam tenni!

Erre aztán a király megharagudott és rögtön elfogatta a fiát és egy toronyba záratta. Azon törte a fejét a király, hogy ki fogja végeztetni.

De megtudták a bölcsek és elmentek a királyhoz. Megmondtak mindent néki, hogy miért történt ez. És így aztán a királyfiút kiszabadították. De a bölcsek hazamentek, őt kiszabadította az apja. Hát azt mondta aztán a fiú:

- Én azért nem beszéltem, mert én úgy jártam volna éppen, mint volt egy szegény kerekas fia.

Az a kerekas a tengerpart mellett lakott. És hosszú udvara volt, az apja kerégyártó volt, az az egy fia volt. És hogy hosszú volt az udvar, az udvarnak a hátolján volt a műhely. Ott csinálták a kerekéket.

Aztán elmúlt már egy egész idő, a gyerek már tizenhat éves volt. És azt mondja az édesanya:

- Fiam, eredj édesapádhoz és monddad neki, hogy gyűjjön ebédeznymi.

A fiú el is ment, amint kilépett az ajtón, hát egy nagy sereg madár leszállt távolabb előtte. Amikor odaért, akkor a madarak megint csak fölrepültek és elkezdtek nagyon csicseregnyi.

Ő megértette a madarak szavát és ebből megértett mindent.

Elment aztán a műhelybe és beordít az apjának, hogy gyühet ebédeznai.

Az apja letette a szerszámot és mentek együtt. A madarak meg megint csak leszálltak előtte és ahogy mentek, elkezdtek csicseregni és megint fölrepültek a fára, a gyerek meg elnevette magát. Ezt látta a kerekes, hogy a fia nevet, de nem szólt azért semmit. Aztán odaértek a konyhához és bementek a konyhába. Nyári idő volt, jó meleg idő, hát meg volt terítve az asztal, az asztallal szembe volt egy ablak, ez a tengerre nézett, ez az ablak. És abban volt egy muskátlis cserép, gyönyörű szép muskátlival.

Hát itten ebéd közbe, amint ebédeltek, rászállott arra is, hogy az ablak ki volt nyitva, egy igen szép kismadár és elkezdett csicseregni, danolt. A gyerek ránézett és akkor is nevetett.

Ezt meg látta az apja:

- Mi az, fiam, mit nevensz? Mikor szálltak ott a madarak akkor is neveltél, mikor most itt hallod azt a csicsergést, most is nevensz. Talán érted a madár hangját?

- Igenis értem, édesapám.

- Most mit mond az a madár?

- Ez a madár azt mondja, hogy énbőllem valamikor egy hatalmas ember lesz. És kend fogja tartani nekem a mosdótálat és édesanyám a törülközőt.

Ezért aztán az öreg kerekes megharagudott, még jó erős ember volt, már tizenhat éves volt a gyerek, tengerparton laktak, megfogta a gyereket, odament a tengerpartra és bedobta a gyereket a tengerbe. De a gyerek, amennyiben a tenger mellett nevelkedett, ez nem fült bele, nagyon jól megtanult úszni és úszott tovább a tengeren. Nem hazafelé, hanem befelé a tenger közepe felé.

No aztán a tenger közepén, jó messze a partjától, az ő házoktól, ott volt egy kiálló föld...kőszikla, és afelé ügyekezett, messze volt már a háztól. Hát ő odáig elúszott és ott kiúszott arra a kősziklára. Amikor oda kiúszott, hát ott volt ő három napig a kősziklán, hát bizony már ő éhezett is, meg gondolkodóba is volt, meg mindenféleképpen, és arra is gondolt, hogy őneki talán el kell veszni. De szerencsére jártak arra más országokból idegen kereskedelmi hajók és szerencsére nem messzire jöttek ottan előre, hát ő integetett azoknak. Egy kereskedelmi hajó meglátta, vagyis a kapitány és odakormányozta a hajót a kősziklához. Így aztán őt fölvtették azok a hajók. És elvitték onnan egy szomszéd országba. És aztán letették ott, abba a bizonyos szomszéd országba.

Hát itten, mikor ő odaért, hát járt-kelt, mert még nappal volt akkor, aztán elesteledett az idő és az jutott eszibe, hogy jó lesz utánanézni egy olyan helynek, ahol ő megállhat reggelig.

Aztán a város végén, amint gyütt-ment házról-házra és került is neki egy olyan szegényes hely, ahol ő meghálhatott. És kérdezte a háziasszonyt, hogy mi újság a városban? A háziasszony annyit mondott neki, hogy itten bizony nagy bajok van-

nak! A háziasszony el is mesélte neki, hogy a királynak a kastélya tetejére jár három holló már több mint három hete és szüntelen ott kárognak. És a király már összehívott több bölcset, hogy fejtsék meg a hollók károgását, hogy valami vést nem jelent-e ez az ő ősz fejére. De még idáig, akárhonnan jöttek, akármilyen bölcsek, de csak nem tudták ezt megfejteni, hogy mért járnak oda a hollók károgni.

Így aztán a fiú azt mondja az asszonynak:

- Reggel valamiféleképpen üzenetbe kéne adni a királynak, hogy magánál van egy olyan fiatalember, aki a hollóknak a károgását meg tudja fejteni.

Hej, itten az asszony csak gondolta, hogy hát ő se lesz anélkül, hogy ne kapjon valamit ezért, hát bizony annakidejibe reggel fölkel és fölöltözködött már a szegényes kis ruhájába és elment a királyi udvarba. Bejelentette magát, hogy ő ott van. A királlyal akar személyesen beszélni.

Kijött a király mikor be lett jelentve és magához hívatta az asszonyt:

- Igaz volna az, hallod, szegény asszony, hogy nálad lakik egy olyan fiatalember, aki a holló károgását meg tudja fejteni?

- Igaz, fölsíges királyom. Ő küldött és ő mondja, hogy gyűjtek el és el is gyűttem és be is jelentettem.

- Messze laksz?

- Épp a város végén.

Persze a város nem volt olyan nagyon rövid, hosszú volt.

- Várákózz egy kicsit.

Így aztán befogatott két lovat a király egy hintóba és hazaszállította az asszonyt, a legénykét meg odahozatta magához. Ez aztán be is ült a hintóba és jelentkezett is a királynál. A király aztán fogadta őt és azt mondja:

- No kedves fiam, azt az üzenetet küldted, hogy megfejted a holló károgását, már ezek a hollók, akik itt vannak a kastély tetején, most is itt kárognak. Három hete elmúlt amint idejárnak, de már sok minden országból fogadtam ide embereket, tudósokat, mindent, de még senki se tudta megfejteni, hogy mit jelentenek a hollók károgásai. És ha te ezt megfejted, akkor egyetlenegy leányom és fele királyságom a tied.

Egy lánya volt neki. Így aztán azt mondja a királynak:

- No, tessék most már kihívni az összes családot és a házi személyzetet. Hagy hallják ők is, amit én mondok.

Így aztán mindjárt kiverbuválták az összes házi családot és az egész udvari személyzetet. Ott álltak sorjában mind és ott hallgatták a hollónak a károgását. Hát a fiú is hallgatta és azt mondja aztán a királynak:

- Fölsíges királyom! Ezek semmi rosszat nem jelentenek, se jót, se rosszat a fölsíges fejére. Az egyik a hímholló, a másik a tojóholló és a harmadik, ez pedig len a fiókja. De amikor kitojta az anyja a tojást, akkor ráült a hímholló és ez köl-

tötte ki. És ő járt messze földre élelemért neki, aztán most, amikor megnőtt, eljött az anyaholló és ő akarja elvinni a gyereket. De a hímholló, ez idecsalta az anyahollót és az ő fiókukat és azért kárognak itten a kastély tetején, hogy ebben a király tegyen igazat. Hogy a hímholló fölnevelte, messze földről hozta neki az elemózsziát, kit illet a hollófiú? Hát ezt mondja a három holló, ezt akarja tudni, most ítékezzen fölsíged fölötte.

Akkor a király gondolt egyet és azt mondja:

- Hát bizony, az anyja csak kitojta és otthagya, a hímholló költötte ki és az járt neki messze földre élelemért, aztán ő nevelte föl, akkor csakis az apát, a hímhollót illeti a kisholló.

Így a három holló aztán szépen egymás szemibe nézett és akkor elszálltak onnan, a hímholló az ő fiacskájaival szállt nyugatnak, és a tojóholló, ez pediglen keletnek.

És több ideig ott volt még a kerékgyártó fia, hogy visszajönnék-e a hollók? De nem jöttek többet soha. Így aztán azt mondja neki a király:

- Nno, édes fiam, nagyon köszönöm, amit tettél velem, látom, hogy írtesz a mestersígedhez. Akkor most már egyszerűbe, amikor kívánod, papot hívatunk és a lányomat neked adom feleségül és a királyságomat is, mert már én megöregedtem, én már nem érzem magam olyan erősnek, mint azelőtt.

De azt mondta a fiú:

- Felsíges királyom, életem-halálom kezébe ajánlom és nagyon köszönöm a jutalmat, és ezt most egyelőre nem tehetem, de hallottam én egy bölcs királyfinak hírért. Ez valahol szolgálatban van, valamelyik királynál és elmegyek oda, és ott is akarok még tanolni valami bölcsességet attól, mert ez egy híres bölcs. Hát legyen szíves, hallgasson meg engem is fölsíged, halasszuk el ezt a lakodalmat egy évre. Egy évre aztán én megjövök és megtartjuk a lakodalmat.

- Jól van, fiam, nagyon köszönöm hogy így nyilatkozol, hát legyen meg a kívánságod, egy év múlva akkor visszajössz és akkor megtesszük a lakodalmat.

Így aztán ő másnap el is ment onnan, és mendegélt mindaddig, még meg nem találta ezt a híres bölcs fiút. Az a híres bölcs fiú, ez meg Alexander volt.

Ez is otthagya a házat, és elment ez is országot-világot próbálni és feleséget keresni magának. No már akkor, amint a kerékgyártó fia ment és meg is találta őt egy harmadik országba, ott volt ez egy királynál, mint első asztali inas. És annak a királynak három lánya volt, de már mind férjhez adó volt. Így aztán odaért Ludokiusz és ez is jelentkezett a királynál és őt is megfogadta második inasnak. Így aztán ők egy évig barátkoztak Alexanderral. Sokat tanolt Alexandertől és amikor megjött az a bizonyos idő, amit Ludokiusz mondott, odahaza, hogy egy év múlva visszagyön, és akkor fog megesküdni a királynak a lányával. Így aztán ezt Ludokiusz megmondta Alexandernak és annyit mondott neki:

- Kedves Alexander, jóbarátom! egy királynál megfejtettem a holló károgását. Egyetlenegy lánya van neki és azt mondta, hogy ha a hollók többet nem jönnek vissza, a lányát és a fele királyságát nekem adja. És egyszeribe papot akart hívni, hogy megesküdjünk, de én azt mondtam neki, hogy halasszuk el az esküt egy bizonyos időre, mert egy híres tudósnek hallottam hírét, ezt akarom fölkeresni és én ettől több mindenfélét akarok tanulni. Aztán evvel a király ebbe bele is egyezett és én úgy keltem aztán útra és addig jöttem, még csak föl nem találtalak. De most már eljött az a bizonyos idő, amikor vissza kell mennem.

- Most majd én itt hagylak téged, de vigyázz magadra, mert én tudok mindent, tudom, hogy szerelmes vagy a királynak a legfiatalabb leányába. Tudom, hogy helyettem jön ide egy inas és ez megtudja, ez biztosan elárul téged. Tehát nagyon ügyelj magadra!

Avval aztán ők gyűrőt cseréltek egymással és Ludokiusz el is ment a feleségivel megesküdni.

Hát csakugyan jött oda egy fekete állandó inas. Ez valamiféleképpen megtudta, hogy a királykisasszonyt, a legfiatalabbat Alexander szereti. És ezt el is mondta a királynak. A király aztán erre megharagudott és maga elé hívatta Alexandert.

Rámordult a király:

- Te haszontalan semmirevaló! Hogy merted te a lányomra vetni a szemedet!? De Alexander azt mondta, hogy ebből egy szó se igaz.

- Hát ha nem igaz, ezt be köll neked bizonyítani, majd az árulkodó inassal egy szál kardra ki fogsz menni itt a tornácom előtt és innen foglak benneteket nézni, meg köll vívnotok. És ha ő győz le téged, akkor neki adok igazat, ha te győzöd le őt, akkor meg neked van igazad.

Ott volt az egész személyzet, a három lány is, ezek is hallották a parancsot, hogy milyen kemény parancsot kapott Alexander és akkor aztán azon mesterkedett a fiatal királykisasszony, hogy minél hamarább találkozzon a fiúval. De könnyű volt, mert ugyanegy helyen voltak. És tanált aztán a királykisasszony este olyan alkalmat, hogy beszélhetett vele. Akkor aztán, mikor négyszemközt voltak, azt mondja a lány:

- Mondok néked valamit. Kérd meg édesatyámat, hogy halassza el a párbajvívást egy hétre. És akkor fogsz megívni az árulkodó inassal. De ne menj haza, hanem azt csináld, hogy eredj Ludokiuszhoz, keresd föl és küldd el magad helyett, úgyis olyan erősen hasonlítok egymáshoz, mint egy tojás a másikhoz.

És azt erősebbnek nézem, mint tégedet.

Így aztán szót is fogadott a királyfi. Bement a királyhoz és azt mondta neki:

- Halassza el a párbajvívást és én haza fogok menni, mert halálos levelét kaptam apának, megnézem, hogy mennyire van. Egy hét múlva vissza fogok jönni és akkor megívok az árulkodó inassal.

Így a király beleegyezett ebbe is. És aztán összeszedte magát Alexander és elment Ludokiuszhoz.

Amikor odaért a házához, akkor állt a lakodalom. És nagyon megörült Ludokiusz, hogy az ő barátja is ott volt és részt vett a lakodalomban. Másnap aztán Alexander megmagyarázta a barátjának, hogy miért jött, hogy vívjon meg helyette az inassal, mert ő az erősebb.

Ludokiusz megértett mindent. Akkor ruhát cseréltek. Így Ludokiusz aztán elindult Alexander nevébe megívni az árolkodó inassal.

Meg is érkezett ő aztán oda a királyhoz és jelentkezett:

- Felsíges királyom, életem-halálom a kezébe ajánlom, itt vagyok és meg fogok vívni az árolkodó inassal.

- Jól van, fiam. Holnapi napon ki fogtok menni a tornácra, vagyis az udvarra, és a tornácrul foglak titeket figyelni.

Másnap reggel aztán úgy is történt a dolog és hozzáfogtak a párbajozáshoz. Erősen összecsaptak, de úgy, hogy egyszeribe eltanálta Ludokiusz az árolkodó inast, de úgy, hogy rögtön fűbe harapott. Akkor a király fölugrott és azt kiáltotta:

- Igazad van, Alexander! Neked adok igazat! és most már neked van igazad!

Akkor aztán azt mondja Ludokiusz:

- Nekem van igazam, folsíges királyom, mert én nem vagyok egész olyan, mint amilyennek gondolja, hanem én szeretem a lányát és szeretni is fogom, és el is fogom feleségül venni, ha nekem adja. Mert én is királyfiú vagyok.

Akkor aztán nagyon megörült a király, és papot akart hívatni, hogy megesküdtöti őket. De erre azt mondja Ludokiusz, hogy még nincs itt az ideje, hanem halassza el az esküt egy hétre. Egy hét múlva vissza fog jönni. Most elmegy haza, és akkor aztán majd egy fényes pompával vissza fog jönni, egy hét múlva, hogy lássa a folsíges király is, hogy csakugyan egy királynak a fia.

Ezt aztán a király meghallgatta, és igazat is adott neki, és így aztán el is ment ő haza.

Jól van, de ez nem Alexander volt, hanem Ludokiusz. Így ez hogy visszament, elment haza a saját házához.

Na de most már megjönnek a bajok. Mert amikor Ludokiusz elhagyta a házat, hát amennyiben hogy jóbarátok voltak, Alexander nem akarta megcsalni Ludokiuszt. A fiatalasszony talán gondolt is valamit magában, mikor együtt feküdtek, és nem szólt, mert szóltan volt és bús volt, meg miegymás. Nem az a viselkedésű volt, mint mikor megesküdtek.

Így az történt, hogy Ludokiusz, amikor megérkezett haza, akkor megint ruhát cseréltek, és megmondott mindent Alexandernak:

- Hát Alexander, legyőztem az árolkodó inast, és bevallottam azt a királynak, hogy igenis szereted a lányát, és el is veszed, hogy ha nekem adja. Mert te szinte egy

királynak a fia vagy. Így aztán abba is beleegyezett a király, de papot is hívatott volna, de ezt nem fogadom el, azt mondtam a királynak, hogy most hazamegyek és vissza fogok jönni nagy pompával és azzal fogom bebizonyítani, hogy én is királyfiú vagyok. Így aztán a király ebbe is beleegyezett. Tehát most ne csinálj semmit jóbarátom, hanem eredj haza, és fogass be hintóba. Éjs katonáikkal együtt eredj oda a királyhoz és a lányához, és esküdj meg vele, aztán hazamehetsz.

Így aztán mikor átcsérték a ruhát, akkor aztán Ludokiusz a feleségéhez beszélt, és jó szívből.

Alexander elment haza és megmondta az apjának – még akkor élt –, hogy ennek a királynak a lányát megkérte, és adjon neki olyan katonaságot, hogy ő nagy pompával mehessen oda, elismerje az a lány, és az apja, hogy ő is királyfiú. Így aztán el is készültek és el is indultak a királyhoz. Mikor Alexander megérkezett a nagy pompával, már tudta is a király, hogy kivel van szerencséje találkozni és nagyon megörült, hogy csakugyan nem akármilyen emberhez adja a lányát. Papot hívtak és megtartották az esküvőt.

Az eskü után Alexander azt mondja az apósának:

- Az én apám már öreg, ezért bocsássa meg, hogy el köll hagynom a házát, és a lányát elviszem magammal az édesapám házához, mert a trónt és a koronát én akarom örökölni.

A király útnak engedte őket. Nagy pompával el is indult Alexander hazafelé. Amikor hazaért, az apja nagyon megörült, hogy egy királyleánynak lett az ura, átadta neki a koronát és a trónt, és az egész országot. Aztán Alexander uralkodott.

Ott uralkodik már több ideig. De az történt Ludokiuszal, hogy amikor Alexander nála volt, és kicserélték a ruhát, Alexander nem akarta megcsalni őt mint jóbarátját. Hát ímmel-ámmal néha pottyantott csak szót, a feleségének persze járt a nyelve, de látta, hogy a férje olyan kedvetlen és nem lehet tőle szót venni. Amikor újra megoldódott a nyelve a férjének, hát ez nagyon föltűnt. Azt mondja erre a férjének:

- Mi van veled most? Annyira jár a szád, pedig már egy hete egy szót nem tudtam tőled kihúzni.

Volt a lánynak egy dajkája és ennek volt egy fia. Ez az öregasszony mindig azon volt, hogy az ő fiáé legyen a királylány és így rámarad a korona is, meg az egész ország. Mikor látta, hogy Ludokiusz idáig milyen szótlan volt és most mennyit beszél, azt mondta a feleségének:

- Mit beszélgetsz néki, mit beszélgetsz vele, evvel a gyüttmenttel. Könnyen ki-tehetjük a szűrit innen. Mondjon le róla!

De az azért nem mondott le, a felesége. De ez a vénasszony többször Ludokiusz kávéjába méregport kevert. De nem adott egyszerre annyit, hogy egyszerre elpusztítja, hanem lassan sorvadt, és lassan sorvadt a Ludokiusz, már ereje se volt néki.

Még aztán, hogy az a méreg nem tudta őt megölni egyszerre, a testin sebek ütöttek ki. Ludokiusz látta, hogy bizony nem jó szívvel megy hozzá már a felesége, meg ő maga is gondolta azt, hogy már nagyon csúnya. Nem az, aki volt. Egy éjszaka aztán meggondolta magát és otthagya a kastélyt. És ment, mendegélt. Nagyon sok ideig ment.

Egy évre odakerült az ő Alexander jóbarátjához, abba a városba. Ott hallotta híret annak, hogy a fiatal király lányának most van a keresztelője. Arra a keresztelőre megjelent sok koldus, meg sok odavaló szegényebb nép, hogy jusson nekik is valami. Így aztán Ludokiusz is elment és odaállt a többi koldus közé. Már este volt, és vacsoráltak, nagyon sok volt a vendég.

Előre akart menni Ludokiusz, de még a koldusok is ellökték magoktól, olyan csúnya volt. De aztán mégis valahogy odakerült az ajtó elé. Ott hordta be egy inas az ennivalót, meg az italt, és azt mondja Ludokiusz annak az inasnak:

- Nagyon kérlek inas, légy szíves hozzál nekem ki egy pohár bort és mondd azt, hogy Alexander nevébe egy koldus nagyon kér egy pohár bort.

Bement az inas és letette az asztalra azt, amit magával vitt, és odafordult Alexanderhez. Azt mondja neki:

- Itt van egy koldus, de nagyon csúnya, és azt üzeni velem, hogy egy pohár bort küldjön ki néki a király Alexander nevébe.

Töltött is mindjárt a királyné egy pohár bort és odaadta az inasnak:

- No vidd ki neki!

Így aztán kivitte a pohár bort és odaadta a koldusnak. Az megitta a felit, a felibe meg beleengedte azt a gyűrűt, amit cseréltek Alexanderral és azt mondta az inasnak:

- No, ezt vidd vissza, és tedd le Alexander elé.

Úgy is csinált az inas. Amikor bevitte a poharat, letette Alexander elé. Alexander azt mondja:

- Meg se itta?

- Nem itta meg, azt mondta, hogy ezt a poharat tegyem le a fiatal király elé.

Alexander mélyebben megnézi a poharat, hát mit lát benne, mint a gyűrűt. Alexander megismerte a gyűrűjét. Rögtön parancsot adott:

- Eredj ki és fogasd el azt a koldust, és vettesd be tömlöcbe reggelig! Majd reggel beszéllek vele.

Ez meg is történt. Az inas elment a darabontokhoz, akik el is fogták és be is vették egy pincebörtönbe őt.

Reggelig tartott a multság, de Alexandernak egész éjszaka, a dínom-dánom után se ment ki a fejéből a gyűrű. Reggel aztán fölvette a gyerekit, aki már egyéves lányka volt, mert régen akkor tartották a keresztelőt.

Hívta azt az őrt, aki bezárta a pincét és kihozatta Ludokiuszt a börtönből. Amikor meglátta, mindjárt azt mondta néki Alexander:

- Hogy kerültél te az én jóbarátomhoz és ez a gyűrűhöz, amit mink barátságból cseréltünk, amikor elváltunk egymástól? Tán megölted Ludokiuszt?

Akkor kiesett a könnyü Ludokiusznak a szemiből és azt mondja Alexandernak:

- Alexander, jóbarátom, hát tudd meg, hogy én vagyok Ludokiusz. Az én házasságom okozott minden bajt. Mert, hogy én ott voltam helyetted legyőzni az árulkodó inast, te meg az én feleségemmel voltál addig, hát te nem viselkedtél úgy a feleségemmel, mint én viselkedtem volna. Nagy szűkszavú voltál.

Mikor én visszajöttem, én már beszéltem vele rendesen, és ez nagyon bántotta őt, és ezen gondolkozott, hogy mért van az, hogy akkor nem beszéltem úgy, mint azelőtt, és ahogy most beszélek. Egy vén dajka van ott, még a feleségemnek a dajkája volt. Van annak a vén boszorkánynak egy fia, és ez mindég arra gondolt, hogy ő fogja elvenni azt a királylányt, akit én elvettem. Ezért ez a vén boszorka hosszú ideig énnékem méregport kevert a poharamba, én elkezdtem sorvadni és utoljára kihányódtak rajtam ezek a csúnyaságok. Meggondoltam magamot egy éjszaka, mert magam is láttam már, hogy a feleségemnek nem tetszek és egy éjjel elhagytam a feleségemet. És azóta ténfergek gyalog, és végre ide értem. És én voltam az ajtódba, és én kértem az inastól azt a pohár bort Alexander nevében. A felit megittam, a felibe beleengedtem a gyűrűt, és a gyűrű így jutott hozzád.

Kiesett a könnyü mind a kettőnek a szemiből, egyiknek is, másiknak is, Alexandernak is, Ludokiusznak is, de az Alexander feleségének is. Akkor Alexander odafordult a felesége felé:

- Ezt az embert meg lehet gyógyítani, de csak a kislányunknak a vérével. Ha beleegyeznél, hát meggyógyítanánk.

Azt mondja a felesége:

- Hát már hogyan egyeznék bele, mikor neki köszönhetjük minden boldogságunkat. Ő győzte le azt az árulkodó inast és így kerültünk egybe.

Fölvezették Ludokiuszt a palotába, és megparancsolták a személyzetnek, hogy melegítsenek jó langyos vizet. Csináltak belőle fürdőt, és a két gyereknek az ujját megvágta Alexander, és abból vért csepegtetett a fürdőbe. Akkor Ludokiusznak le köllött vetkőzni és meg köllött benne fürdeni. Amikor kijött a fürdőből, szakasztott olyan volt, mint azelőtt, és nagyon hasonlított Alexanderhez. Úgy hasonlított egyik a másikára, mint egyik tojás a másikhoz. Egypár napig még ott maradt Ludokiusz Alexandernál. Egypár nap leteltével azt mondja Alexandernak:

- Most már én haza szeretnék menni. Adjál nekem egy regement katonát, meg egy üveghintót, hatlovasat. De én nem csak a feleségemhez megyek, hanem édesapámhoz és az édesanyámhoz is. Meglátogatom őket utamban.

Ezt aztán nagyon jószívből megtette Alexander, adott néki egy regement katonát és hatlovas hintót, melléje kíséretet, és elbúcsúztak egymástól.

Ment, mendegélt mindaddig, még annak a városnak a végire nem ért, ahol az öreg Kerekes lakott. Amikor közeledtek már a városhoz, éppen este volt. Akkor Ludokiusz írt egy levelet és egy futárral elküldte az apjának, az öreg Kerekesnek. Az volt a levélben, hogy őt egy fejedelem fogja most meglátogatni, és készüljön fel, hogy egy regement katonának, és hat lónak és a fejedelemnek és a személyzetinek legyen helye.

Ludokiusz szülei már öregek voltak. Ugráltak, szökdöstek ide-oda, nem tudtak mit csinálni, hogy őket egy fejedelem fogja fölkeresni. Meg is érkezett a bandérium, és bementek az udvarba. Nagy udvar volt, befértek mindnyájan. Hát leszállt a hintóról Ludokiusz, és bement az apja házához. De inast is vitt magával, a pogygyászt az cipelte be utána. Hát csak szegényes vacsora volt, nem olyan amilyen a királyi házaknál szokott lenni, de azért mégis elfogadta, és nem szólt semmit, csak annyit mondott, hogy le szeretne feküdni.

Reggel amikor fölkeltek a két öreg, hát azt várták, hogy fölkeljen a fejedelem, ahhoz készültek. Mikor fölkeltek, kért vizet és törölközőt. Az apja fogta a mosdótálat, és az anyja a törölközőt. Így mosakodott meg Ludokiusz. Amikor megtörölközött, hát kiesett a könnyü a szemiből, és azt kérdezte tőlük:

- Hát édes öregjeim, magok csak magok élnek, nem volt gyerekek, vagy lányka, vagy fiú?

Akkor azt mondta az apja:

- Héj, de bizony volt nekünk egy fiunk, tizenhat éves koráig neveltük. És az történt, hogy bevettük a tengerbe és hogy hova ment, befulladt, vagy nem fulladt, azóta nem tudunk felőle.

- Űgy van édesapám, én emlékszem rá. Maga az édesapám, és maga meg az édesanyám. Emlékszem, mikor régen egyszer ebéd közben rászállt ott arra az ablakra egy cserép muskátlira egy madárka, és elkezdett csevegni, és elnevettem magamot. Akkor azt mondta, hogy mit nevetek, tán értem a madárnak a hangját? És én meg értettem, és meg is mondtam, s azt kérdezte tőlem újra, hogy mit beszélt a madár? Arra azt feleltem magának, hogy azt beszélte a madár, hogy énbelőlem valamikor egy hatalmas ember lesz, az édesapám fogja tartani a mosdótálat, és az édesanyám pediglen a törölközőt mikor mosdom. Ezért vettek be engem a tengerbe. De én nem fúltam bele, mert tenger mellett nevedtem, jól megtanultam az úszást, és így aztán kiúsztam egy kősziklára. És ott voltam három napig. Arra jártak külföldi kereskedelmi hajók, és az egyiknek intettem, az oda is jött hozzám a kősziklához, és az vett föl engemet, és elvitt magával. Amikor aztán elértünk egy szomszéd országba, ott letettek. És ott kerestem én egy szegény házat, ahol meghálhattam reggelig, és hallottam hírét, hogy ennek a királynak három holló jár károgni, már régóta a kastélya tetejére. És az a király már mindenünnen hívatta a legjobb tudósokat, és egy se tud-

ta megfejtteni, hogy mit akarnak, mért kárognak ott a kastély tetején. Megmondtam a királynak, hogy én meg tudom fejteni a három hollónak a károghását. A király attól fél, hogy valami rosszat, vagy jót jövedölnek a fejére az a három holló, azért járnak oda károgni. A király el is vitetett az udvarába, és én meghallgattam, mert akkor is ott voltak a hollók. Akkor azt mondtam a királynak, hogy hívja ide a személyzetét, és az udvari népet, és akkor meg fogok mondani mindent úgy, ahogy van. Mire a király kihívatta a személyzetet, és az egész udvari társaságot, és ott hallgatták ők is velem együtt a hollókat. A hollóknak a károghását, amint meghallottam, a király felé fordultam, azt mondtam neki, hogy életem halálom kezébe ajánlom, de semmiféle rosszat, de jót se, nem jelentenek a hollók károghásai. Hanem a három holló, az egyik a hím, a másik a tojó, a harmadik meg a fióka. De a tojóholló, amikor kitojta a tojást, elrepült onnan és ott hagyta, de a hímholló ráült, és keltette ki a kis hollót. És ez járt messze földre elemózsiaiért őneki, és ez nevelte föl. Amikor fölnevelte, akkor a tojóholló is megjelent és el akarta vinni a fiatal kishollót. De itten nem tudtak megegyezni és azért járnak ide károgni a fölsíges királyi kastély tetejére, hogy a király ítélje meg, hogy ki érdemli meg azt a kishollót, az-e aki kitojta és ott hagyta, vagy pedig az, aki ráült, és kikeltette és messze földről jár neki eledelért és fölnevelte ilyen nagyra. Mikor ezt elmondtam a királynak, a király fönthagon mondta, hogy csakis a hímholló lehet a kisholló, aki fölnevelte és kikeltette. Akkor a három holló egymás szemébe tekintett, és elrepültek. Mikor ez megtörtént, azt mondja a király:

- Még egypár napig itt maradsz, és meglátjuk, hogy visszajönnek-e a hollók, vagy nem.

Ez aztán úgy is történt. Egypár napig ott maradtam, és azt mondja a király, hogy egyetlenegy lánya van, és a királysága, ezt rögtön rám ruházza, és egy szép napon papot hív, és meg köll esküdni a lányával. De én elhalasztottam egy évre az esküvőt, és aztán azt mondtam neki, hogy egy év múlva meg fogok jönni, és akkor megesküdhetek a lányával. Egy évig én odavoltam egy másik királynál. Egy barátomnak hallottam hírit-nevét, ezzel akartam beszélni és még ettől akartam tanulni mindenfélit. Ez meg is történt. Így én annak a királynak a lányát az év letelte után elvettem. Annak a lánynak a dadája, aki még őt dajkálta, az én poharamba méregport kevert és nagyon csúnya lettem tőle. Egy éjszaka megszöktem onnan, fölkerestem az én jóbarátomat és ez gyógyított engem meg. Tehát most már én visszamenőbe vagyok a feleségemhez.

Éppen avval megvolt a reggeli. Akkor aztán hintóba ült és elindult nagy pompával a felesége felé.

Mentek, mendégéltek sokáig, és végre mégis haza is értek.

Hát már akkor ugyanolyan ember volt, a felesége olyannak látta, mint azelőtt. De meg is örült neki nagyon. Rögtön kiadta a parancsot Ludokiusz, hogy a boszorkát el köll börtönözni.

Megfogták a boszorkát és bezárták. Ő maga aztán elment a pintérműhelybe, és parancsolt a pintéreknek, hogy csináljanak egy hordót. El is készült a hordó, de még nem volt elég, hanem azt is megmondta, hogy úgy szögeljék ki, és belőre menjenek a szögek. Hát beleverték nagyon sok szöget. Így mikor elkészült az a szöges hordó, belezáratta a boszorkát. Rátették a fenekét a hordónak, és kivitette őt egy nagy hegyre, onnan legurította őt lejtnek. Amint gurólt a hordó, a boszorkát azok a szögek mind összevissza marták és marcangolták. Hát ez volt a boszorkánynak a büntetése.

Mivel ő tudott mindent, a feleséginek is megmondott mindent, hogy miért tette ezt, és miért lett ő olyan, hogy őnéki szökni köllött hazulról.

Hát eddig volt, vége volt.

De még aztán újból papot hívtak, és megesküdtek, és még egy nagyon nagy lagzit laktak, de olyan lagzit, hogy hencidától boncidáig folyt a sárgalé, de boldog ember volt, aki egy kanállal kaphatott belőle.

Vége van a mesének.

A LOVAG¹

Élt egyszer egy lovag, s volt neki egy fia, aki értett a madarak nyelvén. Amikor a fiú reggel felkelt, odarepült a vállára egy fülemüle, és énekelni kezdett a fülébe, a fiú meg csak kacagott, hogy mit énekel neki ez a fülemüle. Kérdi tőle az apja, mit énekelt a fülemüle. A fiú nem akarta megmondani, mit árult el neki a madár. És hogy nem válaszolt, az apja ráförmedt, hogy megöli. Meg is ölte volna, de bejött a felesége, és azt mondta:

- Dobd inkább a vízbe, mintsem hogy megölnéd!

A lovag hát a vízbe dobta a fiút, de az tudott úszni, nosza, kiúszott hát egy sziklára. Arra jöttek a halászok, és elvitték a fiút egy másik királyhoz. Ennél a királynál nevelkedett aztán a fiú férfitá.

Történt azonban, hogy a király palotája fölött mindennap megjelent három károgó holló. Telt-múlt az idő, s a hollók csak nem akartak elmaradni. Összehívatta a király az összes tanácsadóját, hogy mire vélje a dolgot. De a tudós emberek nem

¹ A harmatban fogant hajadon, szlovák fantasztikus mesék, Mária KOSOVÁ-KOLEČÁNYI válogatása (fordította: Körtvélyessy Klára), Európa, Bp., 1988. 277-281. AaTh 516 C „Az anyag kétrétegű, az Alexanderről és Ludovicusról szóló középkori regényekből, ill. a Vita Amici et Amelii című, XII. századi kompozícióból táplálkozik.” (325.o.)

tudtak tanácsot adni. Erre a király kihirdettette, hogy odaadja a lányát meg a fele királyságát annak, aki kitalálja, mit akarnak a hollók. Mondja a királynak a fiú:

- Felséges királyom, én tudom, mit beszélnek a hollók.

- Ha megmondod, megkapod, amit ígértem.

- Igazságot akarnak tenni, királyom. Van a hollópárnak egy fiókája, azon vitatkoznak. A tojó azt mondja, hogy ő tojta a tojást, ő is ült rajta, a fióka tehát az övé. De amikor a kis holló kikelt a tojásból, az anyja otthagya. Azért vitatkoznak, mert az apa maga nevelte föl a fiókát, nélküle elpusztult volna. Felelj, királyom, a madaraknak, hogy kinek van joga a fiókához: annak, aki kikeltette, vagy annak, aki felnevelte?

Amikor nagy károgra megjöttek a hollók, a király kiment, és azt mondta:

- Azé a fióka, aki felnevelte.

A hollók soha többé nem mutatkoztak.

A fiú pedig felkerekedett, és elment a szomszéd királyhoz tanulni. Tanult, mint ahogy te is tanulsz. És annak a királynak szintén volt egy lánya. Megtetszett a fiú nagyon a királylánynak. Azt akarta, hogy az övé legyen. De volt ott a királyságban egy legény, aki a megszólalásig hasonlított a fiúhoz. Amikor a király lánya elé álltak, bizony az nem tudta, melyik melyik. Megállapodott már a fiú a királykisasszonnyal, hogy elveszi feleségül, de ekkor a pajtása kérlelni kezdte, hogy engedje át neki. Tudta a fiútól, hogy a szomszéd királyságban már van egy mátkája. Azt mondta hát:

- Engedd át nekem, ha már egyszer van mátkád!

Olyan erős volt a fiú, hogy senkitől se félt a világon. De átengedte a pajtásának a lányt, meg is tartották a menyegzőt. A fiú pedig fogta magát, és visszament a szomszéd királykisasszonyhoz. Ő is megnősült, éppen állt a lakodalom. Hát jön a pajtása, hogy segítsen rajta, mert egyedül nem győzi. Menjen el helyette a háborúba. A fiú meg éppen az esküvőre tartott a mátkájával. Amikor megesküdtek, mondja a pajtásának:

- Elmegyek, pajtás, felváltalak, és te fogsz aludni a mátkámmal az ágyon. Csak aztán fel ne szarvazz!

Amikor aztán a mátkája meg a pajtása aludni tértek, és egy ágyba feküdtek, a fiú lecsatolta a kardját, és közéjük tette.

Ahogy véget ért a háború, s lecsapta az ellenség fejét, a fiú hazatért. Pajtása visszament a feleségéhez – ő pedig ott maradt a mátkájánál. De az asszony, a bestia, tudni akarta, miért tette a fiú az első éjszakán kettőjük közé a kardot, mert a férje cimboráját hiába faggatta, nem mondta meg. Amikor a fiú nem akarta elárulni, az asszony haragra gerjedt, és megmérgezte. De erős ember volt a fiú, nem halt meg, csak a teste sorvadtt egyre, s nem akadt doktor, aki segített volna rajta. A felesége pedig összeállt egy lovaggal, így aztán a fiú fogta magát, és elment a pajtásához. Három napig ült a vár tövében, és alamizsnát kért Sándor nevében, merthogy Sándornak hitták.

Mondja az őr egyszer a királynak:

- Egy ember ül a vár tövében, és alamizsnát kér Sándor nevében.

Másnap az őr megint jelentette a királynak, s csak harmadnap, amikor ismét jelentette, hogy egy ember alamizsnát kér Sándor nevében, csak akkor hívatta magához a koldust. Nem ösmert rá, de gondolta, ha már Sándor nevében kér alamizsnát, akkor ismeri a barátját. Hordták a fiúnak az ennivalót, jól tartották. Bort is hoztak egy pohárral. A fiúnál pedig ott volt a gyűrű, amit a pajtása feleségétől kapott. Kitta a bort, a gyűrűt a pohárba tette. Ekkor ösmertek rá, hogy Sándor ez, a barátjuk. Odament hozzá a király, és azt mondta:

- Sándor, Sándor, hát ilyen nyomorúságos sorsra jutottál?

Most már tudta, hogy a pajtása áll előtte, hívatta hát az összes doktort, tudós embert és varázslót, hogy gyógyítsák meg, de egyik se talált gyógyírt a bajára.

Egyszer aztán a fiú egy angyalt látott álmában, aki azt mondta neki:

- Három gyereke van a pajtásodnak. Vágja el a nyakukat, és ha megfürdesz a vérükben, olyan leszel, mintha huszonnégy esztendő volnál.

Erre Sándor keservesen sírva fakadt. Bejön hozzá a király, és kérdi tőle, mi lelte. Sándor csak sír tovább. Bejön a király másodszor is, Sándor sír. Megint kérdezi tőle, mi lelte. Sándor nem felel. Amikor aztán harmadszor is bejött a király, mondja neki Sándor:

- Azt álmodtam, pajtás, hogy ha elválnád a három gyereked nyakát, és én megfürdenék a vérükben, akkor olyan lennék, mint huszonnégy esztendő koromban.

Visszament a király megtanácskozni a dolgot a feleségével.

Amikor bement hozzá, mondja neki:

- Azt álmodta Sándor, hogy ha elválnánk a gyerekeink torkát, és ő megfürödjene a vérükben, akkor olyan lenne, mint huszonnégy esztendő korában. Te mit szólsz ehhez?

Azt felelte erre a felesége, hogy gyerekekkel a Jóisten még megajándékozhatja őket, de olyan baráttal, aki megmentette az életét, soha.

Evvel elment a templomba, a király pedig fogta a gyerekeket, s mindegyiknek elvágta a torkát. Elvitte a pajtásának a vérüket, hogy fürödjék meg benne. Mire a fiú megfürdött, olyan volt, mint huszonnégy esztendő korában – tiszta és egészséges.

Hazajön a királyné, megy a gyerekekhez. Mondja neki a király, hogy elvágta mind a háromnak a torkát. Amikor ezt a királyné meghallotta, elájult, de aztán csak be akart hozzájuk menni, csak meg akarta őket nézni.

Bementek a szobába, ahol a király elvágta a torkukat, hát mit látnak? Mind a három gyerek ott táncol kézenfogva az edény körül, amiben a vér volt, és mindegyiknek a nyakán, ott, ahol elvágták, aranycsík ragyog.

Elmúlt egy esztendő, talán több is, s azt mondja egyszer a fiú a királynak:

- Visszamegyek én a feleségemhez.

Amikor hazaért, a felesége még mindig a lovaggal élt. Megparancsolta a fiú, hogy mindkettőjüket kössék a ló farkához, és szaggassák darabokra. Aztán megint ő lett a király, királynét is hozott a várba.

Megírta aztán a fiú az apjának, hogy király érkezik hozzá látogatóba – hadd teljesüljön be az, amit a fülemüle énekelt. Meg is érkezett a szüleihez, s kérdi tőlük, volt-e valaha gyerekük. Mondják, hogy nem.

- Igazat beszéljeteK, mert egy fejjel kurtábbak lesztek, leüttetem a fejeteKet!

Mondja erre az apja:

- Volt egy fiunk, de az meghalt.

- És hogy halt meg, természetes vagy erőszakos halállal? Igazat beszélj, mert lerepül a fejed!

Erre az öreg mindent elmondott, az elejétől a végéig. Amikor befejezte, mondja neki a fiú:

- Én vagyok a fiatok, s a fülemüle azt énekelte nekem, hogy egyszer még az apám fogja neKek tartani a törülkőzöt, az anyám meg a mosdótálat, akkora úr lesz belőlem.

A nagy ijedtségtől a király meg a királyné térdre hullottak. A fiú pedig magához vette őket, és máig is élnek, ha meg nem haltak.

A SZERETŐ NÉLKÜLI LEÁNY¹

Vót, hol nem vót, vagy hol vót, hol nem vót, de még én saját magam sem tudom, hogy hol vót, de mégiscsak valahol vót, egy faluban, egy sáras községben, élt egy gyönyörű szép lány az egész községbe messze szépségit hordozta. Úgy, hogy olyan szép lány az egész községbe meg a környékbe se létezett, mint ez a lány, amelyik vót, de sajnos vót szegénynek az élete, mert nekije nem volt szeretője.

Hát, ugye, nagyon jól tudjuk, a régebbi időkbe, mikor következett az ősz, jött a tél, a falusiak fonással szoktak foglalkozni. Eljártak a lányok, legények, fonókba

1 NAGY Olga – VÖÖ Gabriella: Havasok mesemondója, Jakab István meséi, Akadémiai K. Bp., 2002. (szerkesztette, sajtó alá rendezte Nagy Ilona) 366-375. AaTh, BN 407. „Meglepő, hogy Jakab nem nagyon nyúlt bele a mesébe, s lehetséges, hogy a nagyanyjától hétéves korában hallott mesét változtatás nélkül adta tovább. Így maradtak meg benne a hiedelemelemek, s emiatt nem érvényesítette Jakab azokat az ésszerű indoklásokat, amelyekkel általában hősei tetteit magyarázza.” (859.o.)

mentek, hát ment ez a gyönyörű szép lány is, de mindég csak egyedül. Mikor összejöttek a fonókban, minden lánynak szeretője vót, minden legénynek vót szeretője. Úgy, hogy minden lány, mikor leültek a lányok fonnai, minden lány mellé ült egy legény. Hogy fonás közben – ugye, mint nagyon jól tudják – régi szokás szerint, mikor a lány elejtette az orsóját, mingyár a legény fölkapta a földről, és nem adta vissza addig, amég a lány ki nem váltatta egy csókkal, kettővel. Vót a fonóban egy bíró, aki az elvett tárgyakat, hogy visszaadatta, és mondta, hogy mi a fizetése.

No de hát annak a gyönyörű szép lánynak – Erzsikének hitták –, ennek nem vót soha. Valaha leesett az orsója, nekije sohase vót, aki lehajoljon az orsó után, hogy föladjja az orsóját, mindég őnikije kellett lehajolni az orsó után. Pedig ő volt a legszőbb és a legkedvesebb, ejsze, még az egész környékbe is. De nem vót nekije az a szerencséje, hogy nekije szeretője legyen.

Telik-múlik az idő, de minden este a fonóba jártak, mind csak egy kimondott ház vót nekijek kiadva, a fiatalságnak, ahol ők összegyűltek, ottan még italt is használtak. Fonás után múltattak, táncoltak, de Erzsikének nem volt akivel múltatni sohse, ő mindig csak egymagába gondolkozott és szomorkodott. Egyszer egy este, gyönyörű szép hódvilágas este vót, mielőtt el nem indult vóna a kis guzsalyával a fonóba menni, szembeállt a hódvilággal, és asz mondta:

- Szeretett kedves holdacskám, tekintsél le és nézzél rám! Minden lánynak szeretője van, csak énnekem nincsen. Szépen kérlek, adjál nekem is egy szeretőt, nem bánom, az legyen akármilyen, csak legény legyen.

Ezzel visszament a lány a szobájába, elvette a guzsalyát, az orsóit, és ment ő is a fonóba.

Ahogy elment Erzsike a fonóba, leült az ő megszokott helyire, nem telik sok idő belé, kilenc óra után érkezik egy gyönyörű szép, ügyes, megtermett legény oda, fekete ruhában, és odatelepedik Erzsike mellé. Ahogy Erzsike elejtette az orsóját, mingyár a legény fölkapta, és odaadta Erzsikének, mivel a bíró ítélkezett, hogy két csók vót a megváltása az orsójának.

Hát nagyon kedves és illedelmes legény lett vóna, csak elíg vót hozzá, hogy az Este Adta a lánynak a gyereket, és nem a Nap.

Telik-múlik az idő, minden este járnak vizitába. Erzsikének is a szeretője minden este kilenc órakor megjelent, hiába vótak ők hat órakor, hét órakor a fonóba, de a legény mindég csak kilenc órakor jelent meg a fonóba.

A többiek, a fiatalság, mindég úgy éféle után egy, két óráig, három óráig, de az Erzsike szeretője fél tizenkettőkor mindég indult, búcsút vett a szeretőjítől, búcsút vett a társaságtól, fél tizenkettőkor mindég pontos időbe elment.

Idő leteltjével föltűnt a fiatalságnak az Erzsike udvarlója, hogy hogy létezik ilyesmi?! Pontosan mindig kilenc órakor jelenik, és fél tizenkettőkor megy. Hiába

marasztották továbbra, hiába lett vóna akkor jobb kedvek mulatni, mindenki csodálta vóna a gyereket, mert szép szál legény vót, de az mégis [fél] tizenkettőkor ment.

Szemügyre vették a gyereket, az Erzsike szeretőjit. Há ugye ment vaj egy hónapon keresztül, ment két hónapon keresztül téli időben, egyszer jobban szemügyre kezdték venni. Hát, amikor látták, megfigyelték rendesen a legénynek a termésit, hát észrevették, hogy lólába van az Erzsike szeretőjinek. Akkor se szóltak semmit. Hát addig nagyon-nagyon szerette Erzsike a szeretőjit, de már mikor meglátta, hogy lólába van, minden kedve elment a szeretőjítől. Nahát ő nem barátkozott úgy ezután a szeretőjivel, mind azelőtt, na, de azér mégis a korábbit tartotta a lány, és nem mutatta a szeretőjinek a kedvtelenségét. Mindamellé kedveset mutatatt Erzsike a szeretőjinek.

De elhatározták a fonóba, az egész lány, aki csak létezett, hogy amit fontak ők két hónapon keresztül fonalat, mind hozzák az egészet egy csomóban, az egész fonalat kössék össze, és tekerjék egy gombolyégra. Az egész fonalat. De hát rengeteg fehérnúp vót, lány, összegyűlve, még asszonyoknak is, öregasszonyoknak is, jó fonók, akik rengeteget fontak egy éjszaka, egy este meg. Hozzáültek, és az egész fonalat összegyűjtették, amit ők lefontak két hónapon át, és egy gombolyagra tekerték. Hát rettenetes nagy gombolyag lett belőle, és megtárgyalták aztat, hogy fél tizenkettőkor, mikor el fog menni az Erzsike szeretője, akkor belefűzik a fonálnak az egyik végit, belefűzik egy nagy tűbe, és mikor megáll Erzsike, ahogy búcsúzik a szeretőjítől, akassza be a legénynek a nagykabátjába a tűvel, hogy ne tudjan a cérna és a tű onnan kijönni. Kösse oda a fonalnak a végit a tűvel a legénynek a kabátjához, hogy nézzék meg, hogy honnan jött, és meddig megy a legény.

Úgy is tettek, ahogy határoztak. Következő este, mikor megjelent a fonóban, összegyűltek; fél tizenkettőkor a legény vette magát, az Erzsike szeretője elmenni, már Erzsikénél vót a tű, a cérna befűzve, kikísérte a szeretőjit. Mikor a tornácon a búcsucsókot adta vóna, ahogy megölelte, áttette a karját a legénynek a derekára, szépen odaakasztatta a gombolyégnak a végit a szeretőjinek a hátához. A legény nem vette észre, ő ment, folytatta az útját, mert nekije menni kellett. Mindenesetre, hogy ő tovább nem ülhetett a fonóba fél tizenkettőnél. Ott az egész fonó állt a gombolyag mellett, egy hordó rostába vót téve a gombolyag, és nézték, hogy hogy fogy a cérna a gombolyégról.

Kedves hallgatóim, képzeljétek el, hogy jó sok fonal lehetett ottan, de hát mégse vót elég a fonal, milyen messziről való vót a legény. Az Erzsike szeretője. Úgy, hogy lefogyott a nagy gombolyag, akkó mingyár Erzsike lóra kapott, és a gyönyörű szép holdvilágos estén kísírte a fonalnak a végit, ami lefogyott.

Hát Isten tudja, hány mérföldre ment Erzsike átal, a fonal után, míg egyszer megállt a fonalak a vége. Akkor vette magát Erzsike, és elment nagyon nagy elkeseredéssel, és asz mondta, hogy ő többé a fonalan nem fog menni.

Azzal visszament Erzsike, elment haza, lefeküdt, de már csak mindig azan gondúkazatt, hogy hogy megverte az Isten, hogy nem adott neki egy komoly szeretőt, és kivel kötötte ő le magát.

Következik a másik este, fonóba kellene menni, minden fiatal, mindenki megjelenik a fonóba, de Erzsike nem ment. A szeretője is kimondotta – szokása szerint kilenc órakor megjelenik a fonóba –, de már szomorú vót, hogy látta, hogy Erzsikéje nincsen ottan. Nem tudta elképzelni a legény, hogy milyen az ő szeretője. Hát eleget kérdezte a fiatalságot, hogy: – Erzsike hol van, hogy nem jött a fonóba? – Senki se tudta, hogy miér nem ment Erzsike a fonóba.

Másik este, újból mikor összegyűlnek, mindenki ottan vót, de Erzsike nem. Akkor veszi magát a legény, és elmegy Erzsikének a lakására. Kopog az ajtón. Bemegy, köszön illedelmesen, a szüleivel kezét fog, bemutatkozódik, mivel művelt gyerek vót ő, és asz mondja Erzsikének:

- Erzsike szívem, mér nem jössz a fonóba?

Asz mondja a legény neki:

- Nem megyek én többet, bár eddig se mentem vóna!

Azt mondja a legény neki:

- Na, hallgass ide, Erzsike, hogyha te nem jössz vélem máma este el a fonóba, vedd tudomásul, hogy hónap meg fog halni apád.

Asz mondja Erzsike:

- Hogyha meghal, eltemetjük. De akkor se nem megyek.

Avval megint jó éjszakát köszönt és elment. Mire kivíradt, arra az édesapja meghalt Erzsikének, úgy, hogy a legény mondta. Nekifogtak, eltemették az édesapját, már apa nélkül vót Erzsike. Utána való következő estéken ismét megy a legény oda, vizitbe Erzsikéhez. Asz mondja:

- Erzsike, gyere a fonóba!

Asz mondja Erzsike:

- Nem megyek én, bár eddig se nem mentem vóna!

- Na, vedd tudomásul, ha nem jössz a fonóba, meg fog halni az anyád!

- Ha meghal anyám, ő se drágább, mint vót az apám. Őt is el fogjuk temetni.

Úgy is lett. Másik nap meghalt Erzsikének az édesanyja. Aztat is eltemették. Temetkezés után újból ment a legény vizitbe Erzsikéhez. Hívja a fonóba:

Gyere, Erzsike szívem a fonóba!

- Nem megyek én, vedd tudomásul, bár eddig se mentem vóna!

- Na, jól van. Tudd meg – asz mondja megint –, hogy ha te nem jössz a fonóba, meg fogsz halni te.

Asz mondja akkor Erzsike:

- Hogyha meghalok, én se vagyok drágább, mint vót az apám meg az anyám. Engemet is el fognak temetni.

De már tudta Erzsike, hogy az apja meghalt, ahogy mondta a legény, meghalt az anyja, akkor ő is összeszedte azonnal a rokonait, azon este, már ahogy a szeretője elment, és megmondta a rokonainak:

- Na, hallgassatok ide, én is csak meg fogok halni holnap, de engemet, mikor temettek, hogy visztek ki, sem az ajtón, sem az ablakan engemet ne vigyetek, hanem ássatok lyukat a küszöb alatt, és ott vigyétek ki a koporsómat! Ne vigyetek a kapun, hanem nézzétek meg a kőkerítésünket, ahol legerősebb lesz a kőkerítés, ott a kőkerítés alatt vigyetek engemet keresztül! A temetőbe engemet ne temessetek, hanem van egy keresztút, és a keresztút közepibe temessetek engemet!

Átakul hagyta a rokonainak, hogy halála után hogy hajtsák végre az ő kívánságát, amivel ő még semmi boldogságot, semmit az életről nem ismert, a szerelemről semmi jövője nem vót.

Hát mindenki hajlamos vót Erzsikének a kérésire, nemcsak a rokonok, mert az egész falu népje. Más reggel viradólag tényleg meghalt Erzsike, már húzták is a harangokat, mint a katólikusoknál szokták meg reformátusaknál is, a keresztényeknél. Ment mindenki, gyűlt össze az egész község, még más községekből is mentek Erzsikének a temetésire. Akkor már emberek vótak csákányakkal, ásókkal, villákkal, melyik amivel tudatt, kiásták a köszob alatt, kivitték Erzsikét, visszatömték a helyet, ahol a legerősebb vót a kőkerítés, ott vitték ki Erzsikét. Ahogy mondta Erzsike, a keresztút közepibe temették el Erzsikét.

Temetés után következik az első este. Erzsikének a szeretője megy a lakásra. Lássa, hogy már nincsen senki se a házba, csak a pusztá ház. Megy az ajtóhaz, és azt kérdezi ajtótól:

- Mondd meg, ajtó, hogy hol van Erzsike!

Asz mondja az ajtó:

- Én nem tudam, mert rajtam ki nem vitték!

Veszi magát a legény, megy az ablakokhaz, sorra kérdezi az ablakokat, hogy hol vitték ki Erzsikét. Mindegyik ablak azt felelte nékije, hogy nincsen tudomása, mert ott nem vitték ki. Megy a kiskapuhaz, kérdezi a kiskaput, asz mondja a kiskapu: nem tudja. Kérdezi a nagykaput, nem tud rolla. Így vette magát az Erzsike udvarlója, és elment nagy búsan, keservesen, hogy legalább másvilágon se fog találkozni vele, nem tudja megtalálni.

Telik-múlik az idő, hát Erzsikének egy olyan gyönyörű szép rózsa lett a sírjára, nőtt, amilyent még emberi szem sohase látott. Egyszer egy szép napon arafelé sétált egy királylegény. Meglássa, hogy valamilyen új sír létezik a temetőn, ott a keresztútban, mikor ottan nem vót sír, és hogy tudtak az útban sírt tenni?

Megtekinti a rózsát Erzsikének a sírján, hát nem tudta a királylegény, hogy – mefejfája nem vót téve –, hogy kicsoda van ottan. Asz mondja a kocsisának:

- Menj, te kocsisam, szakítsd le azt a rózsát az én részemre!

Odamegy a kocsis, nem tudja leszakítani. Elmegy a királylegény, leszáll, már messziről a rózsza a legénynek a kezibe ugrik. Veszi a rózsát a királylegény, beteszi az ővjibe, aval visszatér a kastélyban, mingyár a gyönyörű szép virágot, rózsát, vázába vizet tett, és az asztal közepire helyezte a rózsáját.

De hát ez is ez legény vót, nőtlen, királylegény, nőtlen, fiatal vót, ő viselte a királyságot.

Telik-múlik az idő, de hát ennek a királynak a szobájába senki se vót nő, mint a szakácsnő, hogy vitte az étkezést, a takarítást is, mindenfélét ő szokott végezni. És reggel, mikor felkőtt a királylegény, úgy maradt az ágya vetetlen, úgy vót az ágya vetetlen egész nap. Ha az ő szobáját nem bírta reggel kisöpörni vagy pórtörölni, úgy vót a szobája, ahogy hagyta. Mert az neki az vót a szeszélye, hogy ő tegye rendbe az ő szobáját, és nem más.

Senki bejáró szakácsnőn kívül nem vót a királylegénynek.

De ahogy a rózsát odavitte, reggel korán felkőtt a királylegény, éppen csak hogy megmosakodott, átötezett, megreggelizett, mingyár vadászatra ment. Ahogy element, a rózsza kiugrik a vázából, kecskebukát vetett, Erzsikévé vátozott, nekifogott, gyönyörű szépen megvetette a királylegénynek az ágát, kitakarította a szobáját, port törölt, akkor el-elnézte, a szobába még mi van megtennivaló, előszedte a királylegénynek a cipőit, gyönyörű szépen kipuccolta, úgy, hogy ragyogtak a lábbeliji a királylegénynek, mint a tükör. Ruháit rendbeszedte, levasolta, mire a királylegény került vóna haza, ő visszakérült csakis a vázába.

Bemegy a királylegény, mikor belép a szobaaajtón, mikor beteszi a lábát, már nem mert már a padlóra lépni, mert olyan vót a padló is, hogy mind a tükör úgy vót, mind a fényes nap. Nem tudta elképzelni a királylegény, hogy az ő élete lefolyásán már huszonharmadik évbe vót a királylegény, de még egy ilyen rend és egy ilyen tisztaság az ő szobájába sohase vót.

Összeszedte a királylegény az egész szakácsnő-fejőrnípeket, az egész udvari népet, hogy ki járt az ő szobájába, és ki csinálta ezt a rendet. És bárki vót is, akárki tehene bornyúja vót, egész bátran mondja meg, mert semmi bántódása nem lesz, hanem gyönyörű szép ajándékkal fogja meglepni. És hogyha lány, nem nézi, hogy kié, kié nem, ha mingyár cigánylány is, feleségül fogja venni. (De erre egyenesen ki, hogy ki tette ezt a rendet, és ki csinálta a királynak a szobájában.)

Másik nap szintén elmegy a király hazúról, de már a kíváncsiságból még nagyobb rendetlenséget csinált a szobájába, mint annak előtte szokott lenni. Már nem állatt a takarítás után, hanem próbára tette, hogy nézze meg, hogy azan a nap is úgy fog lenni, mind ahogy történt mostan.

Reggel ötözik a királylegény, és elmegy tovább vadászni. Este, amikor vadászatról hazakerül, még nagyobb rend és nagyobb rend, gyönyörűség, szépség vót, és olyan finom illat vót a szobába, olyan illatát árasztatt a rózsa, hogy nem győzte a királylegény a levegőt szívni. Nem tudta elképzelni, hogy mi lehet. Arra gondolt a király, hogy lehet valamilyen rossz szellem, lehet valamilyen varázslat, vagy őtet el akarják varázsolni. Már nem akart menni, már félt a szobájába lemenni, hogy ne-hogy őtet evarázsolják. Hanem vót neki egy nagyon régi embere, aki még az édes-
apjának vót a bejárója. Asz mondta az öregnek:

- Nézz ide, öregem, hogyha te meg tudad lesni, meg tudad fejteni nekem aztat, hogy ki jár be az én szobámba, s ki takarít, hát tudd meg, hogy boldoggá foglak ten-ni az öreg életedben.

Jól van, az öreg mingyár vállalkozatt is a királylegénynek a kérésire, második este bement a királylegényhez a szobába, és befeküdt az ágy alá.

Az öreg reggel, mikor a királylegény felkelt, elment vadászatra, az öreg bent ma-radt az ágya alatt. Amiután elment a királylegény, csak látja egyszer az öreg az ágy alól, hogy kiugrik a rózsa a vázából, lebukik a földre, mikor lebukszázik, egy olyan gyönyörű szép fehérníp támadt belőle, amilyent még emberi szem soha nem látott. Hozzálátatt a takarításhoz, takarított, rendbe tett mindenfélit, mikor mindenfé-le rendbe vót téve, akkor visszament a virágvázába. Este, mikor hazajön a király-
legény, még hétszerte szebb rend vót a szobájába téve, mint annak előtte. Mingyár kérdezi az öregjít:

- Na, mondjad, öregem, mit láttál, mit tudsz, és mit hallottál?

Asz mondja az öreg:

- Felséges királyam, grácia főjöm fölött, tudd meg, hogy neked van egy rózsád, amit a vázába tartosz, és az a rózsa csinált mindenféle rendet a szobádban. De azt is tudhatod – asz mondja –, hogy egy olyan fehérníp, amilyent te az életeden keresz-tül még szemeddel sohse láttál.

Asz mondja akkor a király, hogy:

- Na, jól van, öregem – asz mondja –, vedd tudomásul, hogy ha én aztat meg tudam fogni, amint mondtam neked, hogy boldoggá teszlek az öreg napjaidba, nem kell többet gondolkozzál már mától kezdve.

Akkor föltette a királylegény magába, hogy lesbe fog ő menni.

Úgy is tett. Elment ő vadászni, de embereket tett, aki lyukat ásatt az épület alá, hogy ő ott az épület alól tudjan bekerüni az ágy alá, hogy ő meg tudja lesni, hogy mit csinál a rózsa. Úgy is tett.

Telik-múlik az idő, mikar már végrehajtották a parancsát a királylegénynek, akkor ő vette magát, és beállt az ágy alá. Már mikor látta a rózsa, hogy nincsen a házba senki se, a királylegény elment, szépen kiugratt a vázából, és hozzálátatt a

takarítottáshoz. Mikor végzett vóna a takarítással, hogy mindenféle rendbe vót, akarta vóna a legény elfogni, csak kecskebukát vetett, és a rózsa visszament a vázába, megkésétt a királylegény, nem tudta elfogni. Ez így ment egy kerek hétig, minden nap a királylegény lesbe vót, de sehogy se tudta azt a pillanatot megelőzni, hogy ő a lányt efogja, mert mindég a lány megelőzte. Mikor a lány visszament a vázába rózsa képibe, eleget vette a rózsát, szagolta, csókolta, a keblihez szorította, eleget kérte:

- Kedves szívem, csak egyszer szólaljál meg, tégy boldoggá engemet, és ne hagyjál engemet árvaságra, legyél az enyém örökre! – De a rózsa csak rózsa vót, se nem felelt, se nem mondott semmit se. A harmadik hét leteltjére sikerült a királylegénynek a terve: mikor a lány hozzálátott a takarításhoz, még semmivel se vót a takarítással, kiugrott a legény az ágy alól, és elkapta a lányt. Asz mondja neki:

- Na, nézz ide, szívemnek szerelme, én a tiéd, és te az enyém! Nem kérdezem én tetőled, hogy ki vagy, ki nem vagy, mától kezdve feleségem lész.

Na, a leány nem vonakodott egyáltalán a királylegénynek a kérésitől, mert nagyon szép vót a királylegény, megtermett szál ember vót, és szét vót ő is, azonnal összeházasadtak.

Nagy lakodalmat csaptak, vígan vótak, nekifogtak az élet sorsához. Telik-múlik az idő. Erzsikének gyönyörű szép két fia lett és három lánya. Öt gyereke lett. De hát olyan istenfélő vót a király meg a gyerekei, hogy mindennap és minden ünnepnapon templomba ment. De Erzsiket soha nem ment a templamba, ő mindig otthon maradt. Nekije, mikor a templamba kellett menni, mindig vótak más dógai, amivel ő efooglalja magát.

Hát má úgy telt az idő, hogy a nagyobbik fiú ott állatt, házasság előtt lett vóna. Asz mondja egyszer a nagyobbik fiú az idesanyjának:

- Te idesanyám, én nem tudom aztat elképzelni, aztat tudam, hogy te is keresztény vagy, de hogy te a templamba nem mész sohase, én aztat nem tudam elgondoni, hogy te mér nem mész soha templamba?!

Hát mindenesetre, hogy már fel vót tűnve a férjinek is, az egész gyerekeinek is, hogy Erzsike soha templamba nem megy, még ünnepnapon se, hiába jött karácsony, hiába jött húsvét vagy pünkösöd, ő a templamba sohase nem ment, Erzsike. Nekije mindég dóga vót. Asz mondja a király egy nap nekije:

- Szeretett kedves feleségem, én szépen kérlek tégedet, készülj fel, és gyere a templamba. Hiszen – asz mondja – itt van a fiúnk – azt mondja –, mingyár kell nő-süljön – asz mondja –, esküvőre kell menjen, és te a templomba még sohse jössz!

- Hallgass ide, kedves férjem, én is szeretnék elmenni, de én egyáltalán a szobából ki nem mehetek.

Mert Erzsike – hogy össze ne keverjem a szavamat – az alatt az idő alatt sohse járt ki a szobából. Ahogy ő átvátazott az ő felnőtt testjibe, ő a szobából ki nem járt

sohase. Ő mindég bent a szobába vót nekije dóga, és vót amit ő csináljon. De akkor a férje csak ráállatt, hogy „Gyere, anyukám, gyere, szívem, így szívem, úgy szívem.” De Erzsike: – Nézd, én nem mehetek a szobából ki!

S akkor kérdezi az ura, hogy miért.

S akkor elkezdte magyarázni az ő első életjit, a leánykori életjit, hogy hogy tötette el, és hogy sikerült nekije. És azt mondta:

- Én amihelyt kiléptem a szobából – asz mondja –, hogy kimegyek, a szabad földre lépek, engemet az első udvarlóm, akit a hódvilág adott, engemet azonnal el fog ragadni tölled. Nem akaram a gyermekeimet és tégedet... nem szeretnék árván hagyni. – Asz mondja: – De hogyha már annyira kedved van, hogy a templomba menjek, én is elmennék, és elmegyek, de csak olyan tétel mellett, hogyha innen egy olyan perzsaszőnyeget fogsz húzni a szobából a templamig, amelyiken ne legyen egy ennyi hézag, hogy egy tű beférjen, egy olyan széles perzsaszőnyeget húzal. Mer hogyha csak egy olyan hézag lesz a szőnyegen, mint egy tűnek a hegye, akkor ott kiugrik a vőlegényem, és engemet eragad.

Mingyár a király súlyt fektetett a feleséginek a kedvire, hogy tudjan a felesége is egy kicsi üdvösséget venni magába, el tudjan menni a templomba. Azonnal szőnyeget szőtтетett a király, a legfinamabb és a legerősebb szőnyegeket futtatatt a szobától egész be a templamig. Még a templamat is mind szőnyeggel ellátta.

Egy vasárnap reggel megindult az egész családjával a templomba menni. Átkarolta az egyik felől a férje, a másik felől a nagyobbik fia. És úgy a gyerekei is mind kéznélfogva, úgy mentek a templomba.

Hát mi történt?! Mikor a templom ajtajához értek vóna, hogy bemenjenek a templomba, egy tűhegynyi hézag vót a szőnyegen, és már ott állatt, várta Erzsikét az első udvarlója. Mikor odaér Erzsike a templom ajtajához, lássa az első udvarlóját maga előtt. Megfogja a legény Erzsikét és asz mondja:

- Gyere, Erzsike szívem, a fonóba!

Asz mondja akkor Erzsike:

- Nem mejek én, eddig se mentem vóna, az Istenre kérlek, és hagyjál békit nekem, utánam többet ne járjál, mer én a fonóba többet nem mejek.

Én férjhez vagyok menve, családam van, és családam közt akarok élni. Menj az Isten hírvél, és nekem hagyjál békit!

Akkor asz mondja a vőlegénye:

- Hogyha te eztet mondtad vóna nekem első fogásan is, nem kellett vóna meghaljan se anyád, se apád, sem te, és én mentem vón az én dógamra.

De te Istent nem említettet nekem sohase; mától kezdve élhetsz és járhat sz boldogul, mert én utánad többé sose járok.

Ezzel Erzsike elment a templamba, vége lett a misének, hazamentek, boldogan éltek ez mái napig is, viseli Erzsike... növeli a gyemekeit, kiházásította, viseli a királyságát, még ma is élnek, ha meg nem hóttak.

A mesémet elmondtam.

Itt a vége, fussanak véle!

POPOLVÁR¹

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy király. Három fia született a királynak – a két nagyobbik okos volt, a legkisebbik ostoba. Iskolába se járt, csak a hamuban játszott naphosszat.

Egyszer a királynak ellopták a kedvenc madarát. Búslakodott a király a madarra után, mert az mindig a vállán ült, és gyönyörűen énekelt neki, szomorú volt hát, hogy ellopták tőle. Mondja a királynak a legidősebb fia:

- Atyám és királyom, megyek, és megkeresem azt a madarat, valahol csak rá kell találnom.

Kiválasztott egy kedvére való lovat, annyi pénzt vett magához, amennyit csak akart, és elindult, hogy megkeresse a madarat. Igen ám, de megérkezett egy idegen országba, és betért egy fogadóba, amelyről azt beszéltek, hogy ott az ételt-italt ingyen osztogatják. Leült a fiú is egy asztalhoz, hát abban a minutumban ott terem egy lány, italt tesz asz asztalára, és maga is letelepszik, elővesz egy pakli kártyát, kevergeti, és hívogatón néz a fiúra. S mert a legidősebb fiú szeretett kártyázni, így szólt:

- Talán kártyázni akarsz velem?

- Hogyne, szívesen játszom veled, ha kedved tartja, mert én is szeretek kártyázni.

No, elkezdtek játszani. Eleinte a lány hagyta, hadd nyerjen a fiú, s úgy tett, mint aki csapnivalóan kártyázik, de aztán ő kerekedett felül, hogy végül a fiú már levegőhöz se jutott, s annyit nyert, hogy elnyerte tőle minden pénzét.

- Nincs több pénzed? – kérdezte a fiútól. – Akkor kölcsönadok, hiszen van még egy lovad.

A ló fejében pénzt adott a fiúnak, de azt is elnyerte, s végül elnyerte magát a fiút is. Amikor már a fiú is az övé volt, kikergette a fészerbe fát vágni.

1 A harmatban fogant hajadon (szlovák fantasztikus mesék), Mária KOSOVÁ-KOLEČÁNYI válogatása (fordította: Körtvélyessy Klára), Európa, Bp., 1988. 20-31. AaTh 550.

- Most már a szolgálóm vagy, s azt kell tenned, amit parancsolok! – mondta a fiúnak. A királyfi nem szokott a favágáshoz, így aztán csak ült.

Mondja a király második fia:

- Ej, atyám, királyom, elment a bátyám, megyek hát én is.

Mondja erre a király:

- Végy magadhoz annyi pénzt, amennyit csak akarsz, válasz egy lovat, és ereddj.

Felkerekedett hát a második fiú is, és elérkezett ugyanabba a fogadóba, ahová a bátyja. Vele is kártyázni kezdett a lány, míg el nem nyerte őt magát is, s akkor kikergette a fészerbe a másik fiúhoz fát vágni. Amikor a két testvér meglátta egymást, mondja a fiatalabbik:

- Hát te mit keresel itt?

- Fát kell vágnom – mondja a másik. – Hát te is itt vagy?

De volt a királynak egy harmadik fia is, Popolvár, az ostoba.

Az is odament az apjához:

- Hej, atyám, királyom, elmentek a bátyáim, megyek én is.

Mondja erre a király:

- Ugyan hová mennél, te tökkelütött? Mit tudsz te, amikor naphosszat csak a hamuban játszol? No de ha mindenáron menni akarsz, fogd azt a legalávalóbb, leg-hitványabb kancát, mert kár neked a jó ló, és ereddj!

Felült Popolvár a hitvány kancára, vitt magával egy rossz puskát meg pénzt, amennyit jónak látott, és ment isten hírével.

Ahogy ment, mendegélt, akárcsak a két bátyja, ő is odaért a fogadóhoz, de nem tért be. Továbbment, s látja, hogy az úton egy halott ember fekszik. Tüstént bement a városba, bejelentette, hogy az úton egy halott ember fekszik, és a saját pénzén eltemettette. Aztán folytatta az útját, talált egy másik halott embert, azt is eltemettette. Ahogy ment tovább, talált egy harmadikat is, eltemettette hát azt is. Elhagyta a várost, megy, mendegél, s ahogy visszapillant, látja, hogy három farkas fut a nyomában. Hirtelenében nem volt hova menekülnie, de az út mentén állt egy eperfa, leugrott hát a lóról, és felmászott a fára. A farkasok széttépték és felfalták a lovat, és uccu, föl az eperfára, hogy őt is szétszaggassák. Jobb híján elvágta az ujját, vérét a farkasokra csöpögtette, s azok a csöpögő vért kapkodva felfalták egymást. Amikor már egyikük se mozdult, Popolvár lemászott, és most már gyalog folytatta az útját. Éppen egy kis erdőhöz ért, amikor odamegy hozzá egy róka, és azt mondja:

- Ezentúl, királyfi, veled tartok, és jól figyelj arra, amit mondok, mert nagy segítségemre leszek. Keresd a madarat, és hallgass rám, tőlem mindent megtudsz.

A róka elől ment, a királyfi utána.

- Vegyél egy harapófogót, egy kalapácsot meg egy kést, hogy legyen szerszámmod – mondta a róka.

És ment, a királyfi meg követte. Megérkeztek egy idegen országba, a vörös tenger partjára, ahol egy kacsalábon forgó kastély állt. A kastélyban Sipsindilona, a gyönyörű királykisasszony lakott. Mondja a róka a királyfinak:

- Látod, ez a királykisasszony lesz a feleséged. Most háborúban áll más királyokkal, és olyan kardja van, aminek ha azt mondják, „vágj, kardom,” akkor vág.

Hazaérkezett a királykisasszony a csatából, és lefeküdt aranybölcsőjébe. Aranyhaját kifonta, és leeresztette a bölcsőből.

Addig ringatta magát, míg el nem aludt.

- Most nézz be a középső ablakon – mondta a róka a királyfinak –, és ha a bölcső már nem ringatózik, faragj egy fenyőcöveket, fúrj a padlóba egy lyukat, tömd bele a királykisasszony haját, és verd be a cövekkel!

Popolvár így is tett.

- Most pedig vágj ki egy csipkebokrot, és addig verd vele a királykisasszonyt, amíg könnyöroggni nem fog neked!

A királyi kivágta a csipkebokrot, bement a királykisasszonyhoz, és rásuhintott. Az tüstént felpattant, de tovább nem mozdulhatott, mert a haja fogva tartotta. Erre nyúlna a kard után, hogy lekaszabolja a fiút, de az idejekorán elrejtette. Veri a királyfi a királykisasszonyt, és minduntalan megkérdezi:

- Leszel-e olyan, amilyen voltál?

Az meg mindig csak úgy válaszol:

- Soha nem leszek olyan!

De amikor ütött a tizenkettedik óra, a királykisasszony tüstént megadta magát:

- Ne üss, ne üss, olyan leszek, amilyen voltam; te az enyém, én a tiéd. Már olyan vagyok, mint te.

Mert a királykisasszonyt elvarázslták. De a királyfi nem hitt neki, és tovább verte egy óráig. Ekkor szabadon engedte, a királykisasszony megölelte, és így szólt:

- Te az enyém, én a tied.

Mert a királyfi megszabadította a gonosz varázslattól. Aztán megkérdezte tőle, hová igyekszik, hogy ilyen messzire eljutott.

- Keresem az apám madarát, mert ellenségei ellopták tőle – mondta a fiú.

- Nekem is volt egy aranykancám – mondja a királykisasszony –, azt is elloptatta valaki.

Letelepedtek a fekete tenger partjára, és beszélgetni kezdtek.

- Simogass meg – mondta a királykisasszony –, mert úgy szeretem, ha valaki a hajamban turkál.

A királyfi megsimogatta a haját, s közben kitépte egy arany hajszálat, de nem merte bevallani, nehogy a királykisasszony megharagudjon rá. Az ujj köré tekerte a hajszálat, betette egy gyufásdobozba, és a tengerbe dobta.

Van úgy, hogy a vizeken hajók járnak, és kifogják a híreket, hogy mi újság a nagyvilágban. Ezt a skatulyát is kifogták, és vitték a királynak, hogy mit találtak.

Mondja erre tüstént a király:

- Eredj, és keresd meg ezt a királykisasszonyt!

De Popolvár azt mondta, hogy neki a madarat kell keresni.

- Ha menned kell, akkor hát eredj!

Elérkezett Popolvár egy idegen országba, elfogta az őrség, hogy mit keres itt, s tüstént jelentette a királynak, hogy elfogtak egy idegent. A királyfit a király elé vezették. Az megkérdezte, mi járatban van.

- Elveszett az apám madara, azt keresem.

A királynak volt egy patkója a királykisasszony kancájáról.

- Ha nem talárod meg ezt a kancát, egy fejjel kurtább leszel – mondta a királyfinak.

Megérkezett Popolvár egy másik idegen országba, s ott is elfogta az őrség. Amikor a király elé vezették, kérdezte a király:

- Mi járatban vagy itt?

Feleli Popolvár:

- Ilyen és ilyen madarat keresek.

- Felőlem keresheted, de van itt egy aranykantárom, s ha nem hozod ide a hozzá való kancát, egy fejjel kurtább leszel.

A kantár a királykisasszony kancájáé volt. A róka pedig egyfolytában a királyfi oldalán ment, és ismételtette, hogy csak órá hallgasson.

Megérkezett Popolvár a harmadik királyhoz, hát ott találta a madarat meg a kancát is. Csakhogy mindkettőt erős őrség őrizte. Mondja neki a róka:

- Most menj, és vedd el a pálinkát, utána majd az istállóban adnak neked szállást – mert Popolvár koldusgúnyába bújt.

- Van-e, öreg, pálinkád? – kérdezte a királyfi egy öregembertől.

- Hogyne volna, tessék, igyátok!

Utána elmondták a kapuőrségnek, hogy az öregnek van pálinkája.

- Ha nekik adtál, adj nekünk is!

Az öreg adott az őrségnek is. Megitták a pálinkát, és egytől egyig elaludtak. Amikor már mindnyájan aludtak, a királyfi fogta a madarat meg a kancát, és uccu neki!, visszament a másik királyhoz, akinél a kanca kantárja volt. A király tüstént megdicsérte, hogy visszahozta a kancát. Mondja Popolvár:

- Ne csukjátok be az istállónak sem az ajtaját, sem az ablakát, mert nagyon meghajtottam a lovat, és izzadt.

Popolvár a rókától tudta, mit mondjon, hogyan cselekedjen.

És megint vett pálinkát, átöltözött koldusnak, és aludni tért az istállóba. A kancára rögvést feltették az aranykantárt. A királyfi leitatta az őrséget, s amikor már

mindenki aludt, felpattant a kancára, és uccu neki! Már övé volt a kantár meg a kancsa is. Megérkezett a királyhoz, akinél a patkó volt.

- No, de derék dolog! – mondta a király.

Megdicsérte a királyfit, pénzt is adott neki. Sétál Popolvár a városban, s mondja neki megint a róka:

- Vegyél csak pálinkát, különben nem boldogulsz!

A királyfi ismét leitatta az őrséget. A patkót a király még korábban felverette, mert éppen ez hiányzott a kancáról. Popolvár azt is meghagyta, hogy se az ajtót, se az ablakot ne csukják be, mert nagyon meghajszolta a lovat. Nem is csukták be. Így aztán, amikor leitatta az őrséget, éjszaka mindenestül megszökött. Megérkezett a királykisasszonyhoz, Sipsindilonához.

- Hagyjunk itt csapat-papot, s menjünk az apámhoz!

Vett ez jó lovat, az aranykantáros paripát a királykisasszonynak adta. És mentek, mendegéltek, már az öreg király országában jártak, s a királyfi örült, hogy megtalálta a madarat s hozzá még feleséget is. Csak éppen a bátyjairól nem volt semmi híre. Megérkeztek a városba, ahol a két testvért a fogadóba zárták. A két királyfi közben betörte a fogadó ablakát, s emiatt éppen az akasztófára vitték őket; elsőnek az idősebbiket. Mondja a legkisebb királyfi Sipsindilonának:

- Várj itt meg, én megnézem, mi az a nagy tömeg.

Közelebb ment, hát látja, hogy a bátyját viszik az akasztófára. Nem árulta el, hogy felismerte, hanem tüstént odament az urakhoz, hogy kiválthatja-e az elítéltet.

- Megérdemelte a büntetését – mondták az urak –, s mert nem volt, aki kiváltsa, fel akartuk akasztani.

Popolvár kifizette a váltságdíjat, a bátyját szabadon engedték.

- Van még egy rabunk – mondták az urak.

Popolvár azt is kiváltotta, s látja, hogy a középső testvére volt a rab. No, elindultak, és beszélgetni kezdtek.

- Mit követtetek el, hogy akasztófára vittek benneteket? – kérdezte Popolvár.

A királyfiak elmesélték.

- Én megismertelek benneteket – mondta a legkisebbik –, hát kifizettem a váltságdíjat. – Most mit tegyek? – mondja aztán Sipsindilonának. – Várjatok itt meg, én bemegyek a városba, s veszek egy lovas hintót.

Vett még ruhát is, mert a bátyjai szolgagúnyában voltak. Amikor felöltöztette őket, beültek a hintóba, ő pedig az asszonyával lóháton követte a két királyfit.

- Hé, te – szól egyik a másikához –, mi ketten a lovainkat is eltékoztoltuk, s nem viszünk apánknak semmit, ez a tökkel-ütött meg viszi a madarat meg az asszonyát is. Most mitévők legyünk? Mit szól majd az apánk?

Ahogy mennek az úton, látnak egy kutat. Mondja a legkisebbik fiú:

- Megitatom a lovakat.

Leugrott a lóról, vizet húzott a kútból, s megitta a két királyfi lovát is. Ekkor a két bátyja megragadta, és a kútba vetette. A róka csak annyit mondott:

- Ne keress új utat, tartsd magad a régihez!

Mondja a legidősebb királyfi Sipsindilonának:

- A feleségem lesz! A madarat pedig a középső fivérem találta meg!

Hétszer kellett Sipsindilonának megesküdnie, hogy nem árulja el őket. Diadalmasan érkeztek haza, hogy megmutassák apjuknak, mire mentek. A király semmiről se tudott, hát nagy örömmel fogadta őket.

- Az a szerencsétlen naplopó öcsétek szintén útnak indult – mondta.

„Meg is találta, amit kerest, de annyi szent, hogy többé nem látod” – gondolta magában a két fivér.

A legidősebb királyfi nyomban esküvőt akart csapni.

- Várnod kell hét esztendőig, akkor aztán megtartjuk az esküvőt – mondta neki Sipsindilona.

- De hát miért? – szomorodott el a királyfi.

- Van egy váram – felelte Sipsindilona –, amit el akarok adni. De mert nagyon messze van, sok időbe telik, amíg visszaérek.

Magában azonban arra gondolt, hátha életben van még Popolvár.

- Nem is maradok itt tovább, hanem elmegyek a városba.

De nem azért ment oda, hogy a várat eladja, hanem építettett magának egy fogadót, pince meg fürdő is volt benne, s senkinek sem árulta el, kicsoda ő. Ingyen etette-itatta a vándorokat. Ha betévedt a fogadóba egy szegény ember, ehetett, ihatott, még meg is fürödhetett. Sipsindilona felakasztotta a fürdőbe a tulajdon arc mását, s odaállított egy szolgát, hallgassa ki, mit mondanak a vándorok, amikor meglátják a képen Sipsindilonát, hátha rátalál a legkisebbik királyfira.

Történt egyszer, hogy fuvarosok mentek az úton, és ők is meg akarták itatni a lovaikat. Hát látják, hogy a kútban egy ember van. Tüstént kihúzták, és a róka, amely azóta is ott kujtorgott, és várta, hogy a királyfit kihúzza valaki, varázskencőcsöt hozott, és megkente vele a testét. Popolvár feltápáskodott.

- Ej, de mélyen aludtam! – szólalt meg.

- Örökre elaludtál volna, ha nem mondom neked, hogy ne keress új utat, hanem tartsd magad a régihez. Megmentetted a bátyáid életét, ők meg odadobtak a halálnak. Tudod-e már, miféle róka vagyok én?

- Nem.

- Halott voltam, de kikergettek a másvilágról. Lefeküdtem hát az útra, hátha megvált valaki. Háromszor feküdtem le, s te háromszor temettetél el. Aztán átváltottam három farkassá, és fölfaltam a lovadat. Ezért voltam a segítségedre.

Megmondta még a királyfinak, hol találja a feleségét, s hogy Sipsindilona vár rá. Amint ezt kimondta, nem maradt belőle más, mint egy kupac por.

Elindult hát Popolvár, ment, mendegélt, míg meg nem érkezett a városba. A ruhája rongyos volt, mert szétázott a kútban. Járja hát rongyosan a várost, és látja a feliratot, hogy itt ingyen kvártélyt meg fürdőt adnak. „Én bizony bemegyek, mert pénzem, az nincs” – gondolta magában. Bement a fogadóba. Kérdezi tőle a szolgál, mit kíván.

- Éhes vagyok – feleli a királyfi.

Levitte a szolgál a pincébe, új ruhát adott neki, aztán a fürdőbe vezette.

- Fürödj meg, mert a fogadót urak is látogatják, s szégyen volna, ha koldus ülne közöttük.

Aztán szappant, törülközőt adott neki, hogy mosakodjon, szárítkozzon meg, utána pedig menjen a fogadóba. Amikor Popolvár megfürdött, látja Sipsindilona arcképét, és fészülködés közben így beszél magában: „Pontosan olyan, mint az én asszonyom.” – Amint elkészült, bement a fogadóba. A szolgál nyomban ételt-italt hozott neki, és elment jelenteni Sipsindilonának, mit mondott az idegen. Sipsindilona nem mutatkozott a vendég előtt, csak az inassal küldött neki pénzt, hogy vegyen rajta tüt, cernát meg hasonló szükséges holmit. Jómaga bement a városba, és egy sátorban árulni kezdett, hogy a királyfi tőle vásároljon. A szolgálólányának pedig meghagyta, hogy béreljen ki egy kis házat. Sétál a királyfi a városban, néz, nézelődik, mit is vegyen. És megállt pont a Sipsindilona sátra előtt. Vett tüt, cernát, mindenfélét, csak hogy Sipsindilona nem ismerte meg, mert már másképp nézett ki. Popolvár ellenben megismerte asszonyát. A megvásárolt holmit Sipsindilona egy papírba csavarta. Eközben a királyfi fogta magát, és elment.

„Na nézd csak, megveszi, aztán itt hagyja” – gondolta Sipsindilona, aki később vette észre a királyfi távozását. De addigra Popolvár már tudta, milyen házszám alatt lakik Sipsindilona.

Készakarva hagyta ott a vásárolt holmit, hogy legyen miért felkeresnie őt. Este odamegy a házhoz, hát az ajtó zárva van.

- Vettem nálad mindenféle holmit, s ott felejtettem, ezért vagyok itt – kiáltotta Popolvár.

Mondja Sipsindilona a szolgálólánynak:

- Vidd ki ezt a csomagot annak az embernek!

Mondja erre Popolvár:

- Gyufám sincs, szeretnék rágyújtani.

Sipsindilona azt válaszolta, hogy nem enged be senkit, nem áll szóba senkivel. De amikor a szolgálólány kinyitotta az ajtót, a királyfi zutty, beugrott a szobába. És tüstént megkérdezte Sipsindilonától, miért olyan gonosz, miért nem akar szóba állni senkivel.

- Én már pórul jártam, rám szakadt a baj, nem állok szóba senkivel, amíg az uram meg nem érkezik.

- De hát miért? – kérdezte a királyfi.

- Egy legény rám talált, kiszabadított, befogadott, aztán útközben megmentette a fivéreit a haláltól, s azok megölték, bedobták a kútba, engemet pedig megeskettek, hogy nem szólok semmiről. Hallottam, hogy az uram ott volt a fogadó fürdőjében, hát most itt árulok a vásárban, hátha valahol felbukkan, hátha rátalálok.

Mondja erre Popolvár:

- Én voltam abban a fogadóban, láttam az arcképet, és így beszéltem magamban: „Pontosan olyan, mint az asszonyom.”

Erre már felvidult Sipsindilona, megölelte, megcsókolta a királyfit.

- Te az enyém, én a tiéd.

És otthagyták a házikót, visszamentek a fogadóba.

Éltek, éldegéltek a fogadóban, és minden vasárnap elmentek a templomba. Előreültek, a király és a királyné közelébe. Amikor az orgonista a leghangosabban játszott, odarepült egy madár, az orgonista vállára ült, és úgy trillázott, hogy túlharsogta az orgonát. A mise felénél csengettek, Popolvár és Sipsindilona kiment a templomból. Amikor a mise végett ért, kiment a király és a királyné is.

- Ez a madár pont olyan, mint az enyém – mondta a király.

- A következő vasárnap megszólítjuk ezt a két ember.

A következő misén a király és a királyné korábban ment ki a templomból. Sipsindilona meg Popolvár már várta őket. Nyomban meghívták a királyi párt lakomára, hogy beszélhívőjük volna velük.

Harmadik vasárnap megérkezett a király és a királyné a lakomára. Ettek, ittak és diskuráltak.

- Honnan szereztétek ezt a madarat? – kérdezte a király.

Mondja erre a fia:

- Nagy utat tettem meg érte. Ellopták az apámtól, hát utána eredtem. Megtaláltam a madarat, feleséget is találtam magamnak, megmentettem a bátyáimat az akasztófától, s erre ők bedobták a kútba, s elvették tőlem a madarat meg a feleségemet is. Egymás között megbeszélték, hogy azt mondják majd a királynak, hogy az egyik a madarat találta meg, a másik Sipsindilonát, s hétszer is megeskették, hogy nem árulja el őket.

De Sipsindilona volt olyan okos, hogy vett magának egy fogadót, engem pedig egy róka támasztott föl.

- Akkor te a fiam vagy! – mondta erre a király. – Most hogy ítéljük el a bátyáidat?

- Atyám, királyom, ítélkezzen maga, én nem ítélem el őket.

Atyám engem ostobának tartott, őket okosaknak. Egy fogadóban voltak, betörték az ablakait, én kiváltottam őket, hálából megöltek.

Maga elé hívatta a király a két fiát, és így szólt hozzájuk:

- Nekem ti azt mondtátok, hogy egyikőtök megtalálta a madarat, a másik meg feleséget hozott a házhoz, s lám, a madár visszarepült Sipsindilonához. Megöltétek az öcséteket. Mit érdemeltek ezért?

Mondja a legkisebb fiú:

- Én megbocsátok nekik.

A király:

- Ha te meg is bocsátasz nekik, én nem!

Bekötötte a szemüket, és lelövette őket.

És a többiek addig ittak-ettek, míg az erek a seggükben meg nem repedtek.

(JÁKOB)¹

Volt egyszer egy király. Annak a királynak, ahogy megnősült, sose vót pulyájok.

De hát eljött, hogy a királynak kellett menni hadba. De a király aztat nem tudta, hogy az ü felesége teherbe esett. Addig odavót, hogy a gyerek meg is lett. Fiugyerek. De amikor a királynénak lett ez fiugyereke, akkor lett a szobajánynak is, akkor lett a szakácsniénak is. Mind a háromnak. De mind a háromnak fiu. Egyszerre. Mikor letött a királynak a hadja, jönne hazafele. A királynak ugy benött, hogy nagy szakálla vót, csüngött a szakálla. Fiatalember vót.

Azt mondja:

- Te pucer, szállj le, és keress egy kis vizet, mert ihatnám! Bár akarhogy legyen, iszok, mer nagyon ihatnám.

Leszállott.

- Király atyám – azt mondja –, grácia fejemnek, grácia!

- Ember, mi bajod?

- Csak a kerekvágásba van itt egy kis víz.

- Leszálllok én, iszok én abbul is.

¹ In.: Tűzoltó Nagymadár (Beregújfalusi népmesék és mondák; PENCKÓFERNÉ PUNYKÓ Mária gyűjtése), Hatodik Síp Alapítvány, Ungvár 1993. 44-51. AaTh 314 I. + AaTh 307

Leszállott a király, mikor behajlik a kerekvágásba, hogy iszik, az ördög odaugrott, elkapta a szakállát a királynak:

- Itt nem iszol vizet!
- Na, minek?
- Itt csak úgy iszol vizet, ha te nekem adod azt, amiről nem tudol odahaza.

Megállott a király, gondolkozik. Azt mondja:

- Te, tudod, mit miég azt a szeget is tudom, amit a nagyapámnak a nagyapja beleütött a gerendába, még arrul is tudok.

- Nem baj, te csak azt add nekem, amiről nem tudsz.
- Rendben van.
- Csináljuk meg a szerződést!

Megcsinálták.

- Na, most igyál vizet!

A király ivott vizet. Hazamegyen, mán a felesége szalad elibe a kisfiuval:

- Jaj, nézd csak, kedves uram, milyen szíép kisfiunk lett!
- Csak vidd el előlem, nem is akarom látni!
- Minek?

- Így meg így – azt mondja –, odaigiertem ennek és ennek. Én errül nem tudtam, hiába.

- Ó, ne törödj mán velem! A szakácsnak is, a szobajányának is lett. Odaadjuk aziét.
- Hát, jól van, na!

A király beleegyezett. Egyszer jön az ördög.

- No, te király, szíép az igiéret, de miég szebb, hogyha megadják!
- Gyere, itt van, ni, vigyed! Vedd fel!

Odaadta neki a szakácsniéjét.

Odamegyen, megkapja az ördög a filiét a fiunak, filiénél fogvást felvágja a vállára. Viszi a keresztutnak. A keretuton lelöki.

- Hallod-e, jössz velem?
- Én? Hogy menniék? Nekem jobb lesz otthon egy kis sült kolompiért enni, mint magával menni!
- Hű, ez nem az enyiém! – mondja az ördög.

Viszi vissza.

- Te király, velem ne triéfálj, ez nem az enyiém!

Akkor azt mondja:

- Itt van, ni, ez a tiéd!

Akkor adja mán a szobajányiét. Annak megkapja az orrát, a vállára löki, viszi a keresztutra, lelöki.

- Hallod, jössz velem?

- Hogy menniék? Otthon, ha egy kis ritkasültet eszek, akkor is jobb nekem, mint magával menni.

- Na, ez nem az enyiém!

Megkapta megint a vállára.

- Te király, velem ne triéfálj, mer most mán, ahol a kastiélyod van, ott víz fog folyni, ha nem adod ide az enyiémet!

Na, nem vót mit tenni, adja most már a király a sajátját.

Annak megkapta a tetejin a haját, a vállára vágta, viszi a keresztutra, lelöki, azt mondja neki:

- Te, hallod, jössz velem?

- Na, hát ha idáig eljöttem, majd megyek tovább is.

Megfogta és elvitte a pokolba. A pokolba amikor bevitte azt a fiut, megkereszteltiék Jákobnak. Kidűtöttek egy tőgyfát, annak a töve alá tettiék a keresztleveliét.

Neki szabad vót a pokolba mindenfele menni. A pokolbul is kiszabadult.

Beniézte a poklot mindenfele, beniézte, bejárta, és ü kiment magának.

De vót egy királykisasszony, még jánycseliéd vót, el lett átkozva. Ezek átkozták el, ezek az ördögök. Lefeketedett, olyan fekete vót, még feketiébb, mint a csereszene. És a városa is. Az egiész városa is olyan vót.

És ü mondta, hogy vóna olyan ember, aki kibirna tartani három iéjszakát, hogy az ördöghöz ne szólna, fele királtságát, és felesiegül menne hozzá.

Eztet Jákob meghallotta, odament.

- Én eljöttem, királykisasszony, hogy én kitartok.

- Te Jákob, tudtam, mikor még anyádba annyi vótál, mint egy köleskásaszem, hogy fogok viéled beszélni. Én tudom, hogy te királyfi vagy, de te nem birod ki.

- Én ki!

- Hát akkor – azt mondja –, jól van. Felesiegül megyek hozzád, és te leszel a király.

Leült Jákob egy szobába, egy külön szobába. A királykisasszony cigarettákat, dohányokot, kártyát, pipát, mindent, bort, mindent neki oda, hogy ü egyen, mullasson ott magába.

Aj, de itt jönnek azok az ördögök, de annyian, hogy óriási!

- Hát te, Jákob, hát te jöttiél ide? Te jöttiél felváltani a fekete királykisasszonyt? Adjátok csak ide, hadd daráljam össze!

A másik azt mondja:

- Adjátok csak ide, hadd főzzük megfele!

A másik:

- Vágjátok össze, hadd főzzünk belőle szappant!

Ide-oda, hiába beszéltek, ü nem szólott egy szót se. Ü csak evett, ivott, kártyázott, de nem szólott egy szót se.

Egy este.

Felkől reggel a királykisasszony, látja, hogy mán térgyig megfehiéredett.

És a városnak is annyi riésze. Bemegyén, csókolja, öleli, jaj, miég kiét iéjszakát tartsa ki!

Igen ám, de eljött a sánta ördög. Az kezdett oszt azut beszíelni!

Azt mondja a sánta ördög:

- Vigyázzatok csak, én vágok egyet a feje tetején, olyat, hogy kiugrik a velő a nagyapjának a földjire.

E meg csak ennyit mondott:

- Vágod te az anyád...

Na, összetapsoltak az ördögök, elszaladtak, ez elfeketedett egiészen, a királykisasszony, vissza.

- Jákob, tisztulj, takarodj, nem akarlak látni se, ha te má azt a kiét iéjszakát nem birtad ki! Hát takarodj el!

Jákob elment. Megyén Jákob egy puskáva viégigfele az uton. Látja, hogy két ember áll az uton, és nagyba tanácskoznak, és fiélig verekednek.

- Emberek, emberek, minek verekednek maguk?

- Na, minek verekedünk? Aziért verekedünk, hogy itt maradt az apánkru ez a bakancs, ez a tarisznya és ez a dógja, és maradt ez a sipka. Hát mondja csak meg, mire való ez? Tessiék csak megniézni!

A fejibe tette.

- Na, lát maga engem?

- Nem.

- Na, ez arra való, ha ezt a fejibe teszi, nem látja senki.

- Hát ez a bakancs mire való?

- Dugja csak bele a lábát! Azt mondja: „Hipp-hopp, ott legyek, ahon én akarok!”, rögtön ott van.

- Hát ez a tarisznya mire való?

- Ez a tarisznya arra való, mondja meg neki: „Huzd sziéjjel magad, tarisznya, ti meg hess, bele mind, te meg, dógja ne felejtkezz!” Az ugy összetöri, csak a csonot rázza ki belőle.

- Igen?

- Igen.

- Na, hát akkor meg – azt mondja –, elosztom én köztetek.

- Jaj, tán az Isten hozta magát ide, hogy elossa!

- No, hallgassatok ide! Álljatok ide! Én lüvök egyet. Aki legeliébb idehozza a golyót, azié lesz mind.

- Jaj, az Isten hozta magát ide!

Ez osztán kilütte a golyót, azok meg máig is szaladnak...

Ü meg felhuzta a bakancsot, a sipkát a fejibe tette, és hun állott meg megint? A fekete királykisasszonyná megint.

A királykisasszony kiment a kertbe, és ü meg szedett egy vesszőt. Nyúl a királykisasszony, hogy leszakit magának egy szilvát, rávág a kezire. Nyúl a királykisasszony, hogy szakit egy kis ribizlit, ü rávág a kezire.

Azt mondja a királykisasszony:

- Istenem, mi lehet ez, hogy niékem a saját magámiéhoz nem szabad nyulni, ahova nyulok, mindenütt ütik a kezemet?

Bement. Na, Jákob nem is szólt hozzá semmit. Csak bement egy külön szobába, leült, ülik magának.

Jaj, jönnek az ördögök! Annyira, hogy óriási! Mondnak fűt, fát. Jákob nem szól semmit, csak elgondolta magában, hogy „huzd szíéjjel magad, tarisznya, ti meg, hess, bele mind, te meg, dógja, ne felejtkezz!” Reggel csak a csontjukat rázta ki. A királykisasszony felfehiéredett.

Második este megint. Már akkor fiélig a királykisasszony. Jaj, ugy kereste, az összes szobát bejárta, megyen, niézi, nem lát senkit. Kiabál:

- Hát mutassa meg magát, ki az, aki iéngem vált felfele!

Megszóal:

- Én vagyok!

- Jákob? Hát hogyhogy te vóná?

- Én vagyok, akarsz látni?

- Akarlak.

Megemelte a sipkáját.

- Na – azt mondja – esmérsz?

- Esmérlek. Jaj – azt mondja –, az Isten áldjon meg, még egy iéjszakád van!

- Ne fiélj, most mán kibirniék még tizet is! A tarisznya segitségévē.

Na, jól van. Akkor oszt ugy tett vót harmadik este is. Felváltotta, megfehiéredett, a város is, ü is, na most mán lakadalmat csináltak. Igen, de itt baj van! Jákobnak nincsen keresztlevele. Jákobnak menni kell a pokolba a keresztleveliér, mer máskiépp nem tudnak megesküdni.

Elindult Jákob menni. Megyen ü, hát lássa, hogy kiét asszony, az is rakja a tüzet. Forr az üst, ez is rakja a tüzet, mikor a legjobban forr az, akkor megfogja az üstöt ez is, oszt önti szemközt, az meg önti azzal a forró vízzel szemközt. Őtet mindenki ismerte.

- Jákob, állj meg! Ugyi, a pokolba menc?

- Oda.

- A jó Isten áldjon meg, kiérdezd meg, hogy miéér, mióta a világ világja van, mi mindig egymást forrázzuk. És kiérdezd meg azt is, lehet-e ezen segíteni.

Benyult a zsebbe, kivette a noteszt, oszt felírta. Megyen tovább. Lássá ü, hogy két ökor tiszta selyem füvet gyepel, de olyan szárazok, mint a csontok.

- Te Jákob, a pokolba menet kiérdezd meg má, minek, hogy mindig selyem füvet gyepelünk, oszt mégis soványok vagyunk.

Kivette a noteszt, felírta.

- Bemegyén ü három jányná egy iéjszakára.

- Jó estiét!

- Jó estiét!

- Ad szállást egy éjszakára?

- Hogyne, Jákob, hiszen mi ismerünk tiéged.

De a három jánynak egy eviésre kiét kemence kenyiér s három tehen.

- Te Jákob, a pokolba menet kiérd má meg, minek eszünk ennyi sokat?

Hárman vagyunk, három tehen, három kemence kenyiér egy estiére.

- Megkiérdem.

Felírta. Megyen tovább. Megint csak beesteledett. Bemegyén egy emberné.

A házba nincsen csak egy asszony, az ember nincs otthon.

- Jó napot adjon Isten!

- Jaj, ember, rögtön menjen elfele! De rögtön, míg az uram haza nem jön.

- Minek?

- Ja, mer az én uram olyan ember, ha nem tanál az uton elfogni embert, akkor kiváj hóttestet a temetőből, és elhossa, és itt megeszi is a ház közepin.

- Ü engem nem esz meg.

- Ne beszíéljen, hanem menjen elfele!

- De nem ment el, hanem beállott a sarokba, a sipkát a fejibe tette, azt mondja:

- Lát maga iéngem?

- Én nem látom.

- Na, nem fog az ura se.

Az ember kivájt egy hóttestet. Még asszon vót! Behozta, a ház közepire tette és rögtön kikaparta két csecsit annak a hóttestnek. Ez meg felel onniét:

- Te csunya jószág, mit csinálsz te? Szabad neked ilyet csinálni?

- Jaj, Istenem, hát ki szól énhozzám?

- Én szólok, Jákob.

- Te vagy, Jákob?

- Én.

- Hova akarsz menni?

- A pokolba. Fogd meg, és vájd oda vissza, ahonnan kivájtad, és vájd be!

- Na, megteszem!

Fogja, bevájta vissza, visszajött, azt mondja:

- Te Jákob, menc a pokolba, niézd meg az én ágyamot, hogy mit csinál az én ágyam, és kiérdezd meg, hogy ki lehet engem ebbül avatni?

- Na, de többet ne csináld eztet, míg vissza nem jövök!

- Nem csinálom.

Ezt is felirta. Eliérkezik a riéviészhez. Azt mondja a riéviész:

- Te Jákob, ugyi, menc a pokolba?

- Megyek.

- Kiérdezd meg mán, mióta a világ világgal van, itt vagyok ebbe a csónakba, mindig hajtogatom, s nem tudok magamnak semerre menni.

- Jó – azt mondja Jákob –, felírom.

Felirta.

Elment Jákob, mikor az ördögök meglátják, annyira örülnek, hogy nem tudnak hova lenni. Táncolnak kinjukba, minden. Ajaja, itt van a mi kedves Jákobunk, itt van a mi kedves keresztfunk!

- Ne beszéljetek semmit, hanem rögtön a keresztlevelemet adjátok előfele, mer rögtön megyek esküdni!

- Ej, dehogyis adjuk, dehogyis adjuk!

Megkapta a legfőbb ördögöt. Elvitte a darálóhoz. Elkezdte darálni, annyira, hogy mán nem maradt csak a feje koponyája a főördögnek.

- Adom, csak engedj el!

- Gyere, mutasd meg ennek az ágyát, mindet sorba!

Kérdi a riéviész:

- Na, Jákob, mit mondtak?

- Várjál – azt mondja –, vigyiél át!

Átvitte.

- Na, mondjad hát!

Várjál, hadd menjek tiz liépiést tovább!

Mikor tiz liépiést továbbment:

- Hát tudod, mit mondtak? Mikor bemegy valaki a hajóba, és mikor viszed át, akkor nyomd a keziébe a lapátot, és akkor örökkie az lesz a hajós!

- Ej, ha tudtam volna, hogy a kezembe nyomtam vóna!

- Na aziér nem mondtam ki elébb neked, csak mikor jó messzire mentem tüled.

Itt oszt bement a három jányná. Főzött nekik a literes csuporba paszulyt, adott három tányiér iételt, három szelet kenyeret.

- Jaj, te Jákob, de jóllaktunk, sosem laktunk ilyen jól. Egy tehenet megettünk, egy kemence kenyeret megettünk, sose birtunk ilyen jóllakni, mint most.

- No, nagyon sziépen megköszönjük, Jákob!

No, elindul tovább. Tanálja ezt a száraz ökröt.

- Mit mondtak?
 - Két testviér vótatok, és soha nem egyeztetek meg. És nem is lehet rajtatok segíteni semmit.

- Nem?

- Nem.

Megyen tovább. Mikor tanálja a kiét asszonyt, aki mindig forrázta magát.

- Na, mit mondtak, Jákob?

- Mit? Azt, hogy ti sose tanáltok magatoknak hiétköznapot, hogy mossatok, forrázattok, csak mindig vasárnap. Ez a legnagyobb viétek, mikor vasárnap mostok és forráztok, és tirajtatok segíteni nem lehet, ti örökkie így fogtok forrázni.

Elment haza, megesküdütt, lett egy nagy lakadalom. Azt mondja a királykisasszony:

- Fogj be, mer megyünk vadászni!

Elindultak vadászni. A királykisasszony leszállott a kocsiru, és ü ott a hegy aljába kezdett siétálgatni. Igen, de ezt a kocsist megütötte az almaszag, ami ott fent vót. Felment, odaniézett, ott egy nagyon szíép alma vót. Oda tanált nyulni, a sas meg kivájta a szemit. Szalad le.

- Királyatyám, grácia fejemnek...

- Mi a baj?

- Ott a tetőn van egy almafa, ülik rajta egy sas. Oda akartam nyulni, ki akarta a szememet vájni.

- Aha, tudom én má, mék az! Na, menjünk csak!

Odamentek. Azt mondja annak:

- Na, szállj csak le!

Leszállott.

- Vájl csak annak, ami vótá: embernek. Eridj csak! Fogd meg azt az almafát, rázd meg!

Megfogta, leesett kettő.

- Hát ki vót ez?

- Apám meg anyám.

- Azt is megetted?

- Meg.

- Na, rázd meg miég tovább!

Megrázta, leesett niégy.

- Hát ez ki vót?

- A kiét bátyám meg a kiét jánytestviérem.

- Azt is megetted?

- Meg.

- Na, most rázd meg jól!
- Megrázta, lehullott mind.
- Hát ez ki vót?
- Akit az uton elfogtam, akit a temetőből elhordtam.
- Eridj haza, és seose csinálj ilyet többet, és olyan leszel, mint én, továbbra is.
- A király felült a kocsira, hazamentek, mai napig iélnek, ha meg nem haltak.

NEMTUDOMKA¹

Hol volt, hol nem volt, abban az időben volt, amikor még parázson főztek. A lábosok hol aljukkal felfele, hogy szájukkal lefele állottak, az edényeket serpenyőben törték össze, akkor élt egy ember a faluban. Egyes-egyedül, a felesége meghalt ötvenéves korában. Ennek az embernek maradt egy olyan tizenkét éves forma gyermeke. Hát bizony kicsit nehezen éltek a gazdasszony nélküli házban.

Egyszer csak azt mondja az apa a fiának:

- Gyermekek, tudod-e, mit gondoltam ki?
- Mit gondoltál, édesapám? – kérdezte a gyerek.

Ekkor azt mondta az apa a fiacskájának:

- Lelkem, gyermekek, én azt gondoltam, hogy megházasodom, hogy legyen, aki főzzön ránk. Mert te nem tudsz főzni, engem meg elfoglal az egész napi tenivaló.

- Helyes, apám – mondta a gyermek –, tegyen úgy, ahogy jónak látja.

Akkor az öreg megkereste a kámpósbotját, szépen felöltözött, kezébe vette a botot, és gyerünk be a faluba. Összetalálkozott egy lánnyal. A lány vederral a kezében, éppen vízért ment a falu szélén lévő kúthoz.

Mondja az öreg a lánynak:

- Ej de kedves vagy, te nagylány. Te lehetnél a feleségem.
- Mit mondtál, te vénember? – kérdi a lány az öregtől.

¹ Világ szépe és világ gyönyörűje. (Magyarországi román népmesék) Purdi Mihály meséi (HOCOPÁN Sándor gyűjtése), Európa, Bp., 1982. 31-53. Nuștitule, AaTh 532 (314), „mely Purdi által elmesélt kerek, teljes formában mind a román, mind a magyar mesekincsben jól ismert. A paraszti környezetben, de még a királyi palotában is lejátszódó jelenetekben is jól ábrázolja Purdi fiatal korának paraszti világát, gondolkodás- és beszédmódját.” (321.o.)

Akkor ismét azt mondja az öreg

- Én elvinnélek téged feleségül.

Akkor azt mondja leány:

- Eredj az ördögbe, hiszen én a lányod lehetnék!

- Á, hiszen az nem baj – mondta az öreg – gyere csak te velem.

- Megbolondultál, vénember? – és a vizesedénnyel úgy fejbe vágta az öreget, hogy eltört még az edény is.

Tovább ballagott az öreg, s talált is egy asszonyt, akinek szintén volt egy gyermeke. Na, megegyeztek az öregasszonnyal. Az öreg megmondta, hogy neki is van egy gyermeke.

- Nem baj – mondta az öregasszony –, így legalább ketten lesznek testvérek. Jobb is így, mintha csak egy gyermek lenne. Jobb, ha ketten vannak.

Na, hazaérkeznek az öreg házához, s hozzákezdek, hogy ezután együtt éljenek. Egy kicsi idő múlva az öregasszony elkezdi verni az öregember gyermekét.

Egy este, amikor az öreg megjött a munkából, mondja neki a gyermek:

- Apám, anyám megvert, és nem is adott ebédet sem.

- Hát, ilyenek a mostohák – mondja az öreg. – Telik az idő, felnősz te is, azután másként lesz. Velem jársz dolgozni.

Egyszer, amikor megjött az öregember a munkából, azt mondja neki az öregasszony:

- Tegyel valamit ezzel a gyerekkel, mert már nem tűrhetem, hogy itt van a házban.

- Hát, mit tudjak tenni a gyerekkel? – mondja az öreg. – Idővel majd csak felnőtt, s akkor magától is elmegy hazulról.

- De nem úgy van ám – mondja az öregasszony –, mert én abba belehalok, ha a te gyeredek itthon marad.

Az öreg egész éjjel alig aludt, mindig azon törte a fejét, hogy mit tegyen a gyermekkel. Egyszer aztán azt mondja az öregasszonynak:

- Hadd csak, mert elviszem az erdőbe, és onnan nem fog tudni visszajönni.

- Jól van – mondta az öregasszony.

Hát reggel bizony az öreg nagyon megsajnálta a gyereket, mert igen okos gyerek volt, de minden hiába, mert az öregasszonynak csak nem tetszett.

Na, amikor a gyerek felkelt, mondja neki az öreg:

- Gyerekem, öltözz fel, megyünk az erdőbe fáért.

Az öreg elővette a tarisznyát, és megtöltötte ennivalóval.

- Na – mondta könnyes szemmel –, gyerünk, induljunk el, gyerekem.

- Apám, minek nekünk tarisznya, hiszen délre itthon leszünk – mondta a gyermek.

- De bizony magunkkal visszük – mondta az öreg –, mert lehet, hogy holnap is vágjuk a fát.

Na, megérkeznek az erdőbe, és mind beljebb mennek, járatlan utakon. Mondja a gyerek az öregnek:

- Apám, mi nem tudunk majd kijutni az erdőből.

Mondja az öreg:

- Gyerekem, az Isten velünk van – és megcsókolta.

Vágtak egy kevés fát, az öreg megint megcsókolta a fiút, és mondta neki:

- Maradj itt, gyerekem, én elmegyek, másfelé keresek fákat, amik nekünk jobbak. – S azzal el is ment az öreg sírva.

Na, a gyerek csak ült, ült, és várta vissza az apját. De beesteledett és elkezdett sírni és kiabálni: „Apám, apám, hol vagy?”

De az apja csaknem jött.

Kellemes idő volt, nem volt hideg. A gyerek faleveleket gyűjtött, ágyat készített, és lefeküdt egy nagy bokor alá. Éjjel azt álmodta, hogy két angyal vigyázott rá, egyik jobbról, a másik balról. És mondták neki az angyalok: „Gyere utánunk, fiú.” Reggel, amikor felébredt, nézelődött mindenfelé, de nem látott sehol senkit. Elinult vaktában. Nem tudta, hogy merre kell mennie. Járkált összevissza az erdőben, ameddig meg nem szomjazott. Ennivalója még volt, de ivóvize, az nem.

Na, megint esteledni kezdett. Azt gondolta: „Apám eltévedt, és nem talál vissza hozzám.” Hát, amint ide-oda járkált, összetalálkozott egy vénemberrel. Ez volt az árvák apja. Azt mondja az öregember a gyerekeknek:

- Mit keresel errefelé, gyerekem, ebben az időben? Mindjárt este lesz és te olyan erdőbe kerültél, melyiknek se vége, se hossza.

A gyerek elkezdett sírni, és mondta, hogy keresi az apját, mert elmaradt tőle.

- Na, ne sírj, gyere velem, majd nálam alszol, reggel megmutatom neked az erdőből kivezető utat.

Na, elmegy a gyerek az öreggel, megérkeznek a házához, enni ad neki, a gyerek meg elmesélte, hogyan járt az apjával, amikor fáért jöttek. És még azt is elmondta, hogy az édesanyja meghalt, az apja hozott egy másik anyát, s hogy az milyen rosszul bánt vele.

- Nem baj – mondta az öreg –, fekédj csak le, és aludj békességben.

A gyerek lefeküdt. Álmában azt mondta az apjának: „Apám, ha megöregszel én fogom gondodat viselni.” Amikor felkelt, kérdezi az öreg:

- Na, mit álmodtál, gyerekem?

Elmondta az álmát. Felelte az öreg

- Gyerekem, minden úgy fog történni, ahogyan megálmodtad. De csak akkor, ha rám hallgatsz. Nesze, adok neked három kantárt, egyik rézből, a másik ezüsből, a harmadik aranyból van. Amikor valamelyik kantárt megrázod, egyszeribe ott terem egy ló, az, amelyiknek a kantárát megráztad, ül fel rá, és mehetsz, amer-

re akarsz. De ameddig a célodat el nem érted, bárki is kérdezne, te csak azt feleld: „nem tudom, nem tudom”.

- Jól van – mondja a gyerek, és megköszöni az öreg jóságát.

Az öreg megmutatta az utat, amelyik a király kapujához vezet. Na, elindul a gyerek, s megy azon az úton, amelyiket az öreg mutatott.

Kiért az erdőből, és nagyon messze megpillant valami nagyon szépet, vagyis-hogy éppen Papucs király kapuját. Amire odaért, beesteledett. Észrevette őt a király kapujának őre, magához hívta, és megkérdezte:

- Mit keresel errefelé, hékás, tán kémkedel, mi?

A gyerek csak azt felelte: „nem tudom, nem tudom”.

Akkor az őr elvitte a gyermeket a király elébe, megmutatta neki, és a király is megkérdezte, de a gyerek neki is csak azt felelte: „nem tudom, nem tudom”. (Ezért nevezték el Nemtudomkának).

- Na, vigyétek a kertészhez, segíteni fog neki a virágok öntözésében!

Hát ő egészen jól megvolt az öntözgetéssel. Múlik az idő, és egyszer csak a kertész azt mondja a királynak:

- Felsőges királyom, most már van segítségem, én is elmehetnék a templomba. Nemtudomka majd gondolzza a virágokat.

- Jól van – mondta a király –, hiszen már úgymint nagyon régen voltál templomban.

Na, elérkezik a vasárnap, és azt mondja a király:

- Most az egész családommal temploma megyünk.

A királynak volt három lánya, a legkisebbik azt mondja az apjának, vagyis Papucs királynak:

- Apám, én nem mehetek a templomba, mert nagyon beteg vagyok.

- Jól van – mondta a király –, legalább te utánanézel, hogy mit művel Nemtudomka az udvarban egymaga.

De a lány nem volt beteg, csak kíváncsi volt, mit csinálhat egyes-egyedül az udvarban Nemtudomka, mert mindenki azt mondta, hogy ostobákkal gondoztatja a virágait a király.

Na, vasárnap reggel mindenki elment a palotából, csak a király lánya maradt a palotában és Nemtudomka az udvaron.

Na, jár-kei az udvaron Nemtudomka, mint Ádám a paradicsomban, a királylány pedig felülről – a palotából – figyelte. (Most már nem tudom, hány emelete is volt annak a palotának, mert sötét volt, és nem tudtam megszámolni őket.)

Na, amikor Nemtudomka úgy gondolta, hogy már a mise felénél tartanak, elővette a rézkantárt és megrázta. Egyszeriben mellette termett egy fain ló, rajta katonának való mindenféle fegyver. A nyergében meg szép ruhák. Szépen felöltözött, felült a lóra, ugrott a ló, s felemelkedett a levegőbe, és vitte-vitte Nemtudomkát

abba a faluba, ahonnét eljött volt. Meg is látta az apját, amint fát vágott az udvaron. Visszafelé jövet a templom felett repült el, amikor a királyi pár éppen készülődött felülni a négylovas kocsiba. A királyné észrevette Nemtudomkát a lovon, és azt mondta:

- Nézd, egy angyal repül a palotánk felé.

Nemtudomka, amikor leszállt a lóval az udvaron, letört egy néhány virágot a szebbek közül. A ló első jobb lábáról egy patkó a virágok között maradt. A fiú gyorsan levetkőzött, és elengedte a lovat. De a király legkisebbik lánya mindent látott.

Na, megérkezik a király és a kertész haza, és a kertész első dolga volt megnézni a virágokat, s amikor látta, hogy a legszebb virágok letörtén hevernek, azt mondta Nemtudomkának:

- Mit tettél, te szerencsétlen, a virágokkal? – És meg akarta verni.

De a legkisebbik királylány odakiáltott a kertésznek:

- Ne verd meg Nemtudomkát, mert angyal repült el egy szép lovon a virágok felett.

Szegény Nemtudomka csak így védekezett:

- Nem tudom, nem tudom.

Na, nekifognak a kertész és Nemtudomka, megkapálják a virágokat, megöntözik, és egy jó idő elteltével, a virágok ismét rendbe jöttek, ugyanolyan szépek lettek, mint voltak.

A virágok között járkálva a kertész megtalálta a lópatkót. Mondta Nemtudomkának:

- Ki járt erre lóval?

Nemtudomka mutatta, hogy fentről jött valaki, de csak azt mondta: „nem tudom, nem tudom”.

A kertész vette a patkót és vitte a királyhoz, megmutatta neki, a királyné pedig azt mondta:

- Ez azért van, mert vasárnap dolgoztál, ez az Isten büntetése. Én láttam az angyalt, amikor kijöttem a templomból.

Na, az egyik vasárnap, ismét mindannyian elmennek a templomba, és mondja a király:

- Hozd magaddal Nemtudomkát is a templomba.

Nemtudomka is ott volt velük, mindent meg is értett, amit mondtak, de ő csak azt mondta: „nem tudom, nem tudom”.

Mondja a királyné:

- Hagyjátok őt itthon, mert nevetni fognak rajta az emberek, és rajtatok is vele együtt.

- Jól van – mondja a kertész. – Nemtudomka, maradj itthon, és vigyázz jól a virágokra.

Nemtudomka meg csak egyre hajtogatta: „nem tudom, nem tudom”.

Na, elindulnak mindannyian, de a király legkisebb lánya ismét otthon marad, betegnek tettet magát, de most már még kíváncsibb rá, hogy mit csinál Nemtudomka, és ki is ez a Nemtudomka (ő magában azt gondolta, hogy nem egy angyal-e vajon, hogy ilyen csodákat művel).

Na, amikor Nemtudomka úgy gondolta, hogy már mindannyian a templomban vannak, ismét előveszi az egyik kantárt, az ezüstöt, megrázza, hát ebben a szempillanatban előtte termett egy felszerszámozott ezüstlő, s szép ruhákat is hozott Nemtudomkának. Megint felöltözik, felül a lóra, s megint csak felemelkedik az egek magasságába, aztán megint leereszkedik, és megint összetapossa a legszebb virágokat. A király legkisebbik lánya ismét figyelte a palotából, és mindent látott, amit Nemtudomka csinált.

Na, megjönnek a templomból, a király, a királyné és a kertész. A kertész ment megint egyenesen az udvarba, s mikor meglátta az összetaposott legszebb virágokat, majdhogy össze nem esett a keserúségtől, hogy ő mennyit dolgozott, hogy a virágok szépek legyenek, és lám, mind össze vannak taposva, mint az első alkalommal. Megint vesz egy botot, hogy megverje Nemtudomkát, amiért nem vigyázott jobban rájuk. A király kisebbik lánya ismét odakiáltott a kertésznek a palotának az udvarra nyíló ablakából:

- Kertész, ne verd meg Nemtudomkát, mert egy angyal volt, aki a lovával összetaposta a virágokat.

Na, jól van. Hétfőn reggel ismét felállították a virágokat, a letaposottakat levágták, alattuk megkapálták a földet és megöntözték. Néhány hét múlva ismét virultak és nagyon szépek lettek.

Na, azt mondja a kertész, ő nem megy többet a templomba, mert ha jön az az angyal, azt ő is szeretné látni.

Na, jól van. Amikor elérkezett egy nagy ünnepnap, gondolom a király neve napja, mindenki összesereglett, mert nagy vígasság volt a faluban, és a kertész is elment, mert ő is szerette az italt, még jobban, mint én.

Na, elmegy mindenki a multságba, elmegy a kertész is, és azt mondja Nemtudomkának:

- Vigyázz a virágokra, maradj állandóan közöttük.

A kisebbik lány megint betegnek tettet magát, és azt mondja neki a királyné:

- Gyere te is, mert ott összegyűlnek az egész világból a királyfiak, legalább te is lásd őket. Maholnap te is eladó lány leszel, lásd legalább te is, hogy hogy mulatnak a fiatalok.

- Drága édesanyám, nem tudok menni, mert nagyon rosszul érzem magam. – Nem volt ő beteg, csak szemet vetett Nemtudomkára, mert az szép ember volt. Ha

néha-néha az udvaron járt, mindig kérdezett valamit Nemtudomkától, de az csak azt mondta mindenre, hogy „nem tudom, nem tudom”, és csak mosolygott.

Na, mindenki elment, és elgondolta Nemtudomka, milyen jól mulatnak. Megint elővesz egy aranykantárt, megrázza, és egyszeribe ott termett egy szép aranyszörű ló, mindennel megrakodva. Felült rá, és repült a város felett.

Meglátja a királyné, és azt mondja a kertésznek:

- Na, te kertész, megint láttam egy angyalt repülni a kastélyunk felé. Gyere, menjünk haza.

De a legkisebbik királylány, amikor látta, hogy Nemtudomka magára veszi az arany ruhákat, odakiáltott neki:

- Gyere, vigyél el engem is, Nemtudomka! – És kis híja volt, hogy ki nem ugrott az ablakon. De Nemtudomka, amikor visszafelé repült, éppen az ablak előtt ment el, a lány pedig ugrott, hogy megfogja a ló farkát, és majdnem kiesett az ablakon. Nemtudomka arca ragyogott, mint az arany, mert arany ruhában volt.

Na, hazaérkezik a király, a királyné, a lányok és a kertész, és mennek egyenesen a kertbe a négylovas kocsival, ami csakis a király családját hozta.

Amikor bement a kertész a virágoskertbe, egyszeribe kiveri a halálos verejték, és bánatában elájult. Na, amikor magához tért, látja, hogy a virágok még jobban össze vannak taposva, tördelve, és megint meg akarja verni Nemtudomkát, de a királylány a palotából megint odakiáltja:

- Ne verd meg, kertész, Nemtudomkát, mert megint egy angyal járt erre.

A királyné is mondta:

- Én is látta elrepülni a falu felett.

Na, megint nekifognak a munkának, ásznak, kapálnak, öntözik a virágokat és megint találnak egy hátsó jobb lábról való patkót, mivel nem patkolta meg jól a kovács. Amikor fel akart ugrani a ló, a patkója beleakadt a virágok gyökerébe, és ott maradt. (Hozta volna hozzánk, a közös gazdaságba, Sălăjan Iuăn bátya híres kovács, gondolom, jobban megpatkolta volna Nemtudomka lovát.)

Na, múlik az idő, a virágok megint rendbe jönnek, és sokkal szebbek lettek, mint az első alkalommal.

Telt-múlt az idő. A lányok felnőttek, és eladók lettek. Papucs királynak három szép lánya van, és egyszerre akarja őket férjhez adni, hogy mindhármuknak egy lakodalmat csináljon, nem minden egyes lánynak külön-külön, mert az egész világ tudta, hogy csak neki van három ilyen szép lánya. Abban az időben a királyoknak is és a szegényeknek is nagyon kevés lányuk volt, és egy-egy lány sokat ért.

Na, megbeszélik ketten a királynéval, és megegyeztek, hogyan csinálják a dolgokat úgy, hogy a lányoknak is tetszésükre legyen.

- Na, jól van – mondja a királyné –, de hívjuk ide a lányokat is, lássuk, mit mondanak, mert hiszen látod te is, férjemuram, hogy a lányoknak ma nagy értékük van, nem úgy, mint amikor te megnősültél, amikor egy zsák korpáért kaptál egy lányt.

Na, másnap reggel, hívja anyjuk a lányokat, és azt mondja nekik:

- Nézzétek, lányaim, mit is beszéltem ma éjjel apátokkal. Keveset aludtunk, mind csak rólatok beszélgettünk, mit tegyünk és hogyan adjunk férjhez benneteket. – Mert annak idején egy legény nem járt két évig vagy hat hónapig egy lány után, hanem amikor a lány eladósorba került, akkor leveleket küldtek szét az egész országba. vagy az összes országokba, és tudatták, hol van eladó lány, vagy hány lány van eladó. Akkor a legények kenyeret tettek a tarisznyába, és útnak indultak, egyik távolabbról, másik közelebről. De a vő megválasztásának napja meg volt határozva, és azon a napon százával gyűltek össze a királyfiak és a szegény legények egyaránt. Akkor a lányok háromszor-négyszer körbejárták a legényeket, aztán amelyik megtetszett, azt megcsókolták, kézen fogták, és vitték a palotába, a többiek, akik megmaradtak, lebiggyesztett szájjal mehettek haza. Amelyik királylány volt, az azt nézte, hogy a legény erős és szép legyen, de a szegényebb lányok azt, hogy a legény egészséges és erényes legyen, és már a ruházatában is szép kinézésű.

- Na, jól van – mondta a két idősebb lány.

De a legkisebb lány azt mondta:

- Jó, jó, apám, anyám, de én még fiatal vagyok. Nem értek a házvezetéshez. Még nem tudok kenyeret se sütni, mosni se, csak a libákra tudok vgyázni.

Akkor már ősz volt, és azt mondja a király a királynénak:

- Na, látod asszony, ez a te szégyened, hogy nem tanítottad meg.

Mondja a királyné a királynak:

- Ejnye, férjem, most még csak ősz van, és tavaszig én meg tudom tanítani kenyeret sütni, sőt még fonni is. Minden olyan háztartási munkára, ami egy háziasszonyra tartozik. Ő csak válasszon egy szorgalmas, szép és okos legényt magának.

- Na, így jó lesz, édesanyám. Legyen a maga akarata szerint, úgy tegyenek, mint szülők, hogy jó legyen. – De a lány nemigen akart tanulni semmit, mert ő mindig csak Nemtudomkára gondolt, hogy őt fogja választani.

Na, eltelt a tél, és a király elkészíti a leveleket, amelyekben tudatja, hogy van neki három szép eladó lánya, és megírja az időpontot, hogy mikor jelentkezzenek a legények a palotában, hogy a lányok kiválaszthassák a vőlegényeket. El is küldte a leveleket az összes távoli és közeli országba.

Akkor azt mondta Papucs király a királynénak:

- Asszony, készíts vagy tíz tarisznyát, és tegyél beléjük túrót, sajtot és puliszkát, és tegyél mindegyik tarisznyába egy-egy meghívó levelet három fiatalember számára.

- Na – mondja a királyné –, holnap reggelre készen lesznek.

Reggel a király magához hívatott tíz katonát, akik a szélnél is gyorsabbak voltak, és megparancsolta nekik, hogy melyik merre menjen, és ne aludjanak, ameddig a leveleket szét nem osztották. És úgy volt jó, hogy együtt menjenek mind a tízen, ameddig csak el nem hagyták az országot.

Elérkeztek a keresztúthoz, ott megálltak, és megbeszélték, ki merre menjen. Egyszerre csak ott termett egy öreg anyóka, jó reggelt köszönnek neki, s megkérdezi az egyik katona:

- Öreganyám, gondolom inkább öreg vagy te, mint fiatal, hát szíveskedjél megmondani nekünk, melyik út merre vezet.

- Nagyon szívesen, gyerekeim, de mondjátok meg, hova mentek és kit kerestek.

Erre az egyik katona így válaszolt: „Hát Papucs király küldött el bennünket hírül adni az összes országban, hogy van neki három eladó lánya.”

Erre az anyóka örömeiben meg sem kérdezte a kitűzött időpontot, hanem kézen fogta a katonákat, és azt mondta:

- Gyertek, pihenjétek és egyetek néhány falatot nálam, azután majd továbbmentek.

Na, volt az anyókéknak egy nagy fája és ennek egy igen széles törzse, az elé volt elhelyezve a terített asztal a vándorok számára. De tudják meg, hogy ez az anyóka a világ boszorkánya volt. Tudott ez mindenről, ami a világban történik. Valami tea-félét adott inni a katonáknak, amitől, mikor felkortyintották, mind a tíz katona leejtette a fejét az asztalra, és nyomban el is aludt. Akkor jutott eszébe az anyókéknak, hogy nem kérdezte meg a kitűzött napot, a katonákat meg úgy elaltatta, hogy tán öt évig sem ébrednek fel. Volt neki is három fia, de hát elszámította magát. Most ott állt a katonák mellett, és azon tépelődött, hogyan ébressze fel őket. Legalább egyiket közülük. Tavaszodott, mikor a katonák az anyókához értek, és már az ősz is elérkezett, de a katonák még mélyen aludtak.

Egyszer Papucs király és a királyné sétára indultak a virágos kertbe. Sétálás közben ezt mondja a királyné a kertésznek:

- Eszembe jut az elmúlt esztendő, amikor angyal járt erre, és a lovaival összetaposta a virágokat, és látod, most ismét szépek. Most kellene nekünk egy lovas angyal, aki elrepülne az összes ország felett, és utánanézne, hogy hol vannak tavasz óta a mi katonáink. Attól tartok, összetalálkoztak a világ boszorkányával, s mind a tízüket megölte.

De bizony Nemtudomka minden szót megjegyzett, különösen azokat, amiket a király mondott, hogy azért küldte a tíz katonát, hogy hírül adják, van neki három eladó leánya.

Na, a következő vasárnap megint felkészül az egész királyi család a templomba menetelre. Nemtudomka alig várta, hogy elinduljanak. Most a király legkisebbik le-

ánya is elment a templomba. Csak Nemtudomka maradt egyes-egyedül otthon. Elővette az ezüstkantárt, megrázta és meg is jelent rögtön a felszerszámozott ló, úgy, mint azelőtt. Nemtudomka felöltözött, és azt mondja a lovának.

- Na, jó lovam, elmegyünk megkeresni a világ boszorkányát.

- Jól van – mondja a ló –, de ez egy kicsit nehéz dolog, mivel az összes ördög neki segít. Tartsd keményen magad a nyeregben, mert most az összes ördög szolgálja egy zsákba van bekötve. Amikor mi odaérünk, fogd meg a zsákot, szorítsad erősen a száját. Azután felemelkedünk az ég magasságába, akkor te elereszted a zsákot, az ördögök leesnek, és összetörik magukat.

Alighogy a ló elmondta mindezeket, máris a fához értek. Az anyóka ott ült a zsákon, Nemtudomka megfogta a zsákot. Akkor a ló akkorát nyerített, hogy a katonák azonnal felébredtek. A ló nyerítését a legkisebb királylány is meghallotta.

- Ó, édesanyám, milyen ló lehet ez, hogy ilyen nagyot tudott nyeríteni.

- Na – mondta az egyik katona –, keljtek fel és menjünk, mert rögtön ránk eszedik, és mi megszegtük a király parancsát.

Felugrottak és nekiindultak, ment ki merre látott úgy, hogy rövid idő alatt az összes országot bejárták.

Amikor a négylovas hintóban mentek, azt mondja a lány az anyjának:

- Anyám, tudd meg, hogy a lovas angyal megint a palotánknál járt.

Amire befejezte a szavát, jön Nemtudomka, és elrepül felettük.

- Mondtam ugye, anyám, megint megy a kertünkbe, és le fogja taposni a legszebb virágokat.

Na, amikor Papucs király és családja hazaérkezett, Nemtudomka eléjük szaladt, és „nem tudom, nem tudom” kiáltással, kezével mutatja, hogy valamik felülről jöttek. Beszaladt a kunyhóba, és úgy tett, mintha félne.

Hát a boszorkány azt mondja:

- Nohát, Nemtudomka alaposan rászédett! – És bánatában kiadta a lelkét.

Na, megérkeznek a katonák, és jelentik, hogy a parancsot teljesítették, de nagyon eltévedtek egy erdőben, amelynek nincs se hossza, se vége.

Na, elmúlik egy kis idő. Királyfiak jelentkeznek az egész világból. Összegyűlnek vagy kétszázan, a király pedig két sorba rendezi őket a palota mellett, a gyepen, közel a virágos kerthez. A leányainak adott egy-egy aranyalmát, és azt mondta, hogy nézzék meg jól a legényeket. Amelyik tetszik nekik, adják annak az aranyalmát, fogják kézen, és vigyék be a palotába.

Na, rendben van. Mennek a lányok, mind a hárman, kétszer megkerülik, körbejárnak a legényeket, a két idősebbik lány talált is magának két szép királyfit, és bementek velük együtt a palotába. A legkisebb leány is kétszer körbejárta a legényeket, de nem talált kedvére valót, mivel állandóan Nemtudomkát kereste.

Jön a kertből Nemtudomka is, látja azt a sok legényt, két sorban felállva. Odszalad, és beáll ő is a királyfiak sorába. Meglátta ezt a kertész, és odakiáltott:

- Gyere el onnan, te tökfilkó!

Éppen akkor ért oda a legkisebbik királyleány, rögtön megcsókolta, és az almát nekiadta. Megfogta a kezét, és vitte befelé a palotába. Jön a király és a királyné, s elkezdik szidni:

- De hát, te a legszebbik és legkisebbik, éppen ezt az ágrólszakadtat választottad?

- Apám, anyám – mondta a leány –, nekem más nem kell, inkább meghalok!

- Na, jól van – mondta Papucs király –, de be ne hozd a palotába.

Nemtudomkának piszkosak voltak a ruhái, mint aki dolgozik, ás, kapál, öntöz, meg teszi, ami éppen a tennivaló. Akkor azt mondja a király:

- A ti helyetek a libaólban lesz, ott fogsz lakni a te tökfilkóddal!

Na, nekifognak, a leány és Nemtudomka, megpróbálják rendbe hozni, amennyire csak lehet, a libaólat. Egy kicsit bűdös volt, de mit csináljak. Abban az időben a király is tartott libákat, rucákat és más állatokat.

Na, de most jött baj nem volt ágyuk, asztaluk és már közeledett az este. Mondja a lány:

- Na, férjemuram, hozunk egy kis szénát, és belefekszünk.

Nemtudomka pedig mindig csak azt hajtogatta: „nem tudom, nem tudom”, de azért jól megértették egymást.

Amikor este lett és besötétedett, ültek az ól előtt, de éhesek is voltak.

A palotában nagy vacsorához készülődtek, másnapra is készültek – a lakodalomra. – egy idő múlva azt mondja a király:

- Vigyetek a libaólba, azoknak a szerencsétleneknek is valami ennivalót. Jók lesznek majd arra, hogy őrizték a libákat, és hogy dolgozzanak a kertben a kertésszel együtt.

Na, egy szolgálólány visz is valami kevés vacsorát, de ettől nem laktak jól. Igaz, nem is voltak nagyon éhesek. Vacsora után a lány:

- Na, Nemtudomka, feküdjünk le.

A lány egy kicsit el volt keseredve. Becsukták a libaól ajtaját.

- Na, kedves feleségem, most már én is tudok beszélni, de ne mondd meg senkinek, se apádnak, se anyádnak, mert ha megmondod, engem többé nem látsz.

Mondta ekkor a lány:

- Jól van, férjemuram, attól félttem, hogy még velem sem fogsz beszélni. Láttam én, hogy mindent megértettél, mindenhez értesz, majd csak megleszünk valahogy.

Na, reggel felkeltek. Egy szolgálóleány ismét hozott nekik reggelit, megreggeliztek, mint két galamb, és még nevettek is.

A miniszterek a kertben sétálgattak és mondták:

- A király lánya a libaólban lakik.

Mondja Nemtudomka a lánynak:

- Ne törődj velem, asszony. Lesz nekünk szebb palotánk, mint az apádnak.

A lány ennek nagyon örvendett.

Eltelt egy-két nap, az anyjának mégiscsak fáj a dolog. A második vagy harmadik napon a királyné meglátogatta a lányát, és megkérdezte, hogyan él Nemtudomkával.

Mondja a lány:

- Nagyon jól, mindenhez ért.

Azt mondja az anyja a lánynak:

- Gyere velem, lányom, és jöjjön Nemtudomka is, adok nektek néhány lakásba való dolgot. – Adott nekik egy ágyat, egy asztalt és két széket.

Na, eltelik egynéhány hét, és Papucs király kap egy levelet a Tekergők királyától, hogy készüljön fel a harcra a három vejével együtt.

No, jól van. Hívja a vejait, és mondja nekik, hogy mi az újság. Mondja a legöregebb vő:

- Semmi baj, apám. Felkészítjük a hadsereget, és holnapután megyünk a harmezőre. De Nemtudomkát nem visszük magunkkal, hogy ne nevéssen rajtunk az egész világ.

Meghallotta Nemtudomka, hogy miről beszéltek, küldi a feleségét:

- Menj el az apádhoz, és mondd meg neki, hogy adjon nekem is egy felszerszámozott lovat, mint a többi katonának.

Na, elmegy a lány a királyhoz, és mondja neki:

- Apám, adj Nemtudomkának is egy lovat és fegyvert, hogy ő is mehessen a seggrel a háborúba.

- Eredj te, a tökfilkóddal együtt, és őrizzétek a libákat.

Na, visszajött a lány, és elmondta Nemtudomkának a király szavait. Nemtudomka megint elküldi:

- Menj el, és mondd meg, hogy adjon akármilyen rossz lovat, csak hogy ne maradjak itthon.

A lány megint elment a királyhoz, és azt mondta:

- Apám, megint eljöttem. Kérlek, adj Nemtudomkának is egy akármilyen rossz lovat és fegyvereket, nem baj, ha rozsdásak is, csak hogy ne maradjon itthon.

- No, jól van – mondta a király. – Holnap reggel jöjjön ő is a katonákhoz.

Reggel a két vejének a legszebb lovat adta, Nemtudomkának pedig a legrogyantabbat. Na, mindannyian lóra ülnek. Nemtudomkának egy rozsdás puskája volt, azzal ment velük. Amikor a széles országútra értek, igen nagy sár volt, és amikor Nemtudomka is odaért, a lova elesett – vele együtt –, és nem tudott lábra állni. A király serege elhaladt mellette, kacagtak rajta, és mondták:

- Haha, ezzel a vejével fogja megvédeni az országát Papucs király?

Amikor már mindannyian elhaladtak mellette, és senki sem maradt hátra, Nemtudomka fogta a gebéjét, kihúzta az út szélére, és otthagya legelni. Elővette az aranykantárt, megrázta, és egyszeriben ott termett a felszerszámozott paripa. Felvette az aranyruhákat, felült a lóra, felemelkedett az egek magasságáig, és onnan csapott le az ellenségre. egyre fölöttük jött-ment a lóval, és csépelte őket, mint a szalmát. Na, amikor már majdnem végzett az ellenséggel, megvágta egy kicsit az egyik ujját a bal kezéről. Leszállt a lóról a király közelében, mutatta neki a vérző ujját, a királyné rögtön elővett egy kendőcskét, bekötötte az ujját, a király pedig adott neki egy valódi királyi kézről származó gyűrűt. De Nemtudomka nem beszélt semmit velük. Felült megint a lovára és elrepült a gebéjéhez.

Na, leszállt az aranyszőrű paripáról, amely már messziről csillogott, mint a nap sugarai, elengedte odament a gebéhez, és visszahúzta megint a sorba, oda, ahol előzőleg is volt, amikor a király katonái elhaladtak mellette, és amikor közeledett a hadsereg, megint kínlódni kezdett, hogy kihúzza a gebéjét a sárból.

Na, amikor visszafelé jöttek, hát megint az úton találták Nemtudomkát, amint kínlódik a gebéjével, hogy kihúzza a sárból, és azt mondták:

- Nézd csak, hogyan védi az országot a király veje!

Na, nehezen bár, de kihúzta a gebéjét a sárból, és amikor már az egész sereg elhaladt mellette, ő is utánuk bandukolt. Bevitte a gebét az istállóba, ő pedig ment a libaólba. Na, nem mondott mást a feleségének, csak annyit:

- Legyőztük az ellenséget!

Hát, a király palotájában nekifogtak a szórakozásnak, és mulattak, főleg akkor, amikor egyik-másik azt mondta: „szerencsénk volt ezzel a Nemtudomkával és a gebéjével”.

De a királyné azt mondta:

- Szerencsénk volt, hogy az Isten segítséget küldött.

Este Nemtudomka lefeküdt, és amikor látta, hogy az asszony elaludt, felkelt, elővette az ezüstkantárt, megrázta, és megint ott termett a paripa. Kinyitotta az ajtót, és azt mondta a paripának, hogy fújjon be a szobába, a ló befújt, és az egész szoba ezüstté változott, az ágyneműk és minden, ami a szobában volt.

Na, elengedte a lovat, és megint lefeküdt. Reggel felébredt a királylány, és ezt mondta:

- Kelj fel, férjem, nézd milyen szép lett a lakásunk!

No, a királynál már három napja tartott a multság, annak öröme, hogy legyőzték az ellenséget. Ebéd idején megint jön a cselédlány, és hozza az ételt. Amint kinyitja az ajtót, elejtette az ebédet a földre, szaladt a királyhoz, és azt mondta:

- Felséges királyom, gyere, nézd meg, hogy Nemtudomkának sokkal szebb a lakása, mint a te palotád.

- Eredj már, te ostoba, te is olyan vagy, mint Nemtudomka.

- Nem úgy van az, gyere csak, és nézd meg.

Na, odamegy a király és a királyné, hogy lássák, és nagyon elcsodálkoztak, és egyre kérdezték a lányt és Nemtudomkát. De ő csak azt hajtogatta: „nem tudom, nem tudom”! És amikor jöttek a sógorai és a király tisztjei is, akkor megoldódott Nemtudomka nyelve, és azt mondta:

- Apám, anyám, sógoraim, sógornőim és uraim, én győztem le a ellenséget, és nem ti.

- Á, az nem lehetséges – mondta a király és a tisztiek.

- De bizony lehet! – mondta Nemtudomka. Bement a palotába, megrázta az aranykantárt, és rögtön ott termett a paripája, felvette az aranyruhákat, átugratott a palotán az urak elé.

Akkor megkérdezte a királyt:

- No, apám, így volt?

- Nem! – mondta a király.

Akkor elővette a zsebéből a királyné kendőcskéjét és megkérdezte:

- Kié ez a kendőcske? – és a nyakán lévő keszkenőből elővette a királytól kapott aranygyűrűt is. – Ezeket a dolgokat uraságtok adták nekem akkor, amikor a karddal megvágtam az ujjam. Most már elhiszik-e, hogy én voltam?

- Most már elhiszük! – kiáltották mindannyian.

- Na, látjátok most már, hogy mit tud az ostoba Nemtudomka, akit kigúnyolt a király hadserege? Most pedig kérdezlek benneteket, tíz katona, nagy vitézek, akik megszegtétek a király parancsát, és nem teljesítették azt, amit nektek mondott a király, kérdezlek titeket, ki szabadított ki benneteket a világ varázslójának a kezei közül, aki elaltatott mind a tízeteket az ördögi italával, amelytől talán örökké aludtatok volna? Várhatna a király még most is, hogy jöjjenek a királyfiak, és férjhez adhassa a leányait.

Na, akkor felugrott az egyik vitéz katona a tíz közül, és ezt mondja:

- Mi nem tudjuk, hogyan kerültünk oda, annyit tudunk, hogy találkoztunk egy öregasszonnyal, nagyon fáradtak voltunk, ő szállást adott nekünk és valami italt, amitől rögtön elaludtunk, és csak valamilyen nagy zajra ébredtünk fel.

- Vagyis arra, amikor a lovam egyet nyerített, arra ébredtetek fel halotti álmaidból. Most pedig tudja meg a király egész hadserege, hogy méltók a halálra, mert gúnyt űztek belőlem, szegény bajverte emberből. Most kérdem én tőletek, bűnösnek érzitek-e magatokat, vagy sem?

Nemtudomka a paripán ült, de nem lehetet ránézni, úgy csillogott a ló szőre és a rajta levő ruha. Akkor félelmükben a király egész hadserege, a király, a királyné, a sógorok és a tisztiek, mind térdre estek Nemtudomka előtt, és mindannyian azt kiáltották:

- Igen, hibásak vagyunk, de kérünk, szánd meg az árváinkat, akik utánunk maradnának.

Akkor odaugrott az egyik katona a tíz közül, és azt mondta:

- Mi elhisszük, hogy te szabadítottál ki a boszorkány kezéből, és bocsánatot kérünk.

Akkor Nemtudomkának eszébe jutott, hogy ő is elvesztette az édesanyját, és kapott helyette egy olyan vasszívű mostohát, mint a tűz parazsa. Nemtudomka felesége, vagyis a király legkisebbik leánya lekezdetts sírni az apjáért és mindenkiért. Akkor ezt mondta Nemtudomka:

- Ne sírj, asszony, mert én mindenkinek megbocsátok, de mindenkinek fogadalmat kell tennie itt, előttem és a király előtt. Hiszen ha az a választott tíz katona, akik a legnagyobb hűséget mutatták a királlyal szemben, nem teljesítette a kötelességet, akkor hogyan fog viselkedni a többi katona és tiszt?

Ekkor mindannyian ezt kiáltották:

- Te legyél a mi királyunk!

A király is azt kiáltotta:

- Legyél te a király helyettem!

Akkor ezt mondta Nemtudomka:

- Apám, én nem azért jöttem magához, hogy király legyek! Lehet, hogy a halála után, vagy ha nagyon megöregszik. Akkor sem én vagyok az első: van magának két öregebb veje, válassza ki közülük azt, amelyiket akarja.

- Nem, gyermekem – mondta a király – (most már nem Nemtudomkának szólította, hanem gyermekemnek), neked kell királynak lenned, mert nagy vitéz vagy, fiatal, bölcs és jó katona. Te mentetted meg az országot az ellenségtől. Nos, mit szólnok hozzá, ti, vejeim, és ti, bátor tisztjeim, jól mondtam, hogy királynak való?

Mind azt kiáltották, hogy a király legfiatalabb veje legyen a király.

- No, rendben van! – mondta Nemtudomka. – de tudjátok meg, hogy egy erdész gyermeke vagyok, és mindig az erdő mellett és az erdőben dolgoztam apámmal együtt.

- Nem baj! – kiáltották a király katonái.

Akkor azt mondta Nemtudomka:

- Nekem öreg apám van. Gondoskodnom kell róla, hogy mi legyen vele öregségére.

- Aztán mit csinálnál vele? Hozd ide a palotába, legyen velünk.

- Jól van – mondta Nemtudomka. – Holnap elmegyek apám után, idehozom, és akkor csapunk egy nagy mulatságot és egy lakodalmat mindannyiunk számára.

Na, estefelé megbeszéltek az asszonnyal, hogy csinálják ezt a dolgot úgy, hogy jó legyen.

- Na asszony, én elmegyek, hogy utánanézzek apámnak. Mire elkészíted a vacsorát, visszajövök. (Eszembe jut, hogy mit mondott nekem a nagyapám: Ottlakán élt egy Buru nevű ember. Egy pénteki napon paszulyt főzött neki az asszony, mert akkor még jobban böjtöltek az emberek, mint ma. Azt mondja Buru:

- Asszony, csak tésztát főzz, mert átugrom ide, Aradra, hogy vegyek magamnak egy tajtékipipát.

- No – azt mondja az öregasszony –, csak ne maradj el sokáig, mert nem jó a leves, ha sokáig áll.

- Jól van – mondja Buru bácsi, felhúzta a bocskorát, kezébe vette a kampósbotját, és útnak indult. Utolérte egy kocsit, és aki benne ült, azt mondja neki:

- Gyere öreg, a kocsiba.

- Ó, nem megyek én, mert ameddig felülök és leszállok, sok időt vesztek. Arad pedig ide csak ötven kilométer...)

- Asszony, készíts vacsorát, mert elugrom megnézni az apámat.

Nemtudomka apja Papucs király birodalmának a végén lakott.

Na, felkészül Nemtudomka, veszi az aranykantárt, megrázza, de a paripa nem jelent meg! Azt mondja Nemtudomka:

- Talán csak nem varázsolta el a boszorkány?

És megint előveszi, de most már a rézkantárt. Hát azonnal megjelent a paripa.

- Mi a parancs, gazdám?

Azt mondja Nemtudomka:

- Nem tudom, mi lehet az aranyparipámmal, mert parancsomra nem jelent meg.

Azt mondja akkor a rézparipa:

- Beteg, azért jöttem én.

- El akarok menni, megnézni az apámat.

Azt mondja a paripa:

- Ne menj sehova. Mondta a mi apánk, vagyis az árvák apja, hogy mondjam meg neked: előbb építs magadnak és családnak egy palotát, mert ha a sógoraidal fogsz együtt lakni, megmérgeznek, és meghalsz.

- De, hogyan építsek egy palotát? – kérdezte Nemtudomka.

Azt mondja a rézparipa:

- Hívd a testvéreimet, az ezüstparipát, amelyiknek ezüstszőre van, ő majd megmondja neked, hogyan csináld és hova építsd a palotát.

Na, jól van, elbocsátotta a rézparipát, megrázta az ezüstkantárt, és rögtön ott termett az ezüstparipa.

- Mi a parancs, gazdám? Jöttem, hogy segítségre legyek.

- Hát azt akarják, hogy császár legyek, de nekem nincs jó helyem ott.

- Jól van, gazdám, én majd kitalálom, hol legyen és milyen legyen az a palota. Az erdő szélén legyen, ahol hallod a madarak énekét és az árvák hangját, ezekről ne feledkezzél meg.

Akkor felült a lóra, és repült széltében-hosszában.

- Na, itt lesz a palota – mondta a paripa, azzal keresztbe ugrott, és rögtön kinőtt a földből egy szép ezüstpalota.

- Na, holnap reggel mehetsz az apád után, hogy ő is ott legyen a lakodalomban. De a mostohádat hagyd, hogy éljen boldogan ott, ahol van.

Na, lefekszik Nemtudomka, reggel a palotájában ébredt, és azután elment az apósához.

- Na, én elmegyek, és elhozom az apámat hozzám.

- Jól van – mondta a király –, vedd a hintót, fogd be a négy lovat és indulj.

- Nem kell nekem a hintód, apám, van nekem is a sajátom.

Mire ezt kiszólta a száján, ott termett egy négylovas hintó, amely úgy világított, mint a tűz.

- Van nekem, apám, kastélyom is. Nézd, ott van az erdő szélén, látod, hogyan csillog.

Na, felül a hintóba, és mint Szent Illés, amikor felemelkedett, egy szempillantás alatt az apjánál termett az udvaron.

Amikor meglátták őt, az apja és a mostoha, térdre borultak, azt gondolták, hogy angyal érkezett az égből.

- Apám, ne ismeresz meg? – mondta Nemtudomka.

- Nem, gyermekem – mondta az apja.

- Nem emlékszel, hogy én elmentem veled az erdőbe fáért, ott te elvesztettél, és csak az Isten őrizett meg engem?

Akkor Nemtudomka levetette ruháit, a kalapját is levette, akkor végre az apja felismerte, sírva fakadt, és azt mondta:

- Nagyot vétettem ellened, gyermekem! – és megcsókolta.

Azt mondja Nemtudomka:

- Na, apám, öltözz fel, és gyere velem!

Felültette a hintóba, és gyerünk az öreggel az ezüstpalotába.

Szegény mostoha még máig is várja vissza az öreget.

Nemtudomka meghívta a király egész háza népét

és nagy lakodalmat csaptak,
tücskök muzsikáltak,
hegedültek, daloltak,
az is hazug, aki nem hiszi
milyen vígan voltak.

A mesém végére értem,
 ami jót szántatok nékem,
 az legyen a fizetségem.
 A lagziban én is ott voltam,
 öreg feleségemmel jártam.
 Aztán egy kakasra pattantam
 és bizony nem gyalogoltam
 falábakra szálltam,
 nem jártam a sárban.

NYEZNYÁM¹

Volt egyszer, hol nem volt, volt egyszer egy király. Annak a királynak volt egy szép feleséges s egy hétéves gyermeke. Egyszer a király kimegyen a havasba vadászni. A lovas kútjához ért, s beléhajolt, hogy igyék. Belénéz a kútba, hát mit lát? Egy virágszakállú embert.

Az azt mondta neki:
 - Ments ki engemet!

Így is lett. A király kimentette, s akkor maga előtt kísírte az ő kastélyába. Mikor bévítte, bézárta az előszobájába. Mikor bézárta, a kúcsot átadta a feleséginek. Mer a kulcs a feleséginél állott.

Egyszer mi történik? Megírja a király januárba, hogy menjenek hozzá csudalátni. Mer olyan csudát mutat, amilyent még emberszem nem látott. Ez a király, hogy hírrül adta a királyoknak, ígérkeztek is azok, hogy elmennek, hogy a csudát meglássák. tehát január 23-ra, délutánra.

El is jött a huszonharmadika, s jöttek a királyok hogy mutassák meg a csudát. Megérkeztek mindnyájan, annyira, hogy még csak egy öreg király nem volt megérkezve.

Zúgolódtak a királyok, hogy mért nem mutatja meg már azt a csudát. De ő azt mondta: „Még kell várjunk egy vendéget!”

De hát meg is érkezett ez a vendég. Mikor megérkezett, akkor elment a király és elkérte a feleségitől a kúcsat.

1 NAGY Olga: Cifra János meséi, Akadémiai K. Bp., 1991. 174-212. AaTh 321 « - AaTh400 » + AaTh 314.

Mikor elkérte a kócsat, ment, hogy nyissa ki az ebédlőszobáját. De azelőtt a hétéves gyermeke – vót neki egy nyílpuskája, nyílveszője – belötte a kócslyukán azt a nyílveszőt.

Mikor belötte, a gyermek odament s kérte a virágszakállút, hogy adja ki a nyílveszőt. de hát az keresztülfordította a kócslyukán, s azt mondta: „Nem fér ki!”

Mondta a gyermek:

- Mit csináljak, me már nem tudak játszodni.
 - Eridj, édesanyádnak a zsebibe van a kócs, verjed magadat a földhöz és sírjál, hogy anyád vegyen föl az ölibe. Nyúlj bé akkor a jobb felin a zsebibe, s vedd a kócsat, és akkor kezdjél kacagni!

Tehát a gyermek bément az anyjához, földhöz verte magát. Az anyja felkapta:

- Lelkem gyermekem, mi van veled?

A gyermek bényúlt a zsebibe, az édesanyja zsebibe, és a kócsat kivette. S akkor kacagni kezdett.

Így történt. A gyermek akkor elment, az ajtót kinyitatta. Mikor kinyitatta az ajtót, az ember átoladta a nyílveszőt. És ezt mondta:

- Te gyermek! Eridj édesanyádhoz, lopd vissza a kócsat, úgy, ahogy kivetted, és akkor esmént kezdjél kacagni, hogy tegyen le a födre! Ha valami bajad lesz valamikor, gondolt a virágszakállú emberre!

Evvel a gyermek az ajtót bészárta, s a virágszakállú ember elment. Amikor a király mutatni akarta a csudát, kinyitatta az ajtót, nem kapta csak az üres szobát. Evvel nézett erre, nézett arra. S mit gondolt a király: „Szép volt az ember, a virágszakállas ember. A feleségem fehérnép, tehát a fehérnépek a szép férfiókat szeretik.” Gondolta, hogy belészeretett a fehérnép a virágszakállú emberbe és ő eresztette ki. De hát a feleséginek nem szóllatt semmit se, hanem egyszerűen bément a királyak közi, és azt mondta:

- Nem tudtam a csudát megmutatni, pedig olyat mutattam volna, hogy emberi szem még nem látatt olyat, de a feleségem biztosan belészeretett és kieresztette az ajtón.

Ezek a királyok akkor zúgalódni kezdtek:

- Ide hívatál, nem mutatsz csudát. Nem vagyunk cégérek, mer királyak vagyunk. Akkor, ha ennyibe vagyunk, pusztítsad el a feleséged!

Nagy zúgalódvá kizúduáltak az udvarra, s ott ítilgetni kezdtek a halálját a királynének. Aki nem tudatt semmit semmiről.

A király hallgatott, mert ekkora hatalommal nem tudatt szembeszállni. várta, hogy adják meg a feleséginek a halálbüntetésit.

Ítilik a halált a fehérnépnek. A fehérnép bent van, s nem tud semmit róla. Hogy neki ítilik a halálát. A gyermek künn van, játszik a nyilával, a királyok közt búkál.

Vót egy kicsi vizsla kutyájo, s közbe hallgassa, hogy mit csinálnak ezek a királyak, ítílik az anyjának a halálát.

És beleszól:

- Nem édesanyám vót a hibás. Hát én eresztettem ki azt a szép embert, akinek virágszakálla vót.

Mikor eztet kimondta a gyermek, akkor azt mondják a királyok:

- Ítíljük el a gyermeknek a halálát, ha ő eresztette ki. Hiszen a gyermek nem szokott semmi beszédet szólani, csak ami igaz.

Ítílik most a gyermeknek a halálát. A király egyetlen gyermek vót. Hétéves.

A gyermek csak játszadozik tovább. Ezt is mondanak, azt is mondanak. Egy jó király azt mondja:

- Hogy esne nektek, hogy a tük gyermeketeket szemetek előtt pusztítsák el? Hanem én mondanak valamit: ha van egy bizalmas embere a királynak, vigye ki a havasra és a gyermeket hasítsa kétfelé, s a szüvit s a máját s a kicsi ujját hozza vissza! A testit pedig a vadak megegyék!

Kit bízott meg a király? Az ő szakácsát. Hogy menjen ki, s vigyen egy tálcát, amire teszi ezt a szüvet, máját, kicsi ujjat, egy nagy kést, és vigye ki a havasra, hasítsa kétfelé, és hozza vissza ezeket a darabokat!

A szakács meg is indult a parancsra, ment a gyermekkel. mikor kiérkeztek a havasra, havas közepibe, egy tuskó mellett megállottak.

Azt mondja a szakács:

- Na, édes fiam! Nincs szüvem, hogy elpusztítsalak tégedet. Eridj, amerre látsz, mer én kimegyek az erdő szélébe, és megkötem a nyakamat és felhúzam magamat, mintsább én tégedet elpusztítsalak.

- Ó, te szakács, de bolond vagy! – szól a gyermek. – Be bolond vagy! Hát énértem elpusztítanád magadat? ne pusztítsad el magadat, te szakács! Ha már ilyen jószívű vagy: hasítsd kétfelé azt a kutyát, az én kicsi kutyámat, éppen olyan a szíve s a mája, mint nekem, nem ismeri meg senki, hogy az kutyamáj vagy gyerekmáj.

- Én azt se teszem, nem öltem csak majorságot életembe.

- Add ide, te szakács, a késedet, hogy vágjom ketté azt a kutyát!

- Nem adam a késemet!

A gyermeknek az anyja kardot kötött az ódalára, és ez a gyermek kivette a hüvelyiből a kardját, és kettéhasította a kicsi kutyát. Mozgatt még a szív s a máj, így tette rá a szakácsnak a tálcájára.

- Szívet és máját. De még hiányzik a kicsi ujj!

- Szakács! Ráteszem a kicsi ujjamat ide né, a tuskóra, s vágd le!

- Az se teszem!

A gyermek hozzáüt a karddal, s a kicsi ujjat lecsapja. Messze elszökik.

Az ujjat a szakács felveszi, a gyermek elszisszenti magát, és azt a vérző ujjat a szájába befogta.

- Jaj – gondolja a gyermek –, ezt csak azér a virágszakállú emberért tettem. Jaj, hogy fáj!

De mikor reagodolt, az a vérző ujj, a csonka ujj kinőtt a szájába. Megszólal a kicsi fiú, és azt mondja:

- Na látod, te szakács? Ott is van egy ujj, s né, az én ujjam is ki van nőve.

- Na most, te gyerek, haza ne gyere! Haza ne gyere, királyfi, mert akkor megtudják, hogy én nem tettem a kötelességemnek eleget. Eridj, amerre látsz, az Isten hírével!

Elbúcsúzik a gyermek a szakácstól, s megindul az erdő mélyibe. A szakács pedig menyen a tálcával, a szív, máj, a kicsi ujj ott van rajta. Így menyen a szakács. Mikor hazaérkezik, nem nézte meg senki: orvos vagy valaki más, hanem ezeket mindjárt bebalzsamozták, koporsóba tették, és a királyok, a vendégek elmentek onnét. Ott maradt a nagy bánat. Egyetlenbe egy gyermekek volt, s ők temetik el a szívet, a májot és a tüdőt.

El is temették. Eltelt az idő. De egyszer a gyerekről tegyünk szót!

A gyermek ment éjet-napat. Erdőről erdőre, mezőről mezőre. Hiszen vajon ki vezérelte? A virágszakállas. Hiszen ez a gyermek se meg nem ehezett, se meg nem fázott, se meg nem szomjazott.

Így ment az utazásába, még háztól házat se talált. Menyen a fiú: telnek a napak, telnek a hónapok, telnek az esztendők. Egyszer hová érkezik meg? Egy magas kősziklára. Sütett a nap, tavaszi idő vót, oda lefeküdt. de hát addig nem vót megéhezve, most eszibe jutott az étel. „Hagy meg vagyak ehezve!!

Felül a fiú és gondolkozik: „Vajon hány éves lehetek? Mekkora nagy vagyok? Tehát számítsuk ki úgy (mer a napakat nem számította, talán nem is tudta), számítsuk ki úgy: egy tél, egy nyár egy esztendő. Hány telet töttem s hány nyarat az utazásomba? Tizenhárom telet, tizenhárom nyarat. Mikor eljöttem otthonnót, az édesanyám mondta: „Hétéves vagy, fiam.” Hát tizenhárom meg hét, húsz. Akkor már nagy lehetek, hiszen húszéves vagyok! Jaj, hogy megeheztem!”

Esmént az étel jutott az eszibe. erről a kőszikláról aztán lefelé indult. De ebbe a tájba, ahol utazott, fű, fa, falevele, nép: minden kőbálvánnyá vót változva; kakas, tyúk, marha, mindenféle. Ő menyen ezek közt a kőbálványok közt. Ahogy menyen, lát valami nagy kastélyformát. Megy, hát oda is érkezik. Lássá, hogy nagy rezidencia. Kerüli, kerüli: semmi matatás nincs; jövés vagy menés. Ez valamikor királyi lakás vót, de a legszélire építve, az országnok a szélibe. De még a keresztyén földnek a határszélibe.

Azóta fogva a királyi lakásokat az ország közöpiibe építették. Ezt az egyet akkorjába, a régi világba a legszélire, a keresztyén földnek a határszélibe. Nem mesz-

sze vót már onnan a keresztyén földnek a határszéle. Egyszer a kapuhaz jut. A kapunál két nagy kígyó, kétfelé állva, nagy meredt szemmel nézi. Egyik egyfelől, a másik másfelől.

„Hej, bemennék én ide, de ez a két kígyó elpusztít ingem!” Akkora vót a testek, mint egy jó bihalynak a dereka. vastagak. „Hát mindegy, de bemegyek. Az egyik nyúl felém, a szájába vágok a karddal. Ha a másik el talál nyelni, belül kibontam, s úgy is kaput nyitak, s kijüvek belőle.”

Így ment. A két kígyó, amikor a kapuhaz érkezett, nemhogy bántalmazza, hanem félrenézett. Mikor félrenézett, a kapun bément. Valamikor, az Isten tudja, nem tudam, mennyi időtől fogva, őrnek hagyták oda, hogy rossz ember rossz szándékkal nem tudjan oda bémenni ezen a kapun. Tehát ez nem ment rossz szándékkal, ezért néztek félre.

Menyen. Mikor elérkezik a várhaz, a vár ajtajához, beszédet hall bennőt. Mikor bémenyen: ki van ott? Két világtalan, egy asszony s egy ember. De szeme nincs. Az asszannak sincs. Ezeknek gondasztaljuk vót. Mióta kivették ezeknek a szemit, azótátul az isten gondasztalt adatt nekik, és meleget a szobába, hogy télbe-nyárba egyforma meleg vót.

Tehát köszönti a fiú, hogy:

- Jó napot kívánok, édesapám s édesanyám!
- Isten hozta! Nem tudjuk, hogy ki.
- Én vagyok a magak gyermeke. Hát nekem nincs senkim, fogadjanak bé gyermeküknek!

„Hát befogadnánk – gondolja az ember. – be jó lenne, ha itt maradnak, be jó lenne, ha lenne kivel beszélgessünk! Nem rossz szándékú, mert a két pásztor a kapunál nem engedte volna bé.”

Tehát az asztal magától terült. Tapogatózik az ember, háromnak van megterülve, nem kettőnek. Odaülnek, s híjják, és esznek. Az ember, a vak ember tapogatózik, s három ágy van, nem kettő.

Hát így maradtak ott hárman. Eltelik egy nap, el kettő, el három. Nyugtan beszélgetnek. Még az izmait is megtapogatta a vak ember a fiúnak: „Erős ember, fejlett ember!”

Egyszer kimegyen a legény, hogy nézzen szertesét. Néz szerte: kőbálvány katoná, őr. Mindenféle kőbálvánnyá változott. Csak ez a két öreg szem nélküli senyvedett ott bent a szobában.

Menyen hátrafelé, hát ott mi van? Tizenkét aranykecske egy okolba bézárva. De olyan lészák vótak, nem rendes istálló vagy tudam mi. Lészákból vót nekik kőkerítések.

Bőgnék, bőgnék! „Jaj, mintha ki tudja, mióta nem ettek ezek a kecskék! Holnap kieresztem őket a zöld fűre, hogy egyenek.”

Bémenyen, s mondja az öregnek, hogy azok a kecskék hogy ehetnének, hogy bógnek.

- Ki kéne ereszsem holnap!

- Te fiam, nem szabad kieresztteni! Nem szabad! Arról vedd le az eszedet, fiam, mer nem szabad. Tiltott ez a kieresztés, fiam!

A fiú azt gondolta: „Beszéljen, csak beszéljen! Mert holnap úgyis kiereszttem!”

Eljött a holnap is. Felvirradtak úgy, ahogy más nap reggel. A fiú megfrustukolt, és készült is. Bényit a szobába. Hát mit talált ott? Zsákokat. Egy zsákot a hóna alá veszen, s visszamenyen a másik szobába. Azt kérdi az öreg:

- Hol voltál?

- Vettem egy zsákot, mert eresztem ki a kecskéket, s ha kapak vaj egy csutkát, száraz csutkát, hazahozam, hogy legyen a tűzre télen.

- Édes fiam, nem menj te suva! Hiszen itt télbe-nyárba egyforma meleg van. Nem kell nekünk tuskó, nem kell nekünk semmi. A kecskéknek pedig hagyj békit!

Avval a fiú kiment az ajtón. Nem kellett sokat babráljon a kieresztéssel. Egy fát levett. Mikor az a fa ledöccent, a kecskék felugrottak és egyenesen neki a kapunak. A két pásztor, a két kígyó félrenézett, s a kecskék elmentek. De nem a keresztyén földre, hanem neki a borozdának s keresztül a borozdán. Hová érkeztek? Egy nagy selyemrétre, ahol térdig érő selyemfű vót, s rétnek a közöpin egy folyó vót s tiszta víz. A kecskék ott nekifogtak s kezdtek enni. Akkor itták azt a szép folyóvizet. A fiú letette a zsákot, és ráült: „Jaj, be szépen legelnek ezek a kecskék! Talán elszunnyadnék egy kicsit. Próbáljam meg: tudak aludni?” Letette a fejét a zsákra, s a kecskék álmat eresztettek rea. Úgy elaludt, mint a tők. Mikor elaludt, a kecskék: Vesd el magad! Elmentek, odalettek.

Ő felkelt, délután három óra vót. Dörzsöli a szemét, és néz szerteséjjel: a kecskék suhun. „Mit csináljak? Mondta a szegény öreg édesapám, hogy ne ereszsem ki a kecskéket, mégis kieresztettem. Most már ki tudja, hová mentek. Ha nem tudam hazahajtani, megmondják: részeges vagyok s bétettem zálagba őket. Megittam az árát. Hogy keressem meg?”

Jár erre, jár arra. Nem kap semmit. Egyszer felmenyen egy dombra, s néz le. Mit lát? Egy nagy kertbe egy nagy várkastélyt. De fémlik. Egy rézkastély vót. A kert tiszta réz: rózsafa, gyümölcsfa virágzik, de minden rézből. Fényes. A kecskék ott vannak, csinálják a kárt (mint a kecskék, mikor béeresztik a virágoskertbe), dolgoznak azok a kecskék ott bent.

És menyen. A kaput megnyissák. Néz. Hát ilyet emberi szem még nem látott, mekkora kár van itten! Nekifog, kihúz egy fát, s kezdi hajtani. De mind befelé. Nem kifelé, befelé hajtotta. De miért? Hogy még több kárt okozzon.

Itt lakott a hétfejű sárkány. Kinéz az ablakon és látja, hogy térengeti a kecskéket, de mind bennbe megy. A virágokat leszedték, összegazoltak mindent, nem tudam, mennyi kárt okoztak. Azt mondja a legényeknek:

- Eridj ki, s fogd meg annak a kopókölyöknek a fülit, s hozd ide előmbé!

Menyen is ez, s találkozik evvel a legénnyel. Azt kérdi a legény nagy hetykén:

- Te hová mész?

- Én megyek, hogy fogjam meg a füledet, mer a gazdám azt parancsolta.

- Hát fogad az anyádnak! Hát nekem hogy fognád?

Megfog egy tizenöt éves ótoványt a legény, kikapja gyökerestül, utánahajtja a fiúnak. csak egy ága érte el, s mind botorkázva ment vissza, hogy az ajtót a fejével ütette bé.

- Mi van veled? – azt kérdi a sárkány.

- Hát kikapott egy ótoványt s utánam dobott, csak a szemembe ért, de nem tudtam, hogy hányadán vagyok.

- Kimegyek én!

Menyen ki a hétfejű sárkány. Mikor kilépi, ez addig téringette a kecskéket a kapu felől. Mikor a kecskék elérték a kaput: uzsgyé! elfutattak. Ezt kérdi ez a sárkány:

- Te kopókölyök, hogy merted kiereszteni ezeket a kecskéket? Mikor harminc esztendeje, hogy az én bátyám, a Hollókirály, a huszannégy fejű sárkány. Harminc esztendeje, hogy kőbálvánnyá van változtatva az egész népe. Harminc esztendeje, hogy kivette a szemit annak a két öregnek a Hollókirály, az én bátyám. Evvel büntette meg ezekér a kecskéké. Mer minden tavasszal nagy károkat okoztak.

- Há, te sárkány! Mér büntettél meg te avval egy népet, hogy kőbálvánnyá változtattad? Mennyit takarított vóna ez a nép! Mennyit fejlődött vóna! De az még semmi. Mér tartottál harminc esztendeig világtalanon egy embert? Ez nagy kár vót. Mér nem csináltál azokból kőbálványt? Így tartattad szem nélkül harminc esztendőig! Én azt hittem, hogy éppen te vagy.

- Nem vagyok, hanem a nagybátyám. Te, ugye, kárt okoztál a kecskéekkel. pusztulj!

- Igen, ha bírsz velem. S ha nem, akkor én fogok veled elbírní!

- Hát küzdjünk, vagy vagdalkazzunk?

- Ami neked tetszik, te sárkány!

Nahát, nekifognak, birakaznak. birakaznak, úgyhogy úgy ütették bé egyik a másikat a földbe, mint mikor tavasszal egy ügyes fiatalember csinálja a kertet s üti bé a karókat, úgy lyuggatták meg a helyet. Birakaznak. Egyszer mit gondol ez a fiú?

- Nézz ide, te, hogy el van telve az idő, hogy el van telve az idő! Ez a két öreg azt hiszi, hogy a kecskék ki tudja, hová mentek, mert a kapun kimentek.

Megfogja a sárkánt, magához kapja, bevágja úgy a földbe, hogy csak a két feje látszodott ki. Ki a kardot, s mind a két fejit levágja s belé abba a zsákba. Menyen a legény evvel a két fővel, de hát olyan csepergő idő vót, s a kecskéknak a nyoma

látszodatt. „Vajon hova lettel el ezek a kecskék? – azt gondolta magába. – Talán nem mentek el esmént valami tiltott helyre?”

Menyen a kecskenyomokon, s mikor elérkezik a kapuhoz, a kapunál a kecskenyom menyen bé. De hát az öreg vak ember, akinek harminc esztendeje hogy kivették a szemit, azt gondolta, hogy ez a fiúgyermek, akivel üdöt tötött, nem jó vissza többet. Hiszen tudta, hogy ezek a kecskék béhatolnak a hétfejű sárkán udvarába. S azt hitte, hogy elpusztul a fiú is. De hát hallgatózik, és lépteket hall. Azt mondja a feleséginek:

- Talán jú a gyerek.

- Lehet, de csak úgy tudatt megszabadulni, ha a hétfejű sárkánt elpusztította, mer másképpen nem eresztette vóna el.

- Ügyes ember! Ügyes ember! Erős ember! De bárcsak ne menne többet suva! – Hiszen féltették, hogy legyen kivel beszélgessenek, üdöt töttsenek.

Az történik egyszer, hogy hiu szájánál kopogást hallanak. És ez az ember nagy figyelmes ember vót. Mer király vót. Olvas:

- Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét. Anyjak, elhozta a hétfejű sárkának a fejit. Ügyes, kemény, bátor ember!

És akkor az ajtó megnyílik, és a legény menyen bé. Köszönti a két öreget:

- Hazajüttem, öregeim! Hazajüttem édesapám! Hazajüttem. Olyan jó száraz csutkakat kaptam s tettem, s feldobtam a hiuba, hogy száradjan, legyen télire.

- Nem kell nekünk, gyermekünk! Nem kell nekünk csutak. Sze itt télbe-nyárba egyforma levegő van. Azért többet ne menj el suva!

- Jaj, de olyan csutkakat hoztam. S még ott is hagytam. Hónap kieresztem a kecskéket, nagyobb zsákat viszek, mer már egy része ki van szedve a csutaknak.

- Ne menj el, gyermekem! – rimánkodik az ember.

De ő nem sokat szólatt, hanem hajlatt az öregek szavára. Nem szól semmit. Odaülnek és vacsarálnak. Az ágy meg van vetve. Lefeküsznek, s alusznak reggelig. Reggel felkelnek. Mikor felkelnek, ott van a frustuk. Megmosdolnak, és a legény készülőbe van.

- Hová menyen? – kérdi az öreg.

- Hát menyek, keresek egy nagyobb zsákat, hogy hozzak csutkat, mer ereszttem ki a kecskéket.

Hát az öreg fogózkodik, hogy valahogy fogja meg, ne eressze, mert tudta, veszélybe menyen. De hiába, mer a vak nem tudta visszafogni. Hanem a zsákat a hóna alá veszi, s ki, és elmenyen a kecskéket keresni.

Mikor kieresztették a kecskéket, bögnek, és futnak ki a kapun. Mikor a kapun kifutattak, ő menyen ki az utcára, azok egyenesen a selyemrétre, a térdig érő fűbe, és szép folyóvízre.

- Többé ne menjetek el! Egyetek s igyatak! – így beszél a kecskéknek. A kecskék bögnék, mintha értették vóna. Ledől a zsákjára, s elaluszik. Aluszik délután két óráig. Délután két órakor felkél, nagy álmosan dörzsöli a szemit. Dörzsöli a szemit, de a kecskék nincsenek.

- Haj, mit tudjak csinálni? Talán nem abba a kertbe mentek, ahol vótak tegnap?

Tehát fel a dombra, s megnézi azt a tennapi helyet: vajon nincsenek ott? De nincsenek ott. Hová tudtak menni? Hová mehettek? Felmejen egy másik dombra. Néz le. Há hol vannak a kecskék? Egy nagy ezüstpalota, a kert ezüst, a rügye kibomolva. Nyílnak a virágok. És azak ott kertészkednek, mint ahogy a kecskék szoktak. Lábukkal összetaposták a virágakat, csoportokat. Úgyhogy mindent tönkretettek.

Mikor a fiú odaérkezik, esmént nem kifelé hajtja, hanem befelé téringeti. Itt lakott egy tizennégy fejű sárkány. Kinéz az ablakan, azt mondja a legényinek:

- Te, eridj, s fogd meg a fülit annak a kopókölyöknek, és fülínél fogva hozd ide elémbel!

Ez menyen. Ahogy menyen, elérkezik a legényhez, s az azt mondja neki:

- Te hová mész?

- Fogjam meg a füledet, mer gazdám azt parancsolta, vigyelek elejibe!

- Hogy a fene egyen meg, te!

Kikap egy ótovánt, s utánaajítja, elérte esmént ennek is a lábát. Botorkáz befelé, az ajtót bényítja a fejével, s az asztal alatt áll meg.

- Hé veled mi van? – kérdi tőle a gazdája, a sárkány.

- Né, megdobatt! Ha elért vóna, akkor most már a világon se lennék.

- Kimenyek én, me tudam, hogy kivel van dógam.

Kimenyen a tizennégy fejű sárkány. Eddig a fiú kihajtotta a kecskéket, kitéringette a kapun a kecskéket. Ezek azannal elfutattak. Ez szól hozzá:

- Te kopókölyök? Hogy merted ezeket a kecskéket kiereszteni?

Mikor harminc esztendeje, hogy az én nagybátyám, a Holló királya, a huszonnégy fejű sárkánt elvette a két szemit az öregnek s az országjából kőbálványt változtatott?

- Jaj, te, s én éppen azt hittem, te vótál az!

- Nem, mer az én nagybátyám.

- Pedig én azt gondoltam, hogy éppen te vagy. Nem sajnálta kivenni a két öregnek a szemit? Tíz esztendőktől világtalanul élteti! A népet kőbálvánnyá változtatata! Harminc esztendő óta mit fejlődött vóna ez a nép! Elég marhaság vót! Mé nem pusztította el őket is? Mér szenvedtette szem nélkül?

- Ne azt beszéljük, hanem azt: milyen halált kívánsz magadnak?

- Hiszen becsültesd meg a kárt!

- A keresztyén földnek nem lenne annyi kincse, hogy ezt a kárt ki tudná fizetni, amit csináltak ezek a kecskék. ezekér a kecskékér rejtette kőbálványul a nagybátyám az egész országot. Ezekér a kecskékér vette ki a két öregnek a szemit.

- Na azt mondd, te sárkán! Nem vagyok én kopókölyök. Mer én is szentelt király úrfi vagyok. Hanem próbáljuk meg az erőnket! Fogjunk neki vagdalózni!

Kardot rántanak, de hát ugyibár, ennek a sárkánnak, ő is nagy vót, de nagy vót a buzogánya is. Ez a kardjával védekezik. Szöknek egymásnak. Hátrálnak. De a nap haladóba van.

- Hej, elmentek a kecskék, de ki tudja, hová! Most majd az öreg mit mond? Ha én hazamenyek, meg kell keressem a kecskét.

Nekifordult a sárkánnak, s két-három fordulásba mind a tizennégy fejit levágja. Belerakja a zsákba, s jű ki onnét. Ahogy viszi s nézi a helyeket, a kecskenyomokat, bévezeti a kapun. Ő menyen, emeli azt a nagy terüt. Hej, az öreg akkor má azt hitte, hogy a fiú többet soha haza nem menyen. Egyszer dobogást hall, s mondja a feleséginek:

- Anyjak! Hallak valami dobogást, talán jó a mi gyermekünk. erős ember! Vitéz! Mer azak a kecskék a tizennégy fejű sárkánnak vótak a kertjibe. Az élve nem eresztette vóna el. Olvasd te is, én is olvasam, nehogy megvétsük! Ha tizennégyet dob fel, ő azt mondja, hogy csutak, de a fejeket hozta, tizennégy lesz.

De hát megáll a fiú a hiunál, s kezdi dobni a fejeket. Azok mind a ketten olvassák:

- Egy, kettő, három, négy, öt, hat, hét, nyóc, kilenc, tíz, tizenegy, tizenkettő, tizenhárom, tizennégy.

- Anyjak! Elhozta a tizennégy fejű sárkánnak a fejit.

- Hej, többet ne menjen! Bár többet ne menne! Hiszen a legrosszabb s a legerősebb, ami létezik a világon, a huszonnégy fejű sárkán, aki kivette a mű szemünket.

De hát mikor kivették a két öreg szemit s elrejtette ez a bűbajos sárkán az országot, az Isten adta akkor neki ezt a két kígyót őrnek a kapuhaz, hogy soha rossz szándékú ember ne menjen bé. Azt a gondasztalt. Háromszor terült naponta. Azt a meleg szobát.

Tehát bémenyen a fiú, s köszön:

- Jó napot, édesanyám és édesapám!

- Isten hozta! Nem lássuk, ki az.

- Én vagyok, a magak gyermeke!

Tehát az öreg megtapogatta akkor. És azt mondja neki a legény:

- Édesapám! Olyan jó csutkakat kaptam. Szárazakat. Hónap nagyobb zsákot viszek. Mer elvesztettem magamat abba a nagy havasba. S ahogy nyöttem a csutkakat, ott még maradtam, meg kell keressem.

- Ne menjen, lelkem, gyermekem, többet sehozá!

Tehát így megnyugodtak, elhallgattak. Reggel felkelnek, és megfrustukalnak. De hát azt látta álmában az öreg, hogy itt már el kell pusztuljan a gyerek. Tehát ebből is kiderül, hogy a vak akkor lát, amikor álmod.

Na, de mi történt? A fiú keres egy nagyobb zsákot, de az öreg megfogja, nehogy kilépjen. Mire az öreg az ajtóba érkezett, az a fiú kilépett a házból.

- Anyja! Nem jó vissza többet a gyermekünk. – Hiszen ha lett volna seme, még könnyet is ejtett volna.

Elment a legény a kecskékhez, egy fát levett, és kiment.

A kecskék megindultak, és neki a borozdán keresztül és esmént a folyóvízhez és a térdig érő selyemfűbe.

- Így na! Nem menjete el! Mer csak kárt okoztak nekem. Ne menjete suva, s egyetek!

Beszélgat a fiú a kecskékkal. De hát nem ül le, nem fekszik le. Csak egyszer álmot eresztenek a kecskék, muszáj lehajoljon, ledőljen, és le a zsákot maga alá, és elaluszik. Elaludt, és mi történik? Mikor felkél, délután egy óra. Dörzsöli a szemit, néz erre is, arra is, nincsenek a kecskék.

- Ej, hogy a fene egye meg! Talán nem oda mentek a tennapi helyre?

Fel a hegyre is néz, de nincsenek ott. Menyen jobbra, néz erre. Néz arra. Suhun sincsenek. Egyszer felugrik: egy aranykertbe aranykastély, aranygyümölcsfa, virágok, bogycók, minden, fű, virágok, minden összetörve.

- Hogy a fene egye meg! Most itt lesz a baj. De már mindegy.

Menyen le a hegyen, s mikor elérkezik a kapuba a kecskékhez, hej, a rügyeket ezek úgy eszik. Most nem befelé hajtott, hanem kifelé. Itt már nem küldte ki a legényit a nagy bestelen sárkány, hanem ő saját maga ment ki.

- Ej, te kopófiú, megállj! Mert szeretheted a kecskéket. Milyen kárt okoztak azok nekem! Amiért én harminc esztendeig kőbálvánnyá változtattam az egész országot. S a királyt vakká. Mert ez a két öreg király. Az országot kőbálvánnyá változtattam, s a két öregnek mind a két szemit kivettem. Most milyen halált kívánsz magadnak?

- Hm! Becsültesd meg a kárt, mer megfizetjük.

- A keresztyén földön nincs annyi pénz, hogy ezt a kárt megfizesse. Hanem megfizeted az életeddel.

- Hát jól van! Te vagy az, aki a két öregnek kivette a szemit harminckét esztendővel ezelőtt? Éppég vártam, hogy veled találkozzak. Tehát itt vagy?

- Én vagyok – azt mondja.

- Ha te vagy, gátol az Isten, s az én kardom is, mert megérdemelnéd, hogy megdögöljél, te sárkány! Mert megszenvedtetted a népet.

Neki dühösen, s, már veszekedve szembemennek. Mikor szembemennek, megfogják egyik a másikat, s kezdik ütni egymást. Ez a sárkány, ahol megfogta, ennek

a király úrfinak a gunyája, a bőr, mindenféle a kezibe maradt. Tehát annyit fogják egyik a másikat, hogy király úrfinak szinte minden testrészből potyogott a vér. Elfelejtkeznek mindentről. A nap háromszor feljű s háromszor lemenyen, ők még mindég birakaznak. Tehát annyira, hogy a király úrfinak a vérző sebei folynak, mind gyengébb, és gyengébb. Azt mondja a sárkány:

- Fogjunk neki vagdalkazni! Mer én tégedet el akarlak pusztítani.

- Fogjunk neki, mer én tégedet el akarlak pusztítani! – a király úrfi így mondta vissza neki.

Vagdalkozni kezdenek. Addig, hogy háromszor a nap feljűtt s háromszor lement, míg egyik a másiknak még a kicsi ujját se tudták elválni. Mit tettek? Hogy talán egy erdőbe legyenek:

- Fogjunk neki birakazni!

Nekifogtak birakazni. Esmént a vérző sebeket fogja a sárkány, folyik a király úrfi vére, gyengül. Egyszer megfogja, s elszisszenti magát a király úrfi.

- Ej, te virágszakállú ember! Érted kell hogy küzdjek. Érted vérzek! Érted el kellett, hogy bujdassak! S most mibe vagyok én? Elpusztít ez a sárkány!

Elszisszente magát, a fejét megrázta, s megragadta a nagy nehéz testet. Úgy be-
léütette a földbe, hogy csak a huszonnégy feje látszodott.

Akkor a karddal kezdte vagdalni. Tehát ki segíthetett rajta? A virágszakállú ember, akit gyermekkorában ő kiszabadított az előszobából. Levágja úgy, hogy csak egy feje maradt.

- Ej, te király úrfi! Hadd meg az életemet! Visszaadom a két öregnek a szemit.

- Há megvan?

- Meg – azt mondja –, két pohárba a szobába. Hozom.

Elmenyen, s kihozta. Úgy meg vót a két szem száradva, mind mikor disznót ölnek s az epét felakasztják az ajtó sarkára s ott tartják egy esztendeig. Hát ebbe a pohárba harminc esztendeig ez a két szem. S a másik két szem is ott hervadt, ott vót ebbe a pohárba.

- Hát ezt még vissza lehet tenni? – kérdezte a király úrfi.

- Vissza, te! Dugd bé a füledet!

Bédugja a fülit. Füttyint egyet ez a sárkány. Érkezik egy fekete kutya, kóccal a nyakába.

- Mit parancsolsz, felséges uram?

- Egy korty élő-haló vizet. Egy korty forrasztó vizet.

A kutya odajűtt. Ez vót a kócsassa. Elmenyen, s jó vissza, hoz élőhaló vizet:

- Ez a forrasztó, ez meg az élő-haló.

- Ahogy hazamész, ha meghagyod az életemet, lefekteted a két öreg a pádi-
mentumra hanyattán. Mikor lefektetted, ezt a két száraz szemet – ez az emberé, s ez

az asszonyé – beléhelyezed arra a helyre, ahol vót. Akkor beléhelyezed a másikat is. Megöntözöd forrasztó vízzel. Mikor megöntözöd, azt mondod: „Álljanak fel!” Felállnak, s tótsz az élő-haló vízből egy tálba. Parancsra: egy, kettő, három, négy.

Erre a négyre mind a kettő a szemire önti azt a vizet. Mind a kettőnek megjő a szeme világa, és felszabadul az országja a kőbálványtól.

Mikor eztet kimondta, elveszi a palackokat a király úrfi, és levágta akkor a másik fejít is a sárkánnak.

- Nem érdemled meg, hogy éljél – parancsoló hangon szólott a király úrfi. – Egy pár embert szem nélkül tartottál. Egy ország népit kőbálvánnyá változtattál, te piszkos! Megérdemled a halált!

Ezt a huszonnégy fejít rakta belé a zsákba. Viszi, nehéz vót. Mert sok vót. Gondolkozik, hogy hol vannak a kecskék. De kecske nincs. Mikor megérkezik, nézi a nyomot, lássa: hat nappal ezelőtt a kecskék hazamentek. Bőgve bé az okolba. Nem kellett zárni őket. De az öreg!

Hiszen ha szeme lett vóna, könnyet ejtett vóna azért a fiatalemberért, aki legalább beszéddel őket megvigasztalta.

Mikor elérkezik ez a legény evvel a nagy terüvel a kapuhaz, a két kígyó hátrál, az, amelyik örnek vót állítva. Nézi a fiú, hogy hát vajon mi van ezekkel? Hátrálnak. Egyszer csak földhöz verik magukat, s mind a kettő kétfelé hasad.

- Nem bántotta senki a kígyókat, s né, kétfelé hasadtak. Nagy dolog!

Ő menyen. Hallja a vénember a dubagtatásról.

- Anyjak, valaki esmént jű. Valaki esmént jű, mer hallam a dubagtatást. Talán a mű fiunk jüne. Jaj, be jó lenne! Anyjak, csak úgy szabadulhatatt meg, ha elpusztította a huszannégy fejű sárkányt, a Hollók királyát. Másként nem.

Mind közelébb-közelébb ér a dubagtatás. A hiu széjéig elérkezik a fiú, s dobolja fel a csutlókat, a fejeket. De mind a ketten ott bent számlálják: „Huszonnégy!”

- Aj, anyjak! Elhozta a huszonnégy fejű sárkánnak a fejít. Bár hozta vóna el a mű szemünket is! Kérte vóna el a mű szemünket, hogy legalább ha meghalunk, ne csonkán menjünk a földbe, legyen az egész test.

Hát lépik be a fiú, és köszönti a két öregot:

- Adjan Isten, öregapám és öreganyám! Elkéstem, mert elvesztettem magamat a hovasba. Jártam, bódorogtam, szedtem a csutkákat, de sok ott maradatt, hogy a fene egye meg! Nem is csutkázok többet. Nem ismerem az erdőt, s nem menyek. Most hoztam egy kicsit, aztán többet nem menyek.

- Ne menjen, lelkem gyermekem, suvá!

- Tudják, mit gondoltam? Jűjjenek mindketten ide, egymás mellé feküdjenek le!

- Hát műk nem tudunk, ha nem vezet oda.

Tehát a fiú megfogja jobbról a férfiút, balról a fehérnépet. Mikor lefekteti, elveszi az embernek azt a két száraz szemét, és abba a száraz testbe beléilleszti. Belé az asszannak, és akkor evvel a vízzel, forrasztó vízzel mosogatni kezdi. Hej, odaforrt a két szeme. Ekkor felállítja őket. Tőt élő-haló vizet egy tálba, s odateszi.

- Na – azt mondja –, ez a tiéd. Mártsák belé a kezüket, mer víz van ebbe a tálba! – Meg kellett magyarázni, hiszen nem láttak.

- Az én idümrre, mikor azt mondam: „négy”, akkor egyszerre mind a ketten tegyék a vizet a szemükre. Megértették?

- Egy, kettő, három, négy...

Szemekre teszik a vizet, és megjű a szemek világa. De még mi a szép? Olyan fiatalak, mint húszéves korukba. De künt a katonákról s a népről a kőfal mind lement.

A katona elkiáltotta magát:

- Fegyverbe!

Az egész ország népiről a kőbálvány lement. Tehát a két kígyó azért hasadatt ki, hogy többé nem kellett oda. Ez egy nagy koronás király vót.

- Édes gyermekem! Nem tudam megköszönni a te jószágodat egyébbel, minden kívánságodat teljesítem, ezt a királyi koronát annak idején a fejedre teszem.

Így történt. Tehát a kőbálvány lement az összes országbeli népről.

Ott vannak ezek, élnek vígan, nagy örömmel, hogy visszaszerezte a két öreg szemét. És megszabadította.

Így telnek a napak. Egyszer csak a fiú fegyvert fog, és elmenyen nézegetni a helyeket. Nézegeti a helyeket, jár erre meg arra, egyszer hová érkezik? Egy tóhoz. A tó mellett nagy zöld fák zöldellettek. És az árnyékba letelepedik, és nézi a tó vizit.

Délután két óra következik. Délután két óra, a fellegekben zúgás.

Felnéz, hát mit lát? Három hattyút. De mind lennebb szállnak. Leszáll a három hattyú a tó partjára. Ő a fa megett vót, és nézte. A három hattyúból három szép királykisasszony lett. És a fehérnép nem szégyeli magát egyik a másiktól, levetkeznek és belé ebbe a tó vizibe, és kezdnek feredni. Tréfásan, kacagva öntik egyik a másikkal szembe a vizet.

Ez a királyfi nézi. A három közül a legszebbik a legkisebbik vót, amelyik tizenhat esztendő tőtött. Úgy megszerette a leányt, hogy elereszkedett a szerelmi gyengeségtől.

Megferedt ez a három leány. Kijüttek, felötöztek, és hattyúvé váltak, és elrepültek. Ez a három királykisasszony a Zöld királynak a leányai vótak. Mikor megszülettek ezek a leányok, és édesanyjuk felruházta avval: „Legyen szárnyatok, mikor asszonyi seregbe leszte, és repüljete addig, míg valaki tükteket meg nem les, meg nem lát. Mikó tükteket valami megles, meglát, többet ne tudjatek repülni!”

Az édesanya megáldotta evvel. Tehát ez a három leány repülni tudatt. Repült, és megferedtek, elmentek. Nem kellett ennek a fiatalembernek sok. Hiszen a férj-nép szép vót, s ezt látta meg leghamarébb. Hazamenet se ennivaló, se innivaló nem kellett a fiatalembernek. Hanem csak a búsulás.

- Édes fiam, egyél! Hát beteg vagy?

- Nem vagyok.

- Hát mi bajad?

- Várom a reggelt, hogy menjek a sétámra.

Reggel vette a fegyvert, és megindult. Ment újból a tó partjára. Vár ott, és sétál. Jű délután két óra, s megbúvik ott a bokorba. Zúgás van a fellegekbe. Érkezik a három hattyú. Leszálltak, lett három leány belőlek. Leszállnak, levetkeznek, belé a vízbe. Kacagnak, játszodnak.

- Ó, be szép – ezt gondolta magába. – hát, ha nem lesz enyim a kisebbik, hát akkor senki az egész világon.

Eltelt az idő. Kijüttek a vízből, hattyúvé váltak, s elrepültek.

Király úrfi hazamenyen. Se étel, se ital nem kell neki. Az öreg kérdőre vonja:

- MÉR nem eszel? MÉR nem iszal? Beteg vagy?

- Nem vagyok.

Másnap reggel esmént nem frustukol. Menyen megint a tó partjára, sétálgatott, jár ott. Mikor eljűtt az a pontos idő, azelőtt való napokba, mikor megjelentek a hattyúk, elbújik a fa megé. Érkezik a három hattyú. Leszáll a három leány, s belé a vízbe. Ferednek, játszodnak. Mikor eljűtt az idő, kijüttek a vízből, felötöznek, hattyúvé válnak, s elrepülnek. Mikor felrepülnek, ez a király úrfi elgondolta magába:

- Hát nekem fegyverem van, lelövem.

Elkapja a fegyvert, odairányozza. Puff, odalő. De nem érte egyiket se. Hanem egy visszaszózat hallatszik:

- Nos, nos, Lentelen király fia! Meglestél, nem tudunk többet repülni. Még hozzá utánunk is lőttél. Nem találkozunk soha az életbe!

- Hát ez a Lentelen király fia vót, ahunnét ő elbujdosatt.

Elmenyen a három hattyú. Hazamenyen, se étel, se ital nem kell neki.

Másnap a király úrfi csak elment, megnézte a tó partját, s megnézte a tó vizit. De hattyú arrafelé se ment.

Telik egy nap, telik kettő, telik egy hét. Járja a tó partját. De nem menyen arrafelé senki. De hát ő se nem eszik, se nem alszik. Egyszer azt mondja az öreg, ez a nagy tudós, mintha táltos lett volna:

- Te fiam! Tudam én, mér búsulsz. Megszeretted a Zöld király kisebbik leányát. De el lehet oda menni: ne búsulj te azér! E lehet menni, s add vissza a kőcsent, hogy ne búbajoskodjék szerelem nélkül, s úgy vágyódján utánad éppen, mint te utána!

- Hát azt mondták, nem találkozom többet vele.

- Találkozal, fiam, találkozal.

Nagy tudományos király vót, huszonnégy országnak a királya.

- Csak csináltatok neked egy rendbéli gúnyát, aztán azzal elmész.

Csináltat neki egy pár csizmát, aranykardat, aranygombos mentét, mindenfélét.

- Na, fiam, indulj, s menj! Eridj – azt mondja -, s megindulsz ezen az úton. Östére beérkezel a Zöld királynak a kastélyába. Amit más ember három esztendő alatt járna meg, azt az utat te östéig megteszed. Aztán add vissza a köcsent, amit adatt neked ez a leány.

Tehát ez a fiú megindult az útvárra. Tavaszi idő vót. Ahogy megyen avval a drága szép gúnyával, leül egy sánc martvárra. Zöldellett a fű.

„Jaj, de szép a határ! Zöldellik.” Megindul, s menyen tovább. Hát egy sátoras egy martan hanyatlán van feküve, szája, kitátva, s horkol. „Jaj, be szépen aluszik!” – s leül mellé. – Üldegél mellette. Egyszer felébred. Mintha álmod látott volna. Mikor kinyitotta a szemét, vigyázállásba áll, me katona vót:

- Felsőes király atyámnak alázatosan jelentem, ebbe s ebbe az ezredbe szógáltam.

- Ügyes vagy te, ügyes vagy! Csak szeretnék látni téged katonaruhába. Ha érted a parancsszót, akkor azt parancsolom: vetkezz!

A sátoras nekifog. De ahogy ő vetkezett, ez is nekifog, a király úrfi.

Tehát mind a ketten levetkeznek gatyára s ingre. Disznóbőr bocskor vót a lábán a sátorosnak, azt leodja. Odateszi a király úrfi a királyi gúnyát a sátoras elejibe. Azt a másikat, a sátorasét maga elé teszi. S akkor azt kiáltja: – Őtözz!

Ötözik ez a sátoras ebbe a drága szép aranygombos gúnyába. Mikor felöltözik, a királyfi is azt a nadrágot, azt a zsíros gúnyát felhúzza.

Mikor felhúzta: inget, gatyát, mindent, csak a bocskor maradt, felöltözik ez a sátoros is, a csizmát felhúzza. Akkor odamenyen a király úrfi, a kardat a derekára köti, megigazgassa.

- Na, most látlak katonagúnyába.

De egy írást belé tett a zubbonya zsebibe, azt írta reá: „Ezt a cigányt senki meg ne botránkoztassa, a király ajándékozta ezt a gúnyát neki a hűséges szolgálatjáért.” De hát cigány nem látta, belé vót téve a szebbe.

- Nahát, ha tudad a katonai tempót, én vezényelek neked, hallám, tudad-e?

- Vezényszót kérek!

Azt kiáltsa leghamarabb a királyfi.

- Jobbra át, balra át!

Csináljo a cigány a sarkantyús csiznábo. Egyszer azt mondja:

Futólépésbe!

Mejjire teszi a kezét a sátoras, s azt kiáltja akkor a királyfi:

- Indulj!

Megindul a cigány futólépésbe. Menyen, közbe hallgatózik, hogy nem csinál „hátraarc”-ot? De már annyira haladott a cigány, már nem is hallatt semmit. Megindul, mint a gonosz ló, megszegi a fejét: „Ha szólít, úgyse fordulak vissza, nem hallam.”

Megindul, s mint a gonosz ló, elfutott. Gúnyástól. Ez kacagásába le kellett üljen. Úgy kacagott: „Elvitte a gúnyát.”

Akkor nekifog s kötözi a bocskort a lábára. Felkötözi valahogy, ahogy tudja. Akkor a kezit végighúzza azon a zsíros nadrágon, és az arcképit meghúzza vele. Mer szép arca vót. Akkor aztán megindul ő is.

De az ő apja azt mondta neki, hogy östére megérkezik a Ződ királynak a városaiba, kastélyába. Neki annyi tudománya vót, hogy megérkezett három órára. Mikor megérkezik, léces kerítés ződre festve.

A kerthelyiségbe tizenkét kertészlegény s egy főkertész a csoportokat rendezte. Ültettek virágokat. Ez néz be a kerítésen. Odamenyen egy kertészlegény, s úgy csinál neki: „Pákk”. Ez akkor a bocskorral hátraszökik. Mikor hátraszökött, ezt kiáltja:

- Áj, nyeznám, nyeznám!

- Jaj, kertész úr – kacag a kertészlegény. – Jüjjen ide, nézze meg, mit kaptam én!

Menyen oda a kertész, és néz. Esmént a kertészlegény, hogy ez nézett be a léceken, úgy csinál: „Pákk” – Hátraszökik ez, s esmént elkiáltja magát: „Áj, Nyeznám, Nyeznám!”

Ez a kertész kétféle nyelven tudatt. És beszélni kezd vele. De minden szóra csak ez volt a felelet: „Áj, nyeznám, nyeznám!”

- Nem értem, fiú, hogy mit beszélsz. Mert bolond, mert csak annyit tud mondani: nyeznám, nyeznám.

- Kertész úr! Hívjuk be, s a mi fizetésünkből adjunk neki fizetést, s veszünk neki gúnyát, csak legyen kivel üdöt tőtsünk.

Egy int a fiúnak, hogy kerüljön belül a kapun. Hát bémenyen. Hát ez olyan vót, mint a gumilopta: egyik szúrta, másik csípte, ez meg ugratt keresztül a csoportokan. Estek el, úgy kacagták.

De hát a király jó lefelé. Int a kertésznek: jöjjön ide. Odamegy.

- Ki ez az ember, akit úgy kacagnak?

- Né, mit találtunk, felséges királyunk!

- Nem szabad vele rosszul bánni! Mert ez bolond, megunja, ha rosszul bának velel. Nekünk nincsen udvari bolondunk, éppég jó, hogy idejött, szobát külen bérendezni a virágház mellett! S benne ágyat. Ételt rendesen neki, mer nincs udvari bolondunk. Mi a neve?

- Egyebet nem tud mondani, csak „nyeznám”.

- Legyen Nyeznám! De ha nem kap elég ételt, megunja a helyit a bolond. S legyen itt, fizetést is kap, hogy vegyetek szerencsétlennek gúnyát.

Így is lett. Ott maradt Nyeznám, de rendes kosztal. Telik-múlik az idő. Ott van egy kerek esztendeig. A leányok a harmadik emeleten laktak. A három leány. Tehát idő kellett, hogy ösmerkedjenek. S nem is akart.

Hanem egyszer elkövetkezik húsvét első napja. Húsvét első napján a templomba kell menni. Úgy vót, hogy tíz esztendőn fejül valók mindenkinek a templomba kellett menni. A királyi családból egy otthon maradhatatt mint szógálatas. Hát ez a küsebbik királykisasszony lett a szógálatas. Ő nem ment a templomba. Mások mindenki elment, a kertész meg mindenki. S a Nyeznám, a bolond? Aztat nem erőltette a kötelesség. Mer azt mondták neki: Bolond.

Így van. A királykisasszan, mikor a többi bément a templomba, ki van hajalva a filagóriába. Nyeznám jár le s fel az udvarba. Még le is kacagta a királykisasszan.

A ganécsomóba egy rühes, szopornyikás csitkó bele vót oda ülve, hogy párálja magát. Megfogta ezt a csitkót, kivezeti onnét. Mikor kivezette, a kisasszon nézte. Űt egy rézkantárt a csitkónak a fejibe, s lesz egy rézszőrű csitkó. Ő kecskebukat vét, s lesz egy rézruhás király úrfi. Fel a lónak a hátáro. Háromszor felrepül az ájerbe, megkerüli a kastélyt. S a királykisasszan nézi. Ő leszállt. Mikor leszállott, kecskebukat vét, lesz belőle Nyeznám. Ki a kantárt a ló fejből s bé a lovat a ganéba! A királykisasszan csak nézi: „Soha életembe ilyen szépet nem láttam. Jaj, de szép! Jaj, de szép!”

Júnek a templomból haza. Meddig jüttek, Nyeznám a lészát ki, a marhacsorda bent vót a lésza közt, és kieresztette a virágoskertbe.

Júnek a templomból. Jú a kertész. Nyeznám küszködik a marhákkal. Egy karó a kezibe, s hajtsa bé őket. A leány künn van, nézi. Fut oda a kertész a legényekkel:

- Nézz oda bolondra! Most hogy adjak én neki! Béeresztette a csordát, tönkretette a virággruppokat, mindent. – Veszen egy fát:

- Állj meg, mér eresztetted bé?

Int Nyeznám:

- Áj, Nyeznám, Nyeznám – hogy a bika a lészát leverte.

Kiát a kisasszan:

- Kertész, nehogy bántsa Nyeznámot! Hanem inkább csináljon egy pukétát, kűdje fel Nyeznámmal!

Békerítik a marhacsordát.

- Sátoras, szeret a királykisasszan! Szeret a királykisasszan! Viszel pukétát!

Ami a legrendább vót a virágak közt, ez a kertész azt kötette pukétba. Egy tárcára teszi, s azt mondja:

- Na, vigyed, Nyeznám!

Ezt ütik a grádicsan fel. A bocskorral menyen, szökik. Mikor felment, a királykisasszan az ajtóba:

- Gyere be, Nyeznám lelkem! Nekem nem a virág kell. Én tudam, hogy ki vagy. Gyere bé, hogy bár a fejedet csókoljam meg!

- Áj, Nyeznám, Nyeznám.

Fogja a tálcát Nyeznám, s bédobja a szobába. A királyleány felveszi, rátesz egy marék aranypénzt, s viszi oda Nyeznámnak. Ez tartsa az ingit, mint egy igazi sátoras, s beléteszi a pénzt. Fut le.

Mikor lefut, a kertészek levetkezve, a kertészlegények, és nyomogassák az ágyásokat, csinálják a csoportokat. Ez viszi a pénzt.

Menyen oda a főkertészhez:

- Áj, nyeznyám, nyeznyám! – mutassa, hogy mit adott neki a királykisasszan.

- Tedd el, végy magadnak gúnyát, mer ezt neked adták.

- Áj, nyeznyám, nyeznyám! – int a fejével, hogy neki nem kell.

- Tedd el!

Akkor veszi a pénzt s a három gruppra kiönti.

Mit képzelsz a főkertész? Mondja a legényeknek:

- Ne bánjanak rosszul velem! Kíméljétek meg, amennyiből lehet, mert főbolond – ezt állapította meg. – Mer melyik bolond is, a pénzt szereti. De ez olyan bolond, hogy nem szereti még a pénzt se.

De hát nyomogassák a csoportokat a kertészek, s a pénzt összeszedik, elteszik. De hát mit gondolt a főkertész: „Úgyis reád köttem, veszek neked gúnyát vagy mit tudam, mit.”

Nyomogassák a virágot, de csipdesik Nyeznámot. Szökik keresztül a gruppan erre meg arra. Ezek kacagják. Avval tőtették az idejüket.

Egyszer neki, s az egyiket ellöki. Egyik legényt. Hanyottán esik az a csoport mellé. Mikor elesett, Nyeznyám int a fejével: „Áj, nyeznyám, nyeznyám!” Mondja a főkertész:

- Hej, te jobban tudad? – Mer aztat értette meg a kézintésből, hogy ők nem jól csinálják. Hát azt mondta:

- Csináld te jobban!

Ő nekifog akkor. A két keze hátul. Menyen elől, hajal le, ahol végigment, még hétszerte szebb lett a virágoskert, mint azelőtt. Összefutkározza a helyet, és minden szebb, mint azelőtt.

- Hónap elmegyünk a templomba, és ereszd bé a kecskecsordát!

Mer ha te rontad el, te is csinálod meg.

Fent az emeleten halálos beteg a királykisasszan. A király és a királykisasszanak bójúnnek:

- Mi bajad van, édes gyermekem?

- Beteg vagyok, édesapám és édesanyám! Halálas beteg. Nincs orvos, hiszen az orvos se tud minden betegséget. Má muszáj túrni, akármilyen beteg vagyok.

Felvirradnak másnapra is. A nagyobbik leány kellett otthon maradjon, de a kisebbik beteg, otthon kell maradjon. Otthon maradt, s ki a filagóriába. Mindenki más a templomba. Nyeznám sétál az udvaron. Egyszer, mikor megkezdődik a templomozás, elmenyen a kecskéket kiereszti, s behajtja a kertbe. Ő meg elmenyen, a szopornyikás csitkót a ganéból ki, és üt egy ezüstkantárt a fejibe. Egy ezüstcsitkó lesz, nyereggel, kantárral együtt. Ő is kecskebukát vét, s lesz belőle egy ezüstkoronás király úrfi. Fel a csitkónak a hátára, felmenyen, megkerüli háromszor a kastélyt. A királykisasszan szívszakadtáig nézi. Úgy megszerette, hogy szinte meghalt.

Leszáll Nyeznám, kiveszi a kantárt a csitkó fejiből, és ő ment, a kecskéket kezdte hajtani bé.

Hát, ugyibár, összetapadták. S a kecske milyen? Mint a virágoskertbe mikor béeresztik a kecskét. Összetörték a kertet. Hajtsa ki, jönnek ki a templomból.

A kertész nézi: „Valamit ért mégis a bolond. Azt mondtam a tennap, eresse ki a kecskecsordát. Ki is eresztette. Né, a virágok!”

- Ne fussan egy se utána! Mer ha elrontotta, megcsinálja.

Tehát nem futattak utána. De hát mikor úgy érkezett a kertész. Kihajtsa a kecskecsordát. A kertész nem fut. De azért mégis ijesztőleg dorongot vett a kezibe. S nekiment, hogy féljen. De az meg reszketett a félelemtől s ijedségtől. S a királykisasszan künt:

- Nehogy bántsa Nyeznámot! Mert a cáp, az a magcáp, a lészát az lökte le, s úgy jütt ki. Nem hibás Nyeznám! Inkább szedjen egy csokor virágot s küldje fel vele!

- Sátoros – mer az vagy, familiád – szeret a kúsasszan, mer csokrot kér tőled.

- Áj, nyeznám, nyeznám! – Int a fejjel, hogy nem igaz.

De azért szedi a virágakat. A legcsúnyábbakat. Tálcára teszi, s a bocskorral szokik, mint a gumilopta, s viszi. Grádicsat három-négy grádicsat szokett a nagy fiatalember. Bocskorral. És a királykisasszan az ajtóba.

- Nem virág kell, nem a csokor kell. Gyere bé, Nyeznám! Bár a fejedet csokoljam meg!

- Áj, nyeznám, nyeznám!

Int a fejjel, hogy nem lehet. Tehát háromszori kérdésre levágja a tácát. Mikor bévágta, a királykisasszan felveszi, esmént egy marék aranyat viszen és az ingbe töti. Hiszen a sátorosnak az a szokása, hogy húzza ki az ingit, s ha valamit kap, bonyálja belé. Ez is bébonyálja, s viszi le a kertészhez.

- Áj, nyeznám, nyeznám! – mutassa, hogy neki mi pénzt adtak.

- Tedd el, Nyeznám, ügyelj rea, végy magadnak gúnyát, ezt, azt!

- Áj, nyeznám, nyeznám! – elteszi a pénzt.

- Bánjatak szépen vele, mert erősen bolond, nem szereti a pénzt.

Ők nekifognak a kötelességeknek. Levetkeznek, s kezdik a virágokat ápolni. Ezt meg csipdesik, Nyeznyánt. Nagyot ugrik, s ellöki a kertészlegényt.

- Áj, nyeznyám, nyeznyám! – hogy nem jó.

A kertész odalépik, s azt mondja:

- Csináld jobban!

Megfutamodik Nyeznyám, végigfutkározza az egész kertet, kétszerte szebb, mint azelőtt amilyen vót.

- Hónap menyünk a templomba. Nyeznyám, ereszd ki a disznyócsordát!

Evvel a szóval véget ért. Telik a nap. De beteg a királykisasszan. Erősen. Nincs orvos, mer ünnep van.

Harmadik napján a közbelső leán kellett otthon maradjon. De beteg a küsebbik, nem tud menni, az kell otthon maradjon. Otthon marad a küsebbik királykisasszan. Kimegy a filagóriába sétálni, és Nyeznyám ott van. Nézi, hogy kiereszti a disznyócsordát, s az bé a virágoskertbe. S akkor ő nekifog, lemegy a ganécsomóhoz, kivezeti a szopornyikás csitkót, s üt egy aranykantárt a fejibe. Lett egy aranszörű csitkó, nyeregszerszámostul együtt. Ő kecskebukát vét, s lesz egy aranykoronás király úrfi, aransarkantyústól, mindenestül. És felugrik a csitkónak a hátára; felmenyen az ájerbe, megkerüli háromszor a kastélyt. A harmadik versen leugrik a ló hátáról, behajlik a filagróiba, s megcsókolja a leánt. Mikor megcsókolta, a leán hanyattán esik, és a lábával rugdalózik. Nyeznyám visszamenyen, és kecskebukázik. S Nyeznyám lett belőle. Kantárt vág a csitkónak a fejibe, s bé a ganécsomóba. S menyen a disznókat hajtani.

Ezek kijőnek a templomból. De nincs ki azt mondja: hozzál pukétát, mer a leány eszméletlen állapotba került. Jú az anya és jú az apa a templomból. Ezek kitérítik a disznócsordát, s ápolni kezdik a virágokat. Esmént ellökdösi Nyeznyám a kertészlegényeket. Nem egyet, hanem tízet is. Ő pedig összefutkározza a helyet, s hétszerte szebb lett a kert, mint amilyen vót.

De a leány beteg. Nem tud beszélni. Vizsgálják az orvosak, mett felszabadult az ünnep. Szerelembeteg!

- Ha férjhez nem adják, szörnyű halált hal.

- Nem jó orvos, mást kell hozni.

Király vót: azt az orvost hozatta, amelyiket akarta. Menyen az orvos, tanárok, nem tudam mik.

- Szerelembeteg. Nem megy férjhez, szerelem miatt meghal.

Ezt állapították meg.

Nahát megpróbálják az egész orvosok, de szerelembetegnek állapítják meg. A király elgondolkozik:

- Hogy kezdjem én meg az asztagot az alján? Ne a nagyabbikat adjam férjhez? Adjam férjhez a küsebbiket, mert szörnyű halált hal?

Úgy kéne csinálni: adjam férjhez egyszerre mind a hármat, ha már a küsebbik szerelembeteg lett. De hogy? Összegyűjtem a királyokat s hercegeket az udvaromba. Meghívóval. A leányomat mind a hármat felteszem az emeletre, a filagóriába. Csináltatok három élőkoszorút virágból. Kiáll a nagyabbik leányom, s amelyik legént válassza vőlegényeinek, annak feleereszti a koszorút, az élővirágot. Felmenyen jó magasra, s amelyiket megszereti, annak szálljon a fejire. Aztán a közbelső. Aztán a legküsebb.

Tehát a király megcsinálja a meghívókat, s meg az élőkoszorút.

„Huszonnegyedikén két órára”. Huszonnegyedikén délután két órára érkeznek a királyok, hercegfiúk. De sok! Mikor megérkeznek az udvarra, sorba állnak. Nyeznám a kertészház előtt az utakon sétál. A kertészlegények dolgoztak. Kiáll a király, s beszédet, egy mesét mond:

- Hallgassanak ide, legények! Meghívót kaptak, s eljüttek. A leányaimat szeretik, annak szálljan az élőkoszorú a fejire! Ne essék magaknak rosszul, mer többen vannak. Hát az egész nem lehet vőlegény. Csak amelyiket válasszák a leányok. De azér meghívam magukat vendégeknek. Mer három vőlegény három leánynak. De az egész fiatal meghívam vendégségbe.

Akkor azt mondta a leányának:

- Ereszd fel, nagyabbik leányom, a koszorúdat!

Feleereszti. Az élőkoszorú fel, magasra felment, és száll lefelé. Egy királyfinak a fejire szállt. Megéljenzik:

- Éljen a vőlegény!

Eztet megfogják és vezetik fel. Mikor felvezetik, a közbelső ereszti a koszorút. Mikor feleereszti a koszorút, az száll le. Kit szemlélt meg? Egy hercegfiút, Most vót, amibe válogassan. Mikor ennek is a fejibe szállt: „Éljen, éljen” – megéljenezték.

A kisebbik királykisasszan, amelyik szerelmes vót, sír. Ő kell feleereszse most az élőkoszorút. Fel is ereszti. Felmenyen, de magasra. De nem a csoportot nézi a leány, hanem Nyeznámot a kertészház előtt.

Mikor jó lefelé ez a virágkoszorú, a sokaság közül kitér, és libeg a kertészház felé. Ahogy libeg, elérkezik Nyeznámhoz, Nyeznámnak a fejire száll. Nyeznám felnéz, s mint a gonosz ló, megszegi a nyakát. És futni kezd. Libeg a koszorú utána. Megfordul Nyeznám, és jű visszafelé. Libeg a koszorú utána. Mikor elérkezett, hogy tovább nem mehetett, visszafordult, és futólépésben, mint a ló. Libeg a koszorú a feje felett.

Mikor már úgy kifáradatt Nyeznám, hogy már nem tudatt futni, leszállt a virágkoszorú a Nyeznám fejire. Mikor az leszállott, erőt vett magába, megindult

azokon az utakon, s tépni kezdte a koszorút. Majd megindul, s ácsingózik le s fel. A király odaszól a leányhoz:

- Édes lányom! Nem tévedett a koszorú?

- Nem tévedett, édesapám, mert ezt szeretem.

- Megbüntetlek, ha ezt szereted! Sátoras! Háromszáz esztendeje, hogy a pulykaházam megvan, száz esztendeje, hogy a ganét nem takarítottam ki. Sátorast szeretél, mer szerelmes vótál. Megbüntetlek: pulykaház legyen a te lakásod Nyeznyámmal együtt!

Megfognak a leányt, és a pulykaházba viszik menyasszonyi ruhába, térdig érő pulykaganéba. Megfognak Nyeznyámot koszorústól együtt, béviszik a pulykaházba, és bészárják.

- Ne matassan kint egyik se! Bé kell zárni az ajtót, me vendégünk van.

Tehát nekifognak a vendégségnek. Azok a fiatalemberek, akik meg vótak híva, hogy válasszanak a leányok, azok is mind ott bé a vendégségbe. S még több fejedelmek.

Ezek a pulykaházban vannak: a küsebbik leány és Nyeznyám. Ő a koszorút leveszi a fejről és lehúzódik egy szegletbe, az inget a térdire húzza, s úgy néz előre. A leány megáll menyasszonyi ruhába a pulykaház közöpipe.

- Nyeznyám! Szólj bár egyet – szól a királykisasszan –, itt vagyunk a ganéba. Apánk erre ítílt minket, hogy legyünk itt a pulykaházba. De ha itt vagyak is, tudam, hogy te királyoknak a királya vagy. Én pedig a királynéknak a királynéja. Itt a pulykaházba is, a ganéba. Itt vagyunk egy szobába ketten. Szólalj meg! Hiszen én tudam, hogy te ki vagy.

- Áj, nyeznyám, nyeznyám! – s le van húzódvá a szegletbe.

De Nyeznyám akkor gondol egyet: a pulykaház belül tiszta arany lett pádimen-tomostól együtt. Elöl egy fődig érő tükör, a közöpipe. A tükör mellett egy díván. Egy asztal megterülve, két szék mellette, egy kötőkosár, kötőtű az asztalan. Nyeznyám a pulykaháznak a szegletjibe van. Szól a királykisasszan:

- Nyeznyám! Ezt is csak te csináltad. Aranyba lett a pulykaház.

- Ó, nyeznyám, nyeznyám! – Int a fejivel, hogy nem ő.

Előrement a királykisasszan, leülnek az asztalhoz, és nekifognak enni. Mikor a királykisasszan elvégezte az ételt, vette a kötőkosarat és a gyapottat, kötőtűt, és unalmába kötni kezdett. Hiszen nem vót kivel beszélgetni. Mer az egyebet nem mondatt, mint nyeznyám, nyeznyám. De a szegletbe, mint egy sátoras, le vót húzódvá.

Folyik a vendégség a királyi kastélyba. Nem egy nap, nem két nap, hanem a harmadik nap, s folyt a vendégség. Feláll a király, és köszöntőjibe kezdi magyarázni, hogy:

- Népeim és vendégeim! Minden családba van egy szerencsétlen. Nekem is van egy szerencsétlen gyermekem, amelyik szerelmes vót, azér kezdtem neki a házasságnak, nem adjam a legkisebbiket férjhez. Ő vót az a szerelmes, sátorast szeretett

meg. Ezért elítélem, a pulykaházba legyen a lakásak, mivel kényes vót a lányom, s a legkisebbik lányomat legjobban szerettem. Ezért elítéltem, ott dögöljék meg a bűdességbe. Mivel legkényesebb vót. Én már azt kívánnám az egész vendégségnek, ha valamennyibe visszavonnám a szavamat mint édesapa, hogy legalább aztat csináljam meg: nyitassam ki az ajtót, s ha valamelyik ki akar jőni a szabad levegőre, az tudja megsétálni magát.

- Tessék, kérem! Tessék, kérem!

Tehát egy legényt lekűd, hagy az ajtót nyissa meg egy kóccsal.

Menyem a legény a kóccsal, és benéz a pulykaház ajtaján. Megtörli a szemit, és még egyszer néz. Mikor benéz esmént, nem adatt eleget a szeminek. Megtörli, s újból néz.

- Nem nyitak ajtót, hát a pulykaház belül tiszta arany. Menyek, s megjelentem a királynak.

Menyen. Mikor felmenyen, azt kérdi a király:

- Na, mi van? Kinyitattad, fiam?

- Nem nyitattam, felséges király, hanem benéztem. A pulykaház bejől tiszta arany. A felséges királykisasszan ül az asztal mellett egy dívánszékbe. Kötőkosár ott van, köti a csipkét. Fődig érő tüker, az asztal megterülve, s Nyeznyám mellett le van húzódsa.

- Te fiam! Ittál egy kicsit, mer káprázik a szemed. Mer a pulykaszart is aranynak nevezed.

Menyen egy másik. Elvette a másik legény kócsat, s ment. Hát az is csak úgy járt. Mikor felmenyen, az is csak állítsa:

- Uram, így van!

Elveszi a király a kócsat, s lesétál ű is. Benéz az ajtón. A legrondább hely a pulykaház. „El is hanyagaltattam, még a pulykaszart se takarítottam. Nézzünk bé, hogy mi lett tiszta aranyból! Két szerencsétlen! Kinyitam az ajtót, hogy legalább jöhessenek-mehessenek.”

Az ajtót kinyissa. Mikor az ajtót kinyitatta, a kisasszan dógára kiment. De más-képp nem. Nyeznyám sokszor megsétálta magát. A királykisasszan vajon mér ment ki? Apja ítélte el a pulykaházra, hogy az legyen a lakása. „Nem kérelem meg édes-apámat. Nem óhajtok más épületet, ha ezt ítélte, a pulykaházat, ebbe leszek.”

Így telnek-múlnak az idők. Elmúlik a vendégség. Ez a két bölcs meg van házasodva. Mít gondolnak magakba? „El kének menjünk vadászni. Lőjünk vadat, és csináljunk egy vadhúsi bált! S híjjunk vendégeket! De leghamarább hívassuk meg a vendégeket tizenharmadikára! Máma negyedike. Vadhúsi bálba hívassuk meg!”

Adják a jegyeket, küdezik a meghívókat. Sokan is jüttek. „Na, de menjünk vadászni, hagy hozzunk vadat!”

Készülnek a katonaságból is. Kívül van Nyeznyám is.

- Ládd, te bolond! – azt mondja az egyik házaspár. – Ha bár normális lennél, ha sátoros is vagy, most jühetnél velünk. Most menyünk vadászni, lőjünk.

- Áj, nyeznyám, nyeznyám! – Mutassa, hogy ő is menyen.

El a ganédombhaz, kiveszi a szopornyikás csitkót. Egy rossz fanyereg ott van hányadóba. Felüti a csitkónak a hátára, s kap egy rozsdás puskát ott, s fel, keresztül a válláron. Keresztülteszi a csitkónak a hátán a fanyeregbe, s menyen jól. Menyemeny. Egy út mellett egy süppedékes tó van. Megfogja azt a csitkót, s béviszi oda a süppedékbe. S olyan kemény vót, hogy egy ember nem sülyyedett el, de egy csitkó mégis elsülyyedett. S ő lehúzódik. Az ingit lehúzza, s lehúzódik a csitkó mellé.

Ezek mennek bandával, s a katonaság elöl zászlósan.

- Ládd-i, te sátoros! Belésülyyedté oda!

Ez híjja, hogy húzzák ki onnét. De azak nem nyújtattak kezét neki, hogy kihúzzák. Megindulnak, elmennek. Ez kiveszi a szoporkás csitkót az útra. Egyet üt rá, lemenyen róla a sár, kecskebukát vet, s lesz belőle koronás királyfi. Egy aranykantárt a csitkónak a fejibe, ráül a hátára, s keresztülmennek a fejeken.

Mikor keresztülrepül, ki vót tervezve, hogy melyik hovasba mennek, melyik erdőre vadászni. Ez annak az erdőnek a széle vót. Egy tisztás. Ott Nyeznyám leszáll. Mikor leszállott arra a tisztás helyre, feldobja az egyik gyűrűjít, s lesz belőle egyszobájú kicsi kunyhó s mellette egy olyan be nem deszkázott kulipintyó. S egy vaság ebbe a kulipintyóba. De semmi ágyszerű nincs. Bent két szék, egy asztal megterülve, s két díván. Azon a helyen feldobja a másik gyűrűjít is, s lesz belőle vaskerítés. Nagykapu. Akkor beléfúj egy sípba. Amennyi vad vót abba az erdőbe, az összes szárnyas, mindenféle csordájával menyen bé azan a kapun. A szárnyas állatok felrepültek sorba, nagyság szerint a kerítés tetejibe. A többi állatok pedig mentek bé a kerítésen. Úgyhogy nem maradatt még egy ökörszem se a hovasba.

Ő bement, s leült az asztal mellé. Ett. Ezek járnak a katonasággal a hovasba, az erdőn, de még ökörszemet se találhatnak. Így egy nap, két nap, három nap. Ertelik. Úgy kibágyad az öreg király, hogy nem tud lépni.

- Fiaim, nem tudak jární. Kimegyek az erdő szélire, s ott lebukak, mer ki vagyak merülve. Tük, ha akartak, menjetek, de a katonaságot irányítsatok haza!

- Mük nem menyünk maga nélkül!

A katonaságot hazairányítsák, s ők hárman mennek. Mikor kírkeznak a hovasba, naphaladta van. Ott van egy szép kis telek. Hát ismerte, mer ez a királyé vót.

- Jaj, Jézus Mária! Hát én senkinek se adtam jogot, hogy ide építsen! Vajon ki épített ide? Itt van a sok vad. Hát honnét lőjünk mi vadat, mikor azok itt vannak a kertbe!

Azt mondja a vejinek:

- Fiam, eridj bé, akárki lakik, éppeg az ég alatt ne háljak én! Kérj szállást tőle!

Nekifogatt a fiú és bément, hogy kérjen szállást. Mikor bément, köszöntötte, de nem tudta, minek szólítsa, hanem dadogni kezdett.

Felelt ez a király úrfi, ez az aranykirály úrfi:

- Én az állatok királya vagyok.

- Felséges állatok királya! Nem egyedül, mer hárman vagyunk: ketten fiatalak. Apósunk elbágyadt erősen. Nem tud továbbmenni. Az éjjel adna szállást nekünk?

- Adhatak, de csak egynek, mer kicsi a szobám. Vadszámlálni jöttem, kicsi a szobám, úgyis el kell menjek innót, egynek tudak szállást adni. De háromnak nem. Hüves idő van. A kettő – van egy kicsi kulipintyóm, s van egy vaságy üres. Ha arra reafeküsznek, eltötik az éjszakát. De az öregnek adak bent szállást a melegbe.

Kimilyen a fiú, a királyfiú, ott dadogni kezd:

- Soha, mióta vagyok, ilyet nem láttam. Aranykoronás király úrfi. A vadaknak a királya. Azt se tudtam, minek szólítsam. Ő mondta, hogy minek szólítsam: „Vadak királya.” Eljött vadszámlálni. Azt mondja, egynek ad szállást, de háromnak nem tud adni, mer kicsi a szoba, hanem van egy kulipintyója, s van egy vaságy, kettő elfér. Biza híves van, hát akkor ad szállást. Mi ketten a sógorommal eltötsük ketten a vaságyon. Kulipintyóba, hogy maga legyen a melegbe.

- Jó, menjünk bé!

Menyen az öreg király. Hogy ezt mondta: „Vadak királya”, úgy szólította meg.

- Felséges Vadak királya! Egy kis szállást nem kaphatunk éccakára?

- Mivel maga öregebb, adak magának. Itt van ez ágy, itten a másik ágy. De háromnak nem tudak. Csak a kettőnek künt a kulipintyóba.

- Nem bánjuk.

- De ennivalót se tudak adni, csak egynek.

A kettő ki kellett menjen oda a vaságyra, ő az apósával bent maradt. Rendesen vacsoráltak, étel, ital, minden. És megmutatta a dívánt, hogy melyikre feküdjék.

„Velem egy szobába legyenek? Hát nem! Kínlódjanak csak, fázódjanak künt! Mer gálántok. Mer az iszapba mikor vótam, leköpdöstek!”

Eltelik az éccaka. Reggel felvirradnak. Ezek dideregnek. Vacognak. Reggel felkelnek, mennek bé. Ez bent megmosakodva, frustukot ád az öreg királynak. A vén király megköszöni a jóságát a vadak királyának. És kimenyen a vejeihez:

- Na, mi van? Megfáztatok?

- Jaj, megfáztunk. Egy vaságyan vergődtünk.

Megindulnak, s mennek egy daraban. Azt mondja a vén király:

- Vajon ez a vadak királya nem adna nekünk pénzér vaj egy vadat? Hiszen tük vadhúsi bált rendeztetek. Jünnek a vendégek, nem lesz egy vadunk se, amiből megkínáljátok. Ha adna pénzér valami vadat.

Hát bémenyen az egyik, s nagy szemérmesen megkérdi.

Azt mondja neki a vadak királya:

- Hallgasson ide! Én adok vadat. Úgyis nekem messze van ez.

Mer a legmesszebb van ez. Magaknak adam az egészet. Parancsat adak nekik, hogy arra menjenek, amerre magak parancsolják. Vihetik az egészet, csak alkudjunk meg.

- Hát pénzt...

- Nekem pénz nem kell. Hát minek kell nekem a pénz? Jüjjenek bé mind a hárman!

Bémennek.

- Na, hát mit követel, hogy adjan nekünk egypár vadat?

- Én egyebet semmit, csak a vén királytól azt, hogy a nadrágja szárából egy ekora darabot vágjak le. A két fiataltól pedig azt, hogy van nekem a pecsétgyűrűm, s nyomjam a seggükre. Ha ezt vállalják, az egész vadat odaadom maguknak. Hajtassák, mint a júnyáját.

- Hát vállaljuk.

Mindjárt a vén király le a nadrágját, s ő kivág rendszeren egy kicsi darabot belőle. Elteszi.

- Na, jüjjen bé az egyik!

Bé oda a kulipintyóba, de melegíti a pecsétgyűrűjét. Megfogja a vadak királya a király úrfi nadrágját, s taszítsa le, réanyomja a gyűrűt, s felhúzza a nadrágot.

Nahát, nem vót olyan veszélyes, hogy megmutatta vóna a másiknak.

Nem.

- Hát milyen, te? Fájt?

- Nem olyan erősen. Egy kicsit sajog.

Megy a másik, annak is rásüti nagy betűvel: „Nyeznyámnak a jobbágya vagyok, vadér.” Ez vót nagybetűvel réasütve.

- Na, kérem, jüjjenek ide! – Addig két nyulat megnyúzott, félretette.

Akkor megnyissa a kaput:

- Ide hallgassatok, vadak! Átoladlak uraknak, a királyoknak. Szót fogadjatok, viselkedjetek szépen, arra menjete, amerre parancsolják!

Vége.

Kinyissa a kaput. Jünek ki azak a nagy állatok. Mindeféle. A szárnyasok egy méter magasságba repülnek. Kezet fognak egymással, ezek megindulnak a vadakkal. Bot a kezükbe, mint a júnyáját a pásztor, úgy őrzik. Egyik menyen elől, a másik ódalba, az öreg leghátul.

Hajtsák, és mennek. Ez a vadak királya akkor odamenyen az asztalhoz, a gyűrűje ott van, felhúzza az ujjára. Eltűnik a kulipintyó s az épület. Kimenyen a kerítéshez, felveszi azt a gyűrűjét is. Elmúlik a kerítés is. A két nyúl ott marad.

Szopornyikás csitkóból egy koponya lett, amelyik ott állott egy kerítés kapujánál. Megrúgja a koponyát, s lesz egy aranszörű csitkó kantárostul, mindenestül. Megkötí a két nyulat a lábánál fogva, s keresztülteszi a nyeregkápán. Felugrik a nyeregbe, s keresztülrepül a fejek tetején. El az iszapos tóhoz. Ahol leszáll, kecskebukát vét, s leszáll Nyeznyám. Ki a kantárt a csitkónak a fejből, lesz belőle szopornyikás csitkó s a fanyereg. A két nyúl keresztülkötözve a nyeregkápán.

Megfogja akkor a csitkót, s bele a süppedésbe. Ezek is érkeznek.

- Te! Látod, még itt van a süppedésbe. Dögöltél vóna meg! Nem dögöltél meg. Ha jüttél vóna velünk, mennyi állatot megszelídítettünk. Arra mennek, amerre mük parancsoljuk. Hajtsuk, mint a júnyáját. Ha te ott lettél vóna, még többet megszelídítettünk vóna.

Még le is pökték. Megy a vén király leghátul. Reánéz: „Szerencsétlen!”

- De a szerencsétlen is két nyulat lött, a nyeregkápára fel van tűzve, de mük még örökszemet se láttunk!

Hát evvel mennek hazafelé. Ez is ki az iszaból, leüti a lovat az útszélre. Felül, mint a musztikások, úgy menyen hazafelé.

Hát, ezek elhaladtak. Mikor mentek vóna bé a városba, a sok nép nézte vóna, de úgy féltek ezek az állatoktól, hogy futattak ki a határokon. Ezek kiátották:

- Ne féljenek, népek! Hiszen megszelídítettük. Hiszen nem bántják magokat! Szelídek, mint a johak, mű megszelídítettük.

Úgy mennek haza. A két fehérnép úgy várta a férjeket. De a kaput is megnyitatták. De biza a küsebbik királykisasszan nem ment, hogy nézzen csudát az állatakan. Ült a pulykaházba. Mikor bémentek, s a legutolsó állat is bément, a kaput bétették. Még egy szarkafíú se maradt az udvaran. Eltűnt az összes állat. Maradt a kopac udvar. Ott maradtak tátott szájjal.

Bemegy Nyeznyám a két nyúllal, a fanyereggel. Mikor hazaérkezik, ezek nézik, de nem szólnak hozzá. Leakasztja a csitkó hátáról a fanyerget nyúlástul együtt, ledobja. És a csitkó bémenyen a ganédombba, a fészkiye, ő pedig bémenyen a pulykaházba.

Nyeznyám – szól a kicsi királykisasszan, még menyasszonyi ruha vót rajta. – A vadakat te teremtetted. Te mér nem szólsz bár egyet? Vagy bár a kezedet csókoljam meg!

- Áj, nyeznyám, nyeznyám! – Int a kezivel, hogy nem ő vót.

Közbe a két királyfi gondolkozik: Júnek a vendégek a vadhúsi bálra, s mit adjunk nekik? Tehát nyúzassuk meg azt a két nyulat, amit Nyeznyám hozatt, s vegyítsék fel a szakácsok más hússal, s vadhúsi bál lesz.

Megnyúzassák a két nyulat, eljönnek a vendégek. Felnagyították a nyúlhúst mással. Vadhúsi bál vót.

Elmúlik a bál. Nyeznyám meg rázogatta a fejét a szegeletbe. A menyasszan pedig arra gondolt, hogy az apja elítélte mindekettőjüket, hogy a pulykaházba dögöljenek meg a бүдösségbe. S hogy a nyúlból, amit Nyeznyám hozatt, bár akkorát, mint a körmem, nem juttattak nekik. Tehát arra gondolt, s Nyeznyám is, de szólni nem szólt egyik se.

Telik-múlik az idő. Egyszer mi történik? Az óriáskirály üzent hadat. Fialat királyoknak s a vénnek is. Ej, meggondolkazik ez a vén király:

- Elveszíttem az országot! Hiszen nehéz szembeszállni az óriáskirályal. De el kell menni!

Tehát meghívókat, és gyűjtik a népeket. Gyűlnek a népek. A zászlók ki vannak tűzve. Egyszer eljött a fontos nap, hogy indulni kell a csatába. Nyeznyám is künn van. Ezek a tornácon vannak, integetnek neki. Mindenkire, minden anya gyermekire szükség van, mert háború van. De a bolondak nem tudnak megjelenni még a háborúba se.

- Látod, Nyeznyám? Ha már sátoros vagy! Mert a sátorosak is júnek a harcba. De te? Sátoros is vagy, bolond is vagy! S a bolondak nem júnek a háborúba.

- Áj nyeznyám, nyeznyám!

Felkapja Nyeznyám azt a rossz fapuskát, s inti, hogy ő is menyen a háborúba. Tehát amíg azak készülnek, rea a fanyerget a csitkóra, a puskát a nyakába, s megindul.

Menyen Nyeznyám. Mikor elérkezik a süppedékes tóhaz, belé a csitkót a süppedékbe. Ezek meg mennek a bandával a háborúba. A nagy csapattal. Mikor odaérkeznek, a két sógora lepökdösi:

- Bár dögölnél bele! Mer sokat szégyenítettél münket. Még nem pusztulsz el?

A királynak, a vénnek, kicseppent egy könnye. A haza veszélybe van, a a bolond is fegyvert fog, hogy a hazáját védje meg.

Evvel elmentek. Ahogy volt az a pontas hely, ahol vót az ütközet.

Az óriáskirálynak már annyi katonasága vót, mint erdön a lapi. Ezek mennek. Mire megbátorodtak vóna, mer ki vót tűzve, hogy melyik nap lesz az ütközet.

Ez ki a süppedékből. Úgyhogy másnap már kezdődött az ütközet. Födhez üti a csitkót, lemenyen a sár róla. Kecsebukát vét, s lesz belőle az aranykoronás királyfi, aranykarddal. Üt egy kantárt a csitkónak a fejibe, lesz egy aranszörű csitkó is, szerszámostul együtt.

Felugrik a hátáro. Födhez üti egyik gyűrűjit, s a gyűrű visszaszökik. Béhúzza félig az ujjába, s ez skadrony huszár lovastul együtt. Födhez üti a másik gyűrűjit, egy skadrony jáger. Födhez üti a harmadik gyűrűjit, lesz egy katonabanda, amelyik rögtön kezdte vágni a Rákóczi-marsot.

Felül a ló hátáro, felreppen az ájerbe. Elreppen az ájerbe, és menyen. Hiszen ezek árnyékkatonák vótak, hiszen a gyűrűbe vótak.

Mikor megérkeznek erre a pontas helyre, ez a bandaszó a fülekbe menyen, és kiállnak a sátor elejibe. A vén király s a fiatal királyok:

- Ez az égből jön. Talán az ég ura adja a segítséget! Nézzük meg, kinek mennyen segítségül. Mer ha az óriáskirálynak, jobb ha megadjuk magunkat, mer akkor hiába vesszük fel a háborút.

Száll lefelé Nyeznyám. Mikor leszáll, egyenesen a vén királyhoz a katonaságával. Kezet fog a vén királlyal. De a más kettővel nem.

- Felséges király, segítségire jöttem!
- Ó, felséges király úrfi! Nagyon szép csapatja van. Kár belevonni a csatáro!
- Ezek is csak emberek. Golyófogók. Mikor kezdődik a harc?
- Két óra múlva – azt mondja a vén király.

De az óriáskirálynál már fújják a trombitát, kezdődik a tűz.

- Felséges király! Én menyek elől az én csapatommal. Ameddig én nem hátrálok meg, egy katonáját vagy népjít bé a háborúba ne vezesse!

- Kár, felséges királyfi! Hát elpusztul ez a drága nép!

- Pusztuljon! Ezek is csak emberek. De addig meg ne próbálják, hogy a háborúba belépjenek, amíg én nem hátrálok!

Tehát meghúzassa a trombitát evvel az árnyékkatonákkal. Amelyikek a gyűrűből lettek. Szembemenyen az óriáskirálynak a népivel.

Menyen. Sok népje vót, de három hónapok alatt az összest, mind elpusztította. Hát az árnyékkatonáknak nem ártottak. Azokat nem érintett semmi. Győztesen, győztesen ment visszafelé ez a király úrfi a népjivel. De mikor elérte az óriáskirályt, szerződést kellett adjan, hogy átoladja az óriásországot Nyeznyám királynak. Aláírta. Ezt az írást a zsebibe, és viszi.

Ahogy menyen visszafelé, kirántja a kardját, s a combjába belévágja a kardot. Saját magáéba. És menyen. Mikor elérkezik a királyhoz, jelenti:

- Felséges királyom, megnyertem a háborút.
- Éljen! Éljen! – Megéjlenezik nagy örömben.

Az írást átoladja a vén királynak. De nem néznek bele, nem olvassák el.

- Ó, felséges királyfi! Sok népe maradatt el?

- Hát nem maradatt olyan sok, de azér csak maradatt. Mer nagy háborút vívtam. És is kaptam egy kardvágást ide a combomba.

- Jaj, hogy kössük bé! Pólyát kell neki!

- Nem, felséges király! A nyakán van egy nyakravaló, aztat a közöpin szépen vágjo el, s annak egyik felivel ezt a lábat kösse bé! A másikat tartsa meg emlékébe, felséges király!

Ketté szaggassa a nyakkendőjét, s befászlizza a vérző sebet. Mikor befászlizta, még a forrása se látszodatt.

- Na, felséges király!

Kezet fog Nyeznám a vén királlyal, de a másik kettővel nem. Fel a ló hátára, felrepül az ájerbe, vágja a banda a marsot.

- Hát mük az égből kaptuk a segítséget!

Elérkezik a Nyeznám a tó partjára. Leszáll oda, a gyűrűjít behúzza a kezibe, elmúlnak a huszárok. Bé a másik gyűrűjít: elmúlnak a jágerék. A harmadikat: elmúlik a banda. Kecskébukát vét, lesz belőle Nyeznám. Lesz szopornyikás csitkó. Béüti az iszapba: a puska, a rozsdás puska a vállán. Ezek jönnek nagy éljenzéssel: megnyerték a háborút. Jűnek, de éljenzéssel. A banda vágja. Ő le van húzódva.

Mikor odaérkeznek a két sógora:

- Nem jüttél, Nyeznám! Te sátoras! Az égből kaptuk a segítséget, és megnyertük a háborút. Nem jüttél, hagy lássad!

- Ej, nyeznám, nyeznám! – Mutassa, hogy ő látta, feje felett repültek. Inti, hogy húzzák ki, de azok lepökdösték őt.

Ezek nagy éljenzéssel haza, a népet elküdték szabadságotatni, ő menyen a lóval, az ő csitkójával. Mikor hazaérkezik, már híre vót, hogy az aranykoronás király az égből szállott le s a vót segítségül.

Ez a pulykaház lakója, a menyasszan is fülel. Meghallatta. „Ezt senki se csinálta, csak Nyeznám” – így gondolta magábo. Ami igaz is vót.

Hazaérkezik Nyeznám. De a csitkóról a fanyerget ledobja, a puskát eldobja, menyen bé. Ott van a menyasszan.

- Nyeznám, te nyerted meg a háborút. Te vótál az aranykoronás királyfi!

- Áj, nyeznám, nyeznám! – mutat így a feje felett.

Csináltatnak ezek nagy mulatságot. Kiadják parancsba, hogy minden a városba, minden faluba szabad a multság. Egy nap, két nap, három nap. Egyszer feláll az öreg:

Kedves gyülekezet! Kedves minisztérium! Megkérném szépen!

Minden családba van egy szerencsétlen. Nekem is van egy szerencsétlen gyermekem. A pulykaházra ítélem, hogy dögöljék meg a bűdösségbe. Nem döglett meg, mer aranyszoba lett belőle. Ha megengednék, s megengedné a két vejem is, hogy jűnne át ez a két szerencsétlen, hogy lennének ők is köztünk.

Azt mondja a két veje:

- Megengedjük, csak az az illető, az a sátoras, csak ott a szegletbe, né! Más-képpen nem.

Ír egy írást a király, s odaadja egy legényinek. Úgyhogy az egyik fele tiszta vót a papírnak. Az viszi a pulykaházba. Mikor leviszi, ott van Nyeznám egy sarokba. Odaadja a levelet Nyeznámnak. Az nézi, olvassa: „Nyeznám, kedves gyermekem!

Az egész országba vígság van. Megnyertük a háborút. Ha már ítélkeztem is feletted, gyere fel a mulatságba!”

Olvassa. Megfordítsa a tulsó felit. Elé egy tollat. Kezd firkálni, odadobja a levelet a legénynek. Az viszi a levelet, s menyen. Mikor odaérkezik a királyhoz – a két vej ott állott mellette –, odaadja. A király megfordítja a levelet, olvassa: „Én felmenyek, felséges királyom, én, Nyeznyám. De olyan formába, hogy a két jobbágyom akkor a királyi kastélyból kitakarodjék! S ha felséges király csináltat innét a pulykaháztól felségednek a grádicsáig egy aranyhidat. Az aranyhíd legyen arany-szőnyeggel terítve. Az út mellett különbnél különb aranygyümölcsfák ki legyenek virágazva, aranymadarak csirikaljanak rajta. Én felmenyek, felséges király! De csak így. Másként nem!”

- Ezt ki írta?

- Ezt Nyeznyám.

- Ó, édes fiam! Hát Nyeznyám tud írni?

- Hát ő írta, felséges király!

A király esmént írt: „Ne tréfálkozzunk, fiam, hanem szívesen látlak, gyere fel!”

Nyeznyám megkapja. Csak azt írja vissza.

- Vajon ki lehet a Nyeznyám jobbágya, hogy ő nem ül azzal egy szobába?

Mikor harmadik írást is viszen a legény Nyeznyámnak, akkor azt írja vissza: „Meg fogag jeleni.”

Neznyám akkar megindult. Csak gondolta, s lett egy aranyhíd arany-szőnyeggel leterítve. Aranyfák kivirágozva, és aranymadarak csirikolnak rajta. És vitt magával egy kétliteres korondi fazakat, kifúrta az ódalát, s bürekszálát tett belé, s megtötötte török dohánnyal. És reagújtatt. Ekkor karanfogta a menyasszonyát, s ezen a szép aranyhídan ment fel.

Ezek nézik, hogy jün Nyeznyám. A király csak csodálkozik: aranyhíd, aranyfák kivirágozva, aranymadarak csirikolnak rajta. Mi lehet ez? Hát csudálkozott: „Még nem is gondoltam.”

De hát egyszer érkezik Nyeznyám és kopog:

- Lehet!

Belép, s meghajtja magát. Vét egy irgalmatlan füstet abból a török dohányból, hogy köhögni, fulladni kezdtek.

- Ilyesmiket tenni!

- Ilyen rafinált mérget béhozni a vendégszobába!

- Akinek nem tetszik, kimehet!

A király megállott:

- Né, Nyeznyám!

- Tulajdonképpen, felséges királyom, én is akarok az én jobbágyaimmal egy szobába lenni.

- Hát azok kik? – Ezek má kérdezősködtek.

- Te s a másik. Jüjjenek bé, nézzék meg! Válasszanak egy bizalmast!

Megválasszák a bizalmast három tagból, s bé a másik szobába. S ment ő is.

- Jöjjön be az egyik királyfi!

Bément.

- Taszítsd le a nadrágodat!

- Hát én mér taszítсам?

- Taszítsd le, ha mondam!

Reszketve letaszítsa. Nagy betővel rá van írva a farára: „Jobbágy vagyok, Nyeznyám királyé vagyok.”

- Igaz, hogy jobbágyom vagy?

- Az.

- Kimehet! Jüjjen a másik!

Az bemegey.

- Taszítsd le a nadrágodat!

- Letaszítja: „Jobbágy vagyok, Nyeznyámé vagyok!”

- Igaz, hogy jobbágyom mind a kettő? Álljatok fel a sarokba! Felséges király, a vadak királyának milyen jegyet adatt?

- Én a nadrágom szárából adtam egy darabot.

- Megvan a nadrág?

- Megvan.

- Hozza ki!

Kihozza a király a nadrágot. Nyeznyám meg kiveszi a zsebiből a darabot.

- Ez talál, fiam!

- Én adtam a vadat. De a két nyulat elhoztam. De a menyasszonyomnak apa, anya, testvére egy ekkorát, né, nem juttatott. Elég szégyen! Háború keletkezett, el kellett menni a háborúba. Én is mentem a fanyereggel s egy szopornyikás csitkóval. Mikor elérkeztem a tóhoz, a csitkóm belébotorkázott a tóba, elsüllyedett. Én behúzódtam oda.

Mikor jött a két sógorom, lepökdedett ingem. Nemhogy kezét nyújtsan, hogy kihúzzan ingem! Mikor elmentek, lett egy skadrony huszárom, s lett egy skadrony jágerem. Bandám. Felreppentem az ájerbe, s arra a pontos helyre szálltam le, ahol vót az ütkezet. Mikor megérkeztem, kezét fogtam a vén királlyal. De a két jobbágyommal nem. Azt mondtam: vállalkozak, hogy a háborút felveszem, ha ők nem vegyülnek belé. Neki is fogtam a háborúnak, és végeztem a háborúval. Keze írásat adta, szerződést az óriáskirály. A szerződés megvan, felséges király?

- Megvan, azt még nem terjesztettük a nép elejibe.
- Vegye elé!
- „Átoladom Óriásországot Nyeznyám királynak.” Ez állt rajta,
- Hát kié akkor az ország?
- Nyeznyám királyé, ő győzte le.
- Felséges király! Milyen jegyet adott annak a király úrfinak?
- El vót vágva az egyik combja, s a nyakravalómmal békötöttem.
- Megvan a nyakravalója?
- Megvan.
- Vegye elé!

Mikor eléveszi a nyakravalót, megfogja a zsiros nadrágot, s egyet hasít rajta. S letekeri a nyakravalót a lábáról:

- Ez vót, felséges király?
 - Ez vót, felség! – Már az öreg király nem tudta, hogy szólítsa.
- Akkor ott Nyeznyám gondolt egyet, s lett belőle egy aranykoronás király.
- A két jobbágyom előtt azonnal nyissanak ajtót!

A két sógora kilépett szegyenletibe. Fogták a menyasszonyuk kezit, a kastélyból elmentek.

- Most én hirdetek vendégséget. Én, Nyeznyám király.
- Vendégséget hirdet, és beülnek az asztalhoz. Megjű a sok vendég.

Mikor a sok vendégek megjűttek, érkezik az a vak ember, amelyiknek a városát visszaszerezte, egy aranykoronával. Mikor megérkezett, azt mondja:

- Édes fiam! A szememet visszaszerezted, az országomat felmentetted. Ezzel ajándékozlak meg, evvel az aranykoronával.

Érkezik a Virágszakállú is, amelyiknek az arcképe s az álla tiszta aranyvirágból volt; mikor megérkezett, azt mondta:

- Megmentettél ingem. Megmentettél ingem, hogy ne legyek zárkába, éljek a szabad világba. Megajándékoztalak, vezéreltelek, s minden jóval, erővel felruháztalak. Nem kell többet nekem ez a szép.

Reátette akkor Nyeznyám orcájára azokat a szép aranyvirágokat, hogy kék ibolya s tavaszi virágok így nyíltak Nyeznyám orcáján.

Éfolyt a vendégség, hazament, minden vendég. Nyeznyám király ott maradott. Ez mái napig is élnek, ha meg nem haltak.